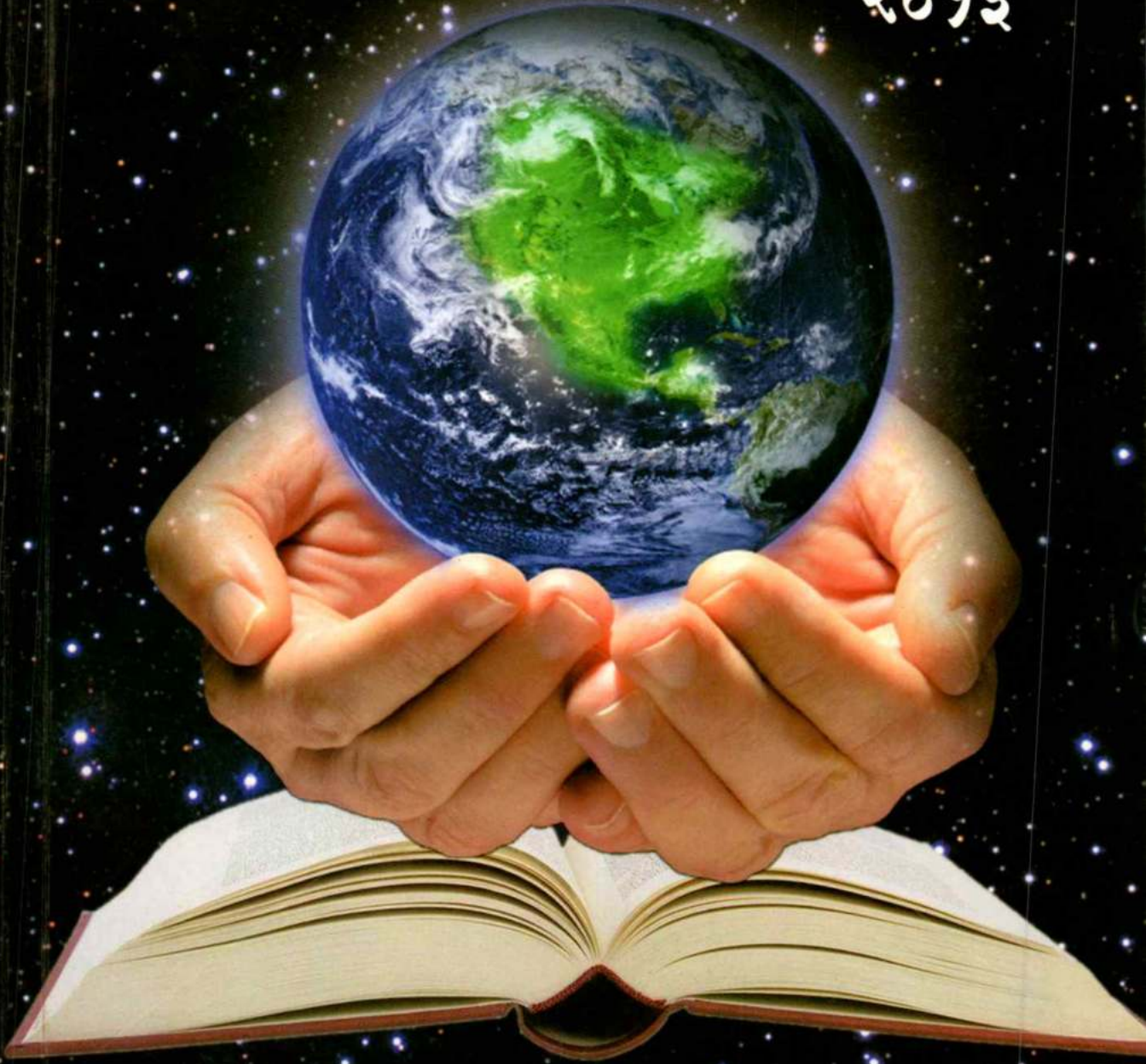

शिवराज २०१३

कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे शिक्षण संस्था, गडहिंग्लज

शिवराज साहित्य, वाणिज्य आणि डी.एस. कदम विज्ञान महाविद्यालय
संभाजीराव माने साहित्य, वाणिज्य व विज्ञान कनिष्ठ महाविद्यालय

गडहिंग्लज, जि. कोल्हापूर.

शिवराज २०१३

भावपूर्ण श्रद्धांजली

स्व. विलासराव देशमुख

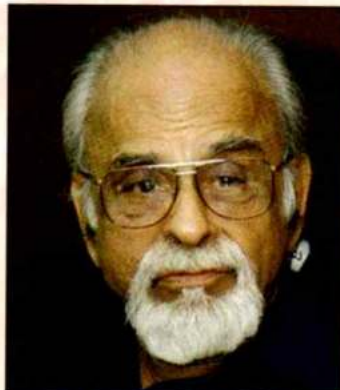
स्व. बाळासाहेब ठाकरे

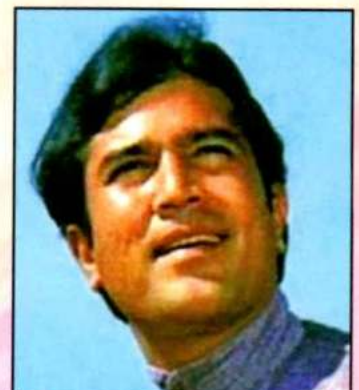
स्व. बाबासाहेब कुपेकर

स्व. दिग्विजय खानविलकर

स्व. इंद्रकुमार गुजराल

स्व. राजेश खन्ना

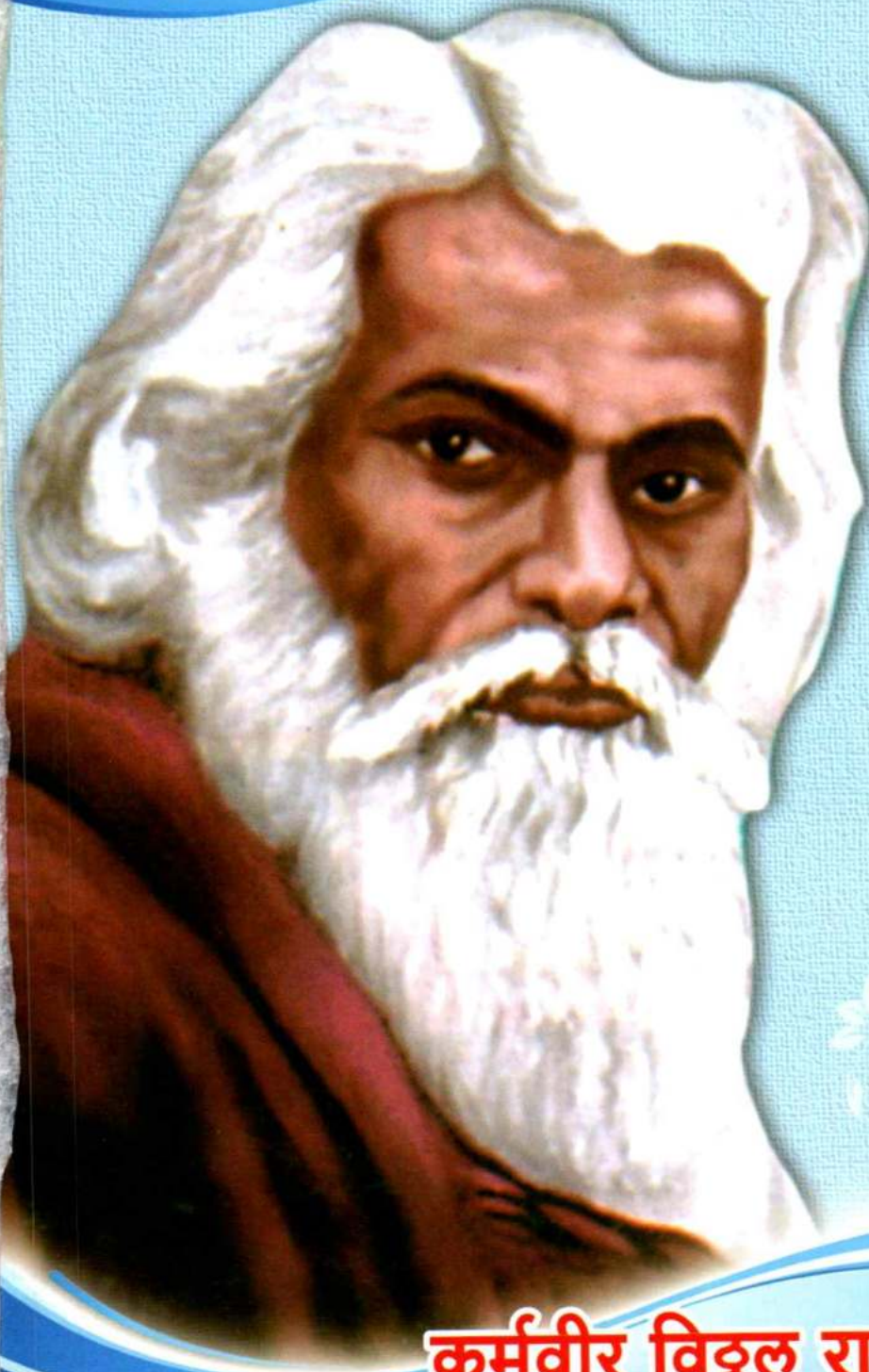
स्व. ज्योत्सना दर्डा (माई)

शिवराज २०१३

स्फूर्ती

कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे

शिवराज २०१३

अनमोल मार्गदर्शन

डॉ. एन. जे. पवार
कुलगुरु
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

डॉ. अशोक भोईटे
प्रो. कुलगुरु
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

डॉ. डी. व्ही. मुळे
कुलसचिव
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

डॉ. अर्जुन राजगे
बी. सी. यु. डी.
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

डॉ. वी. एम. हिर्डेकर
परीक्षा नियंत्रक
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

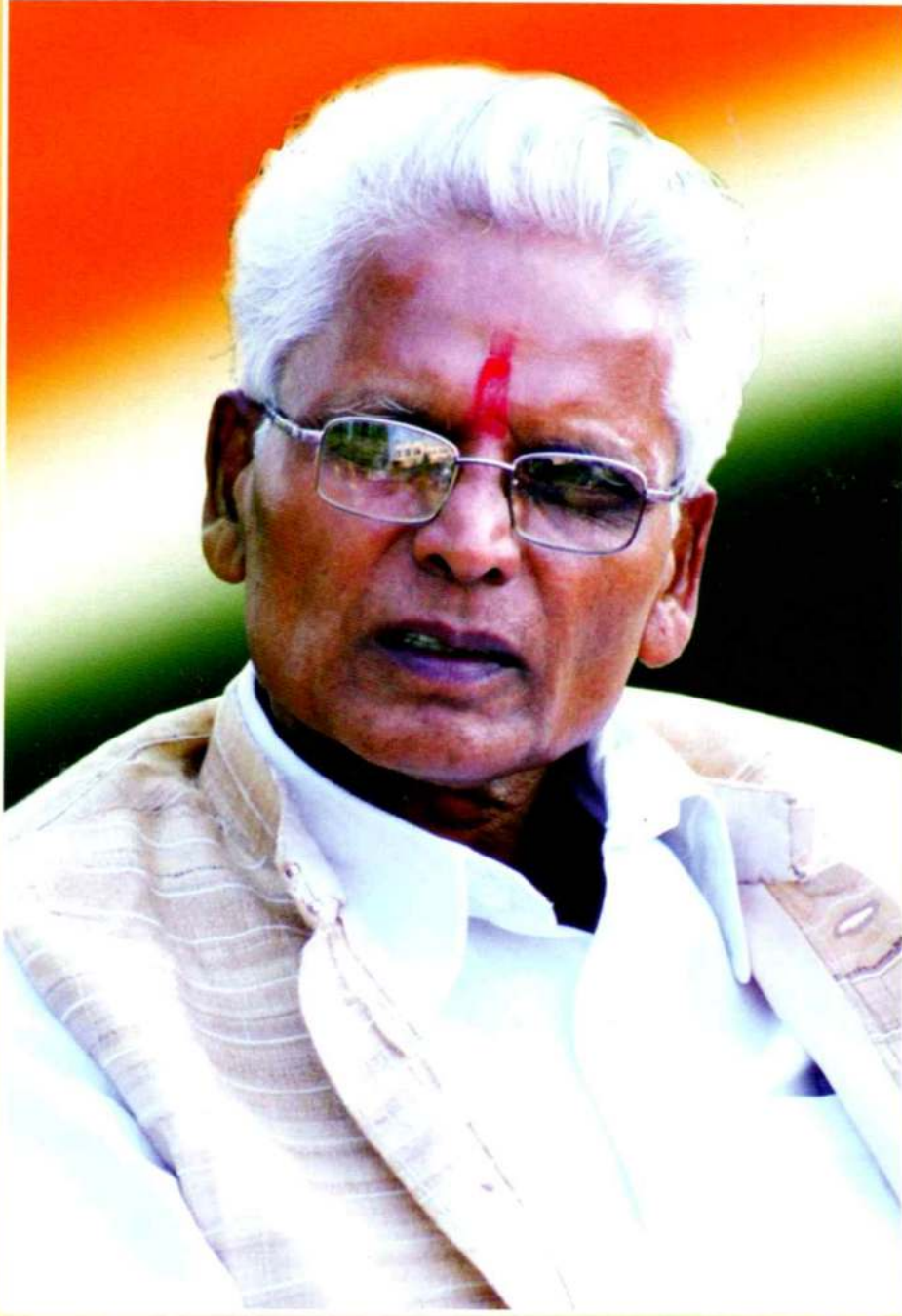

डॉ. व्ही. के. निळेकर
विभागीय सह संचालक (उ.शि.)
कोल्हापूर विभाग, कोल्हापूर

शिवराज २०१३

कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे शिक्षण संस्थेचे
अध्यक्ष

मा. किसनरावजी कुराडे

शिवराज २०१३

प्र. प्राचार्य डॉ. एस. वाय. कोतमिरे

M.Sc. Ph.D.

शिवराज २०१३

कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे शिक्षण संस्था, गडहिंगलज संचलित

शिवराज साहित्य, वाणिज्य आणि डी. एस. कदम विज्ञान महाविद्यालय
आणि संभाजीराव माने साहित्य, वाणिज्य व विज्ञान कनिष्ठ महाविद्यालय,
गडहिंगलज, जि. कोल्हापूर

शिवराज २०१३

संपादक मंडळ

प्रमुख संपादक

प्रा. अशोक मोरमारे

अध्यक्ष

प्र. प्राचार्य डॉ. एस. वाय. कोतमिरे

संपादन साहाय्य

विशेष साहाय्य

प्रा. अनिल कुराडे

मराठी विभाग

प्रा. ए. बी. कुंभार

मराठी विभाग

डॉ. एम. व्ही. राजे

हिंदी विभाग

प्रा. एन. बी. एकिले

इंग्रजी विभाग

डॉ. एन. आर. सावंत

इंग्रजी विभाग

प्रा. कु. व्ही. व्ही. लोखंडे

विज्ञान विभाग

डॉ. एस. के. नेलें

डॉ. एम. पी. पाटील

प्रा. आर. डी. कमते

विद्यापीठ प्रतिनिधी

भगवान विलास पाटील

एन.एस. एस.

गुणी शिवराजीयन

सागर रामकृष्ण सुतार

बी.एससी. भाग ३

गुणी शिवराजीयन

अविराज मारुती पाटील

बी.एससी. भाग ३

गुणी शिवराजीयन

योगेश्री भिकाजी पाटील

बी. ए. भाग २

विद्यार्थीनी प्रतिनिधी

रतन रामचंद्र येजरे

बी. सी. एस. भाग २

बी. ए. भाग १

सलमा सरदार आतार

बी. एससी भाग २

बी. ए. भाग २

तुशी सुनील पाटील

बी. एससी भाग ३

बी. ए. भाग ३

मनिषा नारायण निवळे

बी. बी. ए. भाग १

बी. कॉम. भाग १

नितीन पांडुरंग घोटाणे

बी. बी. ए. भाग २

बी. कॉम. भाग २

अश्विनी मधुकर साठे

बी. बी. भाग ३

बी. कॉम. भाग ३

प्रियंका राजाराम कसाळे

बी. सी. ए. भाग १

बी. एससी भाग १

साताप्पा आण्णाप्पा चिकोडी

बी. सी. ए. भाग २

बी. सी. ए. भाग ३

तेजश्री धोंडीबा तेजूरवाडकर

बी. सी. एस. भाग १

सरिता बाळासाहेब देवाडे

बी. सी. एस. भाग ३

स्वप्नाली सुरेश कुर्के

एम. ए. भाग २

सचिन नारायण मोटे

एम. कॉम. भाग १

मनिषा सुधाकर पाटील

एम. कॉम. भाग २

युवराज सुरेश कडुकर

एन. सी. सी.

कोमल संजय वर्णे

क्रीडा

सुरज शंकर आसवळे

सांस्कृतिक

सचिन दिनकर चौगुले

प्राचार्य नियुक्त

सुजया शिवाजी रायकर

प्राचार्य नियुक्त

प्रतिभा गुरुमोहन सुर्वे

राज्यस्तरीय निबंधस्पर्धेत प्रथम

अंकिता प्रकाश शहा

संभाजीराव माने साहित्य, वाणिज्य व विज्ञान कनिष्ठ महाविद्यालय, गडहिंग्लज

१२ वी कॉमर्स

विद्या शंकर रेडेकर
GS

११ वी आर्ट्स

अंकिता अरुण कुलकर्णी

११ वी कॉमर्स

पूजा नारायण देसाई

११ वी सायन्स

रिना सुभाष होडगे

११ वी सायन्स

कविता रामचंद्र लोखंडे

१२ वी आर्ट्स

सुगंधा रानबा नाईक

१२ वी आर्ट्स संयुक्त

प्रियंका मारुती पाटील

१२ वी विज्ञान

ओंकार सुरेश सुर्वे

शिवराज २०१३

महाविद्यालयास विविध मान्यवरांची सदिच्छा भेट

प्रा. संजय मंडलिक (अध्यक्ष, जि. प. कोल्हापूर)
यांचे स्वागत करताना प्रा. प्राचार्य डॉ. एस. वाय कोतमिरे

शिवाजी विद्यापीठ कमिटीने महाविद्यालयास भेट दिली
त्या प्रसंगी कमिटीचे स्वागत करताना संस्थेचे अध्यक्ष मा. प्रा. किसनराव कुराडे

शिक्षण उपसंचालक श्री. वसंत पायमल यांचे स्वागत करताना
महाविद्यालयाचे प्रा. प्राचार्य, डॉ. एस. वाय कोतमिरे

आमदार भगवानराव साळोखे यांचे स्वागत करताना संस्थेचे अध्यक्ष
मा. प्रा. किसनराव कुराडे

निपाणी येथे झालेल्या ५ व्या समतावादी साहित्यसंमेलनाच्या अध्यक्षपदी निवड
झाल्याबद्दल डॉ. मच्छिंद्र सकटे यांचा सत्कार करताना प्रा. विठ्ठल बने

शिक्षण सहसंचालक कोल्हापूर विभाग डॉ. व्ही. के. निळेकर यांचे
स्वागत करताना प्रा. प्राचार्य डॉ. एस. वाय कोतमिरे

कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे जयंती व राजर्षि शाहूमहाराज जयंती
निमित्त दीप प्रज्वलन करताना प्रा. जे. वाय बारदेस्कर

वि शे ष

'जागर जाणिवांचा' या विषयावरील भिती पत्रकाचे उद्घाटन करताना
संस्थेचे अध्यक्ष मा. प्रा. किसनराव कुराडे

शिवराज २०१३

संस्मरणिय यश

अभिनंदन

श्री. रतन अण्णासो जाधव
पीएच.डी. पदवी संपादन
(ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र)

प्रा. संजय ज्ञानोबा सावंत
पीएच.डी पदवीसाठी फेलोशिप

प्रा. फारुक बाळासो ठगरी
विक्रीकर निरीक्षक परीक्षा पास

प्रा. संकेत विजय रावण
यु.जी.सी. नेट पास
(मॅनेजमेंट)

प्रा. कु. सेरीन रुजय मेनेजेस
यु.जी.सी. नेट पास
(मॅनेजमेंट)

श्री. संतोष पाटील
'फिनिक्स' कविता संग्रह प्रकाशित

कु. निवेदिता तानाजी पाटील
यु.जी.सी. नेट पास
(जे.आर.एफ. रसायन शास्त्र)

श्री. अमोल आनंदा पाटील
यु.जी.सी. नेट पास
(रसायन शास्त्र)

कु. वृषाली भिमराव शेवाळे
गेट पास
(रसायन शास्त्र)

श्री. दीपक आनंदा कुंभार
नेट व गेट पास
(रसायन शास्त्र)

कु. मनिषा रामगोंड पाटील
यु.जी.सी. नेट पास
(शारीरिक शिक्षण)

श्री. विश्वनाथ तुकाराम तराळ
यु.जी.सी. नेट पास
(समाज शास्त्र)

शिवराज साहित्य, वाणिज्य आणि डी. एस. कदम विज्ञान
महाविद्यालय, गडहिंगलज, जि. कोल्हापूर.

स्थानिक व्यवस्थापन समिती
(सन २००८-०९ ते सन २०१३-१४)

१)	मा. प्रा. के. व्ही. कुराडे	: अध्यक्ष
२)	मा. प्रा. जे. वाय. बारदेस्कर	: संस्था सदस्य
३)	मा. श्री. बी. जी. देसाई	: संस्था सदस्य
४)	मा. श्री. एम्. के. सुतार	: संस्था सदस्य
५)	मा. प्रा. एन. डी. खिचडी	: संस्था सदस्य
६)	मा. प्रा. सौ. एस.ए. मुजूमदार	: प्राध्यापक सदस्या
७)	मा. प्रा. ए. व्ही. कुराडे	: प्राध्यापक सदस्य
८)	मा. प्रा. व्ही. बी. कुरळे	: प्राध्यापक सदस्य
९)	मा. श्री. बी. एस. सावंत	: प्रशासकीय सेवक प्रतिनिधी
१०)	मा. प्र. प्राचार्य, डॉ. एस. वाय. कोतमिरे	: सदस्य सचिव

संभाजीराव माळे साहित्य, वाणिज्य व विज्ञान कनिष्ठ महाविद्यालय,
गडहिंगलज, जि. कोल्हापूर.

शाळा समिती
(सन २००८-०९ ते सन २०१३-१४)

१)	मा. प्रा. के. व्ही. कुराडे	: अध्यक्ष
२)	मा. प्रा. जे. वाय. बारदेस्कर	: संस्था प्रतिनिधी
३)	मा. श्री. एम्. के. सुतार	: संस्था प्रतिनिधी
४)	मा. प्रा. एन. डी. खिचडी	: संस्था प्रतिनिधी
५)	मा. प्रा. सौ. एस. वाय. कोले	: प्राध्यापक सदस्या
६)	मा. श्री. बी. एस. सावंत	: प्रशासक सेवक प्रतिनिधी
७)	मा. प्र. प्राचार्य, डॉ. एस. वाय. कोतमिरे	: सचिव

संपादकीय,,,

‘शिवराज २०१३’ हे शिवराज महाविद्यालयाचे प्रतिबिंब असणारे वार्षिक नियतकालिक आपल्या समोर मांडताना मला मनस्वी आनंद होत आहे. समाजामध्ये घडणाऱ्या सामाजिक, राजकीय, सांस्कृतिक, वैज्ञानिक, शैक्षणिक घटनांनी आजचा विद्यार्थी काही प्रमाणात का होईना पण चौकस झालेला पाहावयास मिळतो आहे. आज जरी शिक्षणाच्या बाबतीत विद्यार्थ्यांमध्ये उदासिनता दिसत असली तरी ‘शिक्षणाशिवाय पर्याय नाही’ याचीही जाणीव त्याला आहे. यातूनच तो कथा, कविताकडे वळू लागला आहे. तसे म्हणायला गेले तर कथा, कविता लेखनाच्या बाबतीत शिवराज महाविद्यालयात विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन दिले जाते. त्यातूनच विद्यार्थ्यांमध्ये लेखनाबद्दल नवी जाणीव निर्माण होऊन नव कवी व लेखक निर्माण होत आहेत. विद्यार्थ्यांचा हा लेखनाचा छंद अधिकाधिक वृद्धिंगत व्हावा त्याची लेखनी अधिक सजग व्हावी, त्यांच्या विचारांना अधिकाधिक चालना मिळावी म्हणून ‘शिवराज’ नियतकालिक एक व्यासपीठ म्हणून पुढे आले आहे. त्यांनी लिहिलेल्या कथा, कविता, वैचारिक लेख समाजापर्यंत पोहोचविण्याची संधी मला ‘शिवराज २०१३’ या वार्षिक नियतकालिकाच्या माध्यमातून मिळालेली आहे. याबद्दल मी स्वतःला नशिबवान समजतो.

सन २०१२-१३ मध्ये दिल्लीमध्ये घडलेली घटना एकूणच समाजाला काळिंबा फासणारी आहे. मन सुन्न करणारी आहे. या घटनेला जबाबदार असणाऱ्या गुन्हेगारांना पकडण्यासाठी देशभर आंदोलने झाली. गुन्हेगारांना अटकही झाली. अन् ‘निभर्या’ला न्याय मिळाला परंतु या घटनेनंतरही अशा स्वरूपाच्या अनेक घटना घडत आहेत. ‘भ्रष्टाचार’ हाही एक सामाजिक बलात्कारच ! तोही राजरोसपणे होतच आहे. तसेच इतरही अनेक सामाजिक प्रश्नांना समाजाला तोंड द्यावे लागत आहे. आपली वर्तमानपत्रे त्याची आकडेवारी देतच आहेत. एकूणच या परिस्थितीला कोण जबाबदार आहे ? माणसे अशी असंवेदशील का वागायला लागली आहेत ?

याचा विचार तुम्ही आम्ही सर्वांनी करणे गरजेचे आहे. नाहीतर समाजात अराजकता माजल्याशिवाय राहणार नाही हे तितकेच सत्य आहे.

एकूणच या सर्व संवेदनशील घटनांची जाणीव व चिंतनशीलता महाविद्यालयातील विद्यार्थी लेखक व कवींच्या लेखनातून वाढत असलेली पाहावयास मिळत आहे. यातूनच 'शिवराज २०१३' या वार्षिक नियतकालिकासाठी आमच्या महाविद्यालयातील लेखकांकडून विविध कविता, लेख आले परंतु नियतकालिकाला नेमकेपणा यावा म्हणून सर्वच लेखांना व कवितांना त्यामध्ये सामावून घेता आले नाही. ज्या लेखांना व कवितांना नियतकालिकामध्ये सामावून घेतले नाही म्हणून त्यातील विचार, भावना आणि जाणिव कमी दर्जाच्या आहेत असे म्हणता येत नाही. त्यांचा दर्जा व त्यांचे महत्त्व निश्चितच अधिक आहे असे मी प्रामाणिकपणे मान्य करतो.

'शिवराज २०१३' हे वार्षिक नियतकालिक परिपूर्ण करण्यासाठी संस्थेचे अध्यक्ष मा. किसनराव कुराडे, महाविद्यालयाचे प्र. प्राचार्य डॉ. एस. वाय. कोतमिरे, प्रा. अनिल कुराडे, सहसंपादक डॉ. आनंदा कुंभार, डॉ. मनमोहन राजे, डॉ. एन. आर. सावंत, प्रा. कु. व्ही. व्ही. लोखंडे, प्रा. एन. बी. एकिले, डॉ. एस. के. नेलें, प्रा. एम. पी. पाटील, प्रा. आर. डी. कमते यांचे मोलाचे सहकार्य लाभले. त्याचबरोबर महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक, प्रशासकीय कर्मचारी व संस्थेचे सर्व पदाधिकारी यांचेही वेळोवेळी सहकार्य लाभल्यामुळे हे नियतकालिक पूर्ण करता आले. सरस्वती ऑफसेटचे मालक व त्यांचे सर्व कर्मचाऱ्यांचे योगदानही अधिक मोलाचे आहे. या सर्वांचे मी आभार मानतो.

प्रा. अशोक मोरमारे

प्रमुख संपादक

मनोगत,,,,,

शिवराज महाविद्यालयाचा प्रारंभ २६ जून १९६४ रोजी झाला. मात्र विज्ञान शाखेची सुरुवात १९८२ मध्ये झाली. त्या वेळी विज्ञान शाखेचा प्राध्यापक म्हणून रुजू होताना कधी काळी या महाविद्यालयात आपण प्रभारी प्राचार्य होऊ असे वाटले नव्हते. संस्थेचे अध्यक्ष प्रा. किसनराव कुराडे यांच्या मार्गदर्शनाखाली प्रभारी प्राचार्य म्हणून या शैक्षणिक वर्षाच्या प्रारंभी मी जबाबदारी स्वीकारली. सदैव उपक्रमशील असणारे आमचे महाविद्यालय त्यामुळे या जबाबदारीचे एक वर्ष कधी संपत आले ते 'शिवराज'साठी मनोगत लिहताना कळलेही नाही.

नेहमीप्रमाणे गर्दीने फुलून गेलेल्या वातावरणात आमचे महाविद्यालयाचे हे शैक्षणिक वर्ष सुरु झाले. 'मागेल त्याला प्रवेश' या आमच्या धोरणामुळे आम्ही गेली एकोणपन्नास वर्षे सामान्य कुटुंबातील विद्यार्थ्यांच्या जीवनात आत्मविश्वासाची पहाट निर्माण करण्यात प्रयत्नशील तर आहोतच त्याही पुढे जाऊन यशस्वीही झालो आहोत. अव्वल निकाल उत्तम क्रीडा परंपरा, विविध उपक्रमांनी हे वर्ष नेहमीप्रमाणे गजबजून गेले.

महाराष्ट्राचे शिल्पकार यशवंतराव चव्हाण यांचे हे जन्मशताब्दी वर्ष त्या निमित्ताने आम्ही यशवंत व्याख्यानमाला सुरु केली. मा. अनंत दीक्षित, मा. गोविंदराव पानसरे, डॉ. राजन गवस इ. नामवंत वक्त्यांनी या व्याख्यानमालेतून परिवर्तनाचा विचार विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहोचविला. मा. सुभाष धुमे यांचे 'शेष-विशेष' (लेखसंग्रह), संतोष पाटील यांचे 'फिनिक्स' (काव्यसंग्रह) आणि प्रा. अमोल पाटील यांचे 'गर्द राईच्या बनात मी' (काव्यसंग्रह) ही पुस्तके आमच्या व्यासपीठावरून प्रकाशीत झाली.

इंग्रजी विभागाच्यावतीने या वर्षी डॉ. एन. आर. सावंत यांच्या मार्गदर्शनाखाली 'Impact of Anglo American Literature on post Independence Marathi Literature' या विषयावरील राष्ट्रीय चर्चासत्र यशस्वीपणे पार पडले. मा. वसंत आबाजी डहाके (अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाचे माजी अध्यक्ष), आंतरराष्ट्रीय ख्यातीचे लेखक डॉ. आनंद पाटील यांचे या कार्यशाळेला विशेष मार्गदर्शन लाभले.

अग्रणी महाविद्यालय योजनेतर्गत मनशक्ती केंद्र लोणावळा मार्फत 'ताण-तणाव', 'महाविद्यालयीन विद्यार्थी आणि योगा' व 'ताण व्यवस्थापन' या विषयावरील विशेष कार्यशाळा, अभय पाटील कोल्हापूर यांच्या मार्गदर्शनाखाली स्पर्धा विषयक कार्यशाळा व अभ्यासवर्ग, डॉ. रंजन गर्गे यांचे 'वैज्ञानिक दृष्टीकोण' या विषयावर व्याख्यान असे विविध उपक्रम य वर्षी यशस्वीपणी राबविण्यात आले. बिनविरोध निवडणुकीची परंपरा या वर्षीही सुरु राहिल्याने विद्यार्थी प्रतिनिधीचा योग्य सहभाग या सर्वच उपक्रमात राहिला.

सन २०१२-१३ या वार्षिक स्नेहसंमेलनाचे वैशिष्ट्य म्हणजे नाबार्डचे माजी अध्यक्ष डॉ. यशवंतराव थोरात शाहूकालिन इतिहासात आणि एकूण भारताच्या कृषीउद्योग व कृषी शिक्षणात ज्यांचे नाव अग्रभागी आहे त्या डॉ. पी. सी. पाटील थोरात साहेबांचे नातू आणि मेजर जनरल एस. पी. थोरात यांचे चिरंजीव डॉ. यशवंतराव थोरात साहेब यांनी आमच्या तरुणांशी सुसंवाद साधला व त्यांना अंतर्मुख केले.

महाविद्यालयाच्यावतीने कनिष्ठ, वरिष्ठ व पदव्युत्तर स्तरावर विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी विविध उपक्रम आम्ही आयोजित केले.

या शैक्षणिक वर्षात आमच्या महाविद्यालयातील नऊ विद्यार्थिनींनी शिवाजी विद्यापीठ गुणवत्ता शिष्यवृत्ती संपादन केली. या वर्षी कु. शुभांगी राजाराम घाटगे हिने संख्याशास्त्र विषयात तृतीय सत्र परीक्षेत १०० पैकी १०० गुणांसह, एकूण ९५% गुण मिळवून ऐतिहासिक कामगिरी केली आहे. तसेच १३ विद्यार्थ्यांनी पदव्युत्तर स्तरावरील 'एकलव्य शिष्यवृत्ती' संपादन केली आहे. तर बॅ. पी. जी. पाटील प्रतिष्ठान साताराच्यावतीने दिली जाणारी गुणवत्ता शिष्यवृत्ती महाविद्यालयातील दोन विद्यार्थ्यांना मिळाली.

या वर्षात आमच्या महाविद्यालयाने विद्यापीठ स्तरावरील मैदानी खेळाची जनरल चॅम्पीअनशिप व मुलींनीही जनरल चॅम्पीअनशिप मिळविली. याचबरोबर राष्ट्रीय स्तरावर व राज्य स्तरावर १२ खेळाडू सहभागी झाले. संभाजीराव माने ज्यु. कॉलेजचेही सहा खेळाडू राज्यस्तरीय मैदानी स्पर्धेत सहभागी झाले.

राष्ट्रीय छात्रसेनेचा आमचा कॅडेट कु. शुभम जोशी याची दिल्ली येथील प्रजासत्ताक दिन संचलनासाठी निवड झाली. राष्ट्रीय स्तरावरील शिबीरामध्ये आमचे ५ कॅडेट्स तर राज्यस्तरावरील शिबीरासाठी ३ कॅडेट्स सहभागी झाले.

या शैक्षणिक वर्षातील सर्व उपक्रमाना मा. अध्यक्ष किसनराव कुराडे, अॅड. सुरेशराव कुराडे, मा. के. जी. पाटील, मा. प्राचार्य बी. एम. चांडके, मा. जे. वाय. बार्देस्कर, मा. एम. के. सुतार, सी.ई.ओ.प्रा.निरंजन खिचडी, मा. प्राचार्य ए. ए. पवार, मा. बाजीराव देसाई यांचे सहकार्य व मार्गदर्शन लाभले. आमचा प्राध्यपक वृंद, प्रशासकीय कर्मचारी, विद्यार्थी-विद्यार्थिनी या सर्वांच्या सक्रीय सहभाग व सहकार्याने 'शिवराज टच' टिकून तर आहेच उलट त्याचा एक वेगळा 'ब्रँड' तयार होतो आहे.

शैक्षणिक क्षेत्रात होणारे बदल, संशोधनाच्या नव्या दिशा यांच्याशी आपला सांधा जुळविला जावा म्हणून आमच्या महाविद्यालयातील २२ प्राध्यापक राष्ट्रीय-आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील परिषद चर्चासत्रामध्ये सक्रीय सहभागी झाले. आमच्या १२ प्रशासकीय वर्गाने सुद्धा विविध प्रकारच्या कार्यशाळामध्ये सहभाग घेतला.

विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या विशेष सहकार्यातून मुलींचे वसतीगृह पूर्णत्वाला येत आहे. भौतिकशास्त्र, रसायनशास्त्र विषयातील संशोधनासाठी (एम.फिल.,पी.एच.डी.) महाविद्यालयाच्या प्रयोगशाळाना शिवाजी विद्यापीठाची मान्यता अपेक्षित आहे. तसेच 'बचत गट/सूक्ष्म पत पुस्तक' या विषयावर 'राष्ट्रीय चर्चासत्र' मंजूर झाले आहे.

संपादक प्रा. अशोक मोरमारे व त्यांचे संपादक मंडळ यांनी अंक अत्यंत देखणा केलेला आहे. तो आपल्याला नक्कीच आवडेल अशी आशा व्यक्त करतो आणि त्यासाठी हार्दिक शुभेच्छा देऊन माझे मनोगत मी संपवितो.

प्र. प्राचार्य

प्रा. डॉ. एस. वाय. कोतमिरे

शिवराज कला, वाणिज्य आणि डी. एस. कदम विज्ञान महाविद्यालय, गडहिंग्लज, जि. कोल्हापूर

महाराष्ट्र विद्यापीठ कायदा १९९४ कलम ४० (६) व विधिनियम एस. (४४६) नुसार ७/०८/२०१२ रोजी दुपारी ११.००

वाजता महाविद्यालयाची स्टुडंट कॉन्सिल जाहीर करण्यात आली आहे.

स्टुडंट कॉन्सिल २०१२ - २०१३

प्र. प्राचार्य डॉ. एस. वाय. कोतमिरे :	कार्याध्यक्ष, चेअरमन	प्रा. ए. जी. हरदारे :	एन.एस.एस. सदस्य
प्रा. आर. डी. मगदूम :	राष्ट्रीय छात्रसेना इनचार्ज शिक्षक, संचालक, क्रीडा व शा. शिक्षण सदस्य		
प्रा. ए. बी. कुंभार :	सांस्कृतिक कार्यक्रम सदस्य	श्री. संतोष शहापूरकर :	कार्यालय प्रमुख

* प्रतिनिधी आर्ट्स *

कु. सलमा सरदार आत्तार :	बी. ए. भाग १
कु. तृप्ती सुनिल पाटील :	बी. ए. भाग २
कु. मनिषा नारायण निलवे :	बी. ए. भाग ३
सागर चांगदेव गडकरी :	एम. ए. भाग १
कु. अनुराधा बाळकृष्ण धनगर :	एम. ए. भाग २

* प्रतिनिधी कॉमर्स *

नितीन पांडुरंग घोटणे :	बी. कॉम. भाग १
कु. अश्विनी मधुकर साठे :	बी. कॉम. भाग २
कु. प्रियांका राजाराम कसाळे :	बी. कॉम. भाग ३
कु. माधुरी आनंद गोरुले :	एम. कॉम. भाग १
कु. रागिणी रघुनाथ भालवणीकर :	एम. कॉम. भाग २

* प्रतिनिधी सायन्स *

साताप्पा आण्णाप्पा चक्कोडी :	बी.एस्सी. भाग १
कु. शुभांगी राजाराम घाडगे :	बी. एस्सी. भाग २
कु. सरिता बाळासाहेब देवाडे :	बी. एस्सी. भाग ३

* प्रतिनिधी बी.सी.एस. *

कु. प्रियांका लक्ष्मण कडोलकर :	बी.सी.एस. भाग १
--------------------------------	-----------------

रतन रामचंद्र येजरे : बी.सी.एस. भाग २

कु. अनिता संगापपा मडलगी : बी.सी.एस. भाग ३

* प्रतिनिधी बी.बी.ए. *

कु. स्वप्नाली सुरेश कुरळे :	बी.बी.ए. भाग १
सचिन नारायण मोटे :	बी.बी.ए. भाग २
कु. मनिषा सुधाकर पाटील :	बी.बी.ए. भाग ३

* प्रतिनिधी बी.सी.ए. *

युवराज सुरेश कडूकर :	बी.सी.ए. भाग १
कु. कोमल संजय वर्णे :	बी.सी.ए. भाग २
कु. तेजश्री धोंडिबा तेऊरवाडकर :	बी.सी.ए. भाग ३

* प्राचार्य नियुक्त विभागवार प्रतिनिधी *

भगवान विलास पाटील-	: राष्ट्रीय सेवा योजना
श्रीधर विठ्ठल कुंभार -	: राष्ट्रीय छात्र सेना
सुरज शंकर आसवले -	: क्रीडा विभाग
सचिन दिनकर चौगुले -	: सांस्कृतिक कार्यक्रम
कु. सुप्रिया शिवाजी रायकर -	: विद्यार्थिनी प्रतिनिधी
कु. प्रतिभा गुरुमोहन सुर्वे	: विद्यार्थिनी प्रतिनिधी

संभाजीराव माने कला, वाणिज्य आणि विज्ञान कनिष्ठ महाविद्यालय, गड.

वर्गप्रतिनिधी २०१२-२०१३

* प्रतिनिधी आर्ट्स *

कु. अंकिता अरुण कुलकर्णी :	११ वी आर्ट्स अ
कु. सुनिता मल्लापा कल्याणी :	११ वी आर्ट्स ब
कु. सुगंधा रानबा नाईक :	१२ वी आर्ट्स अ
कु. प्रियांका मारुती पाटील :	१२ वी आर्ट्स ब

* प्रतिनिधी कॉमर्स *

कु. पूजा नारायण देसाई : ११ वी संयुक्त

कु. विद्या शंकर रेडेकर : १२ वी कॉमर्स

* प्रतिनिधी सायन्स *

भाई संभाजी कुरुकले :	११ वी सायन्स अ
कु. रिना सुभाष होडगे :	११ वी सायन्स ब
कु. कविता रामचंद्र लोखंडे :	११ वी सायन्स क
ओंकार सुरेश सुर्वे :	१२ वी सायन्स अ
कु. माया रामचंद्र वैरागी :	१२ वी सायन्स ब

शिवराज २०१३

महाविद्यालयातील नाविण्यपूर्ण कार्यक्रम

सेवानिवृत्ती

डॉ. टी. एन. पाटील यांचा सेवानिवृत्ती निमित्त सत्कार करताना संचालक डॉ. ए. ए. पोवार

प्रा. वाय. पी. कोले यांचा सेवानिवृत्ती निमित्त सत्कार करताना संस्थेचे अध्यक्ष मा. प्रा. किसनराव कुराडे

श्री. डी. एम. मोरे यांचा सेवानिवृत्ती निमित्त सत्कार करताना संस्थेचे अध्यक्ष मा. प्रा. किसनराव कुराडे

प्रा. एस. एस. सावंत यांचा सेवानिवृत्ती निमित्त सत्कार करताना संस्थेचे अध्यक्ष मा. प्रा. किसनराव कुराडे

डॉ.एस. वाय कोतमिरे यांचे महाविद्यालयाच्या प्रा. प्राचार्य पदी निवड झाल्याबद्दल स्वागत करताना सी. ई. ओ प्रा. निरंजन खिचडी

मा. श्री. सुभाष धुमे लिखित 'शेष विशेष' या ग्रंथाचा प्रकाशन सोहळा

यशवंत व्याख्यानमालेत मार्गदर्शन करताना मा. गोविंद पानसरे

यशवंत व्याख्यानमालेत मार्गदर्शन करताना डॉ. राजन गवस

"ॲंग्लोअमेरिकन साहित्याचा स्वातंत्र्योत्तर मराठी साहित्यवरील प्रभाव" या विषयावरील चर्चासत्रात मार्गदर्शन करताना अॅड. सुरेशराव कुराडे

"ॲंग्लोअमेरिकन साहित्याचा स्वातंत्र्योत्तर मराठी साहित्यवरील प्रभाव" या विषयावरील चर्चासत्रात बीज भाषण करताना डॉ. वसंत डहाके

"ॲंग्लोअमेरिकन साहित्याचा स्वातंत्र्योत्तर मराठी साहित्यवरील प्रभाव" या विषयावरील चर्चासत्रात समारोप समारंभात मार्गदर्शन करताना डॉ. बी. एस. दिडेकर

महाविद्यालयातील विविध समितींमार्फत राबविलेले कार्यक्रम

'ताण तणाव' या विषयावर बोलताना मन:शक्ती केंद्र लोणावळाचे श्री. के. डी. कोल्हे सोबत मा.प्रा. किसनराव कुराडे

'एफ. डी. आय' या विषयावर मार्गदर्शन करताना डॉ. डी. आर. खटके

अग्रणी महाविद्यालय योजनेतर्गत 'ताण व्यवस्थापन' कार्यक्रमात मार्गदर्शन करताना डॉ. भरत नाईक

कायदेविषयक शिबिरात अँन्टी रँगिंग, राईट टू एज्युकेशन, सायबर लॉ, अँन्टी करपशन लॉ, या विषयावर बोलताना

'सॅक २ के १३' मध्ये मार्गदर्शन करताना मा. पी. एन. वासंबेकर (कॉम्प्युटर सायन्स विभाग, शिवाजी युनि. कोल्हापूर)

श्री. संजय माने यांच्या उपचारासाठी रुपये ११ हजार मदत निधी त्याच्या वडीलांकडे सुपूर्त करताना श्री. बी.एस. सावंत.

पालक मेळाव्यात मनोगत व्यक्त करताना श्री अरुण खटावकर

फिटवडे जंगलात गिरीभ्रमणात सहभागी विद्यार्थी व प्राध्यापक

सावित्रीबाई फुले जयंती निमित्त 'आम्ही सावित्रीच्या लेकी' या विषयावर बोलताना सौ. जोत्सना कुलकर्णी

१२ वी विज्ञान मधील विद्यार्थ्यांच्या पालकांना मार्गदर्शन करताना प्रा. संदीप कुराडे

महाविद्यालयातील विविध समितींमार्फत राबविलेले कार्यक्रम

'जागतिक लोकसंख्या दिना' निमित्त मार्गदर्शन करताना डॉ. कुरंदवाडे (अधीक्षक, उपजिल्हा रुग्णालय, गड.)

अण्णाभाऊ साठे जयंती व लो. टिळक पुण्यतिथी निमित्त मार्गदर्शन करताना प्रा. एस. एम. चव्हाण व प्रा. एस. डी. आवळे

पदव्युत्तर विद्यार्थ्यांच्या स्वागत समारंभात मार्गदर्शन करताना डॉ. व्ही. बी. जुगळे

'सामाजिक न्याय' या विषयावर बोलताना अॅड. दिग्विजय कुराडे

'वाणिज्य व व्यवस्थापन क्षेत्रातील बदलते प्रवाह' या विषयावर बोलताना मा. श्री. चंद्रशेखर फडणीस

'वारकरी संप्रदाय आणि समाज प्रबोधन' या विषयावर बोलताना श्रीमती शेवंताबाई शिंदे

स्पर्धा परीक्षा विभागांतर्गत आयोजित विशेष व्याख्यानात मार्गदर्शन करताना मा. श्री. ए. ए. पाटील

'हिंदी दिन' समारंभात मार्गदर्शन करताना प्रा. सौ. संजिवनी पाटील

'ग्राहक संरक्षक कायदा' या विषयावर मार्गदर्शन करताना अॅड. दशरथ दळवी

'आजच्या युवकां समोरील आव्हाने' या विषयावर मार्गदर्शन करताना डॉ. सोमनाथ रोडे (लातूर)

शिवराज २०१३

वार्षिक स्नेह संमेलन
विविध गुणदर्शन

पाहुण्यांचे अंतःकरणपूर्वक स्वागत करताना संस्थेचे अध्यक्ष
मा. प्रा. किसनराव कुराडे

ग्रंथ प्रदर्शन निरीक्षण करताना मान्यवर

प्रमुख अतिथी मा. यशवंत थोरात विद्यार्थ्यांना संबोधित करताना

स्नेह संमेलन प्रमुख प्रा.एस. एस. सावंत मनोगत व्यक्त करताना

फनी गेम्सचे उद्घाटन करताना प्र. प्राचार्य.डॉ. एस. वाय. कोतमिरे

फॅन्सी ड्रेस कार्यक्रमात अवतरले महाभारत

सलग दुसऱ्या वर्षी शिवराज केसरी चा मानकरी विजय जाधव

शिवराज श्री पुरस्काराचा मानकरी विजय नांदवडेकर

शिवराज २०१३

वार्षिक स्नेह संमेलन विविध गुणदर्शन

नृत्य सादर करताना विद्यार्थी कलाकार

रांगोळीतून साकारले कर्मवीर

प्रथम पसंतीची पाककृती

असे सजले मेहंदीने हात

आकर्षक पुष्परचना

लावणी लोकनृत्य सादर करताना विद्यार्थीनी नृत्यांगना

नृत्य सादर करताना विद्यार्थीनी नृत्यांगना

गीत गाताना विद्यार्थी गायक

गीत गाताना
विद्यार्थीनी कलाकार

प्रा. राहुल मगदूम
क्रीडा विभागप्रमुख

परशराम भोई
राष्ट्रीय मॅरेथॉन खेळाडू

सचिन नारायण पोवार
राष्ट्रीय खेळाडू हॉकी

प्रफुल्ल धुमाळ
फेन्सींग

अक्षता चिटणीस
फुटबॉल खेळाडू

मालू शेंडे
अॅथलेटिक्स

नम्रता पाटील
अॅथलेटिक्स व जनरल चॅम्पियनशिप

साधना करडे
ऑल इंडिया क्रॉस कंट्री

प्रियंका पाटील
अॅथलेटिक्स

गिरिजा लोहार
हॉकी खेळाडू

शिल्पा कुरळे
फुलबॉल खेळाडू

हर्षाली शेवाळे
अॅथलेटिक्स

सागर मेटके
क्रिकेट खेळाडू

प्रसाद पाटील
क्रिकेट खेळाडू

रामचंद्र कांबळे
क्रिकेट खेळाडू

शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर झोनल अॅथलेटिक
स्पर्धेचे अजिंक्य मिळविलेले गुणवंत खेळाडू

शिवाजी विद्यापीठ जनरल चॅम्पियनशिप मिळविल्याबद्दल
यशस्वी खेळाडुंची मिरवणूक व सत्कार

राजू नागुर्डेकर
अॅथलेटिक्स

सत्यजित चौगुले
अॅथलेटिक्स, जनरल चॅम्पियनशिप

आंतरविभागीय क्रॉसकंट्री स्पर्धेतील प्रथम क्रमांक मिळवलेले खेळाडू

शिवराज २०१३

प्रा. एस. एस. सावंत
क्रीडा विभाग प्रमुख

संभाजीराव माने कनिष्ठ
महाविद्यालय, गडहिंग्लज.

क्रीडा विभाग
धवल यश

संजिवनी संभाजी नवकुडकर
नागपूर येथे झालेल्या महाराष्ट्र
राज्यस्तरीय अॅथलेटिक स्पर्धेसाठी निवड
व वैयक्तिक जनरल चॅम्पियनशिप

ऐश्वर्या सुभाष कदम
जालना येथे झालेल्या महाराष्ट्र
राज्यस्तरीय अॅथलेटिक
४०० मीटर धावणे द्वितीय क्रमांक

सागर धोंडिबा गावडे
नांदेड येथे झालेल्या महाराष्ट्र राज्य
अॅथलेटिक स्पर्धेसाठी निवड

राहुल गुंटे
नांदेड येथे झालेल्या महाराष्ट्र राज्य रिले
स्पर्धेत ४ बाय ४०० मीटर धावणे पदक प्राप्त

रणजीत पाटील
नांदेड व जालना येथे झालेल्या महाराष्ट्र राज्य
स्पर्धेत ४ बाय ४०० मीटर धावणे पदक प्राप्त

सायली भास्कर पाटील
नांदेड येथे राज्यस्तरीय २०० मीटर
धावणे स्पर्धेसाठी निवड

सुशांत धनाजी हुंदळेकर
जालना येथे झालेल्या महाराष्ट्र राज्य अॅथलेटिक
४ बाय ४०० मीटर धावणे स्पर्धेत पदक प्राप्त

अक्षय जगन्नाथ पाटील
जालना येथे झालेल्या महाराष्ट्र राज्य अॅथलेटिक
४ बाय ४०० मीटर धावणे स्पर्धेत पदक प्राप्त

साई किशन नाईक
जालना येथे झालेल्या महाराष्ट्र राज्य अॅथलेटिक
४ बाय ४०० मीटर धावणे स्पर्धेत पदक प्राप्त

जालना येथे झालेल्या महाराष्ट्र राज्य शालेय अॅथलेटिक्स ४ बाय ४०० मीटर
धावणे स्पर्धेमध्ये सिल्वर पदक संपादन केले

शिवराज २०१३

संभाजीराव माने कनिष्ठ महाविद्यालय, गडहिंग्लज. राष्ट्रीय सेवा योजना (+२ स्तर)

प्रा. एम. एस. घस्ती
कार्यक्रम अधिकारी

प्रा. टी. व्ही. चौगुले
कार्यक्रम अधिकारी

प्रा. सौ. एल. एम. डिसोजा
कार्यक्रम अधिकारी

प्रा. सौ. एन. पी. शिंदे
कार्यक्रम अधिकारी

मा. प्रा. किसनराव कुराडे लमानवाडा येथील
श्रमदान शिबिराचे उद्घाटन करताना

लमानवाडा येथील श्रमदान शिबिरात मार्गदर्शन करताना
प्रा. पी. डी. पाटील

लमानवाडा येथील शिबिरात मार्गदर्शन करताना
डॉ. एस.डी. पाटील

श्रमदान शिबिरात श्रमदानासाठी मार्गदर्शन करताना
कार्यक्रम अधिकारी प्रा. एम. एस. घस्ती

श्रमदान करताना स्वयंसेवक

श्रमदानातून साकारला रस्ता

शिवराज कला, वाणिज्य आणि डी. एस. कदम विज्ञान महाविद्यालयातील प्राध्यापक वृंद

■ वनस्पतीशास्त्र विभाग

- प्रा. डॉ. एस. वाय. कोतमिरे (एम्. एस्सी., पीएच्.डी.)
प्रा. जे. व्ही. सरतापे (एम्. एस्सी.)
प्रा. डॉ. एस्. के. नेलें (एम्. एस्सी., पीएच्.डी.)

■ मराठी विभाग

- प्रा. एस्. सी. जोशी (एम्. ए., डी.एच.ई., डी.ए.ई.)
प्रा. डॉ. एम्. व्ही. राजे (एम्. ए., पीएच्.डी.नेट)
प्रा. ए. बी. कुंभार (एम्. ए., पीएच्.डी.नेट)
प्रा. ए. के. मोरमारे (एम्. ए., नेट)

■ इंग्रजी विभाग

- प्रा. डॉ. एन्. आर. सावंत (एम्.ए., एम्.फिल., पीएच्.डी.)
प्रा. सौ. एस्. ए. मुजुमदार (एम्. ए., पी.जी.डी.ई.)
प्रा. कु. व्ही. व्ही. लोखंडे (एम्. ए.)
प्रा. व्ही. पी. चौगुले (एम्. ए.)
प्रा. पी. एस. होनगेकर (एम्. ए.बी.एड., एम्.एड., पी.जी.सी.टी.ई.)
प्रा. एफ. बी. ठगरी (एम्. ए.)

■ हिंदी विभाग

- प्रा. एन. बी. एकिले (एम्. ए., नेट)
प्रा. डॉ. एस. बी. माने (एम्. ए., पीएच्.डी.)

■ मानसशास्त्र विभाग

- प्रा. आर. व्ही. गुंडे (एम्. ए., एम्.फिल.)

■ समाजशास्त्र विभाग

- प्रा. ए. व्ही. कुराडे (एम्. ए.)
प्रा. एस्. डी. सावंत (एम्. ए., एम्. फिल., नेट) २१/२/२०१३ FIP
प्रा. आर. पी. हेंडगे (एम्. ए., एम्. फिल., नेट)
प्रा. डी. टी. आचार्य (एम्. ए., एम्. फिल., नेट) २१/२/२०१३ पासून

■ राज्यशास्त्र विभाग

- प्रा. एन्. आर. कोल्हापूरे (एम्. ए.)
प्रा. डॉ. ए. जी. हरदारे (एम्. ए., एम्. फिल., पीएच्.डी., नेट)

■ अर्थशास्त्र विभाग

- प्रा. डॉ. डी. आर. खटके (एम्. ए., एम्.फिल., पीएच्.डी.)
प्रा. जी. जी. गायकवाड (एम्. ए., बी.लिब., नेट)
प्रा. एस. जी. मुंज (एम्.ए.)

■ वाणिज्य विभाग

- प्रा. डॉ. आर. बी. तेली (एम्. कॉम., एम्. फिल., पीएच्.डी.)

प्रा. डी. पी. कांबळे (एम्.कॉम., सेट)

प्रा. आर. आय. पालकर (एल.एल.बी.)

प्रा. एम्. डी. चौगुले (एम्.कॉम., एम्.फिल.)

प्रा. सौ. एन. पी. शिंदे (एम्.कॉम., एम्.ए., बी.एड.)

■ भौतिकशास्त्र विभाग

- प्रा.डॉ.एस.ए.जोडगुद्री (एम्.एस्सी., एम्.फिल.पीएच.डी.)
प्रा. डॉ. बी. डी. मुरगी (एम्. एस्सी., पीएच.डी.)
प्रा. डॉ. एम्. पी. पाटील (एम्. एस्सी., डी.एच.ई., पीएच.डी.)
प्रा.बी. एम्. कुलकर्णी (एम्. एस्सी., एम्.फिल.)
प्रा. डॉ. एस्. एम्. कदम (एम्. एस्सी., पीएच.डी.)
प्रा. डॉ. पी. एस्. चिगरे (एम्. एस्सी., डी.एच.ई., पीएच.डी.)
प्रा. व्ही. एस. सावंत (एम्. एस्सी., एम्. फिल.)
प्रा. सौ. के. जी. गायकवाड (एम्. एस्सी., बी.एड.)

■ संख्याशास्त्र विभाग

- प्रा. डी. एम्. म्हेतर (एम्.एस्सी., एम्.फिल.)
प्रा. आर. के. देशपांडे (एम्.एस्सी.)
प्रा. सौ. एम्. आर. दंडगे (एम्.एस्सी.)
प्रा. जे. के. पाटील (एम्.एस्सी.)

■ गणित विभाग

- प्रा. डी. जी. वाठारे (एम्.एस्सी.)

■ रसायनशास्त्र विभाग

- प्रा.डॉ.टी. एन्. पोवार (एम्. एस्सी.डी.एच.ई., पीएच्.डी.)
प्रा. डॉ. बी. जे. देसाई (एम्. एस्सी., पीएच्.डी.)
प्रा. व्ही. बी. कुरळे (एम्. एस्सी., एम्.फिल.)
प्रा. डॉ. ए. एम्. हसुरे (एम्. एस्सी., पीएच्.डी.)
प्रा. डॉ. बी. डी. अजळकर (एम्.एस्सी., पीएच्.डी.)
प्रा. डॉ. एस्. डी. पाटील (एम्.एस्सी., पीएच्.डी.)
प्रा. सौ. आर. के. अदाटे (एम्.एस्सी., बी.ए.)
प्रा. पी. आर. डोंगरे (एम्.एस्सी., बी.ए.)
प्रा. एन. आर. भोसले (एम्.एस्सी., बी.ए.)
प्रा. सौ. कल्लोळी (एम्.एस्सी., बी.ए.)

■ प्राणीशास्त्र विभाग

- प्रा. डॉ. आर. एन्. कणसे (एम्. एस्सी., पीएच्.डी.)
प्रा. के. जे. अदाटे (एम्. एस्सी.)

■ शारीरिक शिक्षण

- प्रा. आर. डी. मगदूम (बी. कॉम., एम्.पी.एड.)

■ पर्यावरण शास्त्र

- प्रा. सौ. एस. एस. देसाई (एम्. एस्सी.)

पदव्युत्तर विभाग - प्राध्यापक वृंद

■ मराठी विभाग

- प्रा. एस. सी. जोशी (विभाग प्रमुख) : शिवराज महाविद्यालय, गड.
 प्रा. डॉ. एम. व्ही. राजे : शिवराज महाविद्यालय, गड.
 प्रा. ए. बी. कुंभार : शिवराज महाविद्यालय, गड.
 प्रा. ए. के. मोरमारे : शिवराज महाविद्यालय, गड.
 प्रा. डॉ. ए. पी. गवळी : यशवंतराव चव्हाण कॉलेज, हलकर्णी
 प्रा. डॉ. बी. व्ही. चौगुले : आर्टस्, कॉमर्स कॉलेज, गड.
 प्रा. बी. जे. शिंदे : आर्टस्, कॉमर्स कॉलेज, गड.
 प्रा. ए. एस. बल्लाळ : आजरा महाविद्यालय, आजरा

■ हिंदी विभाग

- डॉ. के. आर. पाटील : प्राचार्य, आर्टस्, कॉमर्स कॉलेज, नेसरी
 प्रा. यु. एस. पाटील : यशवंतराव चव्हाण कॉलेज, हलकर्णी
 प्रा. एस. एन. खरुजकर : यशवंतराव चव्हाण कॉलेज, हलकर्णी
 प्रा. डॉ. एस. बी. घरपणकर : राजा शिवछत्रपती महाविद्यालय, महागाव
 प्रा. एन. डी. केसरकर : आर्टस्, कॉमर्स कॉलेज, नेसरी
 प्रा. ए. के. कांबळे : आर्टस् कॉलेज, कोवाड
 प्रा. एस. एन. कांबळे : आर्टस्, कॉमर्स कॉलेज, नेसरी
 प्रा. सौ. एस. एस. पाटील : आर्टस्, कॉमर्स कॉलेज, गड.

■ इंग्रजी विभाग

- प्रा. डॉ. एन. आर. सावंत (विभाग प्रमुख) : शिवराज महाविद्यालय, गड.
 प्रा. सौ. एस. ए. मुजूमदार : शिवराज महाविद्यालय, गड.
 प्रा. ए. एस. जरग : डी. आर. माने कॉलेज, कागल
 प्रा. सौ. पी. ए. पाटील : शिक्षण महर्षि डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय, मिरज
 प्रा. पी. ए. पाटील : यशवंतराव चव्हाण कॉलेज, हलकर्णी
 प्रा. आय. आर. जरळी : यशवंतराव चव्हाण कॉलेज, हलकर्णी
 प्रा. ए. एस. आरबोळे : आर्टस् कॉलेज, कोवाड
 प्रा. सौ. एम. एस. पाटील : सदाशिवराव मंडलिक कॉलेज, मुरगूड

■ अर्थशास्त्र विभाग

- प्रा. डॉ. डी. आर. खटके (विभाग प्रमुख) : शिवराज महाविद्यालय, गड.
 प्रा. जी. जी. गायकवाड : शिवराज महाविद्यालय, गड.
 प्रा. एस. जी. मुंज : शिवराज महाविद्यालय, गड.
 प्रा. डॉ. ए. ए. पोवार : माजी प्राचार्य, शिवराज महाविद्यालय, गड.
 प्रा. ए. जी. मगदूम : सदाशिवराव मंडलिक कॉलेज, मुरगूड
 प्रा. सौ. यू. एस. रसाळ : वाय. डी. माने कालेज, कागल
 प्रा. पी. वाय. निंबाळकर : यशवंतराव चव्हाण कॉलेज, हलकर्णी
 प्रा. के. एस. पोवार : सदाशिवराव मंडलिक कॉलेज, मुरगूड
 प्रा. के. आर. तणंगे : आर्टस, कॉमर्स कॉलेज, गडहिंम्लज

■ वाणिज्य विभाग

- प्रा. डॉ. आर. बी. तेली (विभाग प्रमुख) : शिवराज महाविद्यालय, गड.
 डॉ. एन. बी. जाधव : प्राचार्य, राज शिवछत्रपती महाविद्यालय, महागाव
 प्रा. ए. एम. शिरदवाडे : डी. आर. माने कॉलेज, कागल
 प्रा. व्ही. एस. वांद्रे : दत्ताजीराव ऑर्टस्, कॉमर्स, सायन्य कॉलेज, इचलकरंजी
 प्रा. टी. के. जाधव : आर्टस्, कॉमर्स कॉलेज, कुरुंदवाड
 प्रा. एम. ए. कोळी : सदाशिवराव मंडलिक कॉलेज, मुरगूड
 प्रा. व्ही. के. उत्तरे : डॉ. घाळी महाविद्यालय, गड.
 प्रा. एन. बी. भागवत : डी. आर. माने महाविद्यालय, कागल

संभाजीराव माने कला, वाणिज्य व विज्ञान कनिष्ठ महाविद्यालयाचा प्राध्यापक वृंद (अनुदानित विभाग)

■ मराठी विभाग

- प्रा. व्ही. एस्. मुसाई (एम्. ए., बी.एड., एम.फिल.)
प्रा. टी. व्ही. चौगुले (एम्. ए., बी.एड.)

■ इंग्रजी विभाग

- प्रा. आर. बी. कांबळे (एम्. ए., बी.एड., डी.एच.ई.)
प्रा. के. ए. सावेकर (एम्. ए., डी.एच.ई.)
प्रा. आय. डी. नेलेंकर (एम्. ए., बी. एड.)

■ हिंदी विभाग

- प्रा. सौ. एल्. एम्. डिसोजा (एम्. ए., बी.एड.)

■ समाजशास्त्र विभाग

- प्रा. एम्. बी. पाटील (एम्. ए., बी.एड.)
प्रा. एस. एस. सावंत (एम्. ए., एम.पी.एड.) पर्यवेक्षक ज्युनि.विभाग

■ अर्थशास्त्र विभाग

- प्रा. सौ. एस्. वायू. कोले (एम्. ए., एम्.फिल., डी.एच.ई.)
प्रा. सौ. एन. पी. शिंदे (एम्. कॉम., एम.ए., बी.एड.)

■ राज्यशास्त्र विभाग

- प्रा. आर. एस. सरनाईक (एम्. ए., बी.एड.)

■ मानसशास्त्र विभाग

- प्रा. ई. जी. कांबळे (एम्. ए., बी.एड.)
प्रा. एम्. एस्. घस्ती (एम्. ए., बी.एड.)

■ पर्यावरणशास्त्र विभाग

- प्रा. सौ. एस. पी. गाडवी

■ वाणिज्य विभाग

- प्रा. वायू. पी. कोले (एम्. कॉम., एम्. ए., डी.एच.ई.)
दि. ३०/९/२०१२ पर्यन्त
प्रा. एस्. बी. कडूकर (एम्. कॉम., एम्. ए., एम्.फिल., डी.एच.ई.)

■ पदार्थ विज्ञान विभाग

- प्रा. बी. डी. पाटील (एम्. एस्सी., डी.एच.ई.)
प्रा. ए. बी. कोकणे (एम्. एस्सी., बी. एड.)
प्रा. व्ही.एस.सावंत (एम्. एस्सी., एम.फिल.)

■ रसायनशास्त्र विभाग

- प्रा. पी. एम्. भोईटे (एम्. एस्सी., डी.एच.ई.)
प्रा. एस्. एच. रावण (एम्. एस्सी., बी.एड.)
प्रा. सौ. आर. के. अडाटे (एम्. एस्सी., बी.एड.)
प्रा. कु. एम. एम. देसाई (एम्. एस्सी., बी.एड.)

■ जीवशास्त्र विभाग

- प्रा. पी. टी. कट्टी (एम्. एस्सी., डी.एच.ई.)
प्रा. कु. पी. आर. जाधव (एम्. एस्सी.)
प्रा. व्ही. वाय. पाटील (एम्. एस्सी., बी.एड.)
प्रा. कु. पी. एम. कडाकणे (एम्. एस्सी., बी.एड.)

■ गणित विभाग

- प्रा. एन्. एम्. गरुड (एम्. एस्सी., डी.एच.ई.)
प्रा. सी. एस. रुडगी (बी.ई., एम.बी.ए.)

■ शारीरिक शिक्षण विभाग

- प्रा. एस्. एस्. सावंत (एम्. ए., एम्.पी.एड.) (पर्यवेक्षक)

■ आय. टी. विभाग

- प्रा. एस. पी. कुराडे (एम.एस.ई. कॉम्प्यू.)
प्रा. ए. एस. कांबळे
प्रा. यु. पी. कानडे

महाविद्यालयातील प्रशासकीय कर्मचारी वृंद

कार्यालय

श्री. एन. बी. असोदे

श्री. एम. बी. शिंदे

■ प्रबंधक

श्री. एस. आर. शहापूरकर (बी. ए.)

■ अधीक्षक

श्री. बी. एस. सावंत (बी. ए.)

■ मुख्य लिपिक

श्री. डी. एम. मोरे (बी. कॉम्.) दि. ३०/९/२०१२ पर्यंत

■ कनिष्ठ लघुलेखक

श्री. के. टी. कुंभार (बी. कॉम्.)

■ कनिष्ठ लेखनिक

श्री. एम. बी. माने (बी. कॉम्., एम्. लिब.)

श्री. पी. डी. पाटील (बी. कॉम्.)

श्री. ए. एम्. पोवार (बी. कॉम्., एम्. लिब.)

श्री. एन्. एस्. काबळे (बी. ए., एम्. लिब.)

श्री. एन. झेड. दळवी (बी. कॉम्.)

श्री. बी. बी. जाधव (बी. ए.)

श्री. पी. डी. सोरप (बी. ए.)

ग्रंथालय

■ ग्रंथपाल

प्रा. एस. आर. कुराडे (बी.एस्सी., एम्. लिब सेट)

■ साहाय्यक ग्रंथपाल

श्री. आर. ए. जाधव (एम्. ए., एम्. लिब., एफ. फिल.)

■ ग्रंथालय लेखनिक

श्री. बी. एल. कोरवी (बी. ए.)

■ ग्रंथालय परिचर

श्री. एस्. एस्. हजारे

श्री. व्ही. आर. टेंबरे

श्री. पी. बी. नडगेरी

श्री. ए. एल्. कलकुटकी (एम. ए.)

श्री. ए. एस. सावंत

■ प्रयोगशाळा साहाय्यक

श्री. डी. जी. रेंदाळे (बी. ए.)

श्री. आर. बी. आयरनाईक (एम्. ए.)

श्री. पी. जी. पोवार (एम्. ए.)

श्री. एस्. व्ही. शिंदे (बी. एस्सी., बी. लीब. सायन्स)

■ प्रयोगशाळा परिचर

श्री. बी. डी. मोरे

श्री. एस्. बी. खोत (बी. कॉम्.)

श्री. एस्. डी. पाटील

श्री. टी. आर. देवडकर

श्री. व्ही. व्ही. कोंडूसकर

श्री. एम्. जी. खोत (बी. ए.)

श्री. टी. बी. कांबळे

श्री. आर. के. वडर

श्री. एस्. एम्. मोरबाळे

श्री. के. आर. कांबळे

श्री. एस्. एम्. कांबळे

श्री. व्ही. बी. पाटील

श्री. डी. जी. हुंदळेकर (बी. कॉम्.)

श्री. एस. एस. कांबळे

श्री. एस. एन. पाटील (एम. ए., एम्. बी. ए.)

■ शिपाई

श्री. एस्. डी. कुरळे

श्री. यु. डी. राऊत

श्री. एम. के. गोदुरे

श्री. व्ही. ए. सुतार

श्री. ए. एच. नाईक

श्री. व्ही. एस. गुरव

श्री. के. एम्. सुर्यवंशी

श्री. एस. जी. हिले

प्राध्यापकवृंद (विज्ञान अनुदान विभाग)

■ बी.बी.ए.

- प्रा. आर. डी. कमते (एम.बी.ए., एम.फिल.)
 प्रा. प्रा. ए. यू. पटेल (एम.ए., एम.फिल.)
 प्रा. जी. ए. पाटील (एम.कॉम., एम.बी.ए., जी.डी.सी.ए.)
 प्रा. एस. बी. शिंदे (एल.एल.बी.)
 प्रा. सौ. यू. बी. देसाई (बी.एस्सी., एम.सी.ए.)
 प्रा. सौ. एस. एस. देसाई, प्रा. एस. व्ही. रावण

■ बी.सी.ए.

- प्रा. के. एस. देसाई (बी.एस्सी., एम.बी.ए., जी.डी.सी.ए.)
 प्रा. एम. बी. ताशिलदार (बी.एस्सी., एम.बी.ए.)
 प्रा. एम. ए. देसाई
 प्रा. सौ. ए. जे. डिसोजा (डी.टी.सी.सी.डी.ए.सी.ए.एम.आय.इ.)
 प्रा. पी. एस. मसकर (एम.एस्सी.कॉम्प्युटर)
 प्रा. कु. पी. एस. मसकर, प्रा. व्ही. व्ही. आजरी
 प्रा. कु. एस. आर. मेंनेजेस

■ बी.सी.एस.

- प्रा. सी. एस. निकम (एम.सी.ए.)
 प्रा. सौ. एम. आर. दंडगे (एम.एस्सी.)
 प्रा. एन. जी. चव्हाण (एम.एस्सी.इले.)
 प्रा. आर.के. पाटील (एम.एस्सी.कॉम्प्यू.)
 प्रा. आर. जी. हत्ती (एम.एस्सी.)
 प्रा. सौ.पी.एस. वाली (एम.एस्सी., बी.एड.)
 प्रा. आर. बी. खोत (एम.एस्सी.कॉम्प्यू.)
 प्रा. कु. एस. जी. शिंदे (एम.सी.ए.)
 प्रा. कु. एम. आर. गोसावी (एम.एस्सी.कॉम्प्यू.)
 प्रा. कु. एस. एम. पाटील (एम.एस्सी.कॉम्प्यू.)
 प्रा. एस. पी. कुपेकर, प्रा. कु. डी. ए. धबू

■ बी.एस्सी. कॉम्प्युटर

- प्रा. सौ. डी. एस. खांडेकर

प्रशासकीय कर्मचारी वृंद (विज्ञान अनुदान विभाग)

■ वरिष्ठ लेखनिक - श्री.पी.ए.शेंडे (बी.एस्सी., एम.बी.ए.)

■ कनिष्ठ लेखनिक

- श्री. एस. एन. पाटील (एम.ए., एम.बी.ए.)
 श्री. एस. ए. शिरहट्टी (बी.कॉम.)
 सौ. एस. बी. निकम (बी.कॉम.)
 श्री. एन.टी. पाटील (बी.कॉम.)
 श्री. डी. बी. देसाई (बी.कॉम.)
 सौ. एस. बी. आजरी (बी.कॉम.)
 श्री. व्ही. एम. घेज्जी (बी.ए.)
 श्री. वाय. एस. शेंडे (एम.ए.)
 श्री. सी. आय. बाबर (एम.ए.)
 सौ. पी. वाय. सलवादे

■ ग्रंथपाल - श्रीमती जी. जे. शिंदे (बी.लिब.)

■ लॉब असिस्टंट

- कु. आर. के. निऊंगरे (डिप्लो.इन कॉम्प्यू., ए.एम.आय.ई.)

■ लॉब अटेंडंट - श्री. बी. जी. चौगुले (बी.ए.)

■ इलेक्ट्रिशियन - श्री. आय. बी. गोवेस

■ टेलिफिशियन

- श्री. एम. डी. पाटणे (बी.कॉम., डिप्लो.इन.एच.नेटवर्कींग, सी.सी.एन.ए.)
 श्री. आर. एन. कांबळे (बी.ए.) (हार्डवेअर अँड नेटवर्कींग)
 श्री. वाय. बी. पाटील (बी.सी.ए.)

■ झेरॉक्स ऑपरेटर - श्री. जी. डी. निढोरी

■ सिवियुरिटी गार्ड

- श्री. डी. एम. पोवार श्री. सी. आय. जोशीलकर

■ माली

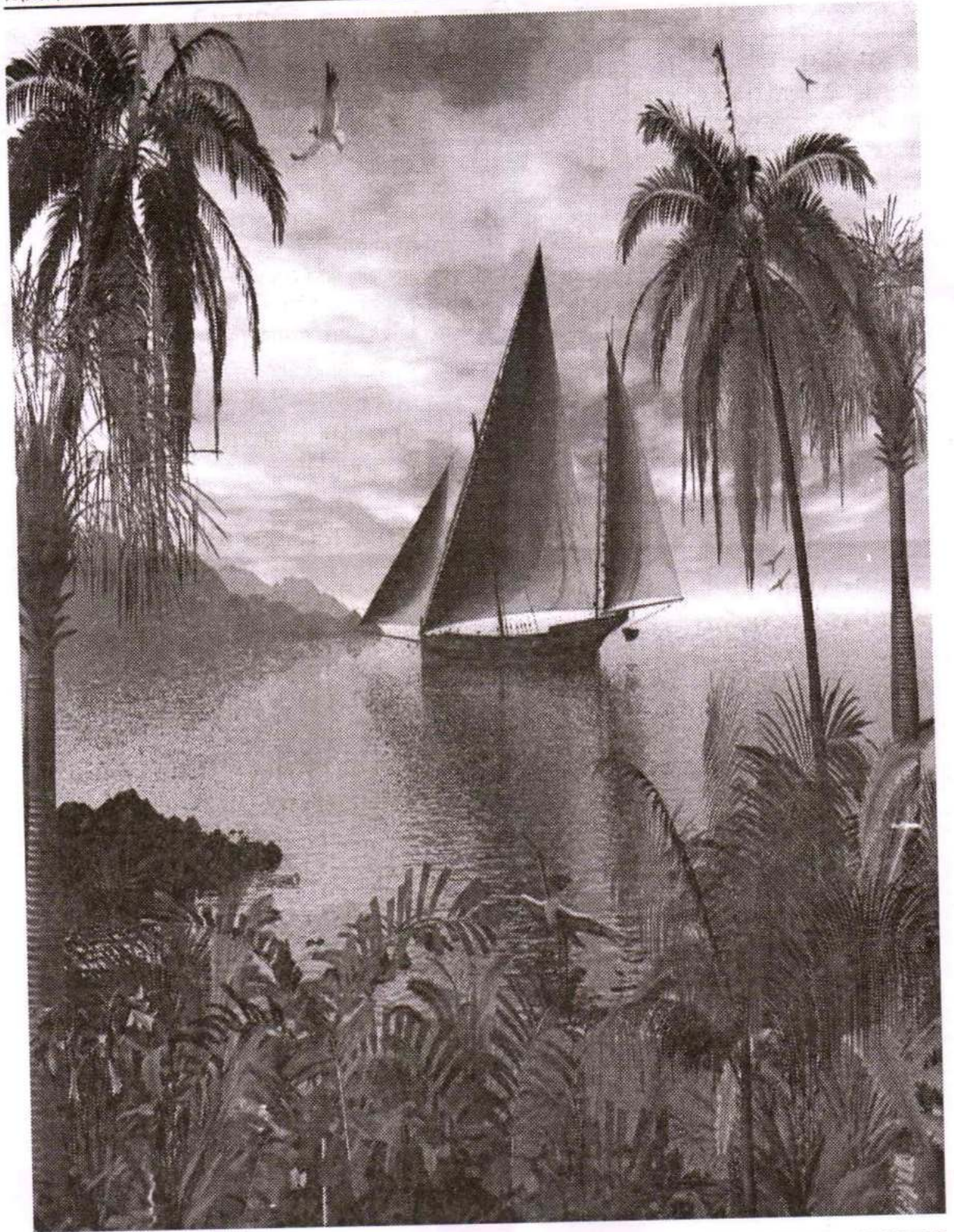
- श्री. के. के. सागर श्री. बी. जे. कांबळे

■ शिपाई

- श्री. एस. टी. हजारें श्री. एम. बी. रेडेकर
 श्री. बी. एन. नार्वेकर श्री. डी. एस. पाटील
 श्री. एम. बी. यादव श्री. एस. एस. गवळी (बी.ए.)
 श्री. डी. आर. कुराडे श्री. डी. टी. कुंभार

कर्मवीर वि. रा. शिंदे शिक्षण संस्था (प्रशासकीय कर्मचारी वृंद)

- प्रशासकीय प्रमुख - श्री. एल. एस. शिंदे (बी.कॉम.)

मराठी विभाग

वेदाआधी तू होतास,
वेदाच्या परमेश्वरा आधी तू होतास
पंचमहाभूताचे पाहून
विराट, विक्राळ रूप
तू व्यथित, व्याकुळ होत होतास
आणि हात उभारून तू
याचना करीत होतास.
त्या याचना म्हणजे 'ऋचा'
सर्व ईश्वरांचे जन्मोत्सव
तूच साजरे केलेस,
सर्व प्रेषितांचे बारसेही
तूच आनंदाने साजरे केलेस
हे माणसा,
तूच सूर्याला सूर्य म्हटलेस
आणि सूर्य 'सूर्य' झाला,
तूच चंद्राला चंद्र म्हटलेस
आणि चंद्र 'चंद्र' झाला.
अवघ्या विश्वाचे नामकरण
तूच केलेस.
आणि प्रत्येकाने ते मान्य केले.
हे प्रतिभावान माणसा
तूच आहेस सर्व काही
तुझ्यामुळेच सजीव सुंदर
झाली ही मही...!

सहसंपादक
प्रा. ए. बी. कुंभार
मराठी विभाग

- बाबूराव बागूल

अनुक्रमणिका

..... * गद्य विभाग *

☺ कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे : एक तपस्वी !	सागर रामकृष्ण सुतार
☺ शिक्षक	कु. शालन पांडुरंग माळवी
☺ स्त्री-चे शिक्षण प्रगतीचे लक्षण	नेताजी दिनकर केसरकर
☺ शिक्षण ज्ञान गंगा नव्हे अर्थ गंगा	कु. मनिषा नारायण निलवे
☺ गरज पर्यावरण संतुलनांची	मयुर बसवाणी नार्वेकर
☺ आजच्या शिक्षण पद्धतीत वाचनाचे स्थान	भगवान विलास पाटील
☺ बदल वेशभूषेतला की विचारातला...	मयुर मारुती दावणे
☺ आजचा युवक भारताला महासत्ता बनवेल का ?	अविराज मारुती पाटील
☺ मैत्री	सुशांत आनंदा पाटील
☺ आठवणीतील शेवटचं पान	प्रकाश नागू नाईक
☺ गुटखा बंदी	कु. पूनम मारुती संकपाळ
☺ आता स्त्रीलाच पुढे यायला पाहिजे	कु. स्नेहा संजय निऊंगरे

..... * पद्य विभाग *

☺ नशीब		☺ तरीही जगणं आहेच...	सुरज मनोहर कागीनकर
☺ असंच होणार	अमित गणपती पोवार	☺ कॉलेज	रविंद्र आप्पासाहेब हेशागोळ
☺ व्यसनाधीनता	कु. सरिता बाळासाहेब देवाडे	☺ जीवन	कु. रोहिणी अरुण जगताप
☺ आकाश मनाचं...	कु. नूतन द. पाटील	☺ आठवणी	कु. सोनाली कुमार पाथरवट
☺ वसा	कु. आरती सखाराम कासारकर	☺ वनराणी	कु. सुप्रिया सदाशिव जाधव
☺ एकटा	महेश पाटील	☺ बायको	शिवानंद पाटील
☺ दुष्काळ	अजय सुरेश कांबळे	☺ ती	कु. वृषाली बाबूराव पाटील
☺ ते क्षण	प्रकाश नाईक	☺ कसे असेल २०५०	कु. ज्योत्सना अशोकराव पाटील
☺ आई	भगवान पाटील	☺ मला जगायचे आहे	कु. अंजली सुरेश कदम
☺ दंगल	अमित जोशी	☺ राजकारण	कु. समिता चंद्रकांत नौकुडकर
☺ यश-अपयश	कु. प्रियांका राजाराम कसाळे	☺ कुणीतरी असावं...	कु. सुप्रिया चंद्रकांत सुरंगे
☺ नवाकाळ	अनिकेत बाळासो सरनोबत	☺ आयुष्याची नासाडी	तेजस पल्लव

..... * इतर *

पंकज आप्पासो कासार, कु. सुरेखा लक्ष्मण खाडे, कु. दिप्ती दिनेश डोमणे, प्रविण विलास पाटील, कु. सृष्टी लक्ष्मण मुधोळे
कु. स्नेहल दिलीप शेलार, सचिन हिरेमठ, कु. पुजा सुरेशराव नलवडे

कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे : एक तपस्वी !

✍..... सागर रामकृष्ण सुतार (बी.एस्सी. भाग-३)

प्रथम सर्वांना अभिवानद करतो, अहो विद्यार्थी मित्रहो आपण शिकतो कुठं ? कॉलेज मध्ये बरोबर. मग ! हे कॉलेज कुणाच्या नावानं अथवा कोणती संस्था चालवते हे आपणास माहीत असणे तितकेच महत्वाचे आहे, पण याच्यापेक्षा अधिक महत्वाचे की त्या संस्थेचे नाव काय; आणि या नावाचा त्या व्यक्तीचा इतिहास काय किंवा आपल्या संस्थेचे ब्रिद वाक्य काय ? तर आपल्या संस्थेचं ब्रिद वाक्य आहे. "सेवा परमो धर्मा : " या साऱ्या गोष्टी आपल्याला माहीत असणे गरजेचे आहे. म्हणून मी हा लेख लिहिण्यास धजलो. महाराष्ट्रामध्ये कर्मवीर, महर्षी म्हणून ज्यांची ख्याती आहे ते म्हणजे कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे उर्फ अण्णासाहेब शिंदे. महापुरूषाने रोजीनशी लिहीली. ही अतिशय भाग्याची गोष्ट आहे. त्या रोजनिशीमधून लिहीले गेलेले विचार समाजाला उपयोगी पडावेत यासाठी त्यांचे मोठे पुत्र प्रतापराव शिंदे व त्यांचे नात जावई गो. मा. पवार यांनी फार मोठे कष्ट घेऊन कर्मविरांचा विचार आपल्या लेखनीच्या माध्यमातून समाजापर्यंत पोहोचविण्याचा पर्यंत केला आहे. संपादकीय पुस्तकातील कर्मवीर शिंदेचा जीवनपट आपल्या पर्यंत पोहचवण्याचा छोटासा प्रयत्न.

महाराष्ट्राच्या या पावन मातृभूमीत तीन डोंगरांच्या कुशीत वसलेल्या जमखंडी गावात २३ एप्रिल १८७३ ला जन्म झाला. अण्णासाहेब ज्या व्यक्तीमत्वाचा आविष्कार त्यांच्या कार्यातून आणि विचारातून झालेला आढळतो. त्यांची घडण त्यांच्या बालपणीच झाली. १८९८ मध्ये त्यांनी पुण्याला फर्ग्युसन कॉलेजमध्ये शिक्षण घेतले. १९०१ ते १९०३ मध्ये धर्मशिक्षणासाठी ऑक्सफर्डमध्ये गेले. महर्षी शिंदे हे एक संपन्न, त्यागशील आणि प्रसन्न व्यक्तीमत्वाचे पुरूष होते. आध्यात्मिक, सामाजिक ध्येयासाठी आयुष्यभर फकिरी पत्करणारी त्यांच्यासारखी विद्याविभूषित व्यक्ती

महाराष्ट्रात तरी दुसरी आढळत नाही. ऐहिक सुख डोळ्यांसमोर दिसत असतानाही आजन्म ब्राम्हधर्मप्रचारक होण्याचा निर्णय घेतला व युनिटेरियन शिष्यवृत्ती घेऊन ऑक्सफर्ड येथील मॅचेस्टर कॉलेजात तौलनिक धर्मशास्त्रांचे शिक्षण घेण्यासाठी गेले. १९०३ पासून १९१० पर्यंत मुंबई प्रार्थना समाजाचे प्रचारक म्हणून त्यांनी काम केले.

पुणे येथे कौटुंबिक उपासना मंडळाची स्थापना केली व वाई येथे ब्राम्होसमाज स्थापना व करण्यास प्रेरणा दिली. लोकांच्या उध्दारासाठी, त्यांच्यात क्रांती व विकास घडवून आणण्यासाठी मिशनरीची स्थापना केली. १९०९ पर्यंत मिशनर्य बारा शाखा स्थापिल्या १६१८ विद्यार्थी त्यातून शिक्षण घेत होते. अस्पृश्यता निवारणाच्या प्रश्न राष्ट्रीय सभेसारख्या सभेने हाती घ्यावा. असा त्यांनी सातत्याने सात-आठ वर्षे प्रयत्न केले. अस्पृश्यांच्या उन्नतीचा ध्यास त्यांना अखेरपर्यंत होता. १९११ मध्ये मुरळी प्रतिबंधक परिषद भरविली. अण्णासाहेबांनी राजकारण केले ते राष्ट्रहिताच्या व एकजुटीच्या पायावर. अधिष्ठित होते. स्वतः अण्णासाहेब हे एकनिष्ठ ब्राम्ह असल्याने जातीयतेच्या पलिकडे होते. नंतर त्यांनी शेतकऱ्यांच्या अनेक परिषदांमध्ये भाग घेऊन शेतकऱ्यांच्या चळवळींना मार्गदर्शन केले व त्यांना एकजुटीचा मंत्र सांगितला.

प्रेमाचे स्वरूप सांगताना ते म्हणतात. प्रेम म्हणजे उत्साह, उदासिनता नव्हे प्रेम म्हणजे जीवन, जीवनाचा कंटाळा नव्हे. त्यांच्या दृष्टीन प्रपंचातील प्रत्येक व्यवहार जागृतपणे आणि प्रेमाने करणे. म्हणजे धर्मसाधना होय. स्त्रियांचा दर्जा उंचावण्याची त्यांची तळमळ होती. महात्माजीच्या व्यक्तिमत्त्वाने ते प्रभावित झालेले दिसतात. १९३० च्या कायदेभंगाच्या चळवळीत भाग घेऊन त्यांनी कारावस पत्करला. स्त्रिया ह्या पुरूषांच्या जोडीने यायला

पाहिजे अशी त्यांची तळमळ होती. संशोधनाच्या क्षेत्रात अंतिम असा सिद्धांत नसतो. ही भूमिका घेवून जरी ते हे विचार मांडत असले तरी त्यांची ही भूमिका मौलिक स्वरूपाची होती. स्त्रियांच्याबद्दल दाक्षिण्यभावाचा उगम त्यांच्या मातृप्रेमातून झाला असावा. निसर्गाच्याही आधी आपण पहिले हृदयदान दिले ते आईलाच असे ते म्हणतात. अजेयवादाने ते झपाटल्यासारखे झाले. नुसते वाचूनच ते थांबत नसत तर चर्चा करण्याची अनिवार उर्मी त्यांच्या ठिकाणी होती. सार्वजनिक जीवनात प्रतिष्ठा पावलेल्यांचेही महर्षी मोजमाप करून त्यांचे खुरटेपण वा ऊंची यथायोग्य दाखवितात. मराठेशाहीच्या अवनीतीचे खापर एका बाजीच्या माथी न फोडता सर्व महाराष्ट्री त्याला जबाबदार असल्याचे सांगून ऐतिहासिक दृष्टी प्रकट करतात. अण्णासाहेबांच्या ठिकाणी असलेल्या निसर्गाच्या ओढीचे व ऐतिहासिक स्थळे पाहण्याच्या आवडीचे आल्हादायक दर्शन आपल्याला घडते.

अण्णासाहेब शिंदे यांचा स्वभाव चौकस, सूक्ष्म निरीक्षण करणारा आणि नवीन गोष्टी माहिती करून घेण्यासाठी सतत धडपडणारा होता. ते आपल्या कुटुंबियांवर प्रेमाचा वर्षाव करतात. तसेच ते वृक्षांवरही अधिक प्रेम करतात. ते वृक्षांना आपले कुटुंब मानतात. कुटुंबातील व्यक्ती आणि झाडे यांच्यामध्ये इतकी एकरूपता कल्पितात, की त्या झाडांना आक्का (म्हणजे पत्नी) माई जनाक्का असेच संबोधतात. मनाची आध्यात्मिक ठेवण, व्यापकपणे विचार करणारी जीवनदृष्टी, तरल संवेदनशील सूक्ष्म सौंदर्यदृष्टी, भाषेच्या त्यांच्यासारखे व्यक्तिमत्व अपवादात्मक आहे अशा या हिमालयाचा महानिर्वाण २ जानेवारी १९४४ ला झाला.

या दूरदृष्टीच्या जनमाणसांच्या हृदयात, साऱ्या महाराष्ट्राला आपल्या हृदयात साठवून ठेवणाऱ्या महान विभूतिला माझे कोटी कोटी प्रणाम !

मी मराठी

पंकज आप्पासो कासार

बी. ए. भाग - ३

मी मराठी आहे, कारण ३१ डिसेंबर दणक्यात सेलिब्रेशन केलं, तरी गुढीपाडव्याला कपाळावर चंदक्रोर रेखून, हातभार बांगड्या घालून, जिभेवर कडू-गोड गोळीची चव चाखत मनापासून नवीन वर्षांचे स्वागत करतो आहे...!

मी मराठी आहे, कारण रिकी मार्टीनच्या गाण्यावर माझे पाय थिरकले, तरी बाबूजींचे तोच चंद्रमा नभात ऐकल्यावर नकळतच तोंडातून वाह निघून जातं...

मी मराठी आहे, कारण कॉलेजमधून येताना टाईमपास मंचुरियन खाऊन आलो, तरी वरणभात आणि साजूक तुपाशिवाय माझं भागत नाही...

आम्ही मराठी आहोत, कारण कितीही इम्पोर्टेंट कॉस्मेटिक्स पर्फ्युम्स वापरले तरी उटण्याशिवाय व टिपिकल चंदन साबणाशिवाय आमची दिवाळी साजरी होऊच शकत नाही.. आम्ही मराठी आहोत, कारण प्रवासाला जाताना गाडीतून एखादं मंदिर दिसलं की नकळत आमचे हात जोडले जातात...

आम्ही मराठी आहोत, कारण अगदी अत्याधुनिक होम अॅप्लायन्सेनेने घर सजवलं तरी दाराला झेंडूच्या फुलांचं व आंब्याच्या पानांचं तोरण लावल्याशिवाय समाधान होत नाही... जात कोणतीही असो, आम्ही महाराष्ट्रीयन आहोत... आणि आमच्यातलं मराठीपण सगळीकडं तेच आहे.

माझ्यातलं मराठीपण जोपासण्याची मला आवश्यकता नाही, कारण ते मराठीपण माझ्या रक्तात भिनलंय...

आणि या मराठीपणाचा मला अभिमान आहे...

शिक्षक

..... कु. शालन पांडुरंग माळवी (बी.ए. भाग-१)

गेली वीस वर्षे जे डोळ्यांनी अनुभवलं, समजून घेऊन अनुभवलं आणि जे आता स्वतः जगून अनुभवत आहे आणि ज्याच्यावर माझं जीवन अवलंबून आहे त्या शिक्षक पेशावर हा छोटासा लेख. 'शिक्षक' या शीर्षकावर लिहिलेला हा लेख मी मला आजपर्यंत लाभलेल्या शिक्षकांना व भावी जीवनातील शिक्षण म्हणून होवू घातलेल्या अनेक विद्यार्थ्यांना समर्पित करित आहे.

'देणान्याने देत जावे
घेणान्याने घेत जावे'

या उक्तीप्रमाणे शिक्षक असतो, शिक्षक फक्त देत असतो. घेणारा कितपत घेतो हे सर्वस्वी घेणान्यावरच अवलंबून असते. ज्ञानगंगेत नाहून विद्यार्थ्याला सामावून घेवून प्रवाहाच्या उलटं कसं जायचं हे शिकवतो. जीवनात आलेल्या बऱ्या-वाईट प्रसंगावर मात करून जीवन जगण्याची शैली तो विद्यार्थ्याला देतो. केवळ ज्ञानार्जन करणे एवढेच विद्यार्थ्यांचे काम नसून ते ग्रहण करून त्याचा फायदा समाजाला कसा होईल, त्यांची मान कशी उंचावेल याचा विचार करणे गरजेचे आहे. शिक्षकाने सुध्दा स्वतःकडील भरपूर ज्ञान योग्यरित्या देऊन विद्यार्थ्याला परिपूर्ण करणे जरूरीचे आहे. जेणे करून विद्यार्थ्यांची ज्ञानलालसा पूर्ण होऊन त्याचे विचार परिपक्व होतील व एक आदर्श गुरु-शिष्याचे नाते निर्माण होईल.

शिक्षक हा सूर्य आहे; जो प्रत्येकाचे जीवन प्रकाशमय करतो. शिक्षक हा समुद्र आहे. जो प्रत्येकाला आपल्या पाण्याच्या प्रवाहात सामावून घेतो. शिक्षक हा मित्र आहे. जो मुलांच्या वयानुसार, त्याच्या वयाप्रमाणे वागून

त्याला जीवनातील महत्त्वाच्या गोष्टीबद्दल समजावून सांगतो. शिक्षक हा मार्गदर्शक आहे; जो प्रत्येक अडचणीवर आपल्या विचार शैलीने मात करतो. शिक्षक हा माणूसरूपी देव आहे, जो प्रत्येकाचे व्यक्तिमत्व घडवतो, ज्याप्रमाणे शिक्षक हा देखील गुरु असतो. तो प्रत्येकाला समान प्रेमाच्या छायेत वाढवतो. असा हा शिक्षक विद्यार्थ्यांचे सगळं काही असतो.

अफाट महासागराच्या तळाशी जाऊन एखादे रत्न हाती सापडावे आणि त्या रत्नाची पारख फक्त शिक्षकच करू शकतो. मनामध्ये ध्येयधारणा एक शिक्षक ठेवतो ती ध्येयधारणा कोणतीच व्यक्ती ठेवत नाही. गरुडाप्रमाणे गगनात भरारी घेण्याची ताकद शिक्षकात असते. शिक्षक हा शिस्तप्रिय, क्षमाशील आणि कर्तव्यनिष्ठ या तीन शक्तींवर तयार झालेला असतो. शिक्षक हा आपल्या जीवनात अधिक महत्त्व विद्यार्थ्याला देतो. विद्यार्थ्याला देवता मानून आपले जीवन समर्पित करतो. आपल्याकडे जे आहे ते दुसऱ्याला देण्यातच हीत मानतो. अशा या शिक्षकाची सुरुवात शाळेपासूनच होते आणि शाळेपाशीच संपते.

एका चाणाक्ष शिक्षकाच्या नजरेतून त्या विद्यार्थ्याने केलेली छोटशी चूकसुद्धा लपून राहत नाही. कारण शिक्षक हा एवढा विद्यार्थ्यात गुंतलेला असतो की त्याला त्याचा विद्यार्थी काय करतो, कसा राहतो याची परिपूर्ण माहिती असते. शिक्षकाचं एकच स्वप्न असतं. आपण ज्या विद्यार्थ्याला घडवतो, त्याच्याकडे प्रत्येकाने आदर्श म्हणून बघावं, पण मित्रांनो, एवढं मात्र नक्की जर एका मुलाच्या हातून नकळत घडलेल्या चुकीमुळे जर तो शिक्षकाच्या नजरेत

बाद ठरला, त्याची प्रतिमा मलीन झाली तर तो समाजातील प्रत्येक व्यक्तीच्या नजरेत मलीनच ठरतो. म्हणून सर्व शिक्षकांना एकच विनंती, विद्यार्थी ही माती आहे तिला आपण कालवून सरमिसळ करून तिचं मडकं बनवायचं आहे त्याला आकार द्यायचा आहे. कुंभार ज्याप्रमाणे मातीला आकार देवून मडकं घडवतो त्याप्रमाणे शिक्षक विद्यार्थ्यांना घडवण्याचे काम करतात. विद्यार्थी जिथे चुकेल तेथे त्याची शहानिशा करून त्याला मार्गदर्शन करण्याचे कार्य शिक्षक करतात.

शाळेत जाणारी मुले तर शिक्षकांचे पूर्णपणे अनुकरण करतात. त्यात शिक्षकांचे चालणे, बोलणे, शिक्षा करणे, पेहराव, केशभूषा इ. गोष्टी अंतर्भूत असतात. जेणेकरून त्यांची छाप मुलांवर पडेल. मग प्रत्येकजण म्हणेल,

“गुरुने दिला ज्ञानरूपी वसा
आम्ही चालवू हा पुढे वारसा.”

कारण शीलवान, चारित्र्यवान आणि आपल्या कर्तव्यासाठी व विद्यार्थ्यांसाठी झटणाऱ्या शिक्षकांच्या छायेत वाढलेले असे काही विद्यार्थी असतात जे आपल्या जन्मदात्यांपेक्षाही शिक्षकांनाच अधिक महत्त्व देतात. भगवद्गीतेत, रामायणात, महाभारतात अनेक गुरु-शिष्यांच्या कथा सांगितल्या आहेत. असे एकलव्याने आपल्या गुरुसाठी गुरु दक्षिणा म्हणून अंगठा दिला. शिवबाने जो इतिहास घडविला तो आपल्या गुरुमुळेच. म्हणूनच म्हटले जाते की,

“गुरुविना कोण दाखविल वाट.”

आई-वडील

कु. सुरेखा लक्ष्मण खाडे

बी.एस्सी. भाग - ३

आई आहे मायेची माऊली

तर वडील आहेत कर्तव्याची सावली,

आईकडे आहे वात्सल्याचा साठा

तर वडिलांचा आहे आधार मोठा.

आईचे प्रेम आपल्याला दिसते क्षणोक्षणी

पण वडिलांचेही प्रेम असते मनोमनी,

आई आपले दुःख व्यक्त करते अश्रुंनी

पण वडिलमात्र लपवतात आपले दुःख कष्टांनी.

आईचा आपल्यावर असतो सदैव प्रेमाचा हात

पण वडिलच करतात प्रत्येक संकटावर मात,

आईचं असतं संकटात थोडंस का होईना घाबरणं

पण वडिलांचं मात्र असतं प्रत्येक संकटात सावरणं.

म्हणून आई असते

प्रेमाचा अथांग सागर,

पण वडील मात्र असतात

कर्तव्याचा सोनेरी सागर.

स्त्रीचे शिक्षण प्रगतीचे लक्षण

✍..... नेताजी दिनकर केसरकर (बी.कॉम. भाग-३)

मित्रहो, आजच्या या आधुनिक युगात जो काही विकासाचा वेग आहे. तो वेग पाहता आपण काय आहे याचा अंदाज येतो. मानवप्राणी पृथ्वीवरच नव्हे तर चंद्रावरही वास्तव्यास जात आहे. औद्योगिकीकरणाचा वेग हा दुप्पट वेगाने वाढत आहे. विदेशी यंत्रे व तंत्रे व्यावसायासाठी भारतात येत आहेत. मानवाच्या अथक प्रयत्नातून समाजाचा विकास गरूड भरारी घेत आहे. यामध्ये पुरुषांप्रमाणे स्त्रियांही आपली भूमिका बजावत आहे. पण थोडा विचार केला असता आपल्याला असे आढळते की अजुनही भारतात ९०% पेशा जास्त कुटुंबात संस्कृती ही पुरुषप्रधान आहे. याचा अर्थ पुरुष हे स्त्रियांना आपल्या अधिपत्याखाली ठेवू पाहतात. स्त्री बाहेरच्या जगात येऊ नये म्हणून त्यांच्यावर दबाव टाकू पाहतात. आपले महत्त्व टिकून राहावे असे पुरुषाला वाटत असते म्हणून भारतासारख्या देशात स्त्रीचे मन दबले आहे. तिला मोकळा श्वास घेवू द्यायला पाहिजे. पुरुषांची धास्ती, दबाव, भितीही मोडून काढली पाहिजे.

आजच्या घडीला जर आपण दोन नाही आडीच पाऊल पुढे जाऊन विचार केला तर स्त्री ही पुरुषांपेक्षा पॉईंट १ ने पुढेच आहे. तिची कार्यक्षमता, इच्छाशक्ती, सहनशिलता आणि संधी शोधण्याची कल्पकता हे गुण प्रत्येक स्त्रीमध्ये अधिक असतात. आजची स्त्री पुरुषांच्या बरोबर खांद्याला खांदा लावून काम करत आहे शहराच्या तुलनेत जर आपण खेड्याकडे पाहिले तर शहरी स्त्री व ग्रामीण स्त्री यांच्यात तफावत आढळते. शहरी स्त्री ही शिक्षित व आधुनिक स्वरूपाची दिसते. पण ग्रामीण भागात अजुनही स्त्री विषयी लोकांची मानसिकता वेगळी व जुनाट आहे. अजुनही स्त्रीला शिक्षणाची परवानगी नाही. ग्रामीण भागात स्त्री ही २४ तास घरगुती काम करणारी मशीन आहे. घर

स्वच्छ करणे, जेवण बनवणे, मुलांना सांभाळणे, घरातील माणसांना सांभाळणे, जनावरांना स्वच्छ ठेवणे, दूध काढणे-घालणे, कपडे स्वच्छ करणे यातच तिचे जीवन गुरफटले आहे. मी असं म्हणत नाही की तिने ही कामे करू नयेत पण त्याचबरोबर तिला काही शिकण्यासही मिळावे म्हणजे तिला व्यवहार्यता प्राप्त होईल, पण ही स्त्री काही बोलत नाही, म्हणून पुरुष आपला पुरुषीपणा दाखवतात व आपला अधिकार कायम ठेवण्याचा प्रयत्न करतात. स्त्री ही घरासाठी समाजासाठी खूप काही करत असते. आई स्वतः अडाणी असते पण तिला आपली व इतरांची मुलं अडाणी राहू नये असे वाटते. ती म्हणते, “पोरांनो, शिकार ! माझ्या लेकरांनो शिका, आणि खूप मोठं व्हा ! मी एक अडचणीमुळे व समाजाच्या दबावामुळे शिकले नाही पण आता जमाना बदलला आहे. तुम्ही शिका छान !” अशी हवी स्त्री जी स्वतः अडाणी असून देखील आपल्या मुलांना आपण सोसलेलं दुःख भोगायला लागू नये म्हणून शिक्षणाची कास धरू पाहते. मग विचार करा त्याच ठिकाणी जर शिकलेली माता असेल तर मग बघायला नको, अहो, पुऱ्या घराची शाळा करेल ती माऊली.

केवळ शिक्षणच आपल्या जीवनाचा मार्ग दाखवत आणि याच शिक्षणामुळे मागासलेल्या भागांचा विकास होईल. ग्रामीण भागात लहान मुलांचा पहिला गुरु हा आईच असते. वडील कामानिमित्त बाहेर पडल्यानंतर त्याला शिकवण्याची जबाबदारी भाईवर असते, यासाठी आईचं शिक्षित असणं खूप गरजेचे आहे. ग्रामीण भागात काही जुनाट विचार अजुनही मूळ धरून आहेत. त्यातील एक म्हणजे मुलींचे शिक्षण, वडील विचार करतात की, “मुलगा शिकला तर उत्पन्न मिळवू शकेल. पण मुलगी शिकून काय करणार? दुसऱ्यांच्या घरीच जाणार !” म्हणून वडील मुलीला

५ वी किंवा ७ वी पर्यंतच शिकवतात. पण मुलाला शिकेल तेवढे शिकवतात मग तो नापास झाला तरी चालते. मुलाला गावात चार-चौघात फिरतो म्हणून त्याला नवीन कपडे नवीन चप्पल वगैरे देऊ करतात. त्याचे लाड करतात. पण मुलगी यातलं काहीही मागत नाही. शेवटी काय होते की, मुलगा मोठा झाला की कुणाचेही ऐकत नाही. प्रेमप्रकरण करून आईवडिलांना घराच्या बाहेर टाकतो, पण त्यांना सांभाळते ती मुलगीच. तेव्हाच मुलगीचं महत्त्व कळतं.

ज्याप्रमाणे घरातील मुलाला भरपूर शिकवले जाते त्याचप्रमाणे मुलीला ही शिकवा म्हणजे दोन्ही ही घरे ती उजळून काढेल. मुलगीला शिकवून कुठं नोकरीला पाठवायचे नाही ? हा विचार बदलायला हवा कारण अलिकडे स्त्रियांच्या हक्कांना व अधिकारांना महत्त्व प्राप्त झालं आहे. इथून पुढे महिलांचे नाव आदबीने घेऊन त्यांना समजावून घेतले पाहिजेत. त्यांची इच्छा, अडचणी, अपेक्षा समजावून घेतल्या पाहिजे. त्यांचे स्थान हे समसमान पातळीत आल्यामुळे महिलांना आपल्या कार्याचा वेग वाढवण्यास मदतच झाली आहे. भारतासारख्या विकसनशील देशात एक स्त्री पुढे येऊन भारताची राष्ट्रपती होते आणि देश चालवते ही गोष्ट खूपच अभिमानास्पद आहे. मा. प्रतिभाताई पाटील या भारताच्या पहिल्या महिला राष्ट्रपती होत्या त्यांचे विचार, त्यांची भाषा, त्यांची कारकीर्द, त्यांचं कुटुंब, त्यांचं शिक्षण याकडे खरंच लक्ष दिले पाहिजे. आज स्त्री कोणत्याही क्षेत्रात मागे नाही मग त्यामध्ये सरकारी कामात, वैद्यकीय क्षेत्रात, खेळात, शैक्षणिक क्षेत्रात, वाहतूक क्षेत्रात, मनोरंजन क्षेत्रात, व्यवसाय-व्यापारात, शेअर्स बाजारात, लेखिका-साहित्यिकांत, स्त्री अग्रेसर आहे व ती अग्रेसर राहणारच आणि हा दिवस लांब नाही भारत महासत्ता देश होण्यात स्त्रियांची भूमिका महत्त्वाची ठरेल. महिला ती स्त्री आहे जिने समाजातील काही अतिशय बंधनांना न जुमानता आपले सर्वस्वपणाला लावून प्रगतीची पाऊले पुढे टाकत आहे, त्या स्त्री शक्तीला 'दिल से सलाम'

तुम्ही विचार कराल की हा लेख लिहिणारा एक पुरुष आहे पण हा स्त्री विषयी का एवढं बोलतो वा लिहितो? ही काय भानगड आहे ? तर बाबांनो ही कसलीही भानगड नाही. हा माझा आजवरचा स्त्री जातीवरील विश्वास व अनुभव आहे. कारण स्त्री-मुळेच समाज पुढे जाणार आहे. अहो ! लांबचंच कशाला, मी माझ्या घरातलंच चित्र सांगतो, 'आम्ही दोन भावंडं (मुलगा-मुलगी) वडील १० वी शिकलेत आणि आई मात्र अडाणी आहे. म्हणून आम्हाला लाज वाटत नाही. उलट आम्हाला आमच्या आई-वडिलांचा अभिमानच वाटतो.' का ? अरे, ज्या आईला शिक्षणातला 'क' का 'म' सुद्धा माहीत नसताना हाती काठी घेऊन आम्हाला आमच्या पायावर उभं केलं. समाजापुढे एक आदर्श ठेवण्याची प्रेरणा दिली. जेमतेम परिस्थिती असतानाही मुलीला डिग्रीपर्यंतचं शिक्षण दिलं व तिला स्वतःच्या पायावर उभं केलं. पत्नी अडाणी आहे म्हणून कधी वडिलांनी तिच्या विरुद्ध, अपशब्द वापरला नाही, कायम तिचा आदर केला. आज तिच अडाणी आई घर चालवते. सर्व व्यवहार पाहते. बचत करते. वडिलांचा विश्वास ठाम म्हणून ती खंबीरपणे उभी राहिली हाच आदर्श समोर ठेवून स्त्री जातीला बढतीची संधी द्यावी. स्त्री जर शिकली तर फक्त दोनच नव्हे तर लाखो घरे ती प्रकाशित करते. आपल्या भारत देशात अनेक भल्या स्त्रिया होऊन गेल्या, आताही आहेत व पुढेही होतील ही खात्रीच नाही तर ठाम विश्वास आहे.

'हम किसीसे कम नहीं, हमें रोकने वाले में दम नहीं।' असा नारा करत स्त्री ने आपला शिक्षणाचा हक्क बजावला पाहिजे. काही अडचणी येत असतील तर स्त्रियांनी एकत्र येऊन त्याचे निरसन करावे. परिणामी कायद्याची मदत घ्यावी व स्त्रीचे नाव पुरूषाबरोबर घेतले जावे. अशी कामगिरी करून दाखवावी. एखादी स्त्री खूप मोठी झाली तर कोणीतरी म्हणेल, 'मुलगी शिकली आणि प्रगती झाली' तो दिवस नक्कीच दूर नाही. स्त्रियांच्या वाढत्या

महत्वाबरोबरच स्त्री भ्रूणहत्त्येचेही प्रमाण घटेल व समाजातील महिलांच्या संख्येत वाढ होईल आणि ती झालीच पाहिजे कारण आई, पत्नी, बहिण, मावशी, चुलती, सासू, सून, नणंद, भावजय, आत्या, आजी, पंजी या भूमिका फक्त स्त्री आणि स्त्रीच करू शकते. स्त्रीची उणीव स्त्रीच भरून काढू शकते. कारण तिची सर तिलाच !

आपल्या भारत देशात पाहता, खूप विविधता आढळून येते. मग ती भाषा, वेशभूषा, रूढी-परंपरा, नाती-गोती, धर्म-जाती, कूळ-गोत्र, उच्च-निच, काळा-गोरा, गरीब-श्रीमंत, उंच-टेंगणा अनेक गोष्टीत विविधता आढळते. काही अनिष्ट प्रथा सुध्दा आहेत. काही परंपरा व काही बंधने ही स्त्रियांच्या वाट्याला अधिक येतात. उदा. शिक्षणाचा अधिकार कमी, घरात मुलगीला तुच्छ वागणूक, स्वातंत्र्य कमी, हुड्यांची चाल, सासरची कडक बंधने काहीही त्रास झाला तरी तोंड मिटून गप्प बसणे, घरात राब-राब राबणे, विधवा स्त्रिने सती जाणे किंवा दुसरं लग्न न करणे, घरातून बाहेर न पडणे, नोकरी न करणे अशा अनेक दुष्ट प्रथा आहेत. त्या मोडून काढण्यासाठी अनेक थोर महात्म्यांनी प्रयत्न केले. पण अजूनही काही भागात अनिष्ट चालिरीती आहेत. त्यांचा नायनाट झालाच पाहिजे, स्त्रियांना त्यांचा हक्क मिळाला पाहिजे. त्यांच्या सुप्तगुणांना वाव मिळाला पाहिजे. त्यांच्या प्रगतीला नवे पंख दिले पाहिजेत. तरच त्यांच्याबरोबर समाजाचा व बरोबर देशाचा विकास होईल.

आपण पेपरामध्ये वाचतो आज एका महिलेचा खून, आत्महत्या, बलात्कार अरेरे ! काय हे ! आपण पेपर वाचतो व गप्प बसतो. पण प्रत्यक्ष कारवाई कोणीच करत नाही. ज्या स्त्रियांवर अत्याचार झाले आहेत. त्यामधील उद्धा आपल्याही नातलगांमधील कोणीतरी असेल याची भीड थोडी ठेवून आपण समाजातील तमाम स्त्रियांचा हक्क त्यांना मिळवून देवून त्यांच्या अधिकारांचा व त्यांच्या प्रगतीचा आदर करूया. पुरुष व स्त्री हे एकच आहेत. याची ज्योत समाजात तेवत ठेवूया.

काही माणसं

संकलन - कु. दिप्ती दिनेश डोमणे

इ. १२ वी - आर्ट्स

काही माणसं मैत्रीनं आपल्या खांद्यावर हात टाकतात,
नि एखाद्या बेसावध क्षणी आपल्याला,
स्वतःचा खांदाच देऊन टाकतात.

काही माणसं वरून हापूस आंब्यासारखी दिसतात,
चवीनं त्यांचा स्वाद घ्यावा तर,
नेमकी बाटीला लागलेली असतात.

काही माणसं सुकलेल्या चिखलासारखी असतात,
जमीन कडक म्हणून पाय टाकावा तर,
आपल्याला आणखीच आत खेचतात.

काही माणसं मात्र

पिंपळाच्या पानासारखी असतात,

त्यांची जाळी झाली तरी,

मनाच्या पुस्तकात आयुष्यभर,

जपावीशी वाटतात !

शिक्षण ज्ञान गंगा नव्हे अर्थ गंगा

..... कु. मनिषा नारायण निलवे (बी.ए. भाग-३)

शिक्षण हा समाजाचा मूलभूत अधिकार आहे.

तो त्याला मिळणे हे योग्यच आहे. शिक्षणाने समाज सुसंस्कृत बनून राष्ट्र प्रगत बनत जाते. त्यासाठी सरकारही अंदाज पत्रकात बरीच तरतूद दिसते. परंतु शिक्षणासाठी असलेला हा पैसा शिक्षणासाठी खर्च न करता त्याला वेगळाच मार्ग दाखविला जातो. खाजगी शिक्षण संस्थातून ज्ञानापेक्षा अर्थालाच अधिक विचारात घेतलेले दिसते. यामुळे भारतीय तरुण सुसंस्कृत न बनता असंस्कृतच बनत चालला आहे.

शिक्षणाच्या क्षेत्रात घुसलेली ही गटार गंगा आहे. या गंगेची दुर्गंधी आणि घाणेरडं स्वरूप पाहिले तर हा देश महात्मा फुलेंचा, छत्रपती शाहू महाराजांचा आणि कर्मवीर भाऊराव पाटलांचा आहे असं म्हणायला सुद्धा लाज वाटते.

विद्येविना मती गेली, मतीविना निती गेली,
नितीविना वित्त गेले, वित्ताविना शुद्र खचले
इतके सारे अनर्थ एका अविद्येने केले.

हे सांगणाऱ्या महात्मा फुलेंनी शुद्र आणि अतिशुद्रांच्या शोषणाचे मूळ त्यांच्या अज्ञानात आहे हे ओळखले व १८४८ साली त्यांनी शाळा काढली. त्यांच्या खांद्याला खांदी लावून कार्य करणाऱ्या सावित्रीबाई फुलेंनी महाराष्ट्रात पहिल्यांदाच स्त्रियांना शिक्षणाची दारे खुली केली. तसेच केंद्र शासनाच्याही आगोदर सक्तिच्या प्राथमिक शिक्षणाचा कायदा करणारे आणि ५०% जागा मागासवर्गीयांसाठी राखीव करणाऱ्या छत्रपती शाहू महाराजांना काय बरे वाटत असेल ! ही शिक्षणाची दशा पाहून ! संस्थानातील प्रजेची उद्योग व्यापार आणि शेती यात प्रगती व्हायची असेल तर शिकलेला समाज हवा म्हणून त्यांनी कोल्हापूर संस्थानात ४२० शाळा काढल्या. त्या काळात कोल्हापूर संस्थानात २७८३० मुले-मुली मोफत शिक्षण घेत होते. ही उज्वल

परंपरा कुठे आणि शिक्षणाच्या नावावर लाखोंनी देणग्या गोळा करणारे तथाकथित शिक्षणसम्राट कुठे ? खेडोपाडी अगदी पार जंगलात गरीबांच्या झोपडीपर्यंत शिक्षणाची गंगा नेणारे कर्मवीर भाऊराव पाटील कुठे आणि पैशांच्या जोरावर शिक्षण सम्राट झालेले आजचे संस्थापक कुठे ?

महात्मा फुले, शाहू महाराज आणि भाऊराव पाटलांचे स्मरण ठेवून केंद्र सरकारने १९५० साली मोफत, सार्वत्रिक व सक्तिच्या शिक्षणाचा कायदा केला. तत्कालीन पुरोगामी महाराष्ट्र शासनाने गरीबांच्या मुलांना पूर्णपणे शैक्षणिक शुल्क माफ केले. त्यांना अनेक सुविधा पुरविल्या. शासनाच्या या उदार धोरणामुळे खेडोपाडी केवळ प्राथमिक नव्हे तर माध्यमिक शाळा आणि महाविद्यालयांनीही आपले पाय पसरवले. याचा चांगला परिणाम झाला, हजारो मुले, मुली पदवीधर होऊ लागल्या. शिक्षणामुळे ग्रामीण भागात कायापालट होऊ लागला, पण ही स्थिती फार काळ टिकली नाही. पुरोगामी महाराष्ट्राच्या मनात विनाअनुदानित संस्कृतीचं पाप शिरलं. आणि इथेच सारा घोटाळा झाला. शिक्षणाच्या पवित्र गंगेचं गटारगंगेत रूपांतर व्हायला सुरुवात झाली. उद्योगपती आणि समाजातल धनदांडगे या क्षेत्रात शिरले. त्यांना शिक्षणाच्या पवित्र गंगेत अर्थगंगा दिसली आणि बघता बघता तिची गटारगंगा झाली. मागेल त्याला शिक्षण ऐवजी पैसे देईल त्यालाच शिक्षण हे सत्र सुरू झाले. ज्यांच्याकडे पैसा जास्त त्यांना उत्तम शिक्षण आणि गरिबांना सुमार शिक्षण असा विषमतेचा पायंडा सुरू झाला.

पंचवीस, तीस वर्षांपूर्वी म्हणजेच विनाअनुदानित संस्कृती सुरू होण्यापूर्वी एम. बी. बी. एस. आणि इंजिनिअरींगला केवळ ५ ते ६ हजार वार्षिक शुल्क भरावे लागायचे. व्यवस्था व्हायची; पण आज काय परिस्थिती आहे. वैद्यकिय शिक्षण घ्यायचं तर ते ८-१० लाखांच्यापुढे शैक्षणिक शुल्क भरावं लागतं. इंजिनिअर व्हायचं मग दरवर्षी

१ लाख भरा. तुम्ही किती बुद्धिमान आहात याचा आणि फी चा काहीही संबंध नाही. पॉलिटिकलचं पिक तर सध्या फारच बहरलय. दरवर्षी ६० ते ७० हजार फी आणि केवळ एखादा लाख टेबलाखालून डोनेशन दिलं की झाला इंजिनियर.

सरदार वल्लभाई पटेलांनी संस्थाने खालसा केली पण हा आनंद उनापुरा ५० वर्षेही टिकला नाही. विना अनुदानितच्या नादानं संस्कृतीने नवीन संस्थाने आणि नवे संस्थानिक निर्माण केले. कोण आहेत हे संस्थानिक ? आमदार, खासदार, मंत्री आणि त्यांचे नातेवाईक, समाजाचे प्रचंड शोषण करून यांनी मोठ्या शिक्का उभारल्या आहेत. आणि कोट्यावधी रूपयांची मालमत्ता गोळा केली. आमदार, खासदार व मंत्र्यांनंतर त्यांच्या वारसदारांना वंशपरंपरेने या संस्था मिळतात. म्हणजे या संस्थांची कोट्यावधींची मालमत्ता अप्रत्यक्षपणे एका कुटुंबातच राहते.

बरं, या संस्था सार्वजनिक तरी आहेत का ? नाही! आमदार, खासदार, मंत्री हे या संस्थांचे अध्यक्ष त्यांची पत्नी, मुले, सुना, नातवंडे ही विश्वस्त. त्यांची नोंदणी धर्मादाय आयुक्तांकडे आहे, पण प्रत्यक्षात सगळीकडे अधर्मच दिसतो आहे. गुडघ्यानं कायदा मोडणाऱ्या या संस्था चालकांची चौकशी करण्याची कुणाचीही हिम्मत नाही. कारण कायदे करणारेच कायदे मोडताहेत. यांनी सामान्य माणसाचं कंबरडं मोडून टाकलय. एखादे लक्ष्मीकांत मित्तल आणि अनिल अंबानी अब्जाधीश होताहेत, पण कोट्यावधी जनता भिक्षाधिश होत आहे. देशातील सुशिक्षित बेकारांची संख्या दिवसेंदिवस वाढतच आहे. नैतिकता हा शिक्षणाचा पाया आज ढासळताना दिसतो आहे. शिक्षणाच्या या गटारगंगेचं प्रदूषण थांबवण्याचं पुण्य काम कोण करणार हे पुढील काळच ठरवेल ! तो पर्यंत आम्हां गरीब घरच्या मुला-मुर्लीची अशीच फरकट होत राहणार यात शंका नाही.

नवीन सायबर म्हणी

प्रविण विलास पाटील

बी. कॉम. भाग - १

१. माऊसला मॉनिटर साक्षी.
२. लॅपटॉपचे बिन्हाड पाठीवर.
३. आपला तो पी. सी. दुसऱ्याचे ते मशीन.
४. व्हायरसच्या मनात अँटीव्हायरस.
५. स्त्रीचं वय, पुरुषाचा पगार आणि कॉम्प्युटरचे स्पीड विचारू नये.
६. मनी वसे ते मॉनिटरवर दिसे.
७. नावडतीचा पीसी स्लो.

समीउल्ला शौकत मुल्ला

बी. एस्सी. भाग - २

गरज पर्यावरण संतुलनाची

..... संकलन - मयुर बसवाणी नार्वेकर (बी.कॉम. भाग-३)

आपण आज बऱ्याचवेळा पर्यावरण हा शब्द वर्तमानपत्रात वाचतो किंवा तो आपल्या कानी पडतो नि त्या पाठोपाठ आपण 'पर्यावरण' या शब्दाचा वेध घेण्याचा प्रयत्न करतो. अर्थातच आपल्या भोवताली असणारे पाणी, जमीन, निरनिराळे सजीव व निर्जिव अशा सर्व घटकांनी युक्त असलेले वातावरण म्हणजेच पर्यावरण. एका चांगल्या पर्यावरणात भू-आवरण, जल-आवरण व वातावरण अशी सर्व आवरणे सुयोग्य स्थितीत असतात.

आपण आपल्याकडील संपत्तीचे रक्षण जसे डोळ्यात तेल घालून करतो, तिची काळजी घेतो तसेच आपल्याला बहुमोल निसर्ग संपत्ती लाभली आहे. तिचे रक्षण केले पाहिजे. अलिकडे काही वर्षांमध्ये मानवाच्या ही गोष्ट पूर्ण लक्षात आली आहे की, पर्यावरणाची समस्या ही जागतिक समस्या आहे.

प्रदूषण हा राक्षस एकांगी नाही, तर त्याला जलप्रदूषण, वायुप्रदूषण, हवेचे प्रदूषण, ध्वनी प्रदूषण असे अनेक पैलू आहेत. 'लांडगा आला रे आला' या गोष्टीतील लांडगा जसा मेंढरांचा फडशा पाडतो तसे हे प्रदूषक सर्व घटकांचे जीवन बेजार करित आहेत. कोणत्याही वेळी, नको त्या ठिकाणी, नको तितक्या प्रमाणात समाज स्वास्थ्यावर व आरोग्यावर परिणाम करत आहेत.

औद्योगिकरणाच्या नावाखाली होत असलेल्या पर्यावरणाचे नुकसान आणि वाढत्या प्रदूषणामुळे नागरिक प्रदूषणाच्या भीषण विळख्यात सापडले आहेत. दूषित पर्यावरण हे जसे सल्फरडायऑक्साईड, कार्बनडायऑक्साईड या सारख्या वायुमुळे होते. तसेच ते कारखान्यातील मळीमुळे किंवा डिटर्जंट व भूमिगत तेलामुळे ही होते. शहरीकरण व उद्योगधंद्याची वाढ हे एका दृष्टीने वरदान असले तरी आज

मानव यामुळेच शुद्ध हवेला मुकला आहे. इतकेच काय तर काही ठिकाणी शुद्ध पाणी मिळणे ही डोळ्यातील पाण्यापेक्षा दुर्मीळ बाब बनली आहे.

ओझोन हा जीवरक्षक वायू असल्याचे म्हटले जाते. सुर्याकडून पृथ्वीवर येणाऱ्या लघुतरंग उर्जेतील अतिनित्त किरणांचे शोषण करून वातावरणातील ओझोनचा थर पृथ्वीवरील जीवसृष्टीचे सदैव संरक्षण करत असतो. प्रदूषणामुळे या वायुचा ऱ्हास होत आहे. हा ऱ्हास पृथ्वीवरील सजिवांसाठी खूपच हानीकारक ठरू शकतो.

आज प्रदूषणाच्या विळख्यात भारत सापडला आहे. प्रदूषणामुळे मानवी जीवनालाच धोका निर्माण झाला आहे, असे नाही तर जलीय प्राण्यांचे अस्तित्व ही आज संकटात आहे. पृथ्वीचे तापमान वाढत आहे. जगातील आश्चर्य शहाजहानच्या पवित्र प्रेमाची स्मृती व अनेक कविकल्पनांचे प्रतिभास्थान असा ताजमहलसुद्धा या प्रदूषणाच्या विळख्यातून सुटलेला नाही. कारण आम्ही प्रजन्वामुळे त्यावर असे खळगे पडले आहेत की जे बुजवण्यासाठी आज अनेक कोटीच्या प्रकल्पाची गरज आहे.

दिल्ली, कलकत्ता, मद्रास, मुंबई यासारख्या महानगरात ध्वनी प्रदूषण इतके वाढले की अनेक मानसिक आजार व हृदयरोगी वाढत आहेत. या समस्या दूर करण्यासाठी आज पर्यावरण संतुलनाची तीव्र गरज आहे.

सुखदायी व आरोग्यदायी जीवन जगायचे असेल तर आपणाला प्रदूषणावर आळा घातलाच पाहिजे. वृक्षारोपण, सौरऊर्जेचा उपयोग, टाकाऊ पदार्थांचा पुनर्वापर असे काही उपक्रम जर आपण हाती घेतले तर आपण या प्रदूषणावर निश्चितच मात करू.

आजच्या शिक्षण पद्धतीत वाचनाचे स्थान

✍..... भगवान विलास पाटील (बी.एस्सी. भाग-३)

घरात सकाळी वर्तमानपत्र आलं की ते वाचनासाठी आम्हा भावंडाची एकच धांदल उडते. मग ते प्रथम कोणाला मिळणार यावर सर्वांचे लक्ष लागलेलं असतं. कारण प्रत्येकाला वाटत असतं की ते प्रथम मी वाचावं जगाच्या काना-कोपऱ्यात काय चालले आहे हे जाणून घेण्याची केवढी ही उत्सुकता ! मला तर असे वाटते की, आपल्याला वाचता आले नसते तर केवढ्या अगाध ज्ञानाला आपण पारखे झालो असतो “वाचाल तर वाचाल” हे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे सुवचन किती सार्थ आहे, याची सदैव प्रचिती येते. वाचनाने आपण बहुश्रुत होतो. वाचन ही जगाच्या ज्ञानाकडे पाहण्याची खिडकी आहे.

मुद्रण कलेचा शोध लागला. मानवाला ज्ञानाचे महाद्वार खुले झाले ते यामुळेच छापील मजकुराच्या बाबतीत जगात प्रचंड प्रगती झाली. आज ग्रंथ निर्मिती भारत देशात झाली हे स्पष्ट होते. पण आजच्या आपल्या देशातील लोकांमध्ये सध्या वाचनाची आवड कितपत आहे हा मात्र चिंतनाचच विषय म्हणावा लागेल.

भूतकाळाशी वर्तमानकाळाची सांगड घालण्याचे महासामर्थ्य ग्रंथांमध्ये आहे. त्यासाठी हे ग्रंथ वाचने आवश्यक आहे. जगाच्या विविध भागातील संशोधकांची चरित्रे वाचली तर आपल्या लक्षात येते की ही माणस जाती, धर्म, भाषा, देश या बाबतीत भिन्न असली तरी त्यांच्यामध्ये असणारी वाचनाची आवड, चिंतन, मनन मूळापर्यंत जावून पाहण्याची जिज्ञासा आपल्यामध्ये आहे का ? हे पाहणे गरजेचे आहे. नेमक्या ह्याच गोष्टींचा अभाव आपल्यात आढळतो. “नाचू कीर्तनाचे रंगी, ज्ञानदीप लावू जगी” हा मंत्र संत नामदेवांना जपावा लागला. याचे कारण आपल्यामध्ये असणारी वाचनाची आवड. वाचनामुळेच तर आपण आपले ज्ञान अध्ययावत ठेवू शकतो.

वाचनाच्या छंदामुळे माणसाचे व्यक्तीगत जीवन

संपन्न होते. ‘वाचन सर्वत्र पूज्यते’ या उक्तीप्रमाणे ज्ञानी माणसाला सर्वत्र मान मिळतो. “ज्ञान हा माणसाचा तिसरा डोळा आहे” हे सर्व खरं असलं तरी आपण यासाठी सतत वाचन केले पाहिजे. तरच हे सुवचन खरं होईल. वाचन करणारी व्यक्ती आपली मते मुद्देसूद मांडू शकते. ज्या व्यक्तीचे वाचन सखोल आहे त्याचे भाषण श्रवणीय ठरते. विज्ञानाच्या सहाय्याने मानवाने मानवी अवयव बदलण्याची कला साध्य केली. कुरूप व्यक्तीला सुंदर बनवलं. अपंगाचे अपंगत्व घालवून त्याला जीवनात यशस्वी वाटचालीची प्रेरणा दिली. आम्ही याच ज्ञानाच्या जोरावर भूगोलावर मात करून वाळवंटात गुलाबाच्या बागा फुलवल्या. वसुंधरेची उत्पादन क्षमता वाढवून हरितक्रांती साधली. या सर्व गोष्टीला कारणीभूत माणसाने मिळवलेली ज्ञानसंपदा होय.

आजच्या परीक्षा पद्धतीमध्ये शारीरिक, मानसिक, बौद्धिक क्षमतेचा विकास हे शिक्षणाचे ध्येय मानले आहे. आज मनोरंजनासाठी संगणक, टी.व्ही., रेडिओ, मोबाईल, इंटरनेट इत्यादी साधनांचा वापर केला जातो. एकाचेवळी आपण दृक्श्राव्य या साधनांचा वापर करत असल्याने एखादी गोष्ट पाहून पटकन विसरून जातो. परंतू या साधनांमुळे अबालवृद्ध वचनापासून बाजूला जात आहेत. साहजिकच एखादे चांगले पुस्तक जर वाचले तर ते निश्चितच आपल्याला दीर्घकालीन विचार करावयास लावते. म्हणूनच पुस्तकाविषयी लिहताना म्हणावेसे वाटते -

पुस्तकात काय असते ?

मीच विचारतो काय नसते ?

जे सूर्याला न दिसते

ते पुस्तकात असते.

म्हणूनच पुस्तकांचे आणि आपले

दोस्तीचे नाते असते.

नवरसांच्या स्त्रोताने

पुस्तक चिंब भिजलेले असते

म्हणूनच पुस्तक आणि आपले
जन्माजन्माचे नाते असते.

यामध्ये फार मोठा आशय दडलेला आहे. त्याचा आजच्या
विद्यार्थ्यांनी जरूर आस्वाद घ्यावा. संदर्भग्रंथाचा वापर करून
जेव्हा आपण एखादा विषय हाताळतो तेव्हा तो सोन्याच्या
तेजाने झळाळून निघतो. एवढी आहे संदर्भ ग्रंथांची किमया!

परंतु 'आई जेवू देईना, बाप भिक मागू देईना' या
उक्तीप्रमाणे आजची शिक्षण पद्धतही विद्यार्थ्यांना दिशाहीन
बनवत आहे. याचे कारण नेमलेल्या पुस्तकातील शिकायचे,
परीक्षेपुरते ते घोकायचे आणि पुन्हा आपला ठणठण गोपाळ!
पहिलीपासून ते उच्च पदवीपर्यंत परीक्षेचे हे भूत विद्यार्थ्यांच्या
मानगुटीवर बसते. यात चुकीचे असे काहीच नाही.
परीक्षकांच्या मनात येणार तशी प्रश्नपत्रिका बनणार, परीक्षक
मनाप्रमाणे ते तपासणार व मार्क देणार. साहजिकच परीक्षा
पद्धतीपुरता एक जवळचा मार्ग म्हणून विद्यार्थी परीक्षार्थी
बनतात. यातून खरी सृजनशिलता निर्माण होणार का ?
निसर्गात वाढले आणि निसर्गाच्या साथीने विश्वभारतीची
निर्मिती करणारे रविंद्रनाथ टागोर यांनी साऱ्या जगाला बहुश्रुत
करण्याचे काम केले. त्यासाठी त्यांनी कोणतीच परीक्षा दिली
नव्हती.

एकंदरीत मला एवढेच म्हणता येईल की, माणसाने
मधमाशीप्रमाणे ज्ञान संपादन करून आपल्या ज्ञानाचा साठा
वाढविला पाहिजे व सदैव आत्मविश्वास वाढवून यशाचे
शिखर गाठताना त्याला जोड लागते ती फक्त प्रयत्न व
आत्मविश्वासाची म्हणून आजच्या विद्यार्थ्यांची वृत्ती
असावी.

अशी असावी वृत्ती माझी
सदा, सदाचारी
नम्र भाषणे जिंकावी मी
मने, मने सारी
नको मनाला मोह कशाचा
धनसंपत्तीचा !
काय आम्हाला सोने देते.
मान खरा आहे वाचनाचा...

मान खरा विद्येचा...

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे 'पुस्तकप्रेम' तर डोळ्यात पाणी
आणतं. एकदा जहाज बुडून त्यात त्यांच्या सामानांचं
नुकसान झालं. तेव्हा केवळ कपडे, पैसे गमविल्याचं कळताच
'Nothing is Lost' म्हणणारे आंबडेकर पुस्तक बुडाल्याचं
समजताच 'Everything is Lost' म्हणत लहान मुलासारखे
रडले होते.

आजच्या विद्यार्थ्यांनी ह्या जिवंत उदाहरणाचा
आदर्श डोळ्यापुढे ठेवूनच जगणे योग्य आहे. कारण हे युग
जरी संगणक युग असेल तरी संगणक बनवणारा मानवी मेंदूच
आहे ना ? म्हणूनच आजच्या विद्यार्थ्यांनी ज्ञानाची प्रगल्भता
अधिकाधिक वाढविली पाहिजे व आत्मविश्वासाचे उंच
शिखर गाठले पाहिजे आणि आजच्या युगात जो वाचेल
तोच टिकेल, त्यालाच जीवनाचा मार्ग सापडेल.

आज C.E.T. सारखी परीक्षा पद्धती वेगवेगळ्या
ठिकाणी प्रवेश देण्यासाठी वापरली जाते. या प्रश्नपत्रिकेमध्ये
फक्त ज्ञानात्मक पातळीवर प्रश्न विचारले जातात. ज्याप्रमाणे
एखादा रुग्ण डॉक्टरांच्या समोर जावा व त्यांनी रोगाचे निदान
करावे आणि त्याच्यावर लस/गोळ्या द्याव्या. घरी
आल्यावर बरे व्हावे. हे सूत्र या परीक्षा पद्धतीत वापरले
जाते. हे आजच्या विद्यार्थ्यांनी हेरले आहे. त्यात त्यांचा
काहीच दोष नाही. पोट भरण्यासाठी गाय जशी भराभर चारा
खावून घेते व पुन्हा रवंथ करून त्याचे पचनही करते, तसे
आकलनात्मक व उपाययोजनात्मक प्रश्नांचा वापर परीक्षा
पद्धतीत केला जात नाही. साहजिकच आजचे विद्यार्थी
वाचलेल्यावर चिंतन, मनन न करता केवळ पोपटपंची/
घोकमपट्टी करतात. म्हणूनच 'जुनं ते सोनं' किंवा 'येरे माझ्या
मागल्या ताक कड्या चांगल्या' या उक्तीप्रमाणे जुनी परीक्षा
पद्धतीच पूर्णांशाने अधिक प्रभावशाली वाटते.

आज मानवाने अधिकाधिक शोध लावले.
पक्षाप्रमाणे आकाशात उडू लागला व माशांप्रमाणे पाण्यात
पोहू लागला हे जरी खरे असले तरी, आजच्या शिक्षण
पद्धतीत मात्र वाचनाचे स्थान गौणच राहिले. याचा विचार
करता याची अनेक कारणे आहेत. पण आज देशाला स्वातंत्र्य

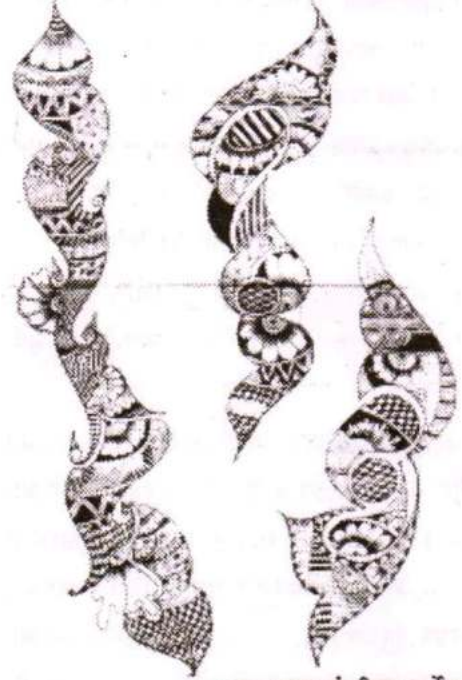
मिळून ६५ वर्षे झाली. शिक्षण पद्धतीत अनेक बदल झाले तरी या सधर्मेच्या युगात टिकण्यासाठी अधिक वाचन, चिंतन, मनन प्राप्तीसाठी संदर्भग्रंथांचा वापर करावा लागतो. पण आजच्या शिक्षण पद्धतीत मात्र संदर्भग्रंथाचा अभावच जाणवतो.

स्वतःच्या मनोरंजनासाठी माणसे हजारो रुपयांची साधने खरेदी करायला तयार असतात पण एखादे साधे दहा रुपयांचे पुस्तक खरेदी करताना मात्र शंभरवेळा विचार करतात. काही, काही वेळा 'पुस्तक लहान व किंमत महान' असेही घडते. मग काही वाचक वाचनापासून अधिकच दूर राहतात. पूर्वी मनोरंजनासाठी किंवा ज्ञान संपादनासाठी विविध मासिके खरेदी केली जात असत. मग ती छोट्या दोस्तांसाठी 'इंसापनिती', 'चांदोबा' मधील 'विक्रम व वेताळ' किंवा अण्णाभाऊ साठेंची 'फकिरा', रणजित देसाईची 'श्रीमान योगी' बाबा कदमांची 'राजधानी' असो आज याकडे कोण पाहतय ?

शाळेत छोट्या दोस्तांसाठी 'वाचन कोपरा' असायचा पण आज त्याचा वापर होतोय का ? हा चिंतनाचा विषय आहे. स्त्रियांच्या जीवनावर असणारे 'स्त्री मासिक कस्तुरी' सारखे दुर्मिळ दिसते. 'गृहशोभिका' मासिकाची वाट पाहणाऱ्या माझ्या भगिनी टी.व्ही.वरील मालिकांमध्ये गुंतल्या आहेत. एखाद्या छोट्या पुस्तकांच्या किंमतीच्या दुप्पट, तिप्पट रक्कम त्या 'ब्युटी पार्लर'मध्ये खर्च करतात. एकंदरीत काय तर छोटी अन् मोठी माणसे देखील वाचनापेक्षा मनोरंजन साधनांकडेच झुकत आहेत. अन् म्हणूनच वाचनाचे स्थान आजच्या शिक्षण पद्धतीत गौण राहिले आहे.

आजच्या शिक्षण पद्धतीत वाचनाचे स्थान शोधणे हा चिंतनशिल विषय असला तरी सिद्ध होते की, वाचनाशिवाय पर्यायच नाही. जीवनात आपणास वाचनच तारणार आहे. कारण 'ग्रंथ हेच गुरु' हे त्रिकाल सत्य आहे. वाचनच सर्वांगिण व्यक्तिमत्त्वाचा पैलू बनणार आहे. म्हणूनच वाचन ही काळाची गरज मानावी लागेल. ध्येय गाठण्याचे एक उत्कृष्ट तंत्र म्हणून वाचनाकडे पाहावे. म्हणून आजच्या शिक्षण पद्धतीत वाचनाचे स्थान अनन्य साधारण आहे,

श्रेष्ठत्वाचे वरदान आहे. वैचारिक क्रांती व आत्मविश्वास वाढविण्यासाठी त्याची गरज आहे आणि यासाठी संदर्भग्रंथ हाच एकमेव पर्याय आहे. यामुळेच तर आपण विचारपीठ घुमवणार आहोत. हुशार होणार आहोत. म्हणून पुस्तक व आपले चिरंतन, चिरकाल असे नाते आहे.

कु. उमा संजीव नार्वेकर
इ. १२ वी-सायन्स

चोराळी

कु. सृष्टी लक्ष्मण मुधोळे

बी.ए. भाग - २

- लिहिता - लिहिता जपावे ते अक्षर मनातले.
रडता - रडता लपवावे ते पाणी डोळ्यातले.
बोलता - बोलता गुंफावे ते शब्द ओठातले.
हसता - हसता विसरावे ते अपमान जगातले.
जगता - जगता जगावे झाले गेले विसरून जावे.

बदल वेशभूषेतला की विचारातला...

✍..... मयुर मारुती दावणे (बी.ए. भाग-१)

प्राचीन काळापासून त आतापर्यंत माझ्या कानावर पडलेले सुंदर शब्द म्हणजे भारतीय संस्कृती ही जगामध्ये नावाजलेली, आपल्या भूमीचे गोडवे गाणारी व माणसाला माणूसपण शिकवणारी संस्कृती म्हणजे आपली भारतीय संस्कृती होय. आज अजरामर आहे ते तिच्या नसानसात, कणाकणात भिनलेल्या हृदयस्पर्शी गोष्टीमुळे...

पण आपल्या भारतीय संस्कृतीला २१ व्या शतकामध्ये पाश्चात्य देशाच्या अनुकरणाचे जे वेड लागले आहे ते वेड म्हणजे त्यांच्यातील पेहरावाचे, वेशभूषेचे... पाश्चात्य देशामध्ये ज्या प्रकारच्या कपड्यांचे वारे वाहत आहे त्या प्रकारच्या कपड्यांचे वादळी वारे आज भारतीय संस्कृतीत थैमान घालत आहे. त्या अनुकरणामुळे भारतीय संस्कृतीला, इथल्या पेहरावाला कुठेतरी एक प्रकारचे ठिगळ पडलं आहे. ज्या भारतीय संस्कृतीमध्ये पेहरावाच्या बाबतीत काही नियम, निकष होते, ज्या साडीचोळीमध्ये माझी भारतीय माता नखशिखात उजळून निघत होती ती साडी-चोळी गेली कुठे ?

विलायती बाईचे त्यांच्या कपड्यांचे, विलायती गोष्टीचे इतके अनुकरण करायला लागलो की, भारतीय संस्कृती इथला पेहराव म्हणजे शेतामध्ये उभा केललं बुजगावणं जणू वाटायला लागले. ज्या पेहरावाने संबंध सृष्टीला मोहरून टाकले तो पेहराव म्हणजे जणू पायपुसंनंच!

म्हणे २१ व्या शतकामध्ये सर्वांमध्ये बदल व्हायला हवा, पण तो इतका की, अगदी मराठी माय अंगभर कपडेही घालणे विसरून गेली. अरे ज्या भारतीय पेहरावाचे, इथल्या वेशभूषेचे गोडवे अमेरिका, इंग्लंड सारखे पाश्चात्य देश अगदी सुंदर शैलीमध्ये गातात, ते भारतीय पेहराव गेला कुठे ? की खाऊन टाकला, त्या बावळट अनुकरणे...

अनुकरण इतकं की, भारतीय संस्कृतीचा मान-सन्मान कशात आहे ? आपली संस्कृती काय ? आपण करतो आहोत काय ? हे ही आपण विसरून गेलो. अनुकरणाचे वारे इतकं घुमू लागलं की मराठी माय लज्जेविनाच फिरू लागली. साडी-चोळीची जागा जिन्स पॅट, टी-शर्ट, स्कर्ट यांनी घेतली. का घेऊ दिली आपण त्यांना ही जागा, कुठे गेली आपली संस्कृती, तिच्यावरील प्रेम...अभिमान...!

२१ व्या शतकात म्हणे सर्वांना समान वागणूक द्या. सर्वांना समान संधी द्या. भेदभाव मानू नका अत्याचार होईल, असे वागू नका, संस्कृतीला जपा असे सल्ले देणारे भारतीय प्रज्ञावंत पुढे येत होते पण आज हे प्रज्ञावंत कोठे आहेत ? कॉलेजमध्ये शिकणारी तरुणी असो की, शिकून सवरून कामावर जाणारी बाई असो की, घरगुती माय असो. सगळ्या इतक्या दुर्लक्षित कशा. ज्या भारतीय स्त्रीला तिची लज्जा, तिचा अलंकार वाटत होता, तो ती अधिक जपण्याचा पर्यत्न करीत असे, पण आज तोकडे कपडे घालताना, त्यांच्या सारखे वागताना... अंगभर कपडे घालणं कशी काय विसरून गेली माझी भारतीय माय. त्या विलायती झगमटापुढे...!

पाश्चात्य देशाचं अनुकरण इतकं की, ज्या भारतीय स्त्रीचा नवरा, तिचा खरा दागिणा कुंकवाच्या रूपाने सदैव तिची पाठराखण करीत असतो. ती जागा त्या रंगीबेरंगी टिकलीनं घेतली.

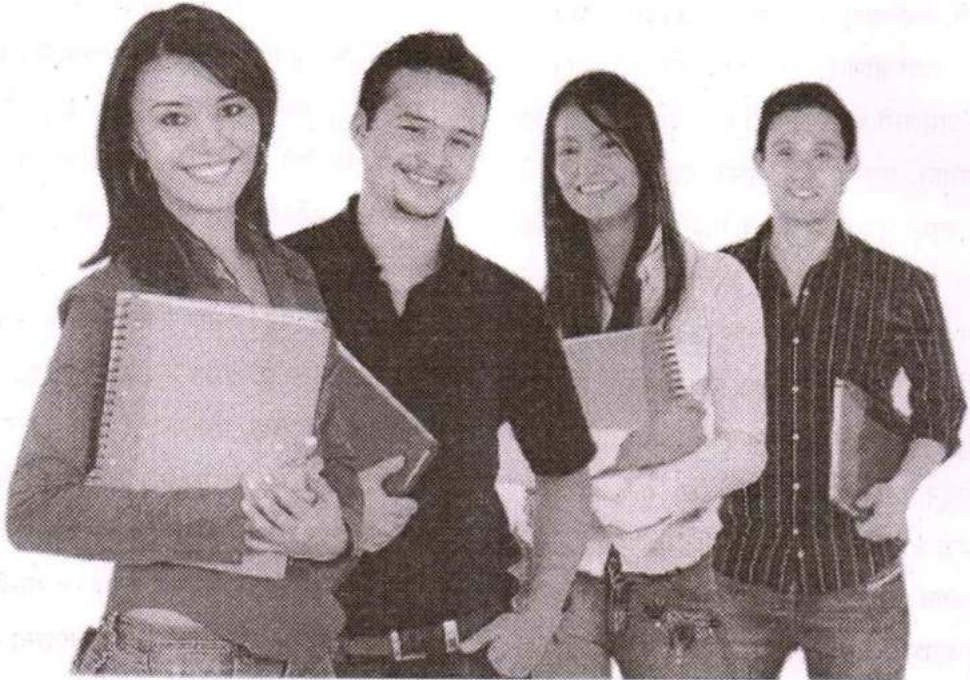
काय हो, माझ्या भारतात कापसाची, कपड्यांची कमतरता आहे ? की, अंगभर कपडे घालणे, परीधान करणं कंटाळवाणं वाटू लागलं आहे. ज्या भारतीय स्त्रीचे लांबसडक केस म्हणजे प्रत्यक्ष लक्ष्मीच माननाऱ्या भारतीय संस्कृतीपुढे बॉबकटचा जमाना का खूळ लावून जातो, केसांना रंग देण्याची, स्पार्क करण्याची प्रथा आपल्यात का रुजली.

आपली लज्जा इतरांना दाखवून, सौंदर्य प्रसाधन वापरून इतरांना खूळ लावणे हे कोणतं नवीन सोंग, हा तर केवळ बैलबाजार... तोकडे कपड्यांच्या वापराने, फॅशनच्या आहारी जाऊन, संस्कृतीशी फटकून वागून काय मिळवले आपण ? अत्याचार, वाईट नजरा आणि किळसवाणं जीवन असल्या गोष्टींचं अनुकरण करणं म्हणजे विवेक बुद्धीला गहाण ठेवणे होय.

परकीय लोक भारतीय संस्कृती, तिचा अभ्यास करून तिचे गुणगान गाऊन अमेरिकेतली नटी भारतामध्ये येऊन साडी परीधान करू लागले. या संस्कृतीचा अभ्यास करून तिला (संस्कृतीला) नमन करून भारतीय संस्कृतीचे गोडवे गात, सांगत आपल्या मायभूमीकडे परतली. तिने आपल्या संस्कृतीतला चांगुलपणा स्वीकारला आणि आपण तिच्या संस्कृतीतला गचाळपणा स्वीकारला. यामुळे वेशभूषा इतकी बदलली की, भारतीय मायगंभर कपडे सोडाच चांगले

वागणे सुद्धा विसरून गेली, मग का थांबतील स्त्रियांवरील अत्याचार, का होणार नाही तिचं शोषण...

हे संगळं बदलायचं झालं तर स्वतः बदलायला हवं, मानसिकता बदलायला हवी, संस्कृतीशी समरस व्हायला हवं, पालकांनी बघ्याची भूमिका न घेता चांगलं काय? वाईट काय ? हे पाहायला हवं. मग जग कसं सुंदर होईल, अत्याचार थांबतील. स्त्रियांकडे बघण्याचा दृष्टीकोन बदलेल, मग आपण म्हणूया 'जे सुंदर आहे ते आपलं आहे आणि जे आपलं आहे ते शाश्वत आहे' म्हणून अनुकरणाची जिंदगी नको, घरची चटणी-भाकरी चांगली...

आजचा युवक भारताला महासत्ता बनवेल का ?

✍..... अविराज मारुती पाटील (बी.एस्सी. भाग-३)

एक स्वप्न...

आपल्या अब्दुल कलामांनी पाहिलेलं... भारतमातेला २०२० पर्यंत जागतिक महासत्ता बनविण्याचे स्वप्न...! होईल का मित्रांनो हे स्वप्न साकार ? येईल का सत्यात ? आपल्या कलामसरांनी पाहिलेले हे स्वप्न. त्यांनी हे स्वप्न आपल्या युवाशक्तीच्या जोरावरच बघितले आहे. हे स्वप्न अस्तित्वरूपात आणण्याची जबाबदारी फक्त आपल्याच युवापिढीवर आहे. फक्त ध्येय आणि उद्दिष्ट जिवंत ठेवून चालणार नाही, तर ते महाधनुर्धर कर्णासारखे ठेवा. म्हणजे आपला देश महासत्तेपासून दूर राहू शकणार नाही.

कुठलेही राष्ट्र प्रगत आहे की अप्रगत हे ठरविण्याचे काही निश्चित निकष सर्वमान्य झालेले आहेत. राष्ट्राची एकूण संपत्ती, त्या राष्ट्रात राहणाऱ्या जनतेचे उंचावणारे राहणीमान, त्यांची होणारी प्रगती, त्या राष्ट्राची जागतिक बाजारपेठेत असणारी पत किंवा प्रतिष्ठा. यावर ते निश्चित झालेले असतात. पण या सर्व गोष्टी अवलंबून आहेत ते त्या त्या राष्ट्रातील युवकांचा प्रत्येक गोष्टीतील सहभागावर पण आताचा आपला भारतीय युवक असा वागतो का ? आणि वागत नसतील तर त्याने शून्यातून विश्व निर्माण करणाऱ्या विठ्ठल कामतांचा आदर्श डोळ्यासमोर ठेवावा. यालाच अनुसरून थोर कवी कुसुमाग्रज म्हणतात की,

मोडून पडला संसार तरी मोडला नाही कणा ।

पाठीवरती हात ठेवून नुसते लढ म्हणा ॥

उदयाच्या प्रगत भारताला आपल्या सामरिक सामर्थ्य, आंतरिक व अंगभूत सामर्थ्याबरोबरच सध्याच्या युवापिढीचे

सामर्थ्य जपावे लागेल. अन्यथा काहीही करता येणार नाही. पण आज पाहायला गेले तर, आपले हेच सामर्थ्य कुठेतरी वाईट व्यसनांच्या गराड्यात गुंग होऊन चाललेत आणि हे जर असेच चालले तर आपल्या अब्दुल कलामांच्या स्वप्नांचं काय ? आजचा युवक दारु, गुटखा, सिगारेट याच्या पूर्णतः आहारी चाललाय. याला कुठेतरी पायबंद घालावाच लागेल.

भग्न स्वप्नांच्या तुकड्यांना कवटाळून बसण्यासाठी युवक जन्माला आलेला नाही ! युवकाचे मन केवळ भूतकाळाच्या साखळदंडानी करकचून बांधून ठेवता येत नाही! त्याला भविष्याच्या गरुडपंखाचं वरदानही लाभलेलं आहे. एखादं स्वप्न पाहाणं, ते फुलविणं, ते सत्यसृष्टीत उतरावं म्हणून धडपडणं, त्या धडपडीतला आनंद लुटणं आणि दुर्दैवानं ते स्वप्न जरी भंग पावलं तरी त्याच तुटलेल्या स्वप्नाच्या तुकड्यावरून रक्ताळलेल्या पायांनी दुसऱ्या स्वना मागनं धावणं, हाच युवामनाचा धर्म आहे. युवकाच्या जीवनाला अर्थ येतो, तो यामुळे. पाय आपलेच असले तरी वाट आपली नसते. पण आपल्याच पायांनी त्याच वाटेवरून चालत राहीलो तरच भारत देश घडेल.

१९९१ मध्ये आपल्याकडे ५२% जनता साक्षर होती; २०२० मध्ये साक्षरतेचे हेच प्रमाण ढोबळपणे ८०% पर्यंत वाढलेले दिसले. एकूणच भारतीय लोकसंख्येपैकी बहुतांश जनता केवळ तरुणच नव्हे तर उच्चशिक्षित आणि तांत्रिक कौशल्यात ज्ञानवंत असेल आणि म्हणूनच कलामसरांच्या स्वप्नाप्रमाणे आपण २०२० साली गरुडझेप घेऊच. कुठलेही राष्ट्र असो, त्याला भविष्याचा वेध घेणारे

युवा नेतृत्वच असावे लागते. अन्यथा, वादळात सापलेल्या जहाजासारखी त्या देशाची स्थिती असते. त्यामुळे युवा नेतृत्व तयार करणे हे भविष्यवेधी नेतृत्वाचे प्रमुख तत्व होय.

पूर्वजांनी आपला देश स्वतंत्र केला. त्यानंतरच्या पिढीने भारताला एक आर्थिक, कृषी आणि तांत्रिक प्रगतीच्या वाटेवर आणून ठेवले आणि आपल्याला विकसनशील राष्ट्र बनवले. तेव्हा आपण सर्वांनी भारताला एक संपन्न आणि प्रगल्भ राष्ट्र म्हणून उभे करण्याचा ठाम निश्चय करूया.

पण एक गोष्ट मात्र माझ्या मनाला खटकते. ती म्हणजे भ्रष्टाचार ! जोपर्यंत या देशांतून भ्रष्टाचाराचे समूळ उच्चाटन होत नाही तोपर्यंत महासत्ता होण्याचे आपले स्वप्न अंधातरीच राहिल.

आपले तंत्रज्ञ, कुशल कारागीर व उच्चविद्याविभूषित माणसे अमेरीका आणि युरोप यांचे वैभव वाढावे यासाठी झटताना आढळतात. केवळ पन्नास लाखांच्या आसपास लोकसंख्या असणारे फिनलँड सारखे चिमुकले राष्ट्रदेखील प्रगतीपथावरचे राष्ट्र म्हणून ओळखले जाते. मग आपण कुठे आहे ? काय करतोय आपण ?

जगात केवळ आपणच २०२० मधील भविष्याचा विचार करतो आहोत असे नव्हे ? तर आपल्याप्रमाणेच अनेक राष्ट्रे आपापल्या उज्वल भविष्याचा विचार करीत आहेत. स्वातंत्र्यानंतर आपण स्वीकारलेली शासन पद्धती हा जगातल्या अनेकांना आश्चर्याचा विषय वाटत आहे. त्यानंतर आपल्या देशात अराजक माजेल असाही अंदाज होता, पण घडले ते उलटेच. आपण स्वातंत्र्यानंतर शेती, आरोग्य, शिक्षण, पायाभूत सोयी सुविधा, विज्ञान आणि तंत्रज्ञान यासह अनेक क्षेत्रात भरीव प्रगती केली.

युवकांचा विकास हा सर्वस्वी तीन गोष्टींवर अवलंबून असतो. त्या गोष्टी म्हणजे आपण काय बघतो ?

काय लिहितो ? आणि काय वाचतो ? या सर्व शक्तीच्या जोरावर आणि अफाट अशा युवानेतृत्वाच्या जोरावरच सन २०२० पर्यंत भारत एक प्रगल्भ आणि संपन्न देश म्हणून जगात उभा राहिला पाहिजे. जगातल्या पहिल्या पाच प्रबलतम आर्थिक महासत्तापैकी भारत हा एक असावयास हवा.

युवकांनो जागे व्हा ! अन् देश माझ्यासाठी काय करतो ? यापेक्षा मी देशासाठी काय करतो ? याकडे जास्त लक्ष द्या. 'केस वाढवून देवानंद होण्यापेक्षा बुद्धी वाढवून विवेकानंद होणेच अधिक श्रेयस्कर ठरेल !' एक अब्ज लोकांचा हा माझा देश, त्या अब्ज लोकांच्या एकत्रित शक्तीसारखीच त्यांची विचारधाराही प्रबलच असली पाहिजे. या मायभूमीत जन्माला आलेल्या तरुणांच्या मनात मातृभूमिचा प्रगतीचा आणि संपन्नतेचाच विचार सतत घोळत राहिला पाहिजे.

सन २०२० पर्यंत किंवा जमल्यास त्याच्याही आधी प्रगत उभा करणे हे हस्तिदंती मनोऱ्यात बसून चितारलेले मिथ्या स्वप्न नव्हे किंवा केवळ आशावादही नव्हे. खरे तर, ही अथक परिश्रमांची मागणी करणारी आणि अन्याहत चालणारी मोहीम आहे. आपण सारे त्यात मनापासून सहभागी होण्याचा अवकाश... मोहीम यशस्वी झालीच म्हणून समजा !

चारोळी

कु. स्नेहल दिलीप शेलार

बी. ए. भाग - १

कोसळणारा पाऊस पहिला की,

मनात तुझ्या आठवणी दाटून येतात

मग, पावसात गेलो नाही तरी

पापण्या आपोआप ओल्या होतात.

मैत्री

..... सुशांत आनंदा पाटील (बी.कॉम. भाग-१)

हृदयाच्या रम्य मंदिरात प्रीतीच्या कोमल वेलीवर भावनेच्या जलाने सदैव फुलणारे पुष्प म्हणजे मैत्री होय. त्यागाचा, बंधनाचा, स्नेहाचा, कौतुकाचा, कर्तव्याचा, रक्षणाचा शब्द म्हणजे मैत्री.

तसं पाहिलं तर मैत्री ही सहवासावर अवलंबून नसते. कधी कधी कांही क्षणाच्या सहवासात गाढ मैत्री होते तर कधी कधी वर्षानुवर्षे सहवास घडूनही मैत्रीचे धागे गुंफले जात नाहीत. मैत्री ही कांही दिखावू गोष्ट नाही. आजच्या घड्याळाच्या काट्यांबरोबर चालणाऱ्या विज्ञान युगात मनामनाची कवाडे बंद झाली आहेत.

मित्रांनो, जेव्हा कोणी आपल्याला दुखावत,
दुःख देतं, तेव्हा त्या गोष्टी अशा वाळूतच
लिहाव्यात म्हणजे काळाच्या ओघात क्षमेचे
वारे वाहून त्या पुसून जातील.

पण जेव्हा कोणी आपली मदत करतं,
आपल्यासाठी चांगलं पुसतं
तेव्हा आपण ते दगडावरच्या रेघेसारखं
असं पक्कं कोरून ठेवावं की,
कुठल्याही वाऱ्यानं कधीही ते पुसलं जावू नये.

“खऱ्या मित्राच्या हृदयाच्या तारा या विणेशारख्या असतात आपण चांगले कार्य केल्यावर त्यातून गौरवोद्गाराचे सूर निघतील सूर निघतील पण कुकर्म केल्यावर त्यातून नाराजीचा गंभीर सूर निघाल्याशिवाय राहणार नाही.”

कधी कधी वाटतं
कुणीतरी आसावं
ज्याच्याजवळ बसून
सुख दुःख विसरावं.

आणि मग आपल्या आयुष्यातील ती रिकामी जागा सच्चा मित्र किंवा मैत्रिणच भरून काढते. या सगळ्याचा अर्थ एकच,

जीवनाच्या अव्याहत प्रवासात सतत यशस्वी मार्गदर्शन करणारे दीपस्तंभ म्हणजे मैत्री. यशस्वी जीवनाची गुरूकिल्ली म्हणजे मैत्री.

मैत्री ही केवळ दोन मुलांची किंवा दोन मुलींची असते असं नाही तर मुलगा आणि मुलगी यांच्यातही निर्भळ मैत्री असू शकते. मूठभर माया आणि मूठभर माणुसकी मिळवण्यासाठी जोडलेली मित्रमंडळी आणि नातेवाईक ही खरी सुखाची ठेव. त्या सुखाला दुसऱ्या कोणत्याही व्यवहाराने तोलता येत नाही. देणाऱ्याने देत जावे घेणाऱ्याने देत जावे, अशीच व्यवस्था होते.

वसंत ऋतूत फुलून येणारे अगणित चांदणे म्हणजे मैत्री स्वच्छ चांदण्याच्या प्रकाशात रुपेरी वाळूला स्पर्शणाऱ्या समुद्राच्या लाटा म्हणजे मैत्री. हिरव्या वेलीवर फुलणारे गुलाबी पुष्पगुच्छ म्हणजे मैत्री.

माणसाच्या तीन मूलभूत गरजा अन्न, वस्त्र, निवारा याच बरोबर मैत्रीचाही ह्यात समावेश व्हावा असं मला वाटतं. मैत्रीचा गुलाब हवा असेल तर त्यासाठी काट्याने घायाळ होण्याची तयारी हवी. कांही गोष्टी तर अशा असतत की मैत्रीशिवाय करणं अशक्यचं म्हणून मैत्री ज्याला मिळेल त्याने ती प्राणापलिकडे सांभाळावी कारण -

मैत्रीचा दीप, अखंडपणे सांभाळ
कोण जाणे कधी होईल, आयुष्याची संध्याकाळ,
नात्यातले अनेक अर्थ उलगाडून, सांगते ती मैत्री,
सारी संकटं अहित दूर सारून, आपलं हित जपते
ती मैत्री.

आणि आयुष्यातले नाजूक क्षण, हळूवार जपते
ती सुद्धा मैत्रीच !

आठवणीतील शेवटचं पान

✍..... प्रकाश नागू नाईक (बी.ए. भाग-१)

कॉलेज जीवनात क्षण नू क्षण अनुभवण्यासारखा असतो म्हणूनच कॉलेज तरुण-तरुणीकडे पाहिले की प्रत्येकालाच आपापल्या 'त्या' गुलाबी दिवसाची राहून-राहून आठवण येत असते. कल्पनेत तरी कॉलेज कॅम्पस रंगवला तर गटागटाने उभारणारे विद्यार्थी, कोल्हापूरी भाषेतील फक्कड शब्द, हाय... हॅलो... आणि बरंच काही सहज डोळ्यासमोर मरळतं.

कॉलेजमधल्या होणाऱ्या प्रत्येक घडामोडीवरची प्रतिक्रिया कॉलेज कुमाराच्या वहीतल्या शेवटच्या पानावर पाहायला मिळेल. सुंदर प्रकारचं साहित्य आणि विविध प्रकारच्या कला पाहावयास मिळतील. तसं कुणीच या शेवटच्या पानाकडं गांभीर्याने पाहात नाही. चित्रे, चारोळ्या आणि बरंच काही असतं. या पानावर तरुणाईच्या मनात कोणते उमाळे फुटतात, हे जाणून घ्यायचं असेल तर त्यांच्या वहीचं 'शेवटचं' पान अलगद उघडावं.

मुलांच्या वहीचं शेवटचं पान मात्र तिच्यावर उधळलेल्या स्तुतिसुमनांनी फुलून गेलेलं असतं. कुणाला 'खास निरोप' घ्यायचा असेल तर वहीचं शेवटचं पानच धावून येतं. त्याला किंवा तिला चिट्ठी देण्यापेक्षा शेवटच्या पानावर संदेश लिहून वहीच दिली की काम फत्ते, अशी शककल लढवली जाते. लेक्चर सुरू असताना 'कुणाच्या नजरा कुणावर खिळल्यात' याचा 'लाईव्ह टेलिकास्ट' पाहायचा तर शेवटच्या पानावर, बोअर करणाऱ्या लेक्चरवेळी मुलं अन् मुली शेवटच्या पानावर 'अपने दिल का हाल' लिहिण्यात मग्न असतात.

कधी विचार केलाय या पानावर ? प्रत्येकासाठी हे

वहीचं पान गौण असतं. पण त्यावर व्यक्त झालेले विचार अंतरमनातील असतात. शेवटच्या पानावर आपलं नाव 'तिचं' नाव लिहिलेलं असतंच असतं तेही कोडमध्ये बरं का ! माझी सही अशी आहे, म्हणून मित्राने ओरखडलेल्या ४-५ सह्या किंवा कधीही अमलात न आणले जाणारे सुविचार केवळ सर सांगताहेत म्हणून लिहिण्याचा आव आणून काढलेली 'संस्कृती बघ किती सुंदर दिसतेय' किंवा 'अभी, पुस्तकात बघ' अशी मित्राशी संवाद साधणारी वाक्ये पाहावयास मिळतात. आवडत्या व्यक्तीचे नाव वेगवेगळ्या शैलीत लिहिलेल्या फक्त दोघांची नावं बदामात घुसलेला बाण अन् घायाळ झालेलं दिल अशा एक ना अनेक भन्नाट कल्पना पाहायला मिळतात.

हजारो खुशियाँ होती है, एक गम भुलाने के लिए।

एक गम काफी है, सारी जिंदगी रूलाने के लिए ।

या सारख्या त्यांच्या मनातील दुःख सांगणाऱ्या ओळी 'Love is sweet poison' किंवा 'Friendship is first step of love' अशी अनुभवातून साकारलेली एक-दोन वाक्ये पाहावयास मिळतील. हिशेब, वाढदिवसांची नोंद, त्या एका शेवटच्या पानावर तरुण मन विसालेलं असतं. वाट पाहत असतं कुणी तरी वाचेल... समजेल... व आनंदाने स्वीकार करेल... माझं हे शेवटचं पानाचं निरीक्षण निश्चितच तुम्हाला आवडेल. मग विचार कसला करताय ? उघड्या तुमच्या वहीचं शेवटचं पान... आणि स्वार व्हा या शेवटच्या पानावर !

गुटखा बंदी

..... कु. पूनम मारुती संकपाळ (बी.ए. भाग-१)

शालेय जीवनात सुद्धा गुटखा, माव्यासारख्या घातक व्यसनांनी शिरकाव करून घेतलेला आहे. पण आता हळूहळू या व्यवसनाच्या बाबतीत जागरूकता निर्माण व्हायला लागली आहे. या व्यवसनापासून मुक्ती मिळविण्यासाठी प्रयत्न केले जात आहेत. सरकारने गुटखा बंदीचा कायदा करून जे गुटख्यांच्या व्यसनात गुंतलेले आहेत ते तरुण गुटख्यापासून आता माव्याकडे वळले आहेत. गुटखा जरी मिळाला नाही तरी मावा खाण्याचे प्रमाण गुटख्यापेक्षा जास्त वाढलेले आहे. पण सावधान ! कारण मावा चोळत असताना हात व प्लॅस्टीकचे घर्षण मोठ्या प्रमाणात होते. त्यामुळे त्या ठिकाणी ऊर्जा निर्माण होऊन हाताच्या तळाची कातडी निघू लागली आहे. बोटांमध्ये रक्त पुरवठा कमी पडल्यामुळे व्यंग निर्माण होऊ लागले आहे.

सरकारने गुटखाबंदीचा आदेश काढल्यामुळे गुटख्याचे व्यसन कमी झाले व अनेक गुटखा कंपन्या शेजारच्या राज्यात दाखल झाल्या सुद्धा ! तर काही बंद केल्या; परंतु महाराष्ट्र राज्याच्या जवळ मोठ्या प्रमाणात गुटखा निर्मिती केली जात असल्यामुळे तेथील गुटखा इतर ठिकाणी पसरू लागला आहे. ही दुर्दैवी बाब आहे. महाराष्ट्र राज्यात जरी सरकारने गुटखा निर्मिती बंद केली असली तरी खाणे मात्र अद्याप बंद नाही.

गुटखाबंदी कायद्याबरोबर व्यापक प्रबोधनाची सुद्धा गरज आहे. ती आपण होऊन किंवा इतर संस्थाद्वारे करणे गरजेचे आहे. या व्यसनापासून मुक्ती मिळविण्यासाठी आपण काय करू शकतो ? ते म्हणजे ही व्यसने निर्माण होण्यामागची मूळ कारणे शोधली जावीत आणि ती कारणे नष्ट करण्याचा प्रयत्न केला जावा. माणूस व्यसनाच्या आहारी

जाण्याचे प्रमुख कारण म्हणजे - 'योग्य कौटुंबिक पार्श्वभूमीचा अभाव' आई-वडील दोघेही पोटा-पाण्याच्या व्यवस्थेत अडकल्यामुळे त्यांचा सहवास, प्रेम यांना मुले वंचित राहातात. पण पालकांच्या हे लक्षात येत नाही. त्यामुळेच मानसिक दृष्ट्या अपरिपक्व असलेली ही मुले या व्यसनाच्या आणि प्रलोभनाच्या आहारी जायला वेळ लागत नाही, म्हणून व्यसनात गुरफटली जातात. गुटखा सेवनावर बंदी आणून शासनाने एक अतिशय महत्त्वाचे कार्य केले पण तंबाखुची दुकाने, पानपट्टी ही शाळा, कॉलेज व इतर शैक्षणिक संस्थांच्या जवळपास असता कामा नये, अशा प्रकारचा नियम अस्तित्वात आहे. परंतु त्यांची अंमलबजावणी अभावानेच होताना दिसते. शाळेत जाणारी मुले ही अतिशय अनुकरण प्रिय असतात. त्यामुळे शाळेभोवती रोज मावा, गुटखा, तंबाखू कसे तयार होतात सदैव हेच पाहावे लागते आणि कालांतराने त्यांचे अनुकरण करतात.

फक्त चुना लावून तंबाखू खाण्यापेक्षा गुटखा खाणारे तोंडाच्या कॅन्सरला अधिक बळी पडतील. गुटख्यामध्ये तंबाखू, सुपारी, कात व चुना असतो. परंतु शासनाच्या अन्न व औषधी विभागाने त्यामध्ये असणारे विषारी पदार्थ अद्याप विश्लेषण करून शोधून काढलेले नाहीत ही दुर्दैवाची गोष्ट आहे. गुटख्याच्या पाकिटात पाच किंवा दहा पैशाचे नाणे जर टाकले तर काही मिनिटात ते गंजून जाते. उंदराच्या त्वचेवर जर गुटख्याचे मिश्रण चोळले तर त्याच्या अंगावरील किडे मरून जातात. इतका हा विषारी पदार्थ आहे मानवी शरीरावर त्याचा किती गंभीर परिणाम होत असेल याचा विचार करावयास हवा. या बाबत अन्न व

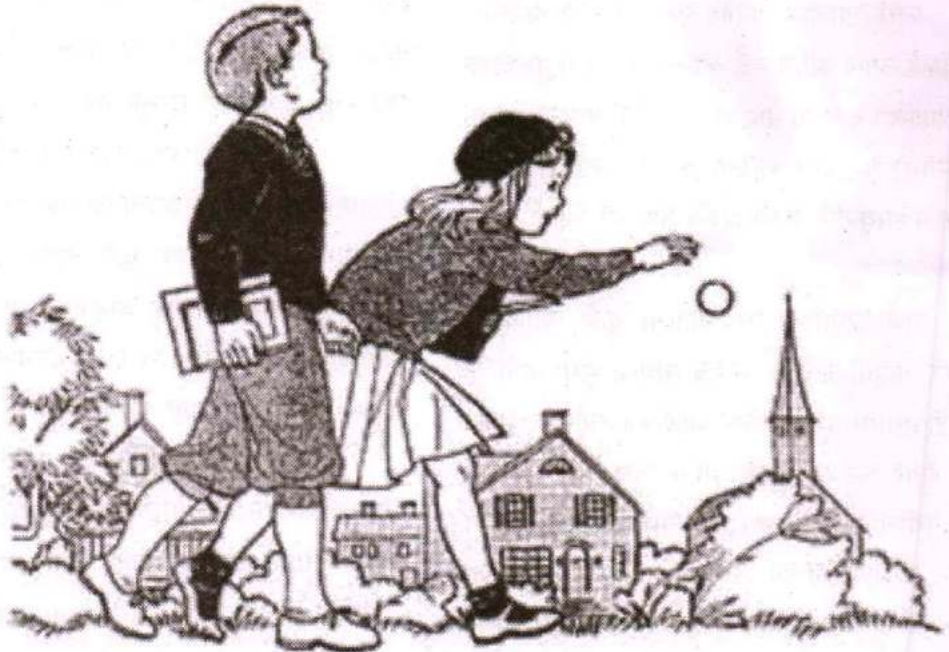
औषधी प्रशासनाला अजूनही जाग आलेली नाही. हे गुटखा उत्पादकाचे सुदैवच.

गुटखा खाताना तो चघळला जातो व जीभेखालील रक्त वाहिन्यात त्याचा रस मिसळला जाऊन प्रत्यक्ष परिणाम हृदयावर त्वरीत होऊ शकतो. यामुळे हृदयविकाराचे प्रमाण जास्त होते. त्यातील कातामुळे २० ते ३० टक्के पुरुषांमध्ये नपुसकत्व येण्याचा धोका असतो. एवढेच नव्हे तर हा गुणधर्म अनुवंशिकतेच्या नियमा नुसार पुढील पिढीतही उतरण्याचा धोका असतो.

‘२५ कोटी उत्पन्न नको, पण २० लाख तरुणांचे आरोग्य हवे’

अशी शासनाची या कायद्यामागील सुस्पष्ट भूमिका आहे. परंतु यातील पहिला भाग सत्य असला तरी दुसरा भाग शासनाच्या अपेक्षेप्रमाणे साध्य झालेला नाही. गुटख्यावरील बंदीमुळे गुटखा खाणारे जवळजवळ सर्वजण

मावा-तंबाखू खाण्याकडे वळले आहेत. शेजारील राज्यात गुटखाबंदी नसल्यामुळे गुटख्यांची चोरटी आवक सुरु आहे. त्यामुळे केवळ कायद्याचा दम दाखवून किंवा दडपण आणून व्यसनमुक्ती साध्य होणार नाही. हे सिद्ध झाले आहे. लोकांच्या मनोवृत्तीत बदल घडवून आणायचा असेल तर कायमच्या कडक अंमलबजावणी बरोबरच व्यसनाच्या दुष्परिणामाची लोकजागृती, व्यापक व प्रबोधनात्मक कार्यक्रम राबविणे गरजेचे आहे. दारिद्र्य, बेकारी, जिज्ञासा खोट्या सुखाच्या कल्पना, अनुकरण, मानसिक ताणतणाव, वैफल्य यातून व्यसनांना उत्तेजन मिळत असते. त्यावर प्रतिबंधात्मक उपाय योजना करणे गरजेचे आहे. गुटखाबंदी हा शासनाचा कार्यक्रम न राहाता त्याला जनआंदोलनाचे स्वरूप देणे गरजेचे आहे. तरच शासनाचा उद्देश सफल होईल असे म्हणता येईल यात शंका नाही.

आता स्त्रीलाच पुढे यायला पाहिजे

..... कु. स्नेहा संजय निऊंगरे (बी.ए. भाग-१)

भारतावर अनेक परकीयांनी आक्रमणे केली. मोगल, इंग्रज, फेंच, डच इ. च्या अत्याचारांपासून संरक्षण देण्यासाठी स्त्रीला घरात बंदीस्त करून ठेवण्यात आले. आधीच बंदीस्त असलेल्या भारतीय स्त्रीवर अधिकच जाचक बंधने घातली गेली. तिला शिक्षणापासून वंचित करण्यात आले. ती अडाणी झाली. साहजिकच आर्थिक व्यवहार पुरूषांकडे गेले. तिला आर्थिक परावलंबित्व आले.

‘चूल आणि मूल’ हे तिचे कार्यक्षेत्र ठरले. एखाद्या गुलामाप्रमाणे तिला वागविले जाऊ लागले. तिची बुद्धिमत्ता, व्यवहारचातुर्य यांचे खच्चीकरण झाले. तिला बावळट, अडाणी ठरविले गेले आणि तिला केवळ घरातील कामांचेच धडे देणे सुरू झाले. स्वाभाविकच तेव्हापासून मुला-मर्लीच्या शिक्षणात आणि संस्कारात तसेच कर्तव्यात फरक पडू लागला.

फक्त खालच्या मानेने पुरूषाची सेवा करण्याचे व्रत स्त्रीकडे आले आणि सर्व कर्तव्ये, मोठेपणा पुरूषाकडे गेला. साहजिकच पुरूष श्रेष्ठ ठरला आणि श्रेष्ठत्व टिकवून धरण्यासाठी पुरूषही स्त्रीला कनिष्ठ ठरवीत गेला. पुरूषप्रधान संस्कृतीने जाणीवपूर्वक तशी परिस्थिती निर्माण केली.

राजा राममोहन रॉय, महात्मा फुले, गोपाळराव आगरकर, महर्षी कर्वे इ. अनेक समाज सुधारकांनी ही परिस्थिती सुधारायचे प्रयत्न केले आणि स्वातंत्र्योत्तर काळात अनेक कायदे करून स्त्रियांना समान हक्क मिळवून दिले. त्यामुळे स्त्रीला मानवी हक्क, मालमतेचा हक्क, पोटगी, घटस्फोट, शिक्षणाविषयक हक्क मिळाले. पण समाजाला आजही स्त्री-पुरूष समानता मनापासून पटत नाही म्हणून

आजही मुलगी जन्माला आली की तिला चूलबोळकी खेळायला दिली जातात आणि मुलगा जन्माला आला की त्याला बॅट-बॉल दिला जातो. अशा तऱ्हेने जन्मापासूनच हा भेदभाव सुरू झालेला असतो. स्त्रीच्या कारकशक्ती मारत राहायच्या आणि ती केवळ घरकामात तरबेज कशी होईल हेच बघायचे. स्त्रियांनी शिक्षण घेऊन काय करायचंय ?

चांगला नवरा मिळण्यापुरते शिकले की झाले. असाच दृष्टिकोन अनेक सुशिक्षित कुटुंबात आजही आढळतो. उत्तम नवरा मिळविणे हेच तिचे सर्वोच्च ध्येय मानले जाते. स्त्री मिळवती असली तरी सर्व आर्थिक व्यवहार पुरूषाच्याच हाती असतो. काही मोजक्या स्त्रिया समाजाच्या टीकेची पर्वा न करता स्वतःचे कर्तृत्व सिद्ध करतात, परंतु त्यांना ‘आगाऊ’ म्हटले जाते.

आजची स्त्री अबला नाही, ती सबला आहे प्रत्येक क्षेत्रात अगात कर्तृत्व गाजवते आहे. आपले गृहकर्तव्य यात तिची ओढाताण नक्कीच होते. कधी ती सासू असते; तर कधी आई, कधी या घरची सून असते, तर त्या घरची मुलगी.

आजच्या या स्त्रीला दोन हृदये आहेत. एक मायेचा ओलावा देणारे, दुसरे संकटांचा कणखरपणे सामना करणारे. या स्त्रीकडे आहे प्रगल्भ बुद्धी आणि सारासार विचार करण्याची शक्ती. तिच्या अश्रूंमध्ये दगडालाही पाझर फोडण्याचे सामर्थ्य आहे. आज पुरूषांच्या खांद्याला खांद्या लावून ती उभी आहे. माता होण्यातच तिची परिपूर्णता आहे.

तिच्यापुढे आदर्श मदर तेरेसा, इंदिरा गांधी, लता मंगेशकर, किरण बेदी, मल्लिका साराभाई, पी.टी.उषा... अशा कितीतरी जर्णीचा आदर्श आहे. आजच्या स्त्रीमध्ये कालिमातेचेही रूप आहे. ती दशभूजा आहे. कष्ट करणारे

हात, मुलांना घडवणारे हात, भोजन तयार करणारे हात, मायेने आशीर्वाद देणारे हात, कलेचा अविष्कार घडविणारे हात, कौतुकाची थाप देणारे हात आणि प्रसंगी एक लगावून देणारे ही हात आहेत.

तिच्या मनात आहे समाज घडविण्याची तळमळ... काहीतरी करण्याची धडपड या स्त्रीला नैराश्य कधी येतच नाही का ? तसे नाही तिलाही नैराश्य येतेच... हृदयात खोलवर जखमा होतात. दुःखाचे डोंगर तिच्यावर कोसळतात; पण सांगायचे म्हणजे, ही स्त्री कधी व्यसनाधीन होत नाही. आपलं घरदार विसरत नाही. केवढे मोठे भूषण हे स्त्रीचं ! आणि म्हणूनच आपण सगळ्यांनी स्त्री झाल्याचा अभिमान बाळगला पाहिजे.

हा भ्रष्टाचार, हा व्यभिचार, हा हिंसाचार आपल्या समाजातून घालवण्यासाठी आजच्या या स्त्रीलाच पुढे व्हायला पाहिजे.

प्रतिनिधी

संकलन - कु. पूजा सुरेशराव नलवडे

बी. ए. भाग - ३

लोकशाहीचा देश गल्लोगल्ली पक्ष,

जनतेचा पैसा करायचा भक्ष.

निवडणूक काळात कोरडा घसा,

निवडून आल्यावर हात चोळत बसा.

सामान्यांच्या मागण्यांना वाटण्याच्या अक्षता,

म्हणून निवडून देताना घ्या जरा दक्षता.

पाच वर्षासाठी घेतात शिमग्यातलं सोंग आणि

ओळखालयला शिका या बगळ्यांचं ढोंग.

चारोळी

सचिन हिरेमठ

बी. ए. भाग - १

माता आणि माती

वेलांटीचा फरक आहे

दोर्घानाही विसरली तर

सार आयुष्यच नरक आहे.

नशीब

अ

बी. कॉम. भाग - २

जी माणसं हवीशी वाटतात,
ती माणसं भेटत नाहीत.
जी माणसं नकोशी वाटतात,
त्यांचा सहवास संपत नाही.
ज्यांच्याकडे जावसं वाटतं,
त्यांच्याकडे जायला जमत नाही.
ज्यांच्याकडे जाऊ नये वाटतं,
त्यांच्याकडे जावंच लागतं.
जेव्हा जीवन नकोसं वाटतं,
तेव्हा काळ संपत नाही.
जेव्हा जीवनाचा खरा अर्थ कळतो,
तेव्हा काळ संपलेला असतो.
नशीब हे असंच असतं,
त्याच्याशी जपून वागावं लागतं.
तिथे कोणाचच चालत नाही,
जिकडे नेईल तिकडे जावंच लागतं.
आयुष्यात खूप काही हवं असतं,
पण हवं ते मिळत नसतं.
हवं ते मिळलं तरी खूप काही कमी असतं,
जसं चांदण्यांनी भरूनसुद्धा
आकाश रिकामं असतं.

असंच होणार

अमित गणपती पोवार

बी. एस्सी. भाग - ३

मनाचे विभ्रम आहेत अनेक
मनात विचार येणारच,
सर्वांच्या पलीकडे जावून विचार करताच
मनात वाईट विचार येणारच.
वेली आहेत काटेरी
त्यावर सुंदर फुले येणारच,
चटकन जावून हात लावताच
काटा हातात रुतनारच.
जीवन फार सुंदर आहे
सुख दुख येणारच,
प्याला अमृताचा मिळाला तरी
थोडा ठसका लागणारच.
चंद्राचा प्रकाश मिळाला तरी
थोडा अंधार मिळणारच,
आनंद थोडा मिळाला तरी
दुःख थोडं येणारच.
गीत माझे स्वर तुझे
कधीना कधी मिळणारच
आणि या गाण्यांचे स्वर
तुझ्या ओठी खुलणारच.

राजकारण

कु. समिता चंद्रकांत नौकुडकर
बी. कॉम. भाग - १

राजकारण कुणी करावं हा यक्षप्रश्न आहे,
याचं समक्ष उत्तर माझ्याकडे आहे
“कमरेचं सोडून डोक्याला गुंडाळतो”
तोच राजकारणी म्हणून टिकतो.
बोली असते त्याची गोड मिरवतात मानाचे तुरे,
आश्वासने देतात जे होत नाही पुरे,
संयम त्यांचा टिकाऊ,
कितीही झाले आरोप तरी हसतमुखच राहु.
राजकारण करून राकारणी झाले लाल,
जगाच्या पोर्शिंद्याचे चालले जगात हाल.
शेतकऱ्यांचा माल कवडीमोल भावात विकतो,
राजकारण्यांचा राजपट पाच वर्षे टिकतो.
राजकारणांनी एकच काम करावं,
प्रत्येकानं एक गाव दत्तक घ्यावं.
ह्या निमित्तानं थोडं समाजकारण करावं,
थोडं समाजकारण करावं.

व्यसनाधीनता

कु. सरिता बाळासाहेब देवाडे
बी. एस्सी. भाग - ३

आजच्या तरुणपिढीचा व्यसन बनला आहे छंद,
म्हणून त्यांचे दीर्घायुष्य होत आहे मंद.
सळसळते तरुण रक्त चांगल्या गोष्टीत नाही रमत,
चार घोट टाकल्याशिवाय त्यांना काम नाही जमत.
चांगलं खाणं सोडून चघळत आहेत गुटखा,
तोंड पाहिल्यावर वाटतं जणू मोजतोयेत शेवटच्या घटका.
टपरीवर उभे राहून नाका-तोंडातून धूर सोडत आहेत,
जीवनाला दूर लोटून मृत्यूला जवळ ओढत आहेत.
म्हणून हक्क नाही व्यसनाधीन पिढीला,
सक्षम, समृद्ध भारताचे स्वप्न रंगवायचे
ज्याच्या समोर मृत्यू उभा आहे,
तो काय भारतदेशाला जगवायचा.
म्हणून आता सर्वांनी फक्त एकच निर्णय घ्यायचा,
या व्यसनरूपी राक्षसाला
आपल्यापासून दूर ठेवायचा.

आकाश मनाचं...

नूतन द. पाटील

बी. कॉम. भाग - २

आकाश स्वच्छ असलं की बरं वाटतं,

तसंच हे मन मोकळं बरं वाटतं.

कधी ह्या नभात ढग दाटून येतात

अन् ह्या मनाला अस्वस्थ करून जातात.

सैरभैर वारे इथे तिथे वाहू लागते,

मनाला आवरणे कठीण होऊन बसते.

पान मनाचे इथून तिथे उडत जाते,

कोठल्या स्थितीत कोठचे कोठे येऊन पोहचते.

धारा पावसाचे टपोरे थेंब आपल्यावर झेलते,

विरहाचे गाणे जणू तिचे संपलेले असते.

पावसाच्या दोन सरीत जीवन लहरून येते.

मनाला जशी नवीन पालवी फुटते.

आकाश पुन्हा मोकळे व्हायला वेळ लावते

चित्ताचेही काहीबाही असेच असते.

आयुष्याच्या पर्वातही कडक उन्हाळ्यानंतर

चिंब पावसाळ्याचे आगमन अपरिहार्य असते...

वसा

कु. आरती सखाराम कासारकर

इ. १२ वी - सायन्स

गांधीचा 'वसा'

अहिंसेचा 'ठसा'

'हिंसक' दहशतवाद

मोडयचा कसा ?

अशोकाचा 'वसा'

शांततेचा 'ठसा'

अशांततेच्या युगात

'बुद्ध' शोधाचा कसा ?

विनोबांचा 'वसा'

भू-दानाचा 'ठसा'

भूमीपुत्रांच्या आत्महत्येचा

'ओघ' थांबवायचा कसा ?

बाबासाहेबांचा 'वसा'

अस्पृश्यता निर्मूनलाचा 'ठसा'

खैरलांजीसारखा 'हल्ला'

थांबवायचा कसा ?

एकटा

महेश पाटील

बी. एस्सी. भाग - ३

जेव्हा मी एकटा असतो

तेव्हा मी माझा असतो

माझा मीच मला, माझ्यामध्येच शोधत फिरतो.

मला कधी वाटते क्षणभर

कुणीतरी असावे बरोबर

मनाचे हे खोलून द्दार

बोलेन मी ज्याच्याशी घडीभर

माझा मीच मला सांभाळतो

माझ्याशी मीच हितगुज करतो

कारण माणूस जन्मताना आणि मरताना

फक्त एकटाच असतो... एकटाच असतो...

दुष्काळ

अजय सुरेश कांबळे

इ. १२ वी - आर्ट्स

भेगाळली भुई सारी फाटली सारी धरणी
 थेंब पाण्याचाबी नाई काय निसर्गाची करणी ॥ धृ ॥
 झाडे सारीच वाळली झाडालाही नाही पानं
 काय चुकलं देवारं पाप पुण्याईची जान
 भटकती जीव सारे फिरती रानोरान
 घोर शांतता ही सारी सारं जग सुनसान ॥ १ ॥
 पसरतो देवा तुझ्या समोर पदर
 पाण्याच्या या थेंबापायी जीवाची गुदमर
 कोरडा दुष्काळ हा सारा वाहनाबी कुठं वारं
 सारा दुष्काळ पाहात हिंडे वरती ती घर ॥ २ ॥
 दुष्काळच्याच या पायी झाले वातावरणं शांत
 पाण्याविना प्राणी-पक्षी करी जीवाचा आकांत
 पाण्याविना त्यांच्या मागे तीच मनाला या खंत
 पावसाची नाही चिन्ह पांढरा हा आसमंत ॥ ३ ॥

ते क्षण

प्रकाश नाईक

बी. ए. भाग - १

आई, मला तुझ्या कुशीत यावसं वाटतय
 डोके ठेवून मांडीवरती झोपावसं वाटतय
 आई, मला तुझ्या कुशीत यावसं वाटतय
 स्वार्थी ह्या जगाला विसरावसं वाटतय
 आई, तुझ्याविना सांग ना कसं जगायचं.
 ऊन लागतं लेकराला
 म्हणून पदर कोण धरायचं ?
 स्वतःची भूक विसरून तू
 लेकरास मायेचे घास भरवलेस
 काट्या-कुट्याच्या पाऊल वाटेतूनही
 तू जीवन जगवलेस
 आई, तुझ्याविना हरवल्यासारखं वाटतय
 मन दाटून येतं आणि डोळ्यात पाणी साठतय
 आई, मला तुझ्या कुशीत यावसं वाटतय.

आई

भगवान पाटील

बी. एस्सी. भाग - ३

आई,

जननी, मातृत्व, दातृत्व,

सहनशीलता, प्रेरक,

आशावादी...

जीवनाकडं पाहण्याची

प्रेरणा... आई

प्रत्येकासाठी चंदनाप्रमाणे

झिजणारी... आई

वात्सल्याचा गंध,

जीवनानंद नसानसांत

पेरणारी... आई

तिचाही जन्म एकदाच

आणि आपलाही...

ती एकदाच भेटते आयुष्यात

देते भरभरून आपल्या

पिल्यांसाठी...

तिच्या ऋणात राहताना

उभा जन्म पुरणार नाही

आई अशीच असते सर्वांची

तिचा सांभाळ करणं

जबाबदारी प्रत्येकाची...

दंगल

अमित जोशी

एम. कॉम. भाग - २

हे जग म्हणजे आहे एक जंगल

इथे नेहमीच होत असते दंगल

कधी कारण असे जातीचे तर,

कधी कारण असते प्रांताचे

कधी निमित्त ठरते सणांचे तर,

कधी निमित्त होते भावनांचे

मग, काय क्षणात दंगल पेटते,

क्षणात होत्याचे नव्हते होते

दंगल होते यांची पण, भरडला जातो निष्पाप उगाच.

काही पेटवणारे असतात ते पेटवून जातात

सगळे रान उठवून जातात.

आपण मात्र जीव घतो एकमेकांचे,

उगाच धनी होतो पापांचे

किती लोक मेल्ले, किती रक्त सांडले,

किती भयानक कलयुग या जगी आज अवतरले.

का उगाच हा रोष विनाकारण

ह्या धर्माच्या वादातून होत आहे फक्त देवाचेच मरण

एकीकडे म्हणतो हिंदू-मुस्लीम भाई-भाई

एकीकडे मात्र धर्मावरून माजवतो त्राही त्राही

कोण सांगेल का हे कधी संपल

कुठवर लोक होत राहतील असेच पागल

किती दिवस असेच माणूस माणसाला संपवल

असेच चालू राहिले तर या देशात शेवटी कोण उरल

तेव्हा माणसाला तारण्याला देवसुद्धा या जगात नसल

अजून किती काळ होत राहणार ही दंगल

असेच चालू राहिले तर खरंच एक दिवस हे जग बनेल जंगल.

यश-अपयश

कु. प्रियांका राजाराम कसाळे

बी. कॉम. भाग - ३

यश-अपयश आहेत,

दोघे भाऊ-भाऊ.

फरक इतकाच की,

एक छोटा - एक मोठा.

यश आहे मोठा,

तर अपयश छोटा.

तुम्हीच विचार करा की,

कोणाशी मैत्री केल्याने होईल फायदा अन् तोटा.

यश मिळविणे असते अशक्य,

तरी ते प्रयत्नाने होते शक्य.

यश मिळविणे असते शक्य,

तरी ते होते अशक्य.

'अशक्य' हेच अपयश

तुम्हीच विचार करा की,

काय शक्य व काय अशक्य.

यश-अपयश आहेत,

दोघे भाऊ-भाऊ.

म्हणूनच आपण मनावर नियंत्रण ठेऊ,

यशाने हुरळून कधी न जाऊ.

अपयशाने हतबल न होऊ.

कारण ते आहेतच दोघे भाऊ-भाऊ.

नवाकाळ

अनिकेत बाळासो सरनोबत

बी. एस्सी. भाग - १

जगात पूर्वीही होती, आताही आहेत माणसं,

पण पूर्वीचा धर्म वेगळा होता.

आताही जात वेगळी आहे.

पूर्वीची जात माणसाची होती

आता जातीचा माणूस आहे.

पूर्वीचे नेते लोकांसाठी लढायचे,

आता असत्य हेच सत्य आहे.

पूर्वीचे लोक देण्यासाठी लढायचे

आता नेत्यांसाठी लोक आहेत.

पूर्वीची कहानी वेगळी होती

आताची गोष्ट वेगळी आहे.

कारण पूर्वीचा भारत वेगळा होता

आताचा इंडिया वेगळा आहे.

तरीही जगणं आहेच...

सूरज मनोहर कागीनकर

बी. कॉम. भाग - ३

चांदण्यांची रात नाही... हातामध्ये हात नाही.

कुणाचीही साथ नाही... तरीही जगणं आहेच.

सुख कुठे लपलय...? दुःख उरात रुतलय.

सगळं सगळं संपलय... तरीही जगणं आहेच.

डोळ्यात पाणी दाटलेलं... उरात दुःख साठलेलं.

अवघं आभाळ फाटलेलं... तरीही जगणं आहेच.

कुणी काही देत नाही... नशिवातलं नेत नाही.

कसंच जगता येत नाही... तरीही जगणं आहेच.

रिकाम्या हाताला काम नाही... निथळणारा घाम नाही.

आता जगण्यात राम नाही... तरीही जगणं आहेच.

उध्वस्त स्वप्न उरात... भ्रम भितीच्या घरात.

मृत्यू उभा दारात... तरीही जगणं आहेच.

जगण्याकडे निट बघ... समोर आहे नवं जग.

संकटांची जरी धग... तरीही जगणं आहेच.

कॉलेज

रविंद्र आप्पासाहेब हेशागोळ

बी. ए. भाग - ३

शिवराज कॉलेज माझ्या घरासारखे

प्राजक्ताच्या फुलासारखे

येथे वाहतो प्रेम जिव्हाळा

शिक्षक छात्र बंध निराळा.

येथे बहरतो वृक्ष ज्ञानाचा

आणि उमतले बीज कलेचे

येते फुलतात तरंग मनाचे

मग जुळतात रंग मनाचे.

येथे उलघडते आयुष्याचे गणित

येथेच सापडतात क्षितिजाच्या वाटा अगणित

शिवराज कॉलेज माझ्या घरासारखे

व सुकणाऱ्या फुलासारखे फुलासारखे...!

जीवन

कु. रोहिणी अरुण जगताप

बी. एस्सी. भाग - ३

शब्द तर अंतरीचे असतात,

दोष मात्र जिभेला मिळतो.

मन तर स्वतःचच असतं,

झुराव मात्र दुसऱ्यासाठी लागतं.

ठेच तर पायाला लागते.

रडावं मात्र डोळ्यांना लागतं.

असच नातं जपत जगणं,

हेच तर खरं जीवन असतं.

तुटलेली फुलं सुगंध देऊन जातात,

प्रत्येकाचे अंदाज वेगळे असतात.

म्हणून काही माणसं क्षणभर तर...

काही आयुष्यभर लहान राहतात.

चालणारे दोन पाय किती विसंगत असतात.

एक पुढे आणि एक मागे.

पुढच्याला गर्व नसतो आणि

मागच्याला अभिमान नसतो.

कारण माहीत असतं.

क्षणात हे बदलणार असतं

याचच नाव जीवन असतं.

आठवणी

कु. सोनाली कुमार पाथरवट

बी. ए. भाग - २

आठवणी असतात,

सुगंधापरी हृदयात जपण्यासाठी

सुख-दुःखांच्या रिमझिम पावसात

कधीतरी भिजण्यासाठी.

आठवणी असतात,

एकांतात खूप काही बोलण्यासाठी,

सारं जग सोबत असता-नाही

त्यांच्यात हरकत जगण्यासाठी,

आठवणी असतात,

सखी बनून सोबत राहण्यासाठी,

ओलावलेल्या पापण्यांना

मायेचा स्पर्श देण्यासाठी,

आठवणी असतात,

अशाच गडद-फिकट रंगाच्या

प्रसंगानुरूप आपल्याला

त्यांच्यात रंगत ठेवणाऱ्या.

वनराणी

कु. सुप्रिया सदाशिव जाधव

बी. एस्सी. भाग - २

ओढ्या काठी किती दाटली

गडद पोपटी गर्द करंज.

धवल-गुलाबी सुमनांच्या

त्या सुंदर माला झुलतात

तिच्यावर कित्येक सहज

गजबजलेल्या झाडी मधुनी

दिसतो सुंदर बांबूंचा तो उंच मळा

उंच उच त्या बांबूमधुनी

चमचम करतो तांबूस गोळा

वारा येता बांबूमधुनी

सप्त सुरांची लाट उमटली

भासे जणू कुणा गंधवाने

विनेची ती तार छेडली.

सृष्टीची ही मंजुळ गाणी

दिशा-दिशांनी पडता कानी

बगळ्यांची ती सुंदर माला

तरू शिखरावर पहा उतरली

सृष्टीचे ते गीत ऐकता

धुंद होवूनी मान हलवती

हिरव्या हिरव्या मखमालीवर

नाजूक इवल्या जिवास कोणी

झोके देत गाते गाणी

सुंदर-सुंदर ही वनराणी.

बायको

शिवानंद पाटील

बी. एस्सी. भाग - ३

अशी आपली बायको,
हजार जणीत उठून दिसावी.
थोडीसुद्धा तिला मात्र,
त्याची मिजास नसावी.

अशी आपली बायको,
भक्कम पगाराची, कायम नोकरीची असावी.
मी म्हणेन तेव्हा मात्र,
ती मला घरीच दिसावी.

अशी आपली बायको सभेत धीट,
कामाला वाघ असावी.
माझ्यासमोर घरीदारी मात्र,
ती गरीब गाय असावी.

अशी आपली बायको,
बोले तैसी चालणारी असावी.
माझ्या जुन्या वचनांची मात्र,
तिला कधी विसर नसावी.

अशी आपली बायको,
प्रसन्न, सदा हसतमुख असावी.
माझ्या आक्रस्ताळीपणावर मात्र,
तिच्या भाळी आठी नसावी.

अशी आपली बायको,
शांत गंभीर, पोक्त असावी.
माझ्या बालिशपणाविषयी मात्र,
तिची काही प्रतिक्रिया नसावी.

अशी आपली बायको,
व्यवहारी, काटकसरी असावी.
माझ्या उधळपट्टीवर मात्र,
तिची कधी टीका नसावी.

ती

कु. वृषाली बाबूराव पाटील

बी. एस्सी. भाग - २

वादळी वाऱ्याची रात होती
कडाडल्या बिजलीची साथ होती
ती ओलीचिंब होती

नदी ओढ्यांना पूर होता
फुल-झाडांचा तो काळ होता
भल्या-भल्या वृक्षांचाही
शेवटचा श्वास होता.

ती चिखलात रगडली जात होती
आपला जीव वाचविण्यासाठी
माणसे दूर पळाली होती.

ती एकटीच,
एकटीला त्यांनी सोडलं होतं
पण ती त्यांच्यासाठी थांबली होती
भावनांवर प्रेम करणारी
ती एक बेडी 'पायवाट' होती.

कसे असेल २०५० ?

कु. ज्योत्सना अशोकराव पाटील

बी. एस्सी. भाग - २

कसे असेल २०५० ?

माणसांना पाय ठेवण्यास जागा नसेल,
लोकसंख्या एवढ्या मोठ्या प्रमाणावर वाढली असेल.

आजचा तरुण कसा असेल ?

गालिच्यावर लोळत असेल,

कर्तृत्व नावाचा प्रकार

विसरला असेल.

त्यावेळचा तरुण कसा असेल ?

विश्वास न बसण्यासाखा असेल.

उद्याचे विश्व कसे असेल ?

असेल का नसेल ?

महायुद्धाच्या तडाख्यात उद्ध्वस्त होऊन,

स्वतःच्या अस्तित्वाचा शोध घेत असेल.

भावी भारत कसा असेल ?

जगातील एक महासत्ता असेल

का भ्रष्टाचाररूपी उंदराने

पोखरलेला स्वतःचा शोध

घेत बसलेला असेल.

तेव्हाचा पाऊस कसा असेल ?

तोही असेल का नसेल ?

याची खात्री नसेल.

आणि असलाच तर तो

फक्त डोळ्यातील आसवांचा असेल

फक्त डोळ्यातील आसवांचा असेल...

मला जगायचे आहे

कु. अंजली सुरेश कदम

बी. एस्सी. भाग - २

मला जगायचं आहे.

आई-बाबा मला जगायचं आहे.

भूमातेला स्पर्शायचं आहे.

एकदाच तिला डोळेभरून पाहायचं आहे.

हिमालायाच्या शिखरावर फिरायचं आहे.

मायेच्या गंगेत न्हायचं आहे.

सूर्याच्या किरणांना अंगावर घ्यायचं आहे.

चांदोबांच्या कुशीत फक्त एकदा निजायचं आहे.

आई-बाबा मला जगायचं आहे.

आई,

आई-आई म्हणत तुझ्याभोवती रिंगण करायचं आहे.

बाबा-बाबा करत आपल्यासोबत खेळायचं आहे.

मला नवीन कपडे नकोत,

नकोत नवीन खेळणी

मला नको कसलाच हट्ट

फक्त एकदाच मला फुलासारखे फुलायचं आहे.

पाखरांसारखं बागडायचं आहे.

मला फक्त एकदाच जग पाहायचं आहे.

आई, बाबा मला फक्त एकदाच जगायचं आहे.

कुणीतरी असावं...

कु. सुप्रिया चंद्रकांत सुरंगे

बी. कॉम. भाग - १

कुणीतरी असावं,

दुःखात सुखाचा स्पर्श करणारं,

दुःखाला माझ्यापासून दूर लोटणारं...

कुणीतरी असावं,

अंधारात ज्वलंत पणतीसारखं,

माझ्या आयुष्यात

सुखाची ज्योत तेवत ठेवणारं...

कुणीतरी असावं,

पावसात छत्रीसारखं,

भावानांना वाहू न देणारं...

कुणीतरी असावं,

वादळात आसऱ्यासारखं,

उद्ध्वस्त, होणाऱ्या इच्छांना सावरणारं...

कुणीतरी असावं,

उन्हात सावलीसारखं,

मायेच्या छात्राखाली सांभाळणारं...

कुणीतरी असावं,

थंडीत शेकोटीसारखं,

आकांक्षाना जपून ठेवणारं...

आयुष्याची नासाडी

तेजस पल्लव

बी. ए. भाग - १

एक होता मारवा 'डी'

त्याची होती दुमजली मा 'डी'

त्याच्याजवळ होती घोडागा 'डी'

त्याचा घोडा होता काठेवा 'डी'

त्याचे गाव होते वैतागवा 'डी'

त्याच्या ताब्यात होती गावची चाव 'डी'

त्याची बायको होती खूप भाब 'डी'

तिची कोणाशी जमत नसे जो 'डी'

कारण ती करायची फार चहा 'डी'

परंतु, ती मारवाड्याला आव 'डी'

तो तिला आणून देई परागसा 'डी'

मारवाड्याला एक सवय होती घाणेर 'डी'

त्यामुळे त्याची झाली पूर्णपणे नासा 'डी'

तो ओढायचा खूप बि 'डी'

ज्यामुळे कर्करोग त्यास ज 'डी'

म्हणून म्हणतो मित्रहो...

ओढू नका बि 'डी'

नाहीतर होईल आयुष्याची नासा 'डी' !

हिंदी विभाग

ज्ञान के मंच पर सब एक समान हैं
 विद्या का विधान पलट दे,
 वो ब्रह्मास्त्र ज्ञान है,
 तो आज से ये ठान ले,
 ये बात माँठ बांध ले,
 कि कर्म के कुक्षेत्र में,
 ना कप काम आता है,
 ना जाति काम आती है,
 ना बाप का नाम काम आता है,
 सिर्फ ज्ञान ही
 आपको आका हक़ दिलाता है,

- अमिताभ बच्चन

प्रा. एन. बी. एकिले
 विभागीय संपादक

अनुक्रमणिका

* गद्य विभाग *

☐ राष्ट्रभाषा हिंदी	गजानन लक्ष्मण गडकरी
☐ आज की औरत	कु. मनिषा नारायण निलवे
☐ राष्ट्रपती डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम (संक्षिप्त परिचय)	मलगोंडा दुरदंडी पाटील
☐ प्रेमचंद	कु. संजिवनी अप्पा हरणे
☐ क्रांतिज्योति : सावित्रीबाई फुले	कु. गायत्री विलासराव नलवडे
☐ आतंकवाद	कु. स्नेहा संजय निऊंगरे
☐ हिंदी भाषा का महत्व	कु. पूजा शिवाजी कसेकर
☐ भ्रष्टाचार	कु. निलम हरणे
☐ जिंदगी	केरबा विष्णू तेऊरवाडकर
☐ मेहनत का फल (श्रम ही श्रेष्ठ है।)	कु. पूनम मारुती संकपाळ

* पद्य विभाग *

☐ कामयाबी	अनिकेत सरनोबत	☐ जिंदगी	महेश पाटील
☐ राष्ट्रभाषा हिन्दी	कु. स्नेहा निऊंगरे	☐ माँ	कु. स्नेहा निऊंगरे
☐ गज़ल	कु. पूजा नलवडे	☐ दोस्त	कु. नूतन पाटील
☐ बेटी	कु. शितल ढोणूक्षे	☐ कॉलेज	सचिन हिरेमठ
☐ महत्व	विजय जाधव	☐ दर्द	कु. प्रियांका पाटील
☐ मेरा महाविद्यालय	अनिकेत सरनोबत	☐ शब्द	रविन्द्र हेशागोळ
☐ विद्यार्थी जीवन	सचिन हिरेमठ	☐ आज कल के युवक	हसन मुल्ला
☐ दोस्ती	कु. शितल ढोणूक्षे		

* शायरी *

कु. स्नेहल शेलार, सचिन खणदाळे, हसन मुल्ला, कु. राजश्री पाटील,
कु. नूतन पाटील, कु. शितल ढोणूक्षे, प्रकाश नाईक, रविन्द्र हेशागोळ, पूजा कसेकर

* कुछ और *

☐ हँसते रहो	कु. राजश्री पाटील	☐ गुटखा की इनामी स्कीम	गजानन गडकरी
☐ अल्फाबेट जिंदगी	कु. वृषाली पाटील	☐ चुटकले	कु. पूजा इंचनाळकर
☐ Aक लडकी का परिचय	कु. गीतांजली माने	☐ कुछ परिभाषाएँ	रामा जरळी
☐ मच्छर चालीसा	कु. संगिता गवळी		

राष्ट्रभाषा हिंदी

..... गजानन लक्ष्मण गडकरी (बी.ए. भाग-१)

राष्ट्रभाषा का अर्थ है - किसी राष्ट्र के बहुसंख्याक लोगों द्वारा आम तौर पर बोली और समझी जानेवाली भाषा राष्ट्रभाषा कहलाती है। इसी अर्थ में भारत की राष्ट्रभाषा हिंदी कहलाती है।

१४ सितंबर १९४९ ई. भारतीय इतिहास की एक गौरवपूर्ण तिथि है। इसी दिन स्वतंत्र भारत की संविधान परिषद ने हिंदी को राष्ट्रभाषा और देवनागरी को राष्ट्रलिपी घोषित किया था। दुर्भाग्य की बात यह कि हमारे इस विशाल देश की भारत की प्रथम राष्ट्रभाषा अंग्रेजी तो द्वितीय हिंदी है। स्वाधीन हुए पचास साल बीतने के बाद भी हम हमारे देश के लिए एक राष्ट्रभाषा निश्चित नहीं कर पाए। अंग्रेज भारत से चले गए मगर हम आज अंग्रेजी की मानसिक गुलामी में बंदीवान हैं। जिस दिन हम भारतीय अपने देश की भाषा को राष्ट्रभाषा के पद पर असीन करेंगे, उसी दिन से सच्चे अर्थ में स्वतंत्र होंगे।

ये शब्द है भारत के राष्ट्रपिता महात्मा गांधी के। उन्होंने सच ही कहा था क्योंकि हमारा देश बहुत विशाल है। इसमें अनेक राज्य हैं। इस तरह हमारे देश में अनेक भाषाएँ हैं। पुरे देश में अलग-अलग भाषाओं के कारण एक राज्य के लोग दूसरे राज्यों के लोगों से ठीक ढंग से बातचीत या व्यवहार नहीं कर सकते। इसलिए पुरे देश में एक ऐसी भाषा की जरूरत है, जो सारे देश को जोड़ सकती हो। राष्ट्रभाषा हिंदी भारत के अन्य भाषा-भाषीक प्रदेशों में उनका महत्व सम्पर्कभाषा के रूप में भी है।

देश की राष्ट्रभाषा सरल हो तो देश के सभी लोग उसे आसानी से सीख सकते हैं, बोल और लिख सकते हैं। साथ ही उस भाषा में देश की मिट्टी की महक हो, यह भी जरूरी है। राष्ट्रभाषा में पुरे राष्ट्र की आत्मा प्रकट होनी चाहिए। हिंदी भाषा में ये सभी बातें पाई जाती हैं। हमारे राष्ट्र के

पचास प्रतिशत से भी अधिक लोग हिंदी का व्यावहारिक जीवन में प्रतिदिन उपयोग करते हैं। साथ ही अधिकांश भारतीयों के हृदय में हिंदी के प्रति आत्मीयता की भावना भी है। उसे देश के बहुत से लोग बोलते, लिखते, पढ़ते हैं। जो लिखना पढ़ना नहीं जानते, वे भी इसे समझ और बोल लेते हैं। इस कारण स्वतंत्र भारत के संविधान में ही हिंदी को राष्ट्रभाषा का दर्जा दिया गया है। हिंदी का महत्व बताते हुए जवाहरलाल नेहरू ने कहा था,

‘हिंदी एक जानदार भाषा है।

वह जितनी बढ़ेगी देश को
उतना लाभ होगा।’

पाठ्यग्रंथों की हिंदी तथा विद्वानों द्वारा विद्वानों के लिए लिखी जाने वाली पुस्तकों की हिंदी में तथा समाचार पत्रों की और जनता की हिंदी में आवश्यक ही एक मौलिक भेद रहेगा। खिचड़ी भाषा और बेमेल शब्दों का प्रयोग बोलचाल की भाषा में इस तरह का प्रश्न ही ग्रंथों की हिंदी में नहीं उठता और जनता आम बातचीत में जिस तरह के शब्दों और जिस तरह की भाषा का प्रयोग करती है वही सरकार की भी भाषा होनी चाहिए और उसका बेझिझक प्रयोग होना चाहिए वहीं असली राजभाषा है।

भारतीय स्वतंत्रता आंदोलन में भी हमारे अनेक प्रमुख नेताओं ने हिंदी में अपने विचार प्रकट किये थे। वास्तव में हिंदी भाषा द्वारा ही नेता अपने विचार अधिक से अधिक लोगों तक पहुँचाने में सफल हो पाते हैं। हिंदी का प्रचार उनके राष्ट्रीय कार्यक्रमों में महत्वपूर्ण है। राष्ट्रीय एकता की दृष्टि से हिंदी के प्रचार प्रसार में स्वामी दयानंद सरस्वती, राजा राममोहन राय, योगी अरविंद, सुभाषचंद्र बोस, महात्मा गांधी, प्रेमचंद, निराला, महावीर प्रसाद द्विवेदी, जवाहरलाल नेहरू आदि ने महत्वपूर्ण भूमिका निभायी।

२६ जानेवारी, १९६३ से हिंदी को संविधान के अनुसार राजभाषा का पद मिल गया। उसी समय दक्षिण के लोगों ने राष्ट्रीय एकता की भावना भुला कर संकुचित दृष्टि से हिंदी का विरोध शुरू किया। भारत के उत्तरी छोर से महाराष्ट्र तक हिंदी का राष्ट्रभाषा के रूप में कोई विरोध नहीं करता। दक्षिण में भी तामिळ, तेलगु भाषी सभी विधेयक में प्रारित किया गया हैं कि अहिंदी भाषिक जब तक चाहेंगे तब तक अंग्रेजी भाषा हिंदी के साथ सहभाषा के रूप में रहेगी। वास्तव में अंग्रेजी के बल पर नौकरी में उच्च पदों पर टिकाये रखने की यह कुटील बात हैं। हमें समय पर जागना होगा। व्यापक राष्ट्रीय हित की भावना से भारत में एक राष्ट्रभाषा की घोषणा करनी होगी वह भाषा हिंदी ही होगी। राष्ट्रीय एकता और राष्ट्रभाषा के बारे में नेताजी सुभाषचंद्र बोस ने कहा था,

‘प्रांतीय ईर्ष्या-द्वेष को दूर करने में
जितनी सहायता हिंदी प्रचार से मिलेगी

उतनी दुसरी किसी चीज से नहीं मिल सकती।’

मेरा यह निश्चित धारणा है कि हिंदी को यदि सर्वसामान्य बनना है तो हमें राजभाषा और राष्ट्रभाषा के भेद को मिटाना होगा।

हँसते रहो

कु. राजश्री अ. पाटील

बी. एस्सी. भाग - ३

- छोटे : ओये, तेरा एक दात नीला क्यूँ ?
बड़े : यार, मैंने इंक लगाली है।
छोटे : वो क्यूँ।
बड़े : क्यूँ कि आजकल ब्ल्यू टूथ का जमाना है ना।

संता ने अपने ६ महिने के बच्चे कि बर्थ डे पार्टी रखी।
किसीने पूछा ६ महिने के बच्चे की बर्थ डे पार्टी कैसी ?
संता : हम सेमीस्टर सिस्टीम को फॉलोव्ह करते है।

अल्फाबेट जिंदगी

कु. वृषाली बाबूराव पाटील

बी. एस्सी. भाग - २

- A क लडकी थी।
B मार कभी न पड़ती थी।
C मा उसका नाम था।
D स्को डान्स करती थी।
E मामी क्रिम लगाती थी।
F वाय. बी. ए. में पढ़ती थी।
G तू से प्यार करती थी।
H एम. टी. की. घडी पहनती थी।
I ब्रो हरदम करती थी।
J लर उसके पिता थे।
K रत्न में उस का भाई था।
L एल.बी. में पढ़ता था।
M ब्रायडरी में कुशल थी।
N सी. सी. में भाग लेती थी।
O म नमः शिवाय कहती थी।
P ने को थम्स अप माँगती थी।
Q में हमेशा रहती थी।
R मी में भरती होना चाहती थी।
S वाय. बी. ए. उसकी सहेली थी।
T ना उसका नाम था।
U नियन बनाना जानती थी।
V टी में उसके अंकल रहते थे।
W अँड डी कंपनी में मालिक थे।
X रे मशीन को जानती थी।
Y लू की साड़ी पहनती थी।
Z पी ऑफिस के पास रहती थी।

आज की औरत

✍..... कु. मनिषा नारायण निलवे (बी.ए. भाग-३)

प्राचीन भारत में औरत स्वतंत्र एवं समानाधिकारिणी थी। पुरुषों के साथ उसे शिक्षा ग्रहण करने एवं शास्त्रार्थ करने का अधिकार था। अतः एवं उसमें तेजस्विता तथा वीरता थी। गार्गी, मैत्रेयी इसके ज्वलंत उदाहरण हैं। मनु ने भी कहा है -

‘यत्र नार्यस्तु पुजन्ते, रमन्ते तत्र देवता’

इससे ज्ञात होता है की समाज में औरत का समादर होता था उसको पूज्य स्थान प्राप्त हो चुका था।

मध्ययुगीन काल में औरत का आकर्षण शिक्षा नहीं, बल्कि रूप बना। वह रूप निखारने में व्यस्त रही और तदनुसार पुरुषों के लिए आकर्षण का स्थान तथा उपभोग्य वस्तु बनने के मार्ग चलने लगी। आध्यत्मता समाप्त होकर श्रृंगारपूर्ण साहित्य निर्माण हुआ। यही परिपाटी चलती रही और औरत की गौरवपूर्ण प्राचीन प्रतिष्ठा विनिष्ट हुई।

भारत में आधुनिकता का प्रारंभ अंग्रेजों के आगमन के पश्चात माना गया है। अंग्रेजों के पूर्व मुसलमान ही राज करते थे। तब औरत का रूप ही उन को बंधनकारी हुआ। फलतः औरत अपना चेहरा पर्दे से छिपाने लगी और बाल्यावस्था में ही उसे अपना मुँह घुँघट से ढाँकना पड़ा। किंतु कुछ वर्ष पश्चात अंग्रेजों ने अपना अधिकार जमा लिया और दृढ़ शासन के कारण नारी समाज भी जब थोड़ा निर्भय बना तब से औरत का बंधन अंशतः शिथिल हो गया और उसकी पढ़ाई की रोक विलुप्त हो गई। निर्भय होकर वह पढ़ने-लिखने लगी और अपने अधिकारों को प्राप्त करने का प्रयास करने लगी।

औरतों पर भी अंग्रेजी राज्यानुशासन का प्रभाव पड़ा और वे अपनी प्रतिष्ठा निर्धारित करने लगी। डॉक्टर, अध्यापिका, खिलाड़ी, इंजिनियर अदि बनकर वे भी अपनी बुद्धि की चमक दिखाने लगी। शिक्षा पाना अनिवार्य अधिकार हो गया। किंतु एक और शिक्षा पाकर औरत समाज में अपनी प्रतिष्ठा पाने लगी, और दूसरी तरफ शिक्षा द्वारा अनर्थ भी होने लगे। युवक-युवतियों का परस्पर संपर्क बढ़ने लगा।

चिढ़ियाँ लिखी जाने लगी। वाद-विवाद, संगीत, खेल आदि प्रतियोगिताओं में सम्मिलित होने लगी। पश्चिमी देशों के अंधानुकरण परिवार का उत्तरदायित्व एवं परिवारिक समस्या उसे बोझ होने लगी। सिनेमा, अभिनेत्रियों का जीवन ही सच्चा है, ऐसा वो मानने लगी, और अभिलाषाओं को लेकर अपना, पारिवारिक तथा सामाजिक का जीवन ढोने लगी।

भोजन बनाना, घर में सफाई रखना, कपड़े धोना उसकी प्रतिष्ठा को बाधक होने लगा और नौकरानियों के बिना घर-गृहस्थी चलाना मुश्किल हो गया। अतः घर की घरनी दूर जाकर, नौकर-नौकरानियाँ घर की मालक-मालकिनें बनी। इसका असर यह हुआ कि भविष्य की पीढ़ी में माता-पिता के प्रति अनादर हो गया। कुटुंब व्यवस्था शिथिल होकर कोई अपनी डफली अपना राग अलापने लगा और पारिवारिक जीवन का भारतीय आदर्श नष्ट होने लगा है।

किंतु इन सभी बातों को कुछ औरते जो असल में शिक्षित और दूरदृष्टी युक्त हैं, अपवाद रूप भी हैं। अपने पति और परिवार के लिए कई औरते जीती हैं। शिक्षा का उपयोग न केवल आमदनी बढ़ाने के लिए तो बच्चों को पढ़ाने के लिए करती हैं।

‘यशोधरा’ काव्य में कवि मैथिलिशरण गूप्तजी ने आज की औरत भारतीय संस्कृति में ढली हुई कैसी होगी यही बताया है। ‘यशोधरा’ को अपने पति पे अनन्य साधारण श्रद्धा है, पुत्र राहुल के प्रति उचित प्यार है, सेवकों के लिए आवश्यक चिंता तथा सास-ससुर के प्रति तर्कपूर्ण वाद-विवाद करना तथा प्रतापी आचरण से अपने उपर रखा संयम, सभी गुण उसके प्रति हमारे मन में प्रगाढ़ श्रद्धा निर्माण करते हैं। ऐसी औरत ही इस भारतीय समाज में शांति बनाए रखेगी और भारत को उन्नत बनाएँगी।

मुझे गर्व है की आज भी भारत में ऐसी कई औरते, भारत माँ का गेंहना बनकर उसका सौंदर्य बढ़ा रही हैं।

राष्ट्रपती डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम (संक्षिप्त परिचय)

✍..... मलगोंडा दुरदूडी पाटील (बी.कॉम. भाग-३)

वैज्ञानिक युग में भारत जैसे महान और शक्तिशाली राष्ट्र के राष्ट्रपती पद पर आसिन एक वैज्ञानिक का होना हिन्दुस्तान के लिए बड़े सौभाग्य की बात है। महान वैज्ञानिक डॉ. अब्दुल कलाम जी के नेतृत्व में ही हिन्दुस्थान की वैज्ञानिक प्रगती संभव है।

डॉ. अब्दुल कलाम का जन्म १५ अक्टूबर १९३१ में तामिळनाडू के रामेश्वरम परिवार में हुआ। घर के पास शिवमंदिर और मस्जिद होने के कारण हिंदू-मुस्लिम बच्चों के साथ नमाज पढ़ना और हिंदू-मुस्लिम माहोल में उनका जीवन बीता। माँ के साथ बैठकर खाना खाना, पिताजी के साथ नमाज पढ़ना और हिंदू-मुस्लिम बच्चों के साथ खेलना यही उनके बचपन का दिनक्रम था। रामेश्वरम में उन्होंने प्राथमिक शिक्षा पुरी की। श्वार्ज हायस्कूल, रामना पुरम में हायस्कूल की शिक्षा पूरी करने के लिए गए। वहाँ वे पुरी लगन और मेहनत के साथ शिक्षा ग्रहण करने लगे।

सन १९५० में मिची के सेंट जोसेफ कॉलेज में प्रवेश लिया। बी.एस्सी. के बाद मद्रास के अभियांत्रिकी कॉलेज में दाखिल हुए। सन १९५८ में उन्होंने रक्षा विभाग में अनुसंधान का काम शुरू किया। सन १९६३ में 'इस्त्रो' इस अवकाश संशोधन का कार्य करनेवाली कंपनी में वे नौकरी करने लगे। सन १९८० में 'इस्त्रो' इस अवकाश संशोधन का कार्य करनेवाली कंपनी में वे नौकरी करने लगे। सन १९८० में 'विक्रम साराभाई स्पेस सेंटर ऑफ इस्त्रो' के प्रमुख बने। सन १९८२ में रक्षा विभाग के. डी. आर. डी. ओ. और डी. आर. डी. एक इस संस्था के प्रमुख बनकर देश के रक्षा विभाग को आधुनिक बनाया। उनकी देखरेख में पृथ्वी, त्रिशूल, आकाश, नाग और अग्नि इन मिसाइलों का सफल परीक्षण किया गया। सन १९९२ से १९९९ तक उन्होंने रक्षा मंत्रालय के विज्ञान सलाहकार रक्षा विभाग अनुसंधान विकास के सचिव, डी.आर.डी.ओ. के

कार्याध्यक्ष आदि प्रमुख पदों को बखूबी निभाया। सन १९९९ से २००१ तक उन्होंने भारत सरकार के प्रमुख वैज्ञानिक सलाहकार के पद पर काम किया। इस पद पर कार्य करते समय उन्होंने देश के विज्ञान के क्षेत्र में स्वयंपूर्ण बनानेवाले योजनाओं का निर्माण करके उन्हें पुरा भी किया।

वैज्ञानिक क्षेत्र में प्रशंसनीय कार्य करनेवाले वैज्ञानिक एक कुशल एरॉनॉटिकल इंजिनियर आज देश के राष्ट्रपती बन गए हैं यह भारत और भारतीय जनता के लिए सौभाग्य की बात है। उन्होंने यह दिखा दिया कि, भारत में बुद्धि के बल पर और देश-निष्ठा के आधारपर कर्तृत्वशाली व्यक्ति देश के सर्वोच्च पद का हकदार बन सकता है।

आज वे उनके उपाधियों से सम्मानित हैं। विभिन्न विश्व विद्यालयों से उन्हें डॉक्टर ऑफ सायन्स की अपाधि मिल गई है। वे अनेक पुरस्कारों से सम्मानित हैं जिनमें प्रमुख है सन १९८९ में भारत सरकार की ओर से 'पद्मभूषण पुरस्कार', और सन १९९७ में सर्वोच्च नागरी पुरस्कार 'भारतरत्न' से गौरवान्वित किया गया। आज वे राष्ट्रपती पद पर कार्यरत हैं।

डॉ. अब्दुल कलाम जी का जीवन एक अनथक यात्रा है। लगन, निष्ठा और ईमानदारी से निरंतर चलते रहना ही उनका जीवन है। उनका कहना है, सपने, सपने और बस सपने देखा करो सपनों से जिंदगी बदलती है। विचारों का निर्माण होता है। और सपनों को साकार करने के लिए व्यक्ति कृतिशील बनता है।

आज देश के सामने अनेक समस्याएँ हैं। इनसे लड़ने के लिए ताकद और कुछ कर दिखाने की हिम्मत होनी चाहिए। आज हमारे सामने डॉ. कलाम आदर्श के 'आकाशदीप' बनकर खड़े हैं। कबीर के शब्दों में, 'कल करे सो आज कर, आज करे सो अब' कहकर हमें प्रेरणा देनेवाले राष्ट्रपती डॉ. अब्दुल कलाम जी को हमारा सलाम।

प्रेमचंद

..... कु. संजिवनी अप्पा हरणे (बी.ए. भाग-१)

प्रेमचंद उपनाम से लिखने वाले 'धनपत राय' हिन्दी

धार्मिक और सामाजिक आंदोलन था। उन्होंने 'विधवा विवाह' का समर्थन किया और १९०६ में दुसरा विवाह अपनी प्रगतशील परंपरा के अनुरूप 'शिवरानी देवी' से किया।

और ऊर्दू के महानतम भारतीय लेखकों में से एक हैं। उन्हें 'मुंशी प्रेमचंद' और 'नवाब राय' नाम से भी जाना जाता है और 'उपन्यास सम्राट' के नाम से सन्मानित किया जाता है। इस नाम से उन्हें सर्वप्रथम बंगाल के उपन्यासकार 'शरदचंद्र चट्टोपाध्याय' ने संबोधित किया था। प्रेमचंद ने हिंदी कहानी और उपन्यास की एक ऐसी परंपरा का विकास किया जिस पर पुरी शती का साहित्य

आगे चल सका। इसमें आनेवाली एक पुरी पीढ़ी को गहराई तक प्रभावित किया और साहित्य की यथाशिवादी परंपरा की नींव रखी। बीसवीं शती के प्रारंभ में जब हिंदी में काम करने की तकनीकी सुविधाएँ नहीं थी तब इतना काम करने वाला लेखक उनके सिवा कोई दुसरा नहीं हुआ। वे एक सफल लेखक, देश भक्त, नागरिक, कुशल वक्ता, जिम्मेदार संपादक और संवेदनशील रचनाकार थे।

प्रेमचंद का जन्म ३१ जुलाई १८८० को 'वाराणसी' के निकट 'लमही' नामक गाँव में हुआ था। उनकी माता का नाम 'आनन्दी देवी' था। पिता 'मुंशी अजायबराय' लहमी में डाक मुंशी थे। उनकी शिक्षा का आरंभ ऊर्दू, फारसी से हुआ और जीवन यापन का अध्यायन से। १८९८ में मैट्रिक की परिक्षा उत्तीर्ण करने के बाद वे एक स्थानिय विद्यालय में शिक्षक के पद पर नियुक्त हो गये। नौकरी के साथ ही उन्होंने पढ़ाई जारी रखी। १९१० में इंटर पास किया और १९१९ में बी.ए. पास करने के बाद स्कूलो के डिप्टी. सब-इन्स्पेक्टर के पद पर नियुक्त हुए। सात वर्ष की अवस्था में उनकी माता तथा चौदह वर्ष की अवस्था में पिता का देहांत हो जाने के कारण उनका प्रारंभिक जीवन संघर्षमय रहा। उनका पहला विवाह उन दिनों की परंपरा के अनुसार पंद्रह साल की उम्र में हुआ जो सफल नहीं रहा। वे 'आर्य समाज' से प्रभावित रहे, जो उस समय का बहुत बड़ा

१९१० में उनकी रचना 'सोजे-वतन' (राष्ट्र का विलाप) के लिए 'हमीरपुर' के कलेक्टर ने निर्बंध लाया और उनपर जनता को भड़काने का आरोप लगाया। 'साजे-वतन' कि सभी प्रतियाँ जप्त कर नष्ट कर दी गई। कलेक्टर ने 'नवाबराय' को हीदायता दी की अब वे कुछ

भी नहीं लिखेंगे, यदि लिखा तो जेल भेज दिया जाएगा। इस समय तक प्रेमचंद 'धनपत राय' नाम से लिखते थे। ऊर्दू में प्रकाशित होने वाली 'जमाना पत्रिका' के सम्पादक 'मुंशी दयानारायण' निगम ने उन्हें 'प्रेमचंद' नाम से लिखने की सलाह दी। इसके बाद वे 'प्रेमचंद' के नाम से लिखने लगे।

प्रेमचंद आधुनिक हिन्दी कहानी के पितामह माने जाते हैं। ये तो उनके साहित्यिक जीवन का आरंभ १९०९ से हो चुका था पर उनकी पहिली हिन्दी कहानी 'सरस्वती पत्रिका' के दिसंबर अंक १९१५ में 'सौत' नाम से प्रकाशित हुई और १९३६ में अंतिम कहानी 'कफन' नाम से। बीस वर्षों की इस अवधि में उनकी कहानियों के अनेक रंग देखने को मिलते हैं। उनसे पहले हिन्दी में काल्पनिक, एय्यारी और पौराणिक, धार्मिक रचनाएँ ही की जाती थी। प्रेमचंद ने हिन्दी में यथार्थवाद कि शुरुवात की। 'भारतीय साहित्य का बहुत सा विमर्श जो बाद में प्रमुखता से उभरा चाहे वह दलित साहित्य हो या नारी साहित्य उसकी जड़े प्रेमचंद के साहित्य में दिखाई देती है।'

प्रेमचंद नाम से उनकी पहिली कहानी 'बड़े घर की बेटी' जमाना पत्रिका के दिसंबर १९१० के अंक में प्रकाशित हुई। उनकी कहानियाँ 'मानसरोवर' के कई खंडों में प्रकाशित हुई। उपन्यास सम्राट प्रेमचंद का कहना था कि 'साहित्यकार

देशभक्ति और राजनीति के पीछे चलनेवाली सच्चाई नहीं बल्कि उसके आगे मशाल दिखाती हुई चलनेवाली सच्चाई है।' यह बात उनके साहित्य में उजागर हुई।

१९२१ में उन्होंने महात्मा गांधी के असहयोग आंदोलन से प्रभावित होकर अपनी नौकरी छोड़ दी। कुछ साल 'माधुरी' नामक पत्रिका के संपादक का भार संभाला। छह साल 'माधुरी' नामक पत्रिका का संपादन किया। १९३० में बनारस से अपना मासिक पत्र 'हंस' शुरू किया और १९३२ के आरंभ में 'जागरण' नामक साप्ताहिक निकाला। उन्होंने लखनऊ में १९३६ में 'अखिल भारतीय प्रगतशील लेखक संघ' के सम्मेलन की अध्यक्षता की। उन्होंने मोहन दयाराम भवानीजी की 'अजंता सिनेटोम कंपनी' में कहानी लेखक की नौकरी भी की। प्रेमचंद ने करीब तीन सौ कहानियाँ, कई उपन्यास और कई लेख लिखे। उन्होंने कुछ नाटक भी लिखे और कुछ अनुवाद कार्य भी किया। प्रेमचंद के कई साहित्यिक कृतियों का अंग्रेजी, रूसी, जर्मन सहित अनेक भाषाओं में अनुवाद हुआ। 'गोदान' उनकी कालजयी रचना है। 'कफन' उनकी अंतिम कहानी मानी जाती है। तैंतीस वर्षों के रचनात्मक जीवन में वे साहित्य की ऐसी विरासत सौंप गए जो गुणों की दृष्टि से अमूल्य है और आकार की दृष्टि से असीमित। जीवन के अंतिम दिनों में वे गंभीर रूप से बीमार पड़े। उनका उपन्यास 'मंगलसूत्र' पूरा नहीं हो सका और लंबी बीमारी के बाद '८ अक्टूबर, १९३६' को निधन हो गया।

प्रेमचंद हिन्दी सिनेमा में सबसे आधिक लोकप्रिय साहित्यकारों में से है। 'सत्यजित राय' ने उनकी दो कहानियों पर यादगार फिल्में बनाईं। १९७७ में 'शतरंज के खिलाड़ी' और १९८१ में 'सद्रति'। उनके देहांत के दो वर्ष बाद सुब्रमण्यम ने १९३८ में 'सेवासदन' उपन्यास पर फिल्म बनाई जिसमें सुब्बालक्ष्मी ने मुख्य भूमिका निभाई थी। १९७७ में मृणाल सेन ने प्रेमचंद की कहानी 'कफन' पर आधारित 'ओका उटी कथा' नाम से एक तेलगू फिल्म बनाई जिसे 'राष्ट्रीय पुरस्कार' से सन्मानित किया गया। १९६२ में 'गोदान' और १९६६ में 'गबन' उपन्यास पर लोकप्रिय फिल्म बनी। १९८० में उनकी उपन्यास पर बनी दूरदर्शन धारावाहिक 'निर्मल' भी बहुत लोकप्रिय हुई थी।

शायरी

कु. पूजा शिवाजी कसेकर

बी. ए. भाग - १

लव क्या है ?

लव किसे कहते है ?

जानते है आप,

नहीं पता,

लव श्री राम के बेटे थे।

आधिक जानकारी के लिए,

कृपया रामायण पढ़े।

हकीगत सझमो या अफसाना

अपना समझो या बेगाना

मेरा तुम्हारा है रिश्ता पुराना

इसीलिए फर्ज था यह बताना

थंडी शुरु हो चुकी है

रोज मत नहाना सिर्फ सेंट लगा जाना।

हर नये दिन पर आपका राज हो

हर आशीर्वाद का साथ आपके हाथ हो

है यही शुभकामना की

हर सफलता पर आपका नाम हो

किसी को पलकों में बसावो

पलकों में तो सपने बसते है

अगर बसाना है तो दिल में बसवो

दिल में सिर्फ अपने बसते है।

दिन बीत जाते है

सुहानी यादे छोडकर बाते रह जाती है एक कहानी बनकर
लेकिन दोस्त तो हमेशा रहेंगे आँखों का पानी बनकर।

कोई छुपाता है, कोई बताता है।

कोई रुलाता है, कोई हँसता है।

दोस्ती हर कोई करता है, पर फर्क सिर्फ इतना है

कोई आजमाता है और कोई निभाता है।

क्रांतिज्योति : सावित्रीबाई फुले

..... कु. गायत्री विलासराव नलवडे (बी.ए. भाग-१)

सावित्रीबाई एक सच्ची जीवन संगिनी, प्रेरणाज्योति, प्रथम प्रशिक्षित शिक्षिका, त्यागमूर्ति, उत्कृष्ट वक्ता, कुशल प्रशासक, लेखिका, कवयित्री आदि बहुआयामी रूपों के दर्शन कराए है। दकियानूसी और अंधविश्वासी समाज के खिलाफ बगावत करने वाली पहली क्रांतिज्योति महिला के रूप में 'सावित्रीबाई' का महत्वपूर्ण योगदान है।

कहा जाता है। कि हर सफल पुरुष की कामयाबी के पीछे एक नारी होती है। जोतिराव की सफलता में निःसंदेह सावित्रीबाई का बहुत बड़ा योगदान है, लेकिन वे जोतिराव के पीछे न रहकर शिक्षा और समाजसेवा के कार्य में उनके कंधे से कंधा मिलाकर आगे बढ़ती रहीं। इस अर्थ में वे जोतिराव की सच्ची जीवनसंगिनी थी। जोतिराव, सावित्रीबाई के प्रेरणास्त्रोत पे तो सावित्रीबाई जोतिराव कही प्रेरणा-ज्योति थी।

सावित्रीबाई का जन्म सन १८३१ ई में हुआ था। जोतिराव के साथ उनका विवाह बाल्यावस्था में ही हुआ था।

सावित्रीबाई के कार्य का आरंभ तभी हुआ जब जोतिराव ने सन १८४८ ई में पहली कन्याशाला खोली और छात्राओं की संख्या बढ़ने पर सावित्रीबाई पर अध्यापिका का कार्यभार सौंपा। सावित्रीबाई को जोतिराव ने घर पर ही पढ़ाया था। फिर सन १८४७ ई में उन्होंने मिशनरी के 'नॉर्म स्कूल' में अध्यापिका का प्रशिक्षण कार्यक्रम पूरा किया। इस प्रकार वे महाराष्ट्र की ही नहीं बल्कि देश की प्रथम प्रशिक्षित अध्यापिका बनीं। उस समय उनकी आयु केवल सत्रह वर्ष की थी। कुछ दिनों बाद वे पुणे स्थित श्री भिडे के मकान में शुरु की गई कन्याशाला की प्रधानाध्यपिका बनी।

उस समय एक नारी का अध्यापक बनना धर्मद्रोही

और समाजद्रोही कार्य माना जाता था। हजारों वर्षों से भाग्य में लिखा हुआ चुल्हा-चौका छोड़कर कोई नारी अध्यापिका बने, यह प्रगतिशीलता, तत्कालिन दकियानूसी समाज को कैसे स्वीकार होती।

जब वे पाठशाला जाती तब प्रतिक्रियावादी उन पर ताने कसते, कीचंड और गोबर फेंकते, यहाँ तक कि पत्थर भी बरसाते लेकिन वे अपने पथ पर अटल रहीं। वे कहती 'में यह काम अपनी बहनों के लिए ईश्वर का काम समझकर करती हूँ। मुझ पर बरसाए जाने वाले पत्थर और गोबर की मार मेरे लिए फुलों के समान है।'

अतिशूद्रों को शिक्षा देने के उद्देश्य से सावित्रीबाई ने अछूतों की बस्ती में एक मंदिर में पाठशाला खोली। वहाँ जोतिराव की दाईं माँ सागुणाबाई पढ़ाया करती थीं। जोतिराव ने सावित्रीबाई के साथ-साथ उन्हें भी पढ़ाया था। लेकिन थोड़े ही दिनों बाद छात्रों की उपस्थिति घट गई। पाठशाला बंद होने की नौबत आई। पूछ-ताछ करने पर पता चला कि अतिशूद्र अभिभावक समझते थे कि हमारे बच्चे पढ़ने लगे तो हमें समाज से बहिष्कृत किया जाएगा और हमारी सात पीढ़ियाँ नरक में चली जाएँगी।

जोतिराव ने पुछा 'अब राज्य किस का है?' 'गोरे साहब का।' अभिभावक बोला।

तब जोतिराव ने कहा, 'अब गोरे साहब ने कहा है कि जो शूद्रातिशूद्र अपने बच्चों को पाठशाला नहीं भेजेंगे, उनकी चौदह पीढ़ियाँ नरक में चली जाएँगी। तब क्या करोगे?'

कहना न होगा कि पाठशाला में फिर से उपस्थिति बढ़ गई। फिर भी सागुणाबाई और सावित्रीबाई घर-घर जाकर बच्चों के माता-पिता को मनाया करती थी।

जोतिराव के पिता चाहते थे कि सावित्रीबाई पाठशाला में पढ़ाने न जाएँ और जोतिराव अपनी पाठशाला

बंद कर दें। जोतिराव ने इसे नहीं माना तो पिता ने उन्हें घर छोड़कर चले जाने का आदेश दिया। सावित्रीबाई ने पति के साथ कदम मिलाकर जाने का फैसला किया।

सन १८४८ से १८५२ ई के बीच फुले दाम्पत्य ने अठारह पाठशालाएँ खोली। उन पाठशालाओं का संचालन और प्रबंध सावित्रीबाई ही किया करती थी। नारी-शिक्षा का आरंभ जोतिराव ने अवश्य किया लेकिन इस कार्य में स्थिरता लाने और उसे बढ़ाने का श्रेय सावित्रीबाई को ही है। इस बारे में जोतिराव के मित्र और बड़ोदा-नरेश सयाजीराव के स्नेहभोजन मामा परमानंद ने दिनांक ३१ जुलाई १८९० को रियासात के दीवान श्री धामणस्कर कोलिखे पत्र में कहा था - 'जोतिराव से भी अधिक उनकी पत्नी सावित्रीबाई की जितनी सराहना की जाए कम है। उन्होंने अपने पति को संपूर्ण सहयोग दिया, उनके साथ रहकर मुसीबतों का डटकर सामना किया, कष्ट तथा यातनाएँ सही।'

सन १८५२ ई में पूना के विश्रामबागवाड़े में सरकार की ओर से उनके शिक्षा-प्रसार के कार्य का गौरव किया गया।

सावित्रीबाई का रहन-सहन बहुत सादा था। उनकी साड़ी-चोली खददर की बनी होती थी। हमारे देश में माना जाता है कि लगभग सन १९०५-१९०६ से खददर का प्रयोग किया जाने लगा। लेकिन उससे काफी पहले जोतिराव और सावित्रीबाई ने 'महिला सेवा मंडल' का गठन कर महिला सुधारक की पहल की। यह भारत की पहली महिला सेवा संस्था है। इस संस्था की अध्यक्ष थी पूना के जिलाधीश की पत्नी मिसेज ई सी जेन्स और सचिव थी सावित्रीबाई।

पाठशालाएँ शुरू करने पर जोतिराव ने कुछ बच्चों को अपने घर में रख लिया था। सावित्रीबाई उनका माँ की तरह पालन-पोषण करती थी। आगे चलकर जोतिराव ने अनाथाश्रम खोला और बाल-हत्या प्रतिबंधक गृह भी। काशीबाई के नवजात शिशु को सावित्रीबाई और जोतिराव ने गोद ले लिया और उसका नाम रखा 'यशवंत'। उसे आगे चलकर डॉक्टर बनाया। जोतिराव के बाद सावित्रीबाई ने आठ वर्षों तक सत्यशोधक समाज और अन्य संस्थाओं का कार्यभार संभाला। सन १८९३ ई में उनकी अध्यक्षता में

सत्यशोधक समाज का बीसवाँ वर्धापन दिन संपन्न हुआ।

सन १८९६ ई में महाराष्ट्र में फिर से अकाल पड़ा सावित्रीबाई ने सरकार से अकाल पीड़ितों के लिए कई काम शुरू करने को कहा। इस अकाल के आघात से थोड़ी राहत मिली थी कि सन १८९७ ई में पूना नगर में प्लेग का प्रकोप हुआ। यह संक्रामक रोग धीरे-धीरे आस-पास के गाँवों में भी फैला। लोग बड़ी संख्या में मरने लगे। उस समय डॉ. यशवंत ने कई रोगियों के प्राण बचाया। सावित्रीबाई घर-घर जाती और रोगियों को ढूँढकर डॉ. यशवंत के पास ले आती थी। इसी दौरान सावित्रीबाई स्वयं उस रोग का शिकार बनी।

सावित्रीबाई श्रेष्ठ अध्यापिका, उत्कृष्ट वक्ता और कुशल प्रशासिका थी। वे लेखिका और कवियत्री भी थी। उनका 'काव्यफुले' काव्यसंग्रह सन १८५४ ई में प्रकाशित हुआ।

भारत में हजारों वर्षों से नारी तथा शूद्रवर्ग को शिक्षा से वंचित करने के प्रयास किए गए जो ग्रामीण क्षेत्रों में आज भी जारी है। ऐसी भीषण तथा विपरीत स्थिति में अनपढ़ सावित्रीबाई ने विवाह के बाद पढ़ना-लिखना सीखा, मराठी की शिक्षा, अध्यापिका का प्रशिक्षण और आवश्यक मात्रा में अंग्रेजी का ज्ञान अर्जित किया, कट्टरपंथियों द्वारा अधिक सताए जाने पर भी उनकी परवाह न करते हुए अध्यापिका तथा प्रधानाध्यापिका के रूप में प्रभावपूर्ण ढंग से कार्य किया। यह उदाहरण केवल उन्नीसवीं शताब्दी में ही नहीं बीसवीं शताब्दी में भी अपूर्व तथा अद्वितीय है।

शायरी

संकलन - रविन्द्र आप्पासाहेब हेशागोळ

बी. ए. भाग - ३

लाईफ के हर पर को खुशी से बिताओ
रोने का टाईम क्या है ?

सिर्फ मुस्कुराओ

चाहे यह दुनिया कहे पागल या आवारा

बस याद रखना...जिंदगी ना मिलेगी दुबारा।

आतंकवाद

..... कु. स्नेहा संजय निरुंगरे (बी.ए. भाग-१)

भारत यह दुनिया का प्राचीन सभ्यता, इतिहास और अनेक संस्कृतियों का देश है। किंतु यहाँ पर धर्मवाद, भाषावाद, प्रांतवाद और जात के नाम पर दंगे फसाद होते हैं।

पिछले कई वर्षों से आतंकवाद जैसी भीषण समस्या ने भारत को जकड़ लिया है। परराष्ट्रों के द्वारा हम पर हमला किया जाता है, और आतंक फैलाया जाता है। जिसका नतीजा भारतवासीयों को भुगतना पड़ता

है। कश्मीर की वादी को 'आग की दरिया' बनाने का कारण यह पर्यटन स्थान शमशान भूमि बन गयी है। इस बढ़ते आतंक के कारण बाहर से आनेवाले पर्यटक असुरक्षित महसूस करते हैं। इस बढ़ते आतंकवाद के कारण आंतरराष्ट्रीय सीमा असुरक्षित है। भारत पर कब हमला हो जाए यह कहा जा नहीं सकता। इसलिए सीमा पर तैनात रहकर सैनिकों को हमारी रक्षा के लिए अपनी जान गँवानी पड़ती है।

आतंकवाद का अर्थ है - जात या धर्म के नाम पर उत्पाद मचाना लोगों में आतंक फैलाना, उन्हें हिंसक बनाना, हिंदू-मुस्लिमों में जात और धर्म को लेकर दंगे फसाद करवाना। यह सब आतंकवाद के द्वारा किया जाता है। इसका जीता-जागता उदाहरण है आजरा शहर। आजरा शहर में भी हिंदू-मुस्लिम में जाती और सांप्रदायिक बातों को लेकर दंगे हुए थे। जिसके कारण आजरा की बहुत सी दुकाने तोड़ी गई थी। यह आतंकमय वातावरण शांत होने में काफी दिन लगे। उस दृश्य को देखकर लोगों में इतना डर उत्पन्न हो गया था की आज भी उस दृश्य को सोचकर उनकी रुह काँपती है।

भारत को आज तीन प्रकार के आतंकवाद का सामना करना पड़ रहा है। एक है आतंकवाद, दुसरा नक्सलवाद और तिसरा प्रकार स्थानिक आतंकवादीयों का

अतिक्रमण जिसका सामना आज भारत को करना पड़ रहा है। शुरुआत में आतंकवाद केवल जम्मू कश्मीर तक सीमित था। अब यह आतंकवाद देश की आर्थिक राजधानी मुंबई, पूना, हैदराबाद, बेंगलुरु जैसे शहरों के साथ-साथ अब कोल्हापूर, नागपूर, औरंगाबाद, नाशिक जैसे विकसनशील शहरों को निशाना बना रहा है।

१३ फरवरी २०१० में पूना की जर्मन बेकरी में हुआ बॉम्ब स्फोट, गुजरात के स्वामी नारायण मंदिर में किया गया हमला, जम्मू के रघुनाथ मंदिर में हुआ हमला, हैदराबाद के साईबाबा मंदिर के पास हुआ हमला, १९३३ में मुंबई में हुआ हमला, २६/११ को कसाब और उसके साथियों ने किया हमला, गंगा के किनारे पर हुआ हमला, संसद भवन पर का हमला इन सब आतंकवादी हमलों में कई लोगों की जाने गई, आर्थिक नुकसान हुआ। उसमें हुए नुकसान की भरपाई हम आज भी कर रहे हैं। इस प्रकार ये आतंकवादी हमले होते हैं और कई लोगों की जाने चली जाती है। उत्सव हो, भीड़ हो या मेला हो ऐसी जगहों पर आतंकवादी हल्ला होने का खतरा ज्यादा होता है। आतंकवादी ऐसी जगहों को अपने आतंक का निशाना बनाते हैं जहाँ पर लोक ज्यादा है। और वहाँ पर लोगों का ध्यान ऐसे लोगों पर न जाए। जिसके कारण वह अपने मकसद में कामयाब हो सके।

पाकिस्तान में नौजवानों को आतंकवाद फैलाने की शिक्षा दी जाती है। जिसके कारण अधिक से अधिक नई पीढ़ी आतंक के मायाजल में फस रही है और आतंक फैलाने का काम कर रही है। यह आतंक बढ़ता गया तो सब कुछ नष्ट हो जाएगा, इस लिए सरकार को इस के लिए कुछ प्रयत्न करने चाहिए।

भ्रष्टाचार

..... कु. निलम हरणे (बी.ए. भाग-१)

आजकाल जहाँ भी देखो हर एक के चर्चा का विषय 'भ्रष्टाचार' ही सुनने में आता है। भ्रष्टाचार, भ्रष्टाचार, भ्रष्टाचार ही सुनने में आता है। आखिल यह भ्रष्टाचार क्या है और कौन करता है? यह शब्द सुनने में तो आसान लगता है। पर इसका विस्तृत अभ्यास करने पर हमें यह ज्ञात होता है की यह एक हमारे देश पर लगा हुआ सबसे बड़ा कलंक है। एक तरफ हमारा देश आज प्रगति की ओर बढ़ रहा है, नई-नई तकनीकों का विकास हो रहा है। अब कही जा कर हमारा देश अपना अस्तित्व इस दुनिया में कायम कर रहा है और इधर यह भ्रष्टाचार का किड़ा धीरे-धीरे हमारे देश को खाए जा रहा है। भ्रष्टाचार यह तो सिर्फ चार ही अक्षर है पर इसने अपने पूरे देश को हिला कर रखा है।

आज भ्रष्टाचारी लोक कहाँ-कहाँ देखने को नहीं मिलते छोटे-छोटे दफ्तरों से लेकर बड़े-बड़े राजनितियों तक, लोकसभा से लेकर विधानसभा तक, गावों से लेकर शहरों तक, राज्यों से लेकर देश तक बस यहाँ तक ही नहीं पूरी दुनिया में भ्रष्टाचार बढ़ता जा रहा है। और यह करनेवाले कोई और नहीं खुद हम हैं। मेरा तो मानना है कि भ्रष्टाचार करनेवालों से भी भ्रष्टाचार होता देखकर चुप रहनेवाला मनुष्य सबसे बड़ा गुन्हेगार है। आज कल भ्रष्टाचार इतना बढ़ रहा है कि गरिब लोगों का जिना मुश्किल हो गया है। जीवन उपयोगी वस्तुओं का अभाव लाकर उन वस्तुओं का दाम बढ़ाया जाता है। जो किसान को ही अनाज का मोहताज बनना पड़ता है। धान्यों, दालों, शक्कर, दूध आदि में मिलावट कर लोगों के विश्वास के साथ खेला जाता है।

रेशन कार्ड पर मिलनेवाला धान्य, तेल आदि वस्तुएँ गोदाम में तो पहुँचती हैं मगर वहा से कहा गायब हो जाते हैं।

यह किसी को पता नहीं चलता। वही आनाज काले बाजार में बेचा जाता है। और वही आनाज मूलभाव में न देकर दुगुनी किमत पर बेचा जाता है। इस प्रकार यह आधिकार अपने पदों का गलत उपयोग कर के अपनी व्यक्तिगत उन्नति करते हैं और अमिरीं कि दिवार जैसे की वैसी बनी रहती है।

आज हम भी बैंकों में कर्जा माँगने जाते हैं। काम तो बहुत ही आसान होता है पर बैंक कर्मचारी आज आओ कल आओ कहकर हमें परेशान करते हैं। हमारा काम आसानी से हो जाए इसलिए हमें कर्मचारियों को (घूस देकर) रिश्वत देकर काम करवाना पड़ता है। और बिना पैसा लिए काम करने कर्मचारी भी तैयार नहीं होते। इस प्रकार हमें मजबूरी के कारण भ्रष्टाचारी लोगों का साथ देना पड़ता है। कही ना कही हम भी इस भ्रष्टाचार के जिम्मेदार हैं। यह बात हमें स्वीकार करनी चाहिए।

पाठशाला या महाविद्यालयों में प्रवेश लेना है तो पैसों के बिना कुछ नहीं चलता। अच्छी पाठशाला या महाविद्यालयों में प्रवेश लेने के लिए लाखों रुपये के रूप में हमें डोनेशन देना पड़ रहा है। इस प्रकार के कुछ थोड़े से लोगों के कारण शैक्षणिक संस्थाओं का नाम बदनाम हो रहा है। और शिक्षा पर से लोगों का विश्वास उड़ता जा रहा है।

राजनीति के संदर्भ में चर्चा की जाए तो देखा जा सकता है कि राजनीतिज्ञ लोग चुनाव के पहले गाँव-गाँव में हात जोड़ते हुए घुमते हैं तथा लोगों को अनेक आश्वासन देते हैं। चुनकर आने के लिए पैसे बांटते हैं। और गलत प्रकार से चुनकर आते हैं। बड़े-बड़े पदों पर पहुँचने के बाद सामान्यजनों कि तरफ उनका थोड़ा भी ध्यान नहीं रहता है। वह केवल चुनाव में गया हुआ पैसा किस तरह से हासिल

किया जाए इस सोच में रहते हैं। और उसके लिए बड़े से बड़े घोटाले करते हैं जैसे आदर्श घोटाला, टु-जी स्पेक्ट्रम घोटाला, राष्ट्रकुल क्रीडा का घोटाला आदि। पोलिस स्टेशन में अगर देखा जाए तो वहाँ पर सबसे जादा भ्रष्टाचार होता है। जब कोई सामान्य व्यक्ति किसी के खिलाफ शिकायत दर्ज करने के लिए जाता है तो शिकायत दर्ज करने के लिए भी उसके पास से पैसे लिए जाते हैं।

वर्तमान युग में सबसे जादा भ्रष्टाचार नौकरी के आश्वासन देकर किए जा रहे हैं। और इसे कोई देखता तक नहीं इस प्रकार कि स्थिति केवल किसी एक क्षेत्र में ही नहीं हुई है। बल्कि सभी क्षेत्रों में शुरुवात ले चुकी है।

हम उस भयानक सुनामी के प्रलय को भूल नहीं सकते जिसके कारण हमारे मासूम बहन-भाई, बच्चों को बेघर होना पड़ा है। इसके लिए हमारे देश कि जनता एवं सरकार ने सहानुभूति जताकर कुछ पैसे एकत्रित किए थे किंतु इन सत्ताधारियों कि नजर इन पैसों पर भी पड़ी। सुनामी एवं भूकंप के नाम पर इन लोगों ने उन पैसों का भ्रष्टाचार किया।

हमारे देश को इस बरबादी से बचाने के लिए हमें भ्रष्टाचार निर्मूलनार्थ कुछ उपाय योजना करना आवश्यक है। इसके लिए हमें सबसे पहले महंगाई पर निर्बंध लगाना होगा। समय रहते ही टैक्स भरकर जनता को भी सरकार का सहयोग करना चाहिए। प्रशासन व्यवस्था और उससे निगड़ित नियम सहज लोगों के समझ में आनेवाले हो तो भ्रष्टाचार पर रोक लगाया जा सकता है। भ्रष्टाचारी व्यक्ति को बहिष्कृत कर उसके अपराधों कि उसे सजा देनी चाहिए।

भ्रष्टाचार के निर्मूलनार्थ प्रतिबंधात्मक, दंडात्मक और सुधारनात्मक ऐसी अनेक योजनाओं को उपयोग कर के हम भ्रष्टाचार के इस रोग को जड़ से उखाड़ सकते हैं।

इस महान कार्य के लिए हमें सरकार के साथ-साथ जनता का भी सहयोग आवश्यक है।

शायरी

प्रकाश नाईक

बी. ए. भाग - १

किम्मत पानी की नहीं, प्यास की होती है।
किम्मत मौत की नहीं, साँस की होती है।
यादे तो बहुत है दुनिया में, किमत यादों की नहीं,
याद करने वालों की होती है।

दिल से मुझे अलग करके, क्या पाना चाहती हो तुम।
कभी तो अपनाया था, अब क्यों रुलाना चाहती हो तुम।
मेरा क्या हाल है, तुझे मैं क्या बताऊँ।
हर तरफ तेरी यादे है, हर तरफ नजर आती हो तुम।

काश ये जालीम जुदाई ना होती।
रब्बा तुने दिल चीज बनाई ना होती।
ना हम उनसे मिलते ना प्यार होता।
जिंदगी जो अपनी थी
आज वो पराई ना होती।

दिल है हमारा,
दिल में नाम तुम्हारा।
हर याद में है चेहरा तुम्हारा।
साथ नहीं तो क्या हुआ जिंदगीभर
प्यार निभाने का वादा है हमारा।

हजारो खुशिया होती है,
एक गम भुलाने के लिए।
एक गम काफी है,
सारी जिंदगी रुलाने के लिए।

जो दुनिया से डरते हैं, उसे कायर कहते हैं।
जिसे दुनिया डरती है, उसे शायर कहते हैं।

जिंदगी

..... केरबा विष्णू तेऊरवाडकर (बी.एस्सी. भाग-३)

दोस्ती के नाम पर कभी सौदा मत करना ।
प्यार के नाम पर कभी धोका मत देना ।
जिंदगी एक गहरा सवाल है ।
इसका जवाब कभी अकेले मत ढूँढना ।

मनुष्य के जीवन में हर पल, हर दिन कुछ न कुछ होता ही रहता है । कभी कभी तो बिलकुल वैसा-जैसा हम चाहते हैं, तो कभी कभी अपनी चाहत के विरुद्ध जिसे हम कभी सपने में नहीं सोच सकते । पर जब हमारी चाहत पूरी होती है तो उसके सामने हमें आसमान भी छोटा लगता है, और जब हमारी चाहत की होली होती है तब जिंदगी का हर एक रंग हमें बेरंग सा लगता है । हमारे सामने टूटकर बिखर जाते हैं । और तब हमारे दुःख की कोई सीमा नहीं होती ।

क्या इसी को हम जिंदगी की परिभाषा कहेंगे ? हाँ शायद क्यो की जिंदगी की परिभाषा करना मुश्किल ही नहीं नामुनकिन है ? कारण यह कहाँ जाएगा की हर व्यक्ति अपने-अपने हिसाब से जिंदगी की परिभाषा करेगा और कोई दुःखी या अमीरी का सुख मानना गलत है । कहते हैं सुख पैसोंसे नहीं खरीदा जाता । ये सच ही है लेकिन गरीबी दुःख को भी तो हम जिंदगी नहीं कहेंगे क्योंकि सुख और दुःख मिलकर ही जिंदगी सवरती रहती है । जैसे धूप और छाँव मिलकर दिन को पूरा करते हैं, तो सुबह शाम मिलकर तो रात को खिलाते हैं । जैसे ही दुःख काटीली झाड़ीयों और फूलों के लदी हुई सुखी की डालीयों के मिलने से काटों में खिले हुए गुलाब की जिंदगी खिल उठती है ।

यूँ जिंदगी का खुशियों से खिल उठाना आगे आने वाले दुःखों का पैगाम भी हो सकता है । इसलिए हम जिंदगी जीना तो नहीं छोड़ सकते और इसी जिंदगी जिने की कोशीश को हम असली जिंदगी कहेंगे । दुःख को हँसते-हँसते गले लगाना आसान तो नहीं होता पर नामुनकीन भी नहीं होता । जीवन के हर संघर्ष का निडरता के साथ सामना करता है,

वही सही मायने में जीवन जीता है ।

लेकिन हमें यह जानना चाहिए कि अनुकूल स्थिती के जादा प्रतिकूल स्थिती में ही हमारी काबिलियत सिध्द होती है । सुख में तो सभी जीते हैं, लेकिन दुःख में जीना हर एक को संभव नहीं होता । जिंदगी के सही अर्थ को समझना है तो दुःख को जीना ही होगा । सुख कि किमत जानने के लिए दुःख का कडुवा प्याला पीने की ताकत हर एक को जुटानी चाहिए अगर ताकत हो तो ही हम सुख की मीठास का आस्वाद ले सकते हैं ।

अगर जीवन में दुःख हो तो सुख का कोई महत्व नहीं होता ।

मच्छर चालीसा

कु. संगिता शिवाजी गवळी

बी. कॉम. भाग - १

जय मच्छर भगवान उजागर, जय अगणित रोगों के सागर ।
नगर दूत अतुलित बल धामा, तुमको जीत न पाये नाना ।
गुप्त रूप धरि तुम आ जाते, भीम रूप धरि के खा जाते ।
मधुर-मधुर खुजलाहट आये, सबकी देह लाल परि जाये ।
वैद्य हकीमन के रखवाले, घर-घर के हो रहने वाले ।
मित योगिन को देखने जाये, भरी जेब रुपया सरकाये ।
मलेरिया का हो तुम दाता, खटमल के हो छोटे भ्राता ।
नगर गाँव लगे तुमको पारा, एक छत्र है राज्य तुम्हारा ।
मन्दिर, मस्जिद, गिरजा, गुरुद्वारा, हर मे बरताव तुम्हारा ।
हर घर मे आदर तुम पाते, बिना इजाजत सब जगह घुस जाते
रूप-कुरूप न तुमने जाना, छोटा-बड़ा न तमने माना ।
खानन बदन न सोवन देते, दुःख देते सब सुख हर लेते ।
बढ़े रोग मिले सब पीड़ा, जयत निरंतर मच्छर कीड़ा ।
मच्छरदानी काम न आये, डी.डी.टी. कुछ असर न पाये ।
जय मच्छर भगवान उजागर, जय अगणित रोगों के सागर ।

मेहनत का फल (श्रम ही श्रेष्ठ है ।)

..... संकलन - कु. पूनम मारुती संकपाळ (बी.ए. भाग-१)

दो दोस्त थे, संजय और मनोज। दोनों बेरोजगार थे। उन्होंने अपने परिचित गुरुजी से अपनी परेशानी बताई और कहा, 'गुरुजी, हमें कुछ रुपये दीजिए, जिससे हम कुछ कम-धंदा शुरू कर सकें।'

गुरुजी ने दोनों दोस्तों को एक-एक हजार रुपये दिए। साथ ही यह कहा। एक साल के अंदर तुम्हें इन रुपयों को लौटाना होगा। दोनों ने गुरुजी की बात मान ली। फिर वे रुपये लेकर चल पड़े। रास्ते में संजय ने कहा 'हमें इन रुपयों से कोई अच्छा काम शुरू करना चाहिए।' पर मनोज ने कहा 'नहीं अब हम कुछ दिन अच्छे स्थानों पर घुमने जाएँगे, मौज करेंगे।'

एक साल बीत जाने के बाद दोनों दोस्त गुरुजी के पास पहुँचे गुरुजी ने पहले मनोज से पुछा 'तुमने रुपयों का क्या किया?' क्या लौटाने के लिए रक्कम लाए हो? मनोज ने मुँह लटकाकर जवाब दिया, 'गुरुजी किसी ने धोखा देकर वे रुपये चुरा लिए।' फिर उन्होंने संजय से पुछा, 'तुम भी खाली हाथ आए हो क्या?'

संजय ने मुस्कराकर जवाब दिया, नहीं गुरुजी ये लिजिए आपके एक हजार रुपये और धोखा दिया है? 'जी नहीं।' संजय बोला मैंने तो अपनी सुझ-बुझ और मेहनत से ये रुपये कमाए हैं। एक किसान को परेशान देखकर मैंने उसके सारे फल खरीद लिए। फिर उन्हें शहर में जाकर बेच दिया। उसके बाद वह प्रति दिन मुझे फल ला देता और मैं उन्हें बेच देता। कुछ दिनों के बाद मैंने शहर में दुकान लेली और फलों का कारोबार शुरू किया। इतना कहकर उसने गुरुजी को मदत करने के लिए धन्यवाद दिया और अतिरिक्त रुपये किसी जंतरमंतर को देने के लिए रखने का आग्रह किया।

गुरुजी संजय से बहुत खुश हुए। उन्होंने मनोज से कहा, 'अगर तुम भी समझदारी तथा मेहनत से काम करते

तो सफल हो सकते थे।' संजय ने कहा, 'अभी भी कुछ बिगड़ा नहीं है। समय का सम्मान करो और श्रम का महत्त्व समझो। सफलता तुम्हारे कदम चुमेगी।'

शायरी

कु. शितल महादेव ढोणुक्षे

बी. ए. भाग - १

किंमत पानी की नहीं प्यास की होती है
किंमत मौत की नहीं साँस की होती है
दोस्त तो बहुत होते हैं दुनिया में
किंमत दोस्त की नहीं विश्वास की होती है।

तुम सवाल करो, हम जवाब देंगे।
तुम दिल दो हम जान देंगे।

फुल डाली से जुदा हो सकता है
मगर खुशबु से नहीं।
हम आपसे जुदा हो सकते हैं
मगर आपके दिल से नहीं।

यें जिंदगी है अजीब दास्तान
इसे प्यार करना नहीं आसान
इस में ऐसा काम करना चाहिए
जिससे पहँचे हमारा नाम आसमान
और सब मिलकर रक्षा करनी है
और रखना इस देश की शान
उस दिन मिलेगा हमारी जिंदगी को
खुदा से सम्मान।

कामयाबी

अनिकेत बाळासो सरनोबत

बी. एस्सी. भाग - १

चलते रहो हरदम,
रुक न जाये कदम,
कर मंजिल इतनी आसान,
जिसपर चल सके हर इन्सान ।

खोने न देना हौसला कभी,
न तुम भटकना लक्ष्य से कभी ।

माता-पिता का कर सम्मान
न करना उनका कभी अपमान,
कर भगवान पर विश्वास,
गर्व को न आने देना पास ।

अपने लक्ष्य की ओर बढ़ते रहना,
अगर न मिले मंजिल, चुप मत बैठना ।

बस कोशिश करते रहना,
जब तक मंजिल न मिले,
चलते रहने का नाम ही जिन्दगी है,
लक्ष्य कभी न छुटे निश्चित कामयाबी है ।

गज़ल

कु. पूजा नलवडे

न जीते हैं हम, न मतरे हैं ।
लेकिन हर पल तुझ को याद करते हैं ।
न कुछ खाते हैं हम न पीते हैं ।
लेकिन अपने आँसू पीकर प्यास बुझाते हैं ।
दिल से हँसी आती नहीं, लबों से मुसकाते हैं ।
सबके सामने हँसते है, लेकिन अकेले में रोते हैं ।
तेरी तस्वीर से कर के दो बातें ।
अपनी तनहाई भुला देते हैं ।
मगर खाते हैं अब ये कसम ।
चाहेंगे तुमको, हम में जब तक है दम ।

राष्ट्रभाषा 'हिन्दी'

कु. स्नेहा संजय निऊंगरे बी. ए. भाग - १

हिन्दी मेरी है, तुम्हारी है
भाषाओं में बहुत ही न्यारी है ।
राष्ट्र के विकास की डोरी है
इसलिए तो राज दुलारी है ।
राष्ट्र ने इसे अपनाया है ।
राष्ट्रभाषा का जामा पहनाया है ।
केवल हमें तुम्हें ही नहीं ।
सभी को यह भाया है ।

यदि हिन्द देश की काया है ।
तो हिन्दी हिन्द का साया है ।
आइएँ हम सब लेते हैं यह संकल्प ।
भविष्य में नहीं देंगे, इसका कोई विकल्प ।
इसके उत्थान में उर्जा का करेंगे संचार ।
जन-मन में बसाने का करेंगे प्रचार-प्रसार ।

बेटी

कु. शितल महादेव ढोणूक्षे बी. ए. भाग - १

जब जब जन्म लेती है बेटी ।
खुशियाँ साथ लाती है बेटी ।
माँ की परछाई पिता का रूप है बेटी ।
ईश्वर की सौगात है बेटी ।
तरु की शितल छाया है बेटी ।
आँगन की चिडियाँ है बेटी ।
त्याग और समर्पण सिखाती है बेटी ।
नये नये रिश्ते बनाती है बेटी ।
जब ससुराल जाये बड़ा रुलाती है बेटी ।
जिस घर जाये उजाला करती है बेटी ।
बारबार याद आती है बेटी ।
बेटी कि अहमियत उनसे पुछो ।
जिनके पास नहीं है बेटी ।
बेटी बचाओ, मानव जात बचाओ ।

महत्व

विजय दिनकर जाधव बी. ए. भाग - २

गणित में झीरों का,
 फिल्मों में हिरो का बड़ा ही महत्व है ।
 स्त्रियों में साड़ी का,
 साधुओं में दाढ़ी का बड़ा ही महत्व है ।
 लक्रेट में पेंडल का,
 लड़कियों में सैंडल का बड़ा ही महत्व है ।
 खाने में राशन का,
 नेता में भाषण का बड़ा ही महत्व है ।
 फिल्मों में फाईट का,
 कॉपी में राईट का बड़ा ही महत्व है ।
 क्लबों में नाईट का,
 मोटों में डाईट का बड़ा ही महत्व है ।
 जंगल में शिकारी का,
 नगरों में भिखारी का बड़ा ही महत्व है ।
 हिंदुओं में शादी का,
 भारत में आबादी का बड़ा ही महत्व है ।
 फटे कपडे में चिदी का
 और हिंदी में बिंदी का बड़ा ही महत्व है ।

विद्यार्थी जीवन

सचिन हिरेमठ बी. ए. भाग - १

बच्चा जन्म लेता है,
 माँ की गोद से मगर
 पलता है शिक्षक के प्यार से
 जिन्हे विद्यार्थी कहते है
 जो मौज मस्ती लडाकू
 खुशियोंसे भरा होता है
 जिसमें आराम के साथ-साथ
 मार का भी मजा मिलता है
 यह जीवन एक ऐसा जीवन है
 जो दुबारा चाहने पर भी नहीं मिलता है ।

२०१२-१३

मेरा महाविद्यालय

अनिकेत बाळासो सरनोबत

बी. एस्सी. भाग - १

ग्रह उपग्रह अनेक हैं
 पृथ्वी जैसा कोई नहीं
 पृथ्वीपर खंड अनेक हैं
 आशिया खंड जैसा कोई नहीं
 आशिया खंड में देश अनेक हैं
 भारत जैसा कोई नहीं
 भारत में कई राज्य हैं
 महाराष्ट्र जैसा कोई नहीं
 महाराष्ट्र में कइ जिले हैं
 कोल्हापूर जैसा कोई नहीं
 कोल्हापूर में तहसिल कई हैं
 गडहिंग्लज जैसा कोई नहीं
 गडहिंग्लज में कॉलेज कई हैं
 मगर शिवराज महाविद्यालय जैसा कोई नहीं ।

दोस्ती

कु. शितल महादेव ढोणुक्षे

बी. ए. भाग - १

दोस्ती सूरज जैसी ना हो,
 जो शाम को डुब जाए ।
 दोस्ती चाँद जैसी ना हो,
 जो बादलों मे छिप जाए ।
 दोस्ती रोशनी जैसी ना हो,
 जो अंधेरे में साथ छोड दे ।
 दोस्ती जुगनु जैसी ना हो,
 जो पलभर में बुझ जाए ।
 दोस्ती फुल जैसी हो,
 जो हमेशा खुशबु बिखेरे ।
 दोस्ती आँसू जैसी हो,
 जो हमेशा सुख-दुःख में साथ दे ।

जिंदगी

महेश पाटील

बी. एस्सी. भाग - 3

जिंदगी है, तो दुःख है
जिंदगी है, तो आनंद है।

यही तो है जीवन के
अनेक रूप, अनेक रंग।

कोई मिलता है,
कोई बिछड़ता है।

मिलने की न हो खुशी
न हो बिछड़ने का गम।
यही तो है...

बरबादी का मातम न मना,
न मना अबादी का जश्न
ना हो इश्क की आशा,
ना हो तमन्ना-ए-हुश्न
यही तो है...

रोना है पलभर

हसना है पलभर।

कोई भी नहीं यहाँ अमर,
काल ही है सबका उत्तर।
काल ही है सबका उत्तर...

माँ

कु. स्नेहा संजय निऊंगरे

बी. ए. भाग - 9

माँ शब्द है इतना बड़ा एहसान
जिसके आँचल में लेते है हम पहली साँस।
दुनिया में कई रिश्ते
लेकिन माँ जैसा कोई नहीं
प्यार देती हमेशा सभी को
दुःखों का साया कभी नहीं
अगर समय आया तो, भुख से तड़पती है खुद
लेकिन बच्चों को भुखा नहीं रखती।
सूरज की धुप की आग को सहती है खुद
बच्चों को अपने आँचल के ठंडी छाव में रखती
संतान उसे जितना भी दुःख दे
निकलती है उसके दिल से सिर्फ दुवाये।
वे चाहे जाए जहाँ भी
उसके साथ खुशी के साथ।
वो तो सच में होती है भगवान
लेकिन इस बात से होती है अंजान।
गम लेकर खुशियाँ देनेवाली
है उस विधाता की पहचान।

दोस्त

कु. नुतन दत्तात्रय पाटील

बी. कॉम. भाग - 2

जख्म जितना हो गहरा,
उतना मुस्कुराने की आदत है हमें।

सब कुछ लुटा देते हैं दोस्ती में क्योंकि,
दोस्ती निभाने की आदत है हमें।

तुम मानो ना मानो ये हकिकत है,
ये दोस्ती तो इन्सान की जरूरत है।

किसी दिन आओ हमारी महफिल में,
जान जाओगे दोस्ती कितनी खुबसुरत है।

कॉलेज

सचिन हिरेमठ

बी. ए. भाग - १

शिवराज कॉलेज सबको प्यारा

छात्रों के आँखों का तारा

जायेंगे हम पढ़ कर दूर

लेकिन रहेगा मन यही पर

यहाँ दी जाती है शिक्षा और चरित्र-संस्कार

यहाँ से निकलेंगे विद्वान अपार ।

ज्ञान लेकर बढ़ेंगे आगे

लेंगे कॉलेज की रोशनी का सहारा

इसलिए शिवराज कॉलेज सबको प्यारा

छात्रों के आँखों का तारा ।

शब्द

रविन्द्र आप्पासाहेब हेशागोळ

बी. ए. भाग - ३

शब्द के लिए हूँ पैदा इस दुनिया में

शब्द के लिए जिता हूँ इस दुनिया में ।

शब्द खाकर जिता हूँ

शब्द के लिए ही परिवरिश करता हूँ इस दुनिया की

शब्द ओढ़कर जिता हूँ इस दुनिया में ।

शब्द पहनकर जिता हूँ इस दुनिया में

शब्द किसी को देता तो निभाता हूँ ।

जिंदगी भर इस दुनिया में ।

शब्द के लिए ही चला जाऊँगा इस दुनिया से ।

शब्द के कारण ही अमर हो जाऊँगा इस दुनिया में ।

दर्द

कु. प्रियंका वसंत पाटील

एम. ए. भाग - १

माँ बहुत दर्द सह कर...

बहुत दर्द दे कर...

तुझ से कुछ कह कर मैं जा रही हूँ...

आज मेरी विदाई में जब सखियाँ मिलने आयेंगी...

सफेद जोड़े में लिपटी देख सिसक सिसक मर जायेंगी....

लड़की होने का खुद पे पर वो अफसोस जताएगी...

माँ तू उनसे इतना कह देना

दरिंदो की दुनिया में संभलकर रहना...

माँ राखी पर जब भैय्या कलाई सुनी रह जाएगी...

याद मुझे कर कर जब उनकी आँख भर आएगी...

तिलक माथे पर करने को माँ

रुह मेरी भी मचल जाएगी

माँ तू भैय्या को रोने ना देना

मैं साथ हूँ हर पल उनको कह देना...

माँ पापा भी छुप-छुप बहुत रोएंगे...

मैं कुछ ना कर पाया ये कह के खुद को कोसेंगे...

माँ दर्द उन्हें ये होने ना देना...

इल्जाम कोई लेने न देना...

वो अभिमान है मेरा सम्मान है मेरा...

तू उनसे इतना कह देना...

माँ तेरे लिये अब क्या कहूँ...

दर्द को तेरे शब्दों में कैसे बाँधूँ...

फिर से जिने का मौका कैसे माँगूँ...

माँ लोग मुझे सताएंगे...

मुझे आझादी देने का तुझपे इल्जाम लगाएंगे...

माँ सब सह लेना पर ये ना कहना...

'अगले जनम मोहे बिटीयाँ ना देना !'

आज कल के युवक

हसन सिकंदर मुल्ला

बी. ए. भाग - १

आज कल के युवक गुंडागर्दी करते हैं,
लेकिन कॉलेज तो जाते हैं ना ?
आज कल के युवक पढाई नहीं करते,
लेकिन परीक्षा तो देते हैं ना ?
आज कल के युवक गांधीजी को नहीं मानते
लेकिन मुन्नाभाई को जो जानते हैं ना ?
आज कल के युवक बंदे मातरम नहीं गाते
लेकिन लगे रहो तो बोलते हैं ना ?
आज कल के युवक माँ-बाप की सेवा नहीं करते,
लेकिन भारतमाता की सेवा करते-करते
शहीद तो होते हैं ना ?
शहीद तो होते हैं ना... !

शायरी

हसन सिकंदर मुल्ला

बी. ए. भाग - १

आकाश में तारे नहीं होते,
जो रजनी इतनी सुहानीर न होती ।
अगर जबानी दिवानी न होती,
तो इस दुनिया में प्रेमकहानी न होती ।

कोई प्यार के लिए रोता है,
कोई प्यार के लिए तडपता है,
यारो गलत मत समझना
प्यार तो दोस्ती में भी होता है ।

सिर्फ चाहने से कोई बात नहीं होती
सूरज के सामने कभी रात नहीं होती
हम चाहते हैं जिन्हे जान से भी ज्यादा
वो सामन है पर बात भी नहीं होती ।

चुटकले

कु. पूजा सुरेश इंचनाळक

बी. कॉम. भाग - २

लडके ने लडकी को कमल का फूल दिया ।
लडकी ने जोरदार तमाचा मारा
लडका : क्यों मारा मैं तो बी.जे.पी. का प्रचार कर रहा था ।
लडकी : और मैं काँग्रेस का ।

एक बार स्विमिंग पुल में चिंटीयाँ स्विमिंग कर रही थी ।
अचानक एक हाथी वहाँ आया । सब चिंटीयाँ भाग गई ।
एक चिंटी हाथी पर चढ़ गई ।
और दुसरी बाहार से बोली,
डुबाओं डुबाओं साले को, लडकीयों को छेड़ ता है ।

‘गुटखा’ की इनामी स्कीम

गजानन लक्ष्मण गडकरी बी. ए. भाग - १

- प्रथम पुरस्कार - कैन्सर
 द्वितीय पुरस्कार - गले हुए गाल
 तृतीय पुरस्कार - छोटा मुँह
 चौथा पुरस्कार - जवानी में बुढ़ापा
 पाँचवा पुरस्कार - गुर्दे खराब
 छठा पुरस्कार - खाँसी, कफ व दात खराब
 सातवा पुरस्कार - (बम्पर पुरस्कार)
 राम नाम सत्य है ।

- फार्म की फीज - एक सौ सात रुपये
 पुरस्कार स्थल - शमशान घाट
 मुख्य अतिथि - यमराज
 अध्यक्ष - हम
 सदस्य गण - आप

गुटखा खाओ और उपरोक्त स्कीम का शीघ्र लाभ उठाओ ।

नोट : हर गुटखे के साथ कमजोरी मुफ्त ।

उपरोक्त स्कीम स्टॉक रहने तक ।

शायरी

कु. राजश्री अ. पाटील बी. एस्सी. भाग - ३

जो सफर की शुरुवात करते है,

वो मंजिल को पार करते है ।

बस एक बार चलने का हौसला रखिए

आप जैसे मुसाफिरों का तो

रास्ते भी इंतजार करते है ।

हमारी दोस्ती कोई पेप्सी नहीं

जो दिल मांगे मिले

निरमा नहीं, जो पहले

इस्तमाल करो फिर विश्वास करो

अपनी दोस्ती तो एलआयसी है

जो हैं जिंदगी के साथ भी जिंदगी के बाद भी ।

२०१२-१३

कुछ परिभाषाएँ

रामा भिमा जरळी

बी. ए. भाग - १

जेल : बिना पैसों का हॉटेल ।

चिन्ता : वजन घटाने की सस्ती दवा ।

सिनेमा : पैसा देकर कैद होना ।

मरणा : बिना पासपोर्ट के पृथ्वी से छुटकारा ।

शिक्षा : एक ऐसा बोझ जिसे ढोते-ढोते बालक बचपन में ही बुढ़ा हो जाता है ।

दुल्हा : एक ऐसा व्यक्ति जिसे विवाह कर के जुर्म में घोड़ी पर बिठाकर जुलूस निकाला जाता है ।

विवाह : प्यार करने क जुर्म में उग्र कैद ।

कैन्टिन : पढ़ाई से उदासिन छात्रों के बैठने का एक उत्तम स्थान ।

शायरी

कु. नूतन दत्तात्रय पाटील

बी. कॉम. भाग - २

खुदा कि फुरसत में

एक पल आया होगा,

जब उसने शिवराज जैसे

महान विद्यालय को बनाया होगा,

ना जाने कौनसी दुवा कबुल हुई हमारी

जो उसने हमे शिवराज जैसे

महाविद्यालय से मिलाया हैं

रिश्तोंसे बडी चाहत क्या होगी,

दोस्ती से बडी इबादत क्या होगी,

जिसे दोस्त मिले आप जैसा

उसे जिंदगी से शिकायत क्या होगी... ।

शायरी

कु. स्नेहल दिलीप शेलार

बी. ए. भाग - १

रातों की नींद उड़ाना प्यार में कोई हम से सीखे
हर पल में उन्हें देखना कोई हम से सीखे
प्यार में जान लुटा देना कोई हम से सीखे
किसी के दिल से खेलना कोई मेरे प्यार से सीखे...

ना कोई किसी के दूर होता है
ना कोई किसी के करीब होता है
प्यार खुद चलकर आता है
जब कोई किसी के नसीब में होता है...

जिंदगी तो एक मेहफिल की तरह है
जिस में लोगों का आना-जाना चलता रहता है
इस दिल की मेहफिल में कोई ऐसा छाया
जो निकलता ही नहीं है...

वक्त का तो काम ही है दोस्तों को दूर करना
वक्त का तो काम ही है देना,
अगर दिल में चाहत हो दूर ना होने की
वक्त चाहकर भी दूर नहीं कर सकता...

तुम्हारा चेहरा दिल को क्यो अच्छा लगता है
तुम्हारी आँखे क्यो हमें मोह लेती है
तुम्हारी बाते दिल को क्यो चिर देती है
तुझ में ऐसा क्या है
जो दिल सिर्फ तुझे चाहता है...

हम हवा नहीं जो खो जाएं
हम वक्त नहीं जो गुजर जाएं
हम मौसम नहीं जो बदल जाएं
हम तो ओ आँसू है
जो खुशी और गम दोनों में नजर आयेगे

लम्ब ऐसा लिखो की कलम टूट जाए
दर्द ऐस हो की आँखों में आँसू आए
याद ऐसी हो की शीशा टूट जाए
मोहब्बत ऐसी हो की दुनिया झुक जाये...

जिंदगी क्या है, हमें समझ नहीं आता
जिंदगी के कितने रूप है, हमें समझ नहीं आता
जिंदगी पल भर में बदल जाती है, हमें समझ नहीं आता
जिंदगी कए डोर है, जो खिंचने पर चलती है...

शायरीयाँ

कु. सचिन महादेव खणदाळे

बी. ए. भाग - २

दिल में बसती है दोस्ती तेरी
आँखों में बसती है तसवीर तेरी
जब भी आती है याद तेरी
हम देखते है टॉम अँड जेरी ।

चाय पिते हैं कप से,
थम्सअपू पिते हैं पार्सप से,
क्या जमाना आया है
मार खाते है वाईफ से ।

हर किनारे को किनारा ना समझो,
हर साथी को अपना सहारा न समझो,
नजर-नजर का फर्क होता है यारों,
हर नजर को प्यार का इशारा न समझो ।

ना सलाम याद रखना,
ना पैगाम याद रखना,
बस मेरी तमन्ना है की,
हमारी दोस्ती सलामत रखना ।

English Section

*“All are equal
but some are more equal ”*

- George Orwell

Sub-Editor

English Section

Prof. Kum. V. V. Lokhande

INDEX

Article

☐	Save the Girl Child	Miss. Manish Narayan Nilave
☐	Problems of old People in the Society	Miss. Poonam Maruti Sankpal
☐	Life and work of Swami Vivekananda	Shrikant Malleshi Kamble
☐	India's Missile Programme
A solid base to National	Shital Patil
☐	Dreams Dare & Dare Dreams...!	Nilambari Devarde
☐	'A to Z' Effective Teaching - Learning	Bhagawan Patil

Poem

☐	Exam Fever	Tejas Pallave
☐	Friendship	Miss. Savita Sadashiv Sakhare
☐	Smile for a Moment	Miss. Rohini Arun Jagatap
☐	Only for you...Dear	Miss. Rajshree A. Patil
☐	Man	Miss. Gayatri Vilas Nalawade
☐	Road to success...	Yogesh Patil
☐	What is Life	Aniket Balaso Sarnobar
☐	Cricket	Yogesh Patil
☐	Teachers	Miss. Puja R. Daddikar
☐	A friend should be	Yogesh Patil

Other

☐	Happy Family	Kerba Tiurwdkar
☐	Love Letter from a Mathematician	Mahendra B. Naik
☐	How to achieve great success	Miss. Geetanjali Manoj Mane
☐	When do it study ?	Collected by - Tejas Pallav
☐	Have Confidence, Trust & Hope	Miss. Rajshree A. Patil
☐	When do I Study	Collected by - Tejas Pallav
☐	Winners Versus Losers	Miss. Yogeshri Bhikaji Patil
☐	Joke	Miss. Poonam Jotiram Patil
☐	Qualities that make a person succesful	Miss. Yogeshri Bhikaji Pati

Save the Girl Child

✍..... *Miss. Manish Narayan Nilave* (B.A.- IIII)

As we all know that India is developing dynamically in all fields. It is said that by vision 2020 India will become a super power in the world. Our country is developed a lot and is developing day by day. The girl child in our country is in bad condition. Earlier when there was no technology to identify the gender of an unborn body, people used to kill the girl infant after birth. The technologies like ultrasound scan etc. are used to know the abnormalities in baby but know the technology is misused by some India families to know the gender of the baby which is unborn.

If the condition doesn't improve who will be the caring mother of the children? Who will be our beloved, sisters, grandmas and aunts? There are many organizations in our country who want to put a ban on illegal practice like this. These organizations take a step ahead to end these practices but they have failed because of lack of public support. They use the means of medium like newspaper, internet, T.V. etc. But instead of using these means we must create an awaking in the minds of people ourselves. We should be the medium for creating an awaking. In colleges we are taught that efforts made in your house, colony etc. can lead to the national development. So now let's not waste our time but make efforts to save the girl child in our

country. If we wait for someone else to start the struggle then our nation will never improve. We are the future citizens of this nation. As children we must make all the necessary efforts to save the girl child.

How to achieve great success

Miss. Geetanjali Manoj Mane

(B.Com.-II)

Edison, the great scientist, said that success is 1% inspiration and 99% perspiration. How true it is! Without hard work, toil, perseverance, there can be no achievement. Take the life of any great person and you will see the truth of it. Success does not come by neglecting our duties or shirking our responsibilities or lazing away all the time. Great heights can only be achieved by constant climbing. Shepra tenzing and Edmund Hillary did not fly to the top of mount Everest. They climbed. It took them days and they had to face a many difficulties.

Without regular and hard study no student can hope to well, even the most brilliant. Constant study, revision, practice - all these are necessary. Then only one can hope to make it into the merit list. It can never be that a student who doesn't study at all achieves a distinction in the any examinations.

So let us then be up and doing. Let us face the challenges of life boldly; let us be successful.

Problems of old People in the Society

✍..... Miss. Poonam Maruti Sankpal (B.A.- I)

There are some days when people loved and respected old people in the society but know the situation is changed. We find many of the old people living in a bad state of mind and health, leading a miserable life. Some of them are without shelter and support. Loneliess, deprivation and depression are eating their heart. Old age has become a curse to these people.

There are different reasons for these problems split families have become the norm of the modern society. Young people go away from their old parents because of their jobs because they cannot adjust with their ways of life. Young people forget their duties and responsibilities to wards their old parents. Thus, the problems of old people are prevailing every where in our society. But every problem has a solution.

Here are some solutions that will minimize

these problems fortunately some caring people are doing a lot of work for the senior citizens. Nos and other organizations are working for them. Still many more people should be persuaded to care of and accept the separated old people. Counselling will do a lot in such cases. Public should protest against such cruelty they should be supported in every walk for life. Special places like Nana Nani Parks should be reserved for their relaxation and entertainment. More old age homes should be built. They should be provided with all facilities to over come their loneliness and misery. Lastly every man in the society should understand the needs of old people respect them and love them.

Life and work of Swami Vivekananda

✍ *Shrikant Malleshi Kamble* (B.Sc.-II)

Monday 12th January, 1863, on this day Narendranth Datta was born in Culcutta, latter who came in front of the world. Swami Vivekananda was a brilliant and an intelligent person. His father's Name was Vishwanath Datta and Mother Bhuvaneshwari Devi.

When he took birth, it was the holy hour of dawn of dawn just minutes before sunrise. It was the day of Makar Sankrant a great Hindu Festival.

In 1871 when Narendra was eight year old he entered in nineth class of Pandit Ishwar Chandra Vidyasagars institution. His exceptional intelligence was at once recognised by the teachers and classmates. But he was so restless that they say of him that he never really sat down at desk at all.

When he was in the first Arts class he met, for the first time in November 1881, Shri Ramakrishna Paramhas. He sat for B.A. exam in 1884. He lost his father because of heart disease. He was thrown into the proverty. Even he forced the starvation and weakness. After passing his B.A. examination he was admitted to the law class. He came to known a unselfish sympathy was rare in the world during his search for job.

He went to chicago in Sept. 1893 for the world parliament. Religions which was one of the greatst events in the history of world marking and era in the history of religions. Especially of Hindus.

All the representative were assembled in the building called Art place to speak before 6 to 7 thousand distinguished critical and highly intellectual autience required in tense self confidence and it was not a joke.

He started his speech after the claps. It was only a short speech but its spitit of universality its fundamental earnestness and broad mindedness completelly captivated the whole assembly.

He entered into the life eternal on July 4 Friday 1902 evening at ten minutes past nine. The knowledge which is given by him cannot be forgotten till the sun and moon are rising and setting.

India's Missile Programme

A solid base to National

✍ *Shital Patil* (M.A.- I)

The main objective or aim of India's defence policy is promoting and sustaining durable peace in the subcontinent and equipping the defence forces adequately to safeguard against foreign aggression. In the field of defence research India has achieved great success and owing to defence scientists, India today is in short list of some developed nations of the world who have capabilities to produce modern defence arsenals.

ROLE OF RESEARCH ORGANISATION:

To provide a solid base to the national security system. Defence Research and Development Organisation. (DRDO) was established in 1958 by amalgamation of defence science organisation's and some of the technical development establishments a separate department of Defence Research and Development was formed in 1980 which now administers DRDO and its 50 laboratories and establishments. This department of Defence Research and Development formulates & executes programmes of scientific research, design and development in the field of relevance to national security, leading to the induction of new weapons platforms and other equipment's required by the armed forces.

The DRDO conducts research in important disciplines like aeronautics, rockets and missiles electronic and instrumentation combat vehicles, engineering, naval systems,

armament technology including research of explosives system analysis and life sciences. Projects are taken up in all the disciplines either in response to the expressed requirements of services (staff projects) or in anticipation of future need for national defence (technology development projects)

The DRDO has been successful in various projects its recent achievements include the successful flight testing of missile systems under Integrated Guided Missile Development Programme namely, surface to surface technical battle field missile "PRITHVI" medium range surface to air missile "AKASH" third generation antitank missile "NAG" and re-entry technology demonstrator "AGNI". In addition number of development flight trials of short range quick reaction surface to air missile "TRISHUL" have been conducted.

INTEGRATED GUIDED MISSILE DEVELOPMENT PROGRAMME

An Integrated Guided Missile Development Programme (IGMDP) was launched in 1983. It comprises of following missiles developed by DRDO in India.

- 1) Surface to surface missile - PRITHVI
- 2) Surface to air medium range missile - AKASH
- 3) Surface to air short range missile - TRISHUL
- 4) Intermediate range ballistic missile (IRBM) - AGNI

- 5) Anti-tank missile - NAG
 6) Supersonic cruise missile - BRAHMOS

FUTURE MISSILE PROJECTS -

Some future missile projects are in the process of development they are

- 1) SURYA - Inter continental missile with range of 5000 km is in the process of development.
- 2) SAGARIKA - Cruise missile will be launched from sea. Its range will be the same 100 km.
- 3) ASHTRA - It is an Air-missile. Its range varies from 60 km to 100 km and will be launched from any fighter plane.
- 4) DHANUSH - This will be an inter-

continental missile which is designed and formulated by Indian Scientists under the guidance of Dr. A.P.J. Abdul Kalam.

India and Israel are ready to sign a \$100 million deal for the transfer of "Barak" anti-slip missiles. The deal will enable the transfer of the third consignment of the missile. The Israel Aircraft Industries (IAI) the manufacturer, has sold India these weapons worth \$ 260 million in the past. The Israeli Navy's Saar Missile boats are equipped with Barak Missiles and India had first mounted this system on its aircraft carrier INS-Viraat. With all these India is fast emerging as a super power.

Happy Family

Kerba Tiurwdkar

(B.Sc. - III)

There is a happy family on the field of Grammar a husband named noun and a wife named verb. Love is the house of Grammar. Verb is life partner of noun. They have two sons and one daughter. The elder son takes his place when his father is absent so people call him pronoun. The younger son adjective is a poet. He often describes many things where as his sister adverb often talks about her mother and describes her.

There is a servant in the house. He is a joker people call him interjection. He does many things which amuse people. Noun has a brother in law named preposition. He often helps him by showing him his position in life. Conjunction is a dear friend of the family and he helps them to make friends. Such family lives happily.

When do it study ?

Collected by - Tejas Pallav

(B.A.-I)

- It is not my fault if I fail,
- Because in a year there are only 365 days.
- Sunday - 52. They are meant for rest
- summer holidays - 40 days.
- It is too not for study.
- 8 hours daily for sleep - 122 days
- 1 hour daily for playing
- 2 hours daily eating food.
- One hour for talking - 1 days
- Examination per year - 21 days
- Festival and casual holidays - 50 days
- For illness - 7 days
- Movie once a year
- Sorrow for two days
- We have to college everyday - 8 days
- One day for meeting old friends
- The last days for worrying about exam
- Now tell me, when do I study ?

Dreams Dare & Dare Dreams...!

✍..... *Nilambari Devarde* (M.A.- I)

"Dreams... Dreams, Dreams are important dreams work."

There are the words of the first citizen of the nation, who shaped his destiny. Dr. A.P.J. Abdul Kalam Kalam a nuclear scientist of international reputation, "The Missile Man of Indian" urges his countryment especially the youth to dream. And he, too, dreams.

He has neither great methods or policies nor any Mantra. But he dreams and has 'Dreams' to distribute among his countrymen. He wants the younger generation of the nation to dream for bright future and work so. And, no wonder, that a boy who used to sell newspapers on a railways station, reaches to the highest position of the country.

Dear friends, the purpose of narrating here the saga of the living legend is just to give you a glimpse of the glorius world of dreams. No doubts, dreams are said to be associated with laziness & idlness. A dreamer is ofthen looked down upon as practically useless even today also. But, this will not repeat further, because the new generation it is very active & will prove that 'Dreams Do Come Ture.'

Dreams what are they all about? Yes, dreams are ambitions that may seem just impossible today and the achievments that may be 'Miracles' tomorrow. Dreams, for me, emphasize the upper limit of my capabilities. Here my limitations can't dare to restrict my

aspirations. I dream and my dreams do inspire me !

This is logic, the logic behind dreams whatever may be the present situation, Believe that future is bright. 'Hope' is the key word and hard work is the only way to realise it.

Who don't know about all the harsh and hard realities of life that we confront? There is the stift, cut-throod competition, the financial crisis that often trapes you, the list of the horrible problems of the society, economy, nation and what about your own internet weakness. The list of the problems includes poverty, population, crruption, terrorism, unemployment etc. The list may never come to an end. But there is are solution for that its 'Hope.'

Hope which enlightens my world. Hope fills light in my dark life. I hope that every thing will be all right. No, I am not passive as you may think, I know that everything will never will be right, until and unless. I start working for it. This optimison makes my sky look bright and blue, my air fresh, my life beautiful and of course my dreams true...

Hope is important for our success, our work and our own creativity. Dreams do their job, they inspire you for your goal. Dreams demand desire, dedication. Your hard work alone will come to your rescue then. Your perseverance and persistent, passionate dedication towards your goal takes you nearer to it.

Failure, no wonder, is just the other side of the coin. It may visit you frequently, but then there will be your dreams to help you. Your dreams will help you to overcome depression. Not failure but low aim is crime. You must look higher than you may possible see.

Aim at the sun and then your arrow may atleast reach the horizon. And it, despite all your dedicated efforts, you fail in your endeavour, its no disgrace at all. Jawaharlal Nehru said, In great undertakings its glorious even to fail. So don't bother about it. Try your level best for your achievement until you reach you aim. If you achieve less than yo aspire, even after great efforts it may be the matter of luck or fate or anything else. Don't worry about that.

After all dreams give you the vision how to lead the path of life. Dreams teach you to live life in all its manifestations. Dreams give you ideas, vision, excitement and everything that you may dream of in life.

So friend don't just think about it. Come on its time to begin now lets ignite our minds, we ourselves are powerful resources. First, trust yourself, your abilities and set a goal for yourself. DREAM it, Dreams dare and dare your Dreams. Try your level best. Best of luck for your efforts.

Love Letter from a Mathematician

Mahendra B. Naik

(B.Sc. - II)

My Dear Love,

Yesterday I was passing by your rectangular house in traingular lane. There I saw you with your cute circular face, conical nose & spherical eyes, standing you in traingular garden. Before seeing your circular face. My heart was null set but when a vector of magnitude (likeness) from your eyes at a deviation of the radians made a tangent to my heart.

It was differentiated my love for you is a guadratic equation with real rots which only can solve by making binary equation with me. Cosine of my love for you extends to infiniy. I promise that I should not resolve into partial ractions but if I do so. You can integrate me by applying the limits from zero to infinity. You are as esential to me as an element to set.

My love, if you do not meet me at parabola restaurant on Sunday at susnet, when the sun is making an angle if 60 my heart would be like a solved polynomil of degree 10 with love from you higher order derivatives of maxima & minima of a unknown function.

Your ever loving
Pythagoras

'A to Z' Effective Teaching - Learning

..... *Bhagawan Patil* (B.Sc.- III)

'Teaching Learning Process' has occupied an important place in the field of education. These two are the fundamental aspects of education, closely related to each other. One cannot be separated from other at any cost.

There is no doubt that the success of educational process totally depends on these two aspects. Both of them must be equally effectively used.

- A 'A' For alertness on the part of teacher to multifarious needs of learner. It is helpful to take the appropriate decisions and corrective measures in time.
- B 'B' For balance behaviour. It ensures that every learner must remain busy in trying to get the set goals.
- C 'C' For creative development of a child, for communication of ideas. For clarity at each step of the process, for competency.
- D 'D' For there should be the use of democratic principles in teachers.
- E 'E' For manners make the learning process effective.
- F 'F' For faith in teaching job is necessary for the teacher.
- G 'G' For goals must be clearly set and lot of efforts should be made to achieve them.

- H 'H' For hard work is essential both for the teachers and the students.
- I 'I' For all students cannot be the same in their abilities. The individual difference do exist in human beings. Every teacher should know this.
- J 'J' For the teacher should strike a balance in rewards and punishments made to the students. In fact, there should be no punishment for the learners. The approach to these two should be judicious.
- K 'K' stands for knowledge. The very purpose of education is to provide knowledge.
- L 'L' For represents leadership. The teachers should develop the qualities of leadership among students. Human community needs leaders at all levels.
- M 'M' For means managing the class. The things like motivation, inspiration, encouragement and discipline are the aspects of a good class.
- N 'N' For needs of the learners should be considered by the teacher. Slow learners need simplification and more explanation. They need sympathy, co-operation and consideration.
- O 'O' The personal approaches, or subjectivity should be avoided in education.
- P 'P' 'Praise' for good answers good handwriting, and good behaviour is a must in an educational process.

- Q** 'Q' 'Quality' in teaching is possible when the teacher is well-prepared, and has a nice personality.
- R** 'R' 'Relationship' is one of the principles of happy society. The teacher and students should develop and maintain good relationship between them.
- S** 'S' Scientific attitude is the demand of modern age. Today fact are important, and not blind faith.
- T** 'T' In education stands for teacher. Every teacher try to convert himself / herself in a great Guru.
- U** 'U' means undivided attention. 'Attention' is a key concept in learning process.
- V** 'V' In variety while teaching the teacher should remember that there should be variety in educational aids, and the voice should vary. The questions in the class should vary.
- W** 'W' 'Wel-come' is not an event, but a process. There should be warm and loving welcome for the learners.
- X** 'X' 'X-ray' clean and transparent approach offers big awards in education.
- Z** 'Z' for zeal. Neither the teacher nor the learner should be passive or inactive in the class. Let there be smiling faces and throbbing needs in the education.
- In short, for A to Z, educational process is a creative and constructive work. The teachers and the students should make it so by joint efforts.

Have Confidence, Trust & Hope

Miss. Rajshree A. Patil

(B.Sc.-III)

CONFIDENCE

Once all village people decided to pray for rain. On the day of the prayer all the people gathered & only one boy came with an Umbrella, that's confidence.

TRUST

Trust should be like the feeling of a one-year old baby when you throw him in the air, he laughs because he knows you will catch him, that's trust.

HOPE

Every night we go to bed,
We have no assurance to get up alive in the next morning.
But we have still plans for the coming day, that's hope...

Joke

Miss. Poonam Jotiram Patil

(B.Sc.-III)

Teacher: What is your name ?

Student: Mera Nam Surya Prakash Hai.

Teacher: When I ask you a question in English,

You must reply in English.

Student: My name is Sun Light.

Exam Fever

Tejas Pallave

(FYBA)

Exams are near
It's time to fear
NO television
But only a mission
To get good marks
And not just pass
My computer is weak
Physics is on peak
Maths gives me tension
Mechanical is boring
Graphics is scoring
Chemistry has many experiments
Civil is full of building elements
All my subjects are tough
But I like exams all the very much.

Friendship

Miss. Savita Sadashiv Sakhare

(B.Sc.-III)

Friendship is not a game
don't try to play with it
Friendship is not a toy
don't try to break it.

Friendsp is like a computer
all you need to do is click.

It's not only a word
the most precious thing in the world
keep it in your mind
just like a daimond
valuable and forever.

Yes it is the light
that makes our life so bright
so if you loose your friends
remain only 'o' in yourself
the sense.
of that lovely word
my friend told me a time
'Friendship is love
love is friendship.'

Smile for a Moment

Miss. Rohini Arun Jagatap

(B.Sc.-III)

When you are in worry

When you are in moment

Smile for a moment.

When you are in trouble

When you are alone

Smile for a moment.

When someone blames you

When someone fights with you

Smile for a moment.

When nothing is in your favour

When you are suffering from problem

Smile for a moment.

When your heart breaks

When you are on death bed

Smile for a moment.

Only for you...Dear

Miss. Rajshree A. Patil

(B.Sc.-III)

Time is passing

My heart is beating

I am standing and waiting

on the college ground,

only for you...

My way to success,

Is to go to library,

And read the books

only for you....

I know my life is you

When I remember you

I forget myself in you

I forget myself in you

Oh ! my 'Dear Examination'

I am standing on the

College ground

And waiting

only for you

only 4 U.

Man

Miss. Gayatri Vilas Nalawade

(B.Sc.-I)

Formula of life is
different from result
cause of this is presence of catalyst
But, without this our life can't twist
Catalyst increases or decreases
our rate of confidence
and it also we stay for
life to maintain
world is a system
and man is like binding molecule
because they don't live without each other
hence avoid isolation
and enter to complete our mission.

Road to success...

Yogesh Patil

(B.Sc.-III)

The road to success is not straight
There is curve called 'Failure'
A loop called 'Confusion'
Speed bumps called 'Friends'
Red lights called 'Enemies'
Caution lights called 'Family'
You will have flats called 'Job' but
If you have spark called 'Determination'
An engine called 'Perseverance'
Insurance called 'Faith'
A driver called 'Economics'
A body structure called 'Team Work'
You will make it to a place called 'Success'

Teachers

Miss. Puja R. Daddikar

(12th Commerce)

Among all the rest
teacher are the best

Although we come to school & play

Teachers are our friends

Their kindness & love never ends.

They teach us the correct things.

And to fly high spreading our wings.

Teachers give us a lot of joy

& our pranks they enjoy

We love them with all our heart

because from our side they never part.

Whether we go east or west

our teachers are the best

Teacher give us knowledge

Which in life will take us far

& help us to shine bright like a star.

What is Life

Aniket Balaso Sarnobar

(B.Sc.-I)

A student says,

Life is learning.

A writer says,

Life is full of joy.

A rich man says,

Life is funny.

A poor man says,

Life is money.

A child says,

Life is only good.

A worker says,

Life is full of work.

But I would like to say,

Life is nothing but efforts.

Cricket

Yogesh Patil

(B.Sc.-III)

Pen is bat,

writing material is pad,

student is a batsman

Question is ball

exam-hall is a pitch,

marks are runs,

paper setter is a bawlar

Examiner is a umpire

supervisor is square - leg umpire

parents are spectators.

hard question is a bouncer

good question is a boundary,

wrong answer is bold

close marking is best fielding

1st class is a half century

distinction is a century

copy is an independent shot

catch during copying is run-out

mark sheet is score - board,

wrong question is no ball,

failure is a clean bold

Qualities that make a person successful

Miss. Yogeshri Bhikaji Patil

(B.Sc.-III)

1. Desire -

The motivation to succeed comes from the burning desire to achieve a purpose. Napoleon Hill wrote, "Whatever the mind of man can conceive and believe, the mind can achieve."

A burning desire is the starting point of all accomplishment. Just like a small fire can not give much heat, a weak desire can not produce great result.

2. Commitment -

"Try not to become a success, but rather try to become a man of value." - *Albert Einstein*.

Integrity and wisdom are the pillars on which to built and keep commitment. The difference between playing to win and playing not to lose is that you cannot be committed and not take risk. People who play to win thrive on pressure and those who play not to lose don't know how to succeed.

3. Responsibility -

People with character accept responsibilities. They make decisions and determine their own destiny in life.

Accepting responsibilities involves taking risks and being accountable, which is sometimes uncomfortable. Responsible people accept and learn from their mistake.

4. Hard work -

Success is not something that you run in to by accident. It takes a lot of preparation. Hard work is both a beginning and end in itself. The

harder a person works the better he feels. The best ideas will not work unless you work the ideas. "Great talent without will power and hard work is a waste."

5. Character -

Character is the sum total of a person's values, beliefs and personality. It is reflected in our behavior and in your actions. It is also a combination of integrity, unselfishness, understanding, conviction, courage, loyalty and respect.

Just as carbon determines the quality of steel, character determines the quality of a man.

6. Positive believing -

What is difference between positive thinking and positive believing ?

Positive believing is more than positive thinking. Positive believing is an attitude of confidence that comes from preparation. Having a positive attitude without making the effort is nothing more than having a wishfull dream.

7. Give more than you get -

Most people dont want to do what they get paid for and a second category of people want only to do what they can get by with. But the advantages of doing more than you get paid for are :

1. You make yourself more valuable.
2. It gives you more confidence.
3. Other starts trusting you.
4. Superiors starts respeting you.
5. It produces pride & satisfaction.

8. The power of persistence -

Persistence results from commitment and

lead to determination. Persistence is a decision & it is come from purpose. Life is without purpose is drifting. A person who has no purpose will never persevere and will never be fulfilled.

9. Pride of performance -

Excellence comes when the performer takes pride in doing his best. Every job is self-portrait of the person who does it, regardless of what the job is whether washing cars, sweeping the floor or painting a house.

Pride of performace does not represent ego. It represent pleasure with humility.

10. Be a willing to be a student - Get a mentor -

If God & the teacher are standing together, who does the student salute first ? According to Indian culture, the answer is the teacher, because without his direction and help, the student could not have met God. A mentor or a teacher is a person whose hindsight can become your foresight. Look for someone who can mentor you.. Choose your mentor carefully. A good mentor will guide & give direction. An interested student gets the best out of a teacher.

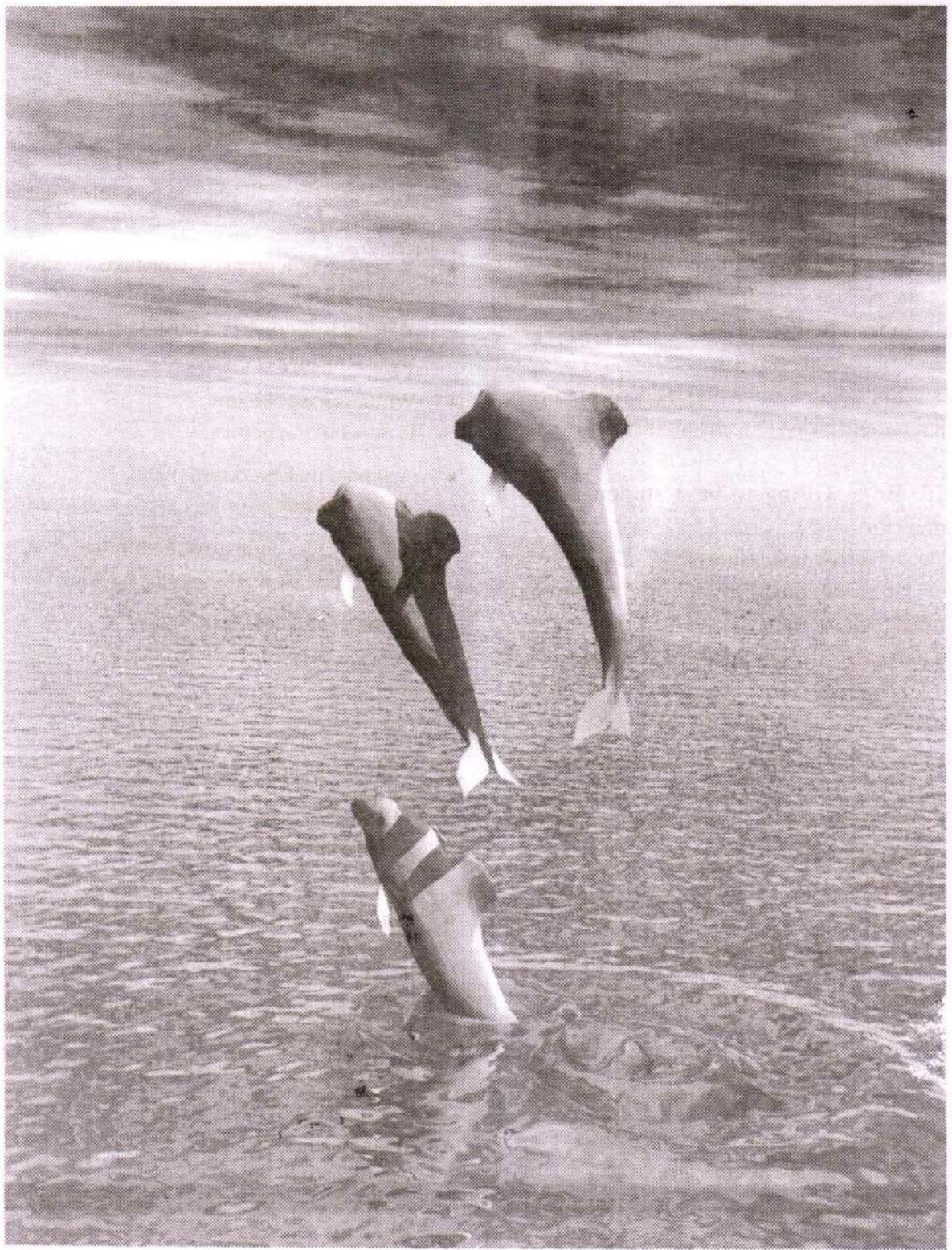
Winners Versus Losers

Miss. Yogeshri Bhikaji Patil

(B.Sc.-III)

- The winner is always part of the answers; The loser is always part of the problem.
- The winner always has a program; The loser always has an excuse.
- The winner says, "Let me do it for you." The loser says, "That is not my job."

- The winner sees an answer for every ; problem, The loser sees a problem for every answer.
 - The winner says, "It may be difficult but it is possible." The loser says, "It may be possible but it is too difficult."
 - When a winner makes a mistake, he says, "I was wrong." When a loser makes a mistake, he says, "It wasn't my fault."
 - Winners have dreams; Losers have schemes.
 - A winner makes commitments; A loser makes promises.
 - Winner says, "I must do something." Loser says, "something must be done."
 - Winners are part of the team; Losers are apart from the team.
 - Winners see the gain; Losers see the pain.
 - Winners see the potentials; Losers see the past.
 - Winnes choose what they say; Losers say what they choose.
 - Winners use hand arguments, but soft words; Losers use hand soft agruments, but hard words.
 - Winners stand firm on values but compromise on petty things; Losers stand firm on petty things but compromise on values.
 - Winners make it happen; Losers let it happen.
- So, always think positively. If you follow this, you will be winner.

प्राध्यापक कार्य वृत्तांत

शिवराज साहित्य, वाणिज्य आणि डी. एस. कदम विज्ञान महाविद्यालय
गडहिंगलज, जि. कोल्हापूर.

☐ डॉ. एम. पी. पाटील	☐ प्रा. अशोक मोरमारे
☐ प्रा. डॉ. रविंद्र बसवाणी तेली	☐ प्रा. सुधीर मुंज
☐ प्रा. डॉ. एस. के. नेर्ले	☐ प्रा. डॉ. आनंद कुंभार
☐ प्रा. व्ही. बी. कुरळे	☐ प्रा. एन. बी. एकिले
☐ प्रा. सौ. स्मिता अ. मुजुमदार	☐ डॉ. संतोष माने
☐ डॉ. एस. डी. पाटील	☐ प्रा. रंगराव पांडूरंग हेंडगे
☐ डॉ. बी. डी. अजळकर	☐ प्रा. डी. पी. कांबळे
☐ प्रा. डॉ. मनमोहन राजे	

संभाजीराव माने साहित्य, वाणिज्य व विज्ञान कनिष्ठ महाविद्यालय,
गडहिंगलज, जि. कोल्हापूर.

- प्रा. प्रकाश भोईटे

प्रशासकीय कर्मचारी

☐ श्री. एस. आर. शहापूरकर	☐ श्री. एम. जी. खोत
☐ श्री. बी. एस. सावंत	☐ श्री. एन. बी. असोदे
☐ श्री. के. टी. कुंभार	☐ श्री. ए. एल. कलकुटकी
☐ श्री. ए. एम. पोवार	☐ श्री. व्ही. आर. टेंबरे
☐ श्री. पी. जी. पोवार	☐ श्री. पी. ए. शेंडे
☐ श्री. टी. आर. देवडकर	☐ श्री. बी. बी. जाधव

विभागीय कार्य वृत्तांत

- ▶ ग्रंथालय
- ▶ विद्यापीठ अनुदान आयोग समिती
- ▶ स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन विभाग
- ▶ विवेकवाहिनी समिती
- ▶ स्टाफ अॅकॅडमी, युवक महोत्सव समिती, प्लेसमेंट सेल
- ▶ शिवायन भिक्तीपत्रक
- ▶ महिला अन्याय निवारण व
- ▶ लैंगिक छळ प्रतिबंधक समिती
- ▶ विज्ञान मंडळ समिती
- ▶ गुणी शिवरायीन समिती
- ▶ कुस्ती स्पर्धा
- ▶ सिनिअर क्रीडा विभाग
- ▶ शिष्यवृत्ती विभाग
- ▶ राष्ट्रीय सेवा योजना
- ▶ मराठी पदव्युत्तर प्राध्यापकांची कार्यशाळा एम.ए. भाग १
- ▶ शिक्षक-पालक विद्यार्थी समिती
- ▶ सांस्कृतिक विभाग
- ▶ अग्रणी महाविद्यालय कार्यक्रम समिती
- ▶ ज्युनिअर क्रीडा विभाग
- ▶ सहल विभाग
- ▶ पदव्युत्तर विभाग
- ▶ राष्ट्रीय सेवा योजना
- ▶ सामाजिक शास्त्र मंडळ
- ▶ राष्ट्रीय छात्रसेना (एन.सी.सी.)
- ▶ बी.सी.ए. विभाग
- ▶ संगणकशास्त्र विभाग
- ▶ बी.बी.ए. विभाग
- ▶ शिवराज (नियतकालिक)

शिवराज कला, वाणिज्य आणि डी. एस्. कक्ष विज्ञान महाविद्यालय, गडहिंगलज

प्राध्यापक : कार्य वृत्तांत

Dr. M. P. Patil

(Department of Physics)

- 1) Contributed as a Resource person in one day workshop on B.Sc.III revised syllabus organised by S.M. Dr. Bapuji Salunkhe College, Miraj on 4th August, 2012 under the auspices of Shivaji University, Kolhapur.
- 2) Participated Two-Day National Seminar on "Recent Developments and Measurement Techniques in Astronomy and Astrophysics" organized by Shahajiraje Mahavidyalay Khataw on 16th and 17th January 2013.
- 3) Participated one-day Workshop on "Life Skill Development" organized by Placement Cell, Shivaji University Kolhapur in Association with Dr. Ghali College, Gadhinglaj on 26th February, 2013.

Dr. R. B. Teli

(Department of Commerce)

- 1) **Research Guidance -**
Shri. Anil Matkar, Mumbai awarded Ph.D. of Shivaji University under my guidance in Oct. 2012 and 05 students are doing research for Ph.D. under my guidance. Guided for projects to M.Com. (20) students.
- 2) **Research Publications and Conference Proceedings Publications -**
 - 1) A Critical Analysis of Micro-Finance through Self-Help-Groups in India. (2231-2137 Vol. 2 (2) June 2012) Contemporary Research in India, International Journal.

- 2) Changing Perspectives In Service Tax India. (2277-7644 Vol. 2(1) June-Sep. 2012) Renaissance International Journal.
 - 3) Financial Performance of UCBS in India (2249-7463 Vol. 2 (1), Oct. 2012) IJBMSS International Journal.
 - 4) E-Banking Products, Services and E-Payment Systems in India - Challenges and Opportunities. (2249-7455 Vol. 2 (2), (2) Nov. 2012) IJAMTES, International Journal.
 - 5) Performance Review of mSMES in India (2277-9302 Vol. 1 (9) (2) Dec. 2012) IJMR International Journal.
 - 6) An overview of Retail Banking In India w.r.t MSCB, Mumbai. (2249-7463) IJBMSS International Journal.
 - 7) Development of Women Entrepreneurs Through SHG₅ in Gadhinglaj Taluka. (ISBN - 2013) Broadway Publishing House Goa.
 - 8) Financial Performance of The MSCB Mumbai. (ISSN 2277-4823 Jan. 2013) Ness Wadia College of Commerce, Pune.
 - 9) Quality Circle As a Technique of HRD in Industries and Service Sectors. (ISSN-2249-295x Vol. 2(1) June 2012) Vivek Research Journal, Kop.
 - 10) Role of IQAC in the Process of Re-creditation (ISBN) Proceedings of National Conference Vivekanad College Kop.
 - 11) Essential Components for Publishing research Paper (ISSN-2277-727x Vol. (5) Dec.12) Lokavishkar International Journal.
- 3) **Conferences, Seminars etc.**
 - a) International Conferences / Seminars attended and presented research paper as under.

1. International Conference at SIIB, Pune
2. International Conference at Ness Wadia College, Pune.
3. International Conference at INAAR, Pune
- b) National Conferences attended and presented papers as under - G. A. College, Sangli, Dr. Ghali College, Gad., Dr. N. D. Patil, Malkapur, Rukadi College, All India Commerce Conf. Mumbai, D. G. College, Satar, Interdisciplinary Research Instt. Kop., S. Mandlik, Murgud, Vivekanand Kop. etc. Also acted as a chairman at national seminars at IRI, Kop, Murgud, Ghali College, Gad. etc.
- c) State Level Seminar at Night College, Kop. and SUCOMATA, annual conference at Devchand College Arjunnagar attended and presented papers.
- 4) **Invited as Resource person -**
Delivered lectures on 'Research' at lead college, programmes at Nesari, Mahagaon and on 'Preparation of projects at B.Com. III' at Devchand College, Arjunnagar, and Co-op. employee training.
- 5) **At Shivaji University -**
a) Attended various meetings of Bos in Business Management as a member.
b) Attended sub. committee meetings for syllabus setting, evaluation etc.
c) Acted as a paper-setter at M.Com., B.Com.
d) Worked as Local Inquiry Committee Meetings as a member.
- 6) Acted as a chairma and member of various committes in our college, via; commerce Association, NAAC, Research and Publication, competitive exam, admission, P. G. Committee etc.
- 7) Arranged academic lectures and industrial visits for commerce students.

प्रा. डॉ. एस. के. नेल्ले

(वनस्पतीशास्त्र विभाग)

१. दि. १२ जुलै, २०१२ रोजी शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर (लोकविकास केंद्र) आयोजित 'घरगुती कचरा व्यवस्थापन व परसबाग' या विषयावरील कार्यशाळेत सहभाग.
२. दि. २ सप्टेंबर, २०१२ रोजी शिवाजी विद्यापीठ शिक्षक संघटना आयोजित 'उच्च शिक्षणाची गुणवत्ता व काकोडकर समिती अहवाल' या विषयावरील राष्ट्रीय परिसंवादात सहभाग.
३. दि. ७ सप्टें. २०१२ रोजी व्यक्तिमत्व विकस व विज्ञान मंडळामार्फत डॉ. रंजन गर्गे यांचे 'वैज्ञानिक दृष्टिकोन' या विषयावर शिवराज कॉलेज येथे व्याख्यानाने आयोजन.
४. दि. २७ व २८ सप्टें. २०१२ रोजी देवचंद कॉलेज, अर्जुननगर निपाणी येथे 'Recent Advances in Agricultural Botany' या विषयावरील राष्ट्रीय परिसंवादात सहभाग.
५. 'राष्ट्रीय वन्यजीव सप्ताह' निमित्त पार्वतीशंकर विद्यालय उत्तूर. (दि.३/१०/२०१२) छ. शिवाजी विद्यालय गडहिंगलज (दि. ४ /१०/२०१२), रवळनाथ माध्यमिक विद्यालय कुमरी (दि. १९/१०/१२) व एस. एस. हायस्कूल व छ. ज्युनि. कॉलेज नेसरी (दि.६/१०/१२) येथे पक्षी निरीक्षण व निसर्ग भ्रमण कार्यक्रमाचे आयोजन.
६. दि. ३० नोव्हें. २०१२ रोजी 'पर्यावरण संतुलीत समृद्ध ग्राम योजना' अंतर्गत जिल्हा परिषद कोल्हापूर आयोजित कार्यशाळेत सहभाग व व्याख्यान.
७. दि. ७ ते ९/१२/२०१२ रोजी अखिल भारतीय मराठी

विज्ञान अधिवेशन (विद्या प्रतिष्ठान बारामती, पुणे) येथे सहभाग व बी.एस्सी भाग-३ च्या विद्यार्थ्यांकडून 'घनकचरा व्यवस्थापन' या विषयावर प्रकल्प सादरीकरण

८. आर. बी. माडखोलकर महाविद्यालय, चंदगड आयोजित 'Beofertilizer an option for chemical fertilizer' या घनकचऱ्याचे व्यवस्थापन या विषयावर व्याख्यान.

९. दि. १५ ते १६/१/२०१३ रोजी पार्वती शंकर विद्यालय उनूर येथे ९ व्या बालविज्ञान संमेलनात सहभाग वैज्ञानिक गप्पा, प्रकल्प सादरीकरण व उपकरणाचे परिक्षण केले.

१०. दि. १३/१२/२०१२ रोजी पर्यावरण संतुलीत समृद्ध ग्राम योजना अंतर्गत 'घनकचरा व सांडपाणी व्यवस्थापन' या विषयावर करवीर पंचायत समिती येथे कार्यशाळेत तज्ञ मार्गदर्शक म्हणून व्याख्यान.

११. दि. ७/२/२०१३ रोजी विद्यार्थी व्यक्तिमत्व विकास समिती मार्फत स्नेहसंमेलनानिमित्त प्रश्नमंजुषा (लेख व तोंडी) स्पर्धेचे आयोजन.

१२. दि. २८/२/२०१३ रोजी राष्ट्रीय विज्ञान दिनानिमित्त शिवराज कॉलेज येथे डॉ. संजीव गलांडे (आयसर, पुणे) यांचे 'जनुकीयशास्त्र व मानवी जीवन' या विषयावर व्याख्यानाचे आयोजन.

१३. दि. २४/१/२०१३ रोजी किटवडे, ता. आजरा येथील जंगलात 'निसर्गभ्रमण' कार्यक्रमाचे गिरीभ्रमण मंडळामार्फत आयोजन

प्रा. व्ही. बी. कुरळे

रसायनशास्त्र विभाग

(कार्यक्रम अधिकारी, राष्ट्रीय सेवा योजने)

१. विवेकानंद महाविद्यालय, कोल्हापूर

बी.एस्सी. भाग ३ वर्गाच्या अभ्यासक्रम नूतनीकरण 'Revised Syllabus' या विषयावर शिबिरामध्ये विद्यापीठामार्फत आयोजित केलेल्या शिबिरामध्ये १३ ऑगस्ट २०१२ रोजी सहभाग.

२. शिवजी युनिव्हर्सिटी टिचर्स असोसिएशन (SU) मार्फत आयोजित केलेल्या 'Quality of Higher Education and Kakodkar Report' या विषयावर राष्ट्रीय शिबिरामध्ये कमला कॉलेज कोल्हापूर येथे २ सप्टेंबर २०१२ रोजी सहभाग.

२. शिवजी युनिव्हर्सिटी टिचर्स असोसिएशन (SU) मार्फत आयोजित केलेल्या 'Quality of Higher Education and Kakodkar Report' या विषयावर राष्ट्रीय शिबिरामध्ये कमला कॉलेज कोल्हापूर येथे २ सप्टेंबर २०१२ रोजी सहभाग.

३. U.G.C. न्यू दिल्ली आयोजित 'Nuclear Chemistry' या विषयावरील राज्यस्तरीय शिबिरामध्ये यशवंतराव चव्हाण इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्स, मुंबई येथे दि. ६ ऑक्टोबर २०१२ रोजी सहभाग.

४. शिवराज महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजने (N.S.S.) चे कार्यक्रम अधिकारी म्हणून कार्यवाही मौजे करंबळी येथे विशेष श्रमसंस्कार शिबीर आयोजित केले व ग्रामविकासाभिमुख विविध कार्यवाही राबविले.

Mrs. Smita Anant Mujumdar

(Associate Professor, Dept. of English)

Academic Work -

Participation in seminar / Conference and paper presentation

1. National Seminar (English) at Shivraj College, Gad. (31 Jan.-1st Feb. 13) Paper presented on the topic entitled as : "Modern Drama in American of Marathi Theatre : A comparative Perspective."
2. National Seminar (English) at St. Mira's College for Girls, Pune (9th Feb. 2013) on "Mahesh Dattani' s Plays"
3. National Seminar (English) at Shivaji Uni. Kop. (6, 7 March 2013) on "Comparing Literature of Languages Theory and Practice." Paper Presentation- A Comparative Study of Life, Work and Vision of R. K. Narayan of P. L. Deshpande
4. National Seminar (English) at Shankarao Mohite College of Arts / Com. Rahimatpur. (27, 28 Feb. 2013) on "Multiculturalism in Literature" paper accepted on the topic : Indo-Anglica Novel : A Cultural Ethos.
5. National Seminar (English) at Dr. Mane College of Arts / Com. / Scie. Kagal on "Genre Fiction of Women Novelists." Abstra of paper accetped on : Adaptation of Popular Novels.

Organized Programms -

1. National Seminar at Shivraj College, Gad.
- 2 Lectures for girls on Woman Protection Laws

Savitribai Phule Birth Anniversary (3rd Jan.)
Lecture on 'Stri Samman Abhiyan'

Social Activities -

1. Participation in protest ralley against woman molestation held at Delhi.
2. Motivating students to take oath not to accept dowary in Anti-Dowary and Stri Samman Abhiyan.

As President of Women Protection and Sexual Harassment Prevention Committee.

Conducted Competitions for students suchas : Essay Competitions, Eloquution, Competition Poem reciting storyteling and play reading competition.

As President of Literary Association in Marathi.

डॉ. एस. डी. पाटील

(रसायनशास्त्र विभाग)

१. विवेकानंद महाविद्यालय गडहिंग्लज येथे बी.एस्सी. भाग-३ रसायनशास्त्र विषयाच्या पुनर्रचित अभ्यासक्रमासाठी साधन व्यक्ती म्हणून सहभाग - १३ ऑगस्ट २०१२.
२. शिव-शाहू महाविद्यालय सरुड, ता. शाहूवाडी येथे 'भारतीय विज्ञानसाहित्य' विषयावरील राष्ट्रीय चर्चासत्रात सत्राध्यक्ष म्हणून सहभाग - २१ डिसेंबर १२१३.
३. न. भु. पाटील स्मृतीदिन, राष्ट्रीय सेवा योजना शिबीर विवेकानंद सप्ताह इ. उपक्रमासाठी विविध व्याख्याने.
४. चेअरमन, एथिकल कमिटी कै. केदारी रेडेकर आयुर्वेद महाविद्यालय गडहिंग्लज पदव्युत्तर विभाग .
५. मराठी विज्ञान परिषद, नेसरी वाचन मंदिर, रामकृष्ण-विवेकानंद अभ्यासकेंद्र या संस्थासाठी सक्रीय सहभाग.

डॉ. बाळासाहेब आजळकर

(सहयोगी प्राध्यापक रसायनशास्त्र विभाग)

१. दि. २५ एप्रिल ते ३० एप्रिल २०१२
पाच दिवसीय व्यक्तिमत्व विकास कार्यशाळेचे सहाद्री अँडव्हेँचर च्या वतीने यांचेमार्फत आयोजन.
२. दि. २ नोव्हें. ते ६ नोव्हें. २०१२ या कालावधीत कराटे प्रशिक्षण सहाद्री अँडव्हेँचर व कराटे आयोजन डॉ. जे. पी. नाईक स्कूलच्या प्रांगणात आयोजन.
३. आंतरराष्ट्रीय कार्यशाळेत दोन शोधनिबंध सादर. २ ते ४ नोव्हेंबर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर
Synthesis and characterization of Mo-doped in
a) Antimony selenide thin films prepared by an Arrested Precipitation Technique (APT).
B. D. Ajalkar, P. S. Chigare, S. N. Kulkarni, B. J. Desai and P. N. Bhosale.
2nd International Conference on "Emerging Trends in Chemical Sciences" school of chemical sciences at Solapur Universtiy, Solapur 2-4 Nov. 2012.
b) To study the optical and Nanostructural Properties of spray deposited Tin Oxide Thin Films for Electrochromic Devices.
P. S. Chigare, B. D. Ajalkar and P. S. Patil
(ETCS - 12, 2-4 Nov. 2012 Solapur)
४. दि. ६/१२/२०१२ रोजी साधना शिक्षण संस्थेच्या सुवर्ण महोत्सवी वर्षानिमित्त शालेय स्तरावर विज्ञान प्रदर्शन उद्घाटक म्हणून प्रमुख उपस्थिती.

५. 'स्त्री भ्रूणहत्या' या विषयावर अँड. वर्षा देशपांडे या व्याख्यान आयोजन. समाजवादी प्रबोधनी व महिा प्रबोधनी यांच्या संयुक्त विद्यमाने.
६. गडहिंग्लज तालुक्यातील ग्रामपंचायत निवडणुा निमित्त समाजवादी प्रबोधनी शाखा गड. यांच्यावर आयोजित 'मतदार जागृती अभियानात' सहभाग.
७. राष्ट्रीय कार्यशाळेत दोन शोध सादर दि. ४-५ ज २०१३.
a) Structural, Optical & Electrical Properties of Mo-doped in pure antimony sulphide thin film prepared by Arrested Precipitation Technique (APT)
B. D. Ajalkar, P. S. Chigare & D. N. Bhosale
2nd National Seminar on Physics of Materials and Materials Based Device Fabrication Physics Department of Shivaji University Kolhapur. 4-5 Jan. 2013.
b) Investigation on Tungsten Doped Tin Oxide Thin Films for Energy Saving Devices.
P. S. Chigare, B. D. Ajalkar & P. S. Patil
(N.S.P.M.-MDF 4-5 Jan. 2013 Kolhapur)
८. दि. ९ जानेवारी २०१३ रोजी सावित्रीबाई महिा स्पोर्ट्स अकॅडमी, गडहिंग्लजच्या माध्यमता सावित्रीबाई फुले जयंतीनिमित्त बुद्धीबळ स्पर्धा आयोजन.
९. सोमवार दि. २८/१/२०१३ रोजी समाजवादी प्रबोधनी व शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने महिला ग्रामपंचायत सदस्य प्रशिक्षण कार्यशाळेच्या आयोजनात सहभाग.

प्रा. डॉ. मनमोहन राजे

(मराठी विभाग)

१. बेळगाव (कर्नाटक) येथून जुलै-सप्टेंबर २०१२ रोजी प्रकाशित झालेल्या 'रिनायसन्स' ह्या आंतरराष्ट्रीय नियतकालिकामधून 'दलित आत्मकथन: आमचा बाप अन् आम्ही' ह्या शीर्षकाचा शोधनिबंध प्रकाशित.
२. अग्रणी महाविद्यालय योजने अंतर्गत कला, वाणिज्य महाविद्यालय, नेसरी येथे दि. ८/९/२०१२ रोजी 'परीक्षेतील गुणवत्तेच्या वाटा' ह्या विषयावर व्याख्यान संपन्न.
३. नोव्हेंबर २०१२ रोजी प्रकाशित झालेल्या 'गावचा सरपंच' ह्या दिवाळी अंकामध्ये 'कंडक्टर' शीर्षकाची कथा प्रकाशित.
४. जिल्हा परिषद, कोल्हापूर ह्यांच्याकडून डिसेंबर २०१२ मध्ये प्रकाशित झालेल्या 'पावनखिंड' नियतकालिकाच्या समाजकल्याण व अपंगकल्याण विशेषांकामध्ये 'जोतीराव फुलेंचे सामाजिक कार्य आणि सामाजिक न्याय विभाग' ह्या शीर्षकाचा शोधनिबंध प्रकाशित.
५. अंधश्रद्धा निर्मूलन समितीच्यावतीने शाहू कॉलेज, कोल्हापूर येथे संपन्न झालेल्या विवेक वाहिनी शिबिरामध्ये सहभाग.

प्रा. अशोक मोरमारे

(मराठी विभाग)

१. दि. २४ आणि २५ ऑगस्ट २०१२ रोजी आण्णासाहेब वर्तक महाविद्यालय, वसई (ठाणे) येथे संपन्न झालेल्या 'आदिवासी साहित्य आणि लोककला' या विषयावरील दोन दिवसीय राष्ट्रीय परिषदेत 'आदिवासी साहित्य प्रेरणा व भूमिका' या विषयावरील शोध निबंध सादर.
२. दि. २९ ऑगस्ट २०१२ रोजी यशवंतराव चव्हाण महाविद्यालय, हलकर्णी येथे संपन्न बी.ए.भाग-३ मराठी विषयाच्या अभ्यासपत्रिका क्र. ११ व १६ वरील (वाङ्मय प्रवाहांचे अध्ययन : ग्रामीण, दलित : अंगारमाती आणि स्त्रीवादी, आदिवासी : माझी काटे मुंढरीची शाळा) शिक्षक प्रशिक्षण शिबिरात सहभाग.
३. दि. १४ सप्टेंबर २०१२ रोजी यशवंतराव चव्हाण महाविद्यालय, हलकर्णी येथे अग्रणी महाविद्यालय योजने तर्गत संपन्न झालेल्या 'लोककला' या विषयावरील एकदिवसीय कार्यशाळेत सहभाग.
४. दि. १७ डिसेंबर २०१२ रोजी कला, वाणिज्य आणि विज्ञान महाविद्यालय, गडहिंगलज येथे अग्रणी महाविद्यालय योजनेतर्गत संपन्न झालेल्या 'संत साहित्य आणि मानवतावाद' या विषयावरील एक दिवसीय कार्यशाळेत सहभाग.
५. दि. ९ आणि १० जानेवारी २०१३ रोजी सदाशिव मंडलिक महाविद्यालय, मुसगूड, ता. कागल येथे संपन्न झालेल्या दोन दिवसीय चर्चासत्रात 'आदिवासी कादंबरीतील सांस्कृतिकता' या विषयावर शोधनिबंध सादर. सदर निबंध 'फडके' (पुणे) या त्रैमासिकातून प्रकाशित.
६. दि. १८ फेब्रुवारी २०१३ रोजी डॉ. घाळी महाविद्यालय येथे अग्रणी महाविद्यालय योजनेतर्गत संपन्न झालेल्या 'सूत्र संचालन : एक कला' या विषयावरील एक दिवसीय कार्यशाळेत सहभाग.

प्रा. सुधीर मुंज

(सहयोगी प्राध्यापक, अर्थशास्त्र विभाग)

१. दि. ६/९/२०१२ रोजी शिवराज महाविद्यालय, गडहिंग्लज येथे अग्रणी महाविद्यालय योजनेअंतर्गत 'विद्यार्थी आणि योगाचे महत्त्व' या विषयावरील झालेल्या कार्यशाळेत सहभाग.
२. दि. २३/१/२०१३ रोजी शिवराज महाविद्यालय गडहिंग्लज येथे अग्रणी महाविद्यालय योजनेअंतर्गत 'ताण व्यवस्थापन' या विषयावरील झालेल्या कार्यशाळेत सहभाग.
३. दि. २३ व २४ फेब्रुवारी २०१३ रोजी पाचगणी, जि. सातारा येथे झालेल्या शिवाजी विद्यापीठ अर्थशास्त्र परिषदेच्या वार्षिक अधिवेशनात सहभाग.
४. दि. २५ फेब्रुवारी २०१२ रोजी शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर येथे झालेल्या युवा जागर अभियान कार्यशाळेत सहभाग.

प्रा. डॉ. आनंद कुंभार

(मराठी विभाग)

१. राजा शिव छत्रपती महाविद्यालय, महागाव येथे दि. २८/१२/२०१२ रोजी आयोजित केलेल्या 'स्वावलंबनातून महिलांचे सक्षमीकरण' या एकदिवसीय चर्चासत्रात सहभाग.
२. शिवराज महाविद्यालय, गडहिंग्लज येथे दि. ३१/१/२०१३ ते १/२/२०१३ अखेर आयोजित केलेल्या इंग्रजी-मराठी राष्ट्रीय चर्चासत्रात सहभाग.

प्रा. एन. बी. एकिले

(हिंदी विभाग)

१. आंध्र विश्वविद्यालय, आंध्र प्रदेश, विशाखपट्टणम एवं विश्वविद्यालय अनुदान आयोग के संयुक्त तत्वावधान में 'तुलनात्मक साहित्य:सामाजिक न्याय' विषय पर आयोजित त्रि-दिवसीय अंतरराष्ट्रीय साहित्य सम्मेलन में 'हिंदी के प्रगतिशील काव्य में सामाजिक न्याय' विषय पर पत्र (आलेख) प्रस्तुकर्ता के रूप में सहभाग। तिथि - २९, ३०, ३१ जनवरी २०१३
२. शिवराज महाविद्यालय, गडहिंग्लज में ६ सितंबर २०१२ को 'योगा और महाविद्यालयीन छात्र' इस विषय पर आयोजित एकदिवसीय कार्यशाला में सहभाग।
३. शिवराज महाविद्यालय, गडहिंग्लज में २३ जनवरी २०१३ को 'स्ट्रेस मॅनेजमेंट' इस विषय पर आयोजित एकदिवसीय कार्यशाला में सहभाग।

डॉ. संतोष माने

(हिंदी विभाग)

कार्यशाला, संगोष्ठी और विविध

सहभाग -१. कला, वाणिज्य महाविद्यालय

- पुसेगाव, सातारा द्वारा प्रकाशित 'काव्य संवेदना' इस पत्रिका में शोध निबंध (संस्करण - मई २०१२)
२. लाल बहादुर शास्त्री कॉलेज, सातार में द्वि दिवसीय राष्ट्रीय संगोष्ठी में आलेख प्रस्तुतकर्ता (दि.११,१२/८/२०१३)
३. शिवराज महाविद्यालय गडहिंग्लज में 'महाविद्यालयीन छात्र और योगा का महत्त्व' इस कार्यशाला में सहभाग. (दि. ६/९/२०१२)
४. निओरा महिला महाविद्यालय गडहिंग्लज में 'युवा महोत्सव में उपयुक्त कौशल्य का विकास' इस कार्यशाला में छात्रों के साथ सहभाग। (दि.७/९/२०१२)
५. शिवराज महाविद्यालय गडहिंग्लज में 'ताण व्यवस्थापन' इस कार्यशाला में सहभाग। (दि. २३/१/२०१३)
६. यशवंतराव चव्हाण मुक्त विश्वविद्यालय नाशिक में 'प्रश्नपत्र संकलक' हिंदी (HIN 2013) के लिए चयन (दि. ८/११/२०१३)

७. राजर्षी शाहू महाविद्यालय रुकडी में यशवंतराव चव्हाण मुक्त विश्वविद्यालय नाशिक अंतर्गत सन २०१२-१३ में हिंदी समंत्रक ।

८. जिला परिषद अंतर्गत कन्य विद्या मंदिर रुकडी में सन २०१२-१३ 'स्थानीय व्यवस्थापन समिती' सदस्य पर कार्यरत

प्रा. रंगराव पांडूरंग हेंडगे

(सहाय्यक प्राध्यपक, समाजशास्त्र विभाग)

१. दि. ८ ऑक्टो. २०१२ रोजी 'संशोधन विषयाची निवड' या विषयावर डॉ. घाळी महाविद्यालयात आयोजित एक दिवसीय कार्यशाळेत सहभाग.
२. 'क्रौटुंबिक हिंसाचार कायदा आणि विशाखा आदेश' या विषयावर आजरा महाविद्यालयाद्वारा दि. १८ डिसें. १२ रोजी आयोजित एकदिवसीय कार्यशाळेत सहभाग.
३. Indian Sociological Society आणि मोहनलाल सुखाडभया विद्यापीठ, उदयपूर (राजस्थान) यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि. २७ ते २९ डिसेंबर २०१२ रोजी आयोजित राष्ट्रीय अधिवेशनात 'Role of intellectuals Towards Live in Relationship : A Sociological Analysis' या विषयावर शोध निबंधाचे वाचन.
४. दि. २३/१/२०१३ रोजी अग्रणी महाविद्यालयांतर्गत शिवराज महाविद्यालयाद्वारा आयोजित 'ताण व्यवस्थापण' या विषयावरील एकदिवसीय कार्यशाळेत सहभाग.

प्रा. दीपक पी. कांबळे

(सहाय्यक प्राध्यपक, वाणिज्य विभाग)

कार्यशाळा व चर्चासत्रमधील सहभाग

१. National Seminar held on 27th & 28th Sep. 2012 - Impact of E-Commerce on Indian Economy.
२. Ond day Workshop held on 22 Dec. 2012 at S.P.N. - SHG : Effective Media of Woman College, Uttur. (महिला बचत गट: स्त्री स्वावलंबनाचे प्रभावी माध्यम)
३. One day Workshop held on 30-01-2013 at R.B.M. - Agro Process Industries Source of Employment.

संभाजीराव माळे कला, वाणिज्य व विज्ञान कनिष्ठ महाविद्यालय प्राध्यापक : कार्यवृत्तांत

प्रा. पी. एम. भोईटे

(रसायनशास्त्र विभाग)

१. दि. १ जून ते ५ जून २०१२ महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्चमाध्यमिक शिक्षण मंडळ पुणे अंतर्गत उच्च माध्यमिक शिक्षकांचे निवडश्रेणी सेवांतर्गत प्रशिक्षण सद्गुरु गाडगे महाराज कॉलेज, कराड येथे पूर्ण केले.
२. दि. २५ जून २०१२ ते २७ जून २०१२ या कालावधीत कमला महाविद्यालय, कोल्हापूर येथे इ. १२ वी रसायनशास्त्र विषयाचे उच्चिकृत अभ्यासक्रम जिल्हास्तरीय प्रशिक्षण पूर्ण केले.
३. दि. ३ ऑगस्ट २०१२ न्यू इंग्लीश स्कूल, कौलगे, ता. गडहिंग्लज येथे झालेल्या अखिल भारतीय विद्यार्थी विज्ञान मेळावा २०१२ अंतर्गत तालुकास्तर विज्ञान वक्तृत्व स्पर्धेसाठी परिक्षक म्हणून काम केले.
४. कोल्हापूर जिल्हा कनिष्ठ महाविद्यालयीन रसायनशास्त्र शिक्षक संघटनेच्या कार्यध्यक्षपी निवड.
५. अंधश्रद्धा निर्मूलन समितीच्या फटाकेमुक्त दिवाळी अभियानांतर्गत गडहिंग्लज शहरातील शाळामधील विद्यार्थ्यांना पर्यावरण प्रदूषण टाळणेसाठी प्रबोधन करून फटाके न वाजवणेबाबत १०,००० संकल्पपत्रे भरून घेतली.
६. दि. ३० डिसेंबर, २०१२ रोजी व्यसनमुक्ती अभियानांतर्गत अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती व इतर सामाजिक संस्थांच्या सहकार्याने 'व्यसनमुक्ती' रॅलीचे आयोजन केले.
७. दि. २२ फेब्रुवारी २०१३ रोजी डॉ. जे. पी. नाईक महाविद्यालय, उत्तूर, ता. आजरा येथे विवेक वाहिनीमार्फत 'अंधश्रद्धा आणि विज्ञानवादात आपण' या विषयावर सप्रयोग व्याख्यान दिले.

प्रशासकीय कर्मचारी कार्यवृत्तांत

श्री. संतोष शहापूरकर

(प्रबंधक)

१. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद व यु.जी.सी. यांचे संयुक्त विद्यमाने दि. ३/१२/२०१२ ते ८/१२/२०१२ या कालावधीत 'प्रोफेशनल डेव्हलपमेंट शॉर्टटर्म प्रोग्रॅम फॉर नॉन-टीचींग स्टाफ' (ग्रुप ए/बी/सी) या विषयावरील कार्यशाळेत सहभाग.

श्री. बी. एस. सावंत (अधीक्षक)

शिव-शाहू शिक्षक पत संस्था, गडहिंग्लजच्या व्हा. चेअरमनपदी निवड.

श्री. के. टी. कुंभार

(लघुलेखक)

१. शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर व एम.के. सी.एल. यांच्य संयुक्त विद्यमाने दि. १९/७/२०१२ व दि. ४/१०/२०१२ रोजी वि. स. खांडेकर भापा भवन, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर येथे 'नवीन सेमिस्टर परीक्षा पद्धती डियूडीसी प्रोजेक्टद्वारा माहितीची देवाण-घेवाण करणे' या विषयावरील कार्यशाळेत सहभाग.

श्री. ए. एम. पोवार

(कनिष्ठ लिपिक)

१. शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर व एम.के. सी.एल. यांच्य संयुक्त विद्यमाने दि. १९/७/२०१२ व दि. ४/१०/२०१२ रोजी वि. स. खांडेकर भापा भवन, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर येथे 'नवीन सेमिस्टर परीक्षा पद्धती डियूडीसी प्रोजेक्टद्वारा माहितीची देवाण-घेवाण करणे' या विषयावरील कार्यशाळेत सहभाग.

श्री. पी. जी. पोवार

(प्रयोगशाळा साहाय्यक)

१. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद व यु.जी.सी. यांचे संयुक्त विद्यमाने दि. ३/१२/२०१२ ते ८/१२/२०१२ या कालावधीत 'प्रोफेशनल डेव्हलपमेंट शॉर्टटर्म प्रोग्रॅम फॉर नॉन-टीचींग स्टाफ' (ग्रुप ए/बी/सी) या विषयावरील कार्यशाळेत सहभाग.

श्री. टी. आर. देवडकर

(प्रयोगशाळा परिचर)

१. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद व यु.जी.सी. यांचे संयुक्त विद्यमाने दि. ३/१२/२०१२ ते ८/१२/२०१२ या कालावधीत 'प्रोफेशनल डेव्हलपमेंट शॉर्टटर्म प्रोग्रॅम फॉर नॉन-टीचींग स्टाफ' (ग्रुप ए/बी/सी) या विषयावरील कार्यशाळेत सहभाग.

श्री. एम. जी. खोत

(प्रयोगशाळा परिचर)

१. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद व यु.जी.सी. यांचे संयुक्त विद्यमाने दि. ३/१२/२०१२ ते ८/१२/२०१२ या कालावधीत 'प्रोफेशनल डेव्हलपमेंट शॉर्टटर्म प्रोग्रॅम फॉर नॉन-टीचींग स्टाफ' (ग्रुप ए/बी/सी) या विषयावरील कार्यशाळेत सहभाग.

श्री. एन. बी. असोदे

(ग्रंथालय परिचर)

१. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद व यु.जी.सी. यांचे संयुक्त विद्यमाने दि. ३/१२/२०१२ ते ८/१२/२०१२ या कालावधीत 'प्रोफेशनल डेव्हलपमेंट शॉर्टटर्म प्रोग्रॅम फॉर नॉन-टीचींग स्टाफ' (ग्रुप ए/बी/सी) या विषयावरील कार्यशाळेत सहभाग.

श्री. महादेव बाबूराव माने

कनिष्ठ लिपीक

पुणे विद्यापीठात यु.जी.सी. च्यावतीने घेण्यात आलेल्या दि. ११/२/२०१३ ते १६/२/२०१३ या कालावधीमध्ये व्यक्तिमत्व विकास प्रशिक्षणात सहभाग.

श्री. व्यंकोबा रामू टेंबरे

ग्रंथालय परिचर

१. पुणे विद्यापीठात यु.जी.सी. च्यावतीने घेण्यात आलेल्या दि. ११/२/२०१३ ते १६/२/२०१३ या कालावधीमध्ये व्यक्तिमत्व विकास प्रशिक्षणात सहभाग.

२. हसुरचंपू येथल लक्ष्मीदेवी मंदिर जिर्णोध्दार व भक्त मंडळ बांधकाम कमिटीमध्ये सदस्यपदी निवड.

श्री. अनिल लक्ष्मण कलकुटकी

ग्रंथालय परिचर

१. पुणे विद्यापीठात यु.जी.सी.च्या वतीने घेण्यात आलेल्या दि. ११/२/२०१३ ते १६/२/२०१३ या कालावधीत 'व्यक्तिमत्व विकास' प्रशिक्षणात सहभाग.

२. विद्यांगण सार्वजनिक वाचनालय अत्याळ आयोजित बालसाहित्य संमेलनात निमंत्रिक कवी म्हणून सहभाग.
३. महात्मा फुले हायस्कूल महागाव येथे 'मराठी भाषा' दिनानिमित्त आयोजित कार्यक्रमात काव्यवाचन व कथाकथन.
४. 'अक्षरवेध' दिवाळी अंकाच्या वतीने आयोजित घेण्यात आलेल्या राज्यस्तरीय कथास्पर्धेत 'गांवचावडी' बक्षिसाची मानकरी ठरली.
५. विद्यापीठ विकास मंडळ, पुणे विद्यापीठ, पुणे व प्रा. रामकृष्ण मोरे कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, आकुर्डी, पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित गुणवत्ता सुधार योजनेतर्गत दि. २५, २६/३/२०१३ रोजी आयोजित 'New Trains in Library for library Staff' या विषयावरील दोन दिवसीय कार्यशाळेत सहभाग.

श्री. प्रशांत आण्णाप्पा शेंडे

वरिष्ठ लिपीक

पुणे विद्यापीठात यु.जी.सी. च्यावतीने घेण्यात आलेल्या दि. ११/२/२०१३ ते १६/२/२०१३ या कालावधीमध्ये व्यक्तिमत्व विकास प्रशिक्षणात सहभाग.

श्री. बाळकृष्ण बाबूराव जाधव

कनिष्ठ लिपीक

पुणे विद्यापीठात यु.जी.सी. च्यावतीने घेण्यात आलेल्या दि. ११/२/२०१३ ते १६/२/२०१३ या कालावधीमध्ये व्यक्तिमत्व विकास प्रशिक्षणात सहभाग.

शिवराज महाविद्यालय, गडहिंग्लज
शैक्षणिक वर्षातील विविध समितींचा कार्यवृत्तांत

Library Report
2012-13

Library in nucleus of teaching, learning and research process. Our college library has been playing a vital role in overall development of the college since inception.

Library Resources -

The Library has an extensive collection of books and Journal covering all aspects of Arts, Commerce, Science, Computer Science, Business Administration, Environmental Science etc.

The Periodical section is a vital source for academic research and up to date information. We subscribe journals and periodicals of various subjects and seven different newspapers with their multiple copies and are made available to faculty member in their staff room and study room.

Total Holding on 31/03/2013

1. **Total Books** **59085**
 - Senior College - 36433
 - Junior College - 07301
 - U.G.C. - 09422
 - Donated - 02819
 - Non-Grant - 03090
2. **Non Book Materials**
 - C.D.'s - 150
3. **No. of Periodicals**
 - News Papers - 07
 - Journals / Magazines - 38

4. **e-Resources under N-List Programme**

e-Books	-	80000+
e-Journals	-	3800+

Addition of Book is the year 2012-13

	Books	Price
Sr. College	932	1,21,542.000
Jr. College	385	29,286.00
U.G.C.	96	28,091.00

Reader of the Library

All the students, faculty members and non-teaching staff of the college are entitled to get the membership of library.

Readers of the library in the year 2012-13 are as follows

Students	-	3598
Faculty & Administrative Staff	-	237
Readers from Society	-	16
Total Readers	-	3851

Library services and facilities

The Library has a key role in supporting the academic activities of the institution by establishing, maintaining and promoting the following library and information services both quantitatively and qualitatively.

1. Special Borrowing Facility

Apart from regular text and reference book issue book for competitive examination such as MPSC, UPSC, MH-CET, MBA-CET, NET/

SET are issued on their identity card/Borrower Card.

2. Book Bank Facility

The number of students benefited under the scheme during the year 2012-13

Senior College	-	63
Junior College	-	25

3. Journals

Current issues of journals and periodicals are kept in the reading room and made available to students and faculty.

4. Open Access

Open Access Facility to staff members, PG students, third year and meritorious students in available for effective use of library resources.

5. Study Room

Timing

On Working Days	-	7.00 am to 6.00 pm
During exam Period	-	7.00 am to 12.00 pm
Before exam period	-	7.00 am to 12.00 pm
In Vacation	-	7.00 am to 6.00 pm

6. Reprography

Reprography Facility is given to readers according to their demand.

7. Reference Service

The Reference books are made available to the reader to the reader during working hour i.e. 7:00 am to 6:00 pm. The personal assistance, guidance and help is provided, if required to the new readers to make use of the reference book. CAS and SDI services are provided.

8. Question Paper

Question paper sets of university examination are made available to the readers in reading room.

9. User Orientation

Orientation Programme is carried for the fresh readers for effective use of library.

10. Library Facility to Readers from Society

For optimum use of the collection and to generate additional finance resources the readers from society are also entertained.

11. Automation of Library

Library is computerized with SLIM 21 software developed by Algorithym Consultant Pvt. Ltd., Pune for library automation. Data entry is completed. The work of bar-coding is under process. From June 2013 library will walk towards paperless work.

Web-OPAC is now ready to search the documents. The library has 5 terminals for daily routine work.

12. New Arrivals

New arrivals in library are displayed on Display board for at least 7 days.

Book Exhibition

A book exhibition is arranged on 10-02-2013 to introduce the reading material available in library.

- Prof. S. R. Kurade
Librarian

विद्यापीठ अनुदान आयोग समिती

सन २०२१-२३ या शैक्षणिक वर्षातील या समितीची कार्ये :

१. मुर्लीचे वसतिगृह बांधकाम अंतिम टप्प्यात.
२. ११ व्या पंचवार्षिक योजनेतील महाविद्यालय विकास निधीतून मुर्लीचे स्वच्छतागृह, स्टाफ स्वच्छतागृह, अपंग व रसायनशास्त्र प्रयोगशाळा बांधकाम अंतीम टप्प्यात.
३. ११ व्या पंचवार्षिक योजनेअंतर्गत Career Oriented Courses विद्यापीठाकडून मान्यता. चालू शैक्षणिक वर्षापासून तिन्हीही कोर्स सुरू करण्यात आले आहेत. शास्त्रविभागासाठी सर्टिफिकेट कोर्स इन मॅटेन्स ऑफ इलेक्ट्रीकल व इलेक्ट्रॉनिक अप्लायन्स व सर्टिफिकेट कोर्स इन मेडिकल लॅब टेक्निशियन हे दोन कोर्स मंजूर अपेक्षित संख्या प्रत्येकी ५०, कलाविभागासाठी पर्सनॅलिटी डेव्हलपमेंट अॅण्ड इंग्लिश कम्युनिकेशन स्किल कोर्स मंजूर. अपेक्षित संख्या ५०.
४. ११ व्या पंचवार्षिक योजने अंतर्गत Running Track आणि Indoor Stadium बांधकाम करण्यास परवानगी मिळाली आहे.
५. ११ व्या पंचवार्षिक योजने अंतर्गत नव्याने प्रस्ताव सादर करण्याचे नियोजन.

डॉ. बी. डी. अजळकर

स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन विभाग

महाविद्यालयाच्या स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन विभागामार्फत पुढील उपक्रम घेण्यात आले -

१. सामान्य अध्ययन चाचणी - सहभागी विद्यार्थी-२७१
२. विशेष व्याख्यान -
 - मा. आप्पासाहेब धुळ्याज, अप्पर जिल्हाधिकारी
 - मा. उमेश पाटील, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
 - मा. अजित चौगुले, जिल्हा कोषागार अधिकारी
 - मा. अनिल कारंडे, तहसलदार

२०१२-१३

सादर व्याख्याने नगरपरिषद गडहिंग्लज शाहू सभागृह येथे संपन्न झाली.

३. या व्यतिरिक्त ए. ए. पाटील, कृषि अधिकारी वर्ग-२, प्रेमकुमार नाईक, विकास अधिकारी, प्रा. आर. पी. हेंडगे व डॉ. एस. डी. पाटील यांची मार्गदर्शक व्याख्याने आयोजित करण्यात आली.
४. मा. अभय पाटील, कोल्हापूर यांच्या मार्गदर्शनाखली राज्य सेवा पूर्व परीक्षा विषयक विशेष कार्यशाळेचे आयोजन. सहभागी विद्यार्थी १५१.
५. विशेष मार्गदर्शन वर्ग-अभय पाटील यांच्या मार्गदर्शनाखली सुरू आहे.

डॉ. एस. डी. पाटील

युवक महोत्सव समिती

विद्यार्थ्यांच्या विविध कलाकुणांना वाव देण्यासाठी विद्यार्थ्यांच्या नेतृत्व गुण विकासासाठी शिवाजी विद्यापीठाच्या वतीने दरवर्षी युवक महोत्सवाचे आयोजन केले जाते. या युवक महोत्सवात आपल्या महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांच्या दरवर्षी लक्षणीय सहभाग असतो.

या वर्षी यशवंतराव चव्हाण महा. हलकर्णी येथे संपन्न झालेल्या विभागीय युवक महोत्सवात लघुनाटिका, पथनाट्य, समूहगीत गायन, वक्तृत्व या कला प्रकारात एकूण २९ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता.

दि. ४ व ५ ऑक्टोबर रोजी ए.एस.सी. कॉलेज इचलकरंजी येथे झालेल्या मध्यवर्ती युवक महोत्सवात शास्त्रीय गायन, शास्त्रीय नृत्य, फोटोग्राफी आणि रांगोली स्पर्धा या कला प्रकारात चार विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता.

* जागर जाणीवांचा अभियान :

महाराष्ट्र शासनाच्या उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्रालय दि. १ डिसें. २०१२ ते ३१ डिसें. २०१२ अखेर स्त्री-पुरुष समानता, स्त्री संरक्षण आणि स्त्री सबलीकरण या त्रिषयी व्यापक जनजागरण मोहीम महाराष्ट्र पातळीवर राबवली. या अभियानात आमच्या महाविद्यालयातर्फे निबंध स्पर्धा,

घोषवाक्य स्पर्धा व स्त्री संरक्षण व सबलीकरणासाठी विविध उपाययोजना सुचविण्याच्या स्पर्धा आयोजित केल्या होत्या. या स्पर्धेत विद्यार्थ्यांनी उस्फूर्त सहभाग घेत या स्पर्धेत आलेल्या सर्व लेखन साहित्याचे 'शिवायन' या भिक्तीपत्रकाद्वारे प्रकाशन करण्यात आले. यामध्ये प्रा. अशोक मोरमारे व डॉ. ए. बी. कुंभार यांचे मोलाचे सहकार्य लाभले.

प्लेसमेंट सेल

महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना विविध क्षेत्रातील नोकऱ्या व व्यवसायाच्या संधी उपलब्ध करून देण्यासाठी प्लेसमेंट विभाग कार्यरत आहे. दि. ५ जून २०१२ यशवंत अकॅडमी या संस्थांच्यावतीने घेण्यात आलेल्या संगणक क्षेत्रातील विविध कंपन्यासाठी घेण्यात आलेल्या स्पर्धा परीक्षेत आपल्यातील या विद्यार्थ्यांची निवड झाली. या विद्यार्थ्यांना प्रशिक्षण नोकरीच्या संधी उपलब्ध झाल्या आहेत.

'सिन्टेल' ग्लोबल रिक्रूटमेंट सेल या संस्थेमार्फत बँकींग आणि वित्तीय क्षेत्रात थेट भरती करण्यासाठी घेण्यात आलेल्या मुलाखतीत महाविद्यालयातील बी.कॉम आणि बी.ए. अर्थशास्त्र या विषयातील १२ विद्यार्थ्यांची प्रशिक्षणार्थी म्हणून निवड करण्यात आली.

'अस्पार्टिंग माईंड प्राव्हेट लिमिटेड' या कंपनीमार्फत घेण्यात आलेल्या जॉब एम्लॉयबीलीटी टेस्टमध्ये महाविद्यालयाच्या तृतीय वर्गात शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांची आयोजित करण्यात आली होती. या टेस्टमध्ये १८० विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता.

'इन्फोसिस' या जगप्रसिद्ध सॉफ्टवेअरच्यावतीने गोखले कॉलेज, कोल्हापूर येथे आयोजित केलेल्या कॅम्पस इंटरव्ह्यूमध्ये महाविद्यालयातील ३५ विद्यार्थी सहभागी झाले.

दि. १५ मार्च २०१३ रोजी पॉलिटिकनीक कॉलेज निडसोसी येथे झालेल्या 'विप्रो टेक्नॉलॉजीस'च्या वतीने घेण्यात आलेल्या कॅम्पस, इंटरव्ह्यूमध्ये महाविद्यालयातील १५ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

प्रा. एस. जी. मुंज

शिवायन भिक्तीपत्रक

शिवराज महाविद्यालयामध्ये सन २०१२-१३ या वर्षामध्ये 'शिवायन भिक्तीपत्रक' समितीमार्फत विविध कार्यक्रम घेण्यात आला.

'१४ सप्टेंबर, २०१२' रोजी 'हिंदी दिन' निमित्त 'शिवायन भिक्तीपत्रकाचे प्रकाशन' अॉकार महाविद्यालय गडहिंग्लज कॉलेजच्या प्राध्यपिका सौ. संजीवनी पाटील यांच्या हस्ते झाले. दि. ३१ डिसें. २०१२ रोजी 'स्त्री-पुरुष समानता-जागर जाणिवांचा' या भिक्तीपत्रकाचे प्रकाशन कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे शिक्षण संस्थेचे अध्यक्ष मा. किसनराव कुराडे यांच्या हस्ते झाले. दि. १० फेब्रुवारी, २०१३ रोजी वार्षिक स्नेहसंमेलन निमित्त भिक्तीपत्रकाचे प्रकाशन नाबार्डचे माजी अध्यक्ष मा. यशवंतराव थोरात यांच्या हस्ते झाले.

या शिवायन भिक्तीपत्रकासाठी महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी उत्कृष्ट पद्धतीने कविता, लेख, शायरी, विनोद सादर केले. शिवायन भिक्तीपत्रक समितीमधील सदस्य प्रा. व्ही. एस. मुसाई, प्रा. एम. बी. ताशिलदार, डॉ. पी. एस. चिगरे, श्री. ए. एल. कलकुटकी यांचे अधिक सहकार्य लाभले.

डॉ. संतोष माने

महिला अन्याय निवारण व लैंगिक छळ प्रतिबंधक समिती

शिवराज महाविद्यालयामध्ये सन २००० पासून विद्यापीठ आदेशानुसार लैंगिकछळ प्रतिबंधक व महिला अन्याय निवारण समिती कार्यरत आहे. या समितीतर्फे विद्यार्थिनी व महिला कर्मचारी प्राध्यापिका यांच्या संदर्भात अन्याय निवारण व संरक्षण यासाठी प्रयत्न, सहकार्य व प्रसंगी कारवाई तसेच हे अपप्रकार वा छळ होऊ नये म्हणून प्रबोधनात्मक व प्रतिबंधात्मक उपक्रम उपाय केले जातात. समाजात व परिसरात घडणाऱ्या अन्याय अत्याचार संबंधी व प्रतिबंध निषेध उपक्रमात समितीचा सहभाग असतो. स्त्री

सन्मान व सुरक्षितता हे या समितीचे उद्दिष्ट आहे.

यावर्षी २०१२-१३ समितीने केलेले कार्य व उपक्रम याप्रमाणे आहेत.

१. दिल्ली येथे घडलेल्या बलात्कार प्रकरणी निषेध मोर्चा व न्यायासाठी मागण्यांचे निवेदन प्रांताधिकारीकडे सादर केले. या सर्व शहरातून महिला कृती समिती व इतर महिला संघटनांसह काढण्यात आलेल्या या निषेध मोर्चामध्ये आमच्या महाविद्यालयातील विद्यार्थिनी-विद्यार्थी मोठ्या संख्येने सामिल झाले. या अभागिनी मुलीच्या श्रध्दांजलीसाठी ही समितीतर्फे मुलेमुली सामिल झाल्या व महाविद्यालयामध्ये श्रध्दांजली वाहण्यात आली.

२. यापूर्वी राष्ट्र सेवा दल कार्यकर्त्यांसह स्त्री सन्मान अभियान व हुंडा विरोधी शपथ या उपक्रमाद्वारे विद्यार्थिनी महिलांना स्त्री सन्मान, स्त्री-पुरुष समानता व स्त्री संरक्षक कायदे या विषयी जाणीव जागृतीपर व्याख्यान व चर्चासत्र घेण्यात आले.

वक्ते : अॅड. शितल शिपूरकर, निपाणी

विषय : महिला सन्मान व सरक्षा कायदे

विद्यार्थिनी व्यक्तिमत्व विकास मंडळ :

या मंडळामार्फत व महिला निवारण समितीतर्फे सावित्रीबाई फुले जन्मदिन ३ जाने. २०१३ रोजी कोल्हापूरच्या सौ. ज्योत्स्ना कुलकर्णी यांचा (एकता ग्रुप) 'सावित्रीच्या लेकी एक सुसंवाद' या विषयावर एकपात्री प्रयोग हा कार्यक्रम घेण्यात आला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी सौ. क्रांतीदेवी कुराडे होत्या.

प्रा. सौ. स्मिता अ. मुजुमदार

वाङ्मय मंडळ

वाङ्मय मंडळ शिवराज महाविद्यालय आयोजित खालीलप्रमाणे उपक्रम घेण्यात आले.

मंडळाने दि. २२/१/२०१२ रोजी विद्यार्थी/विद्यार्थिनीसाठी स्पर्धा आयोजित करण्यात आल्या. स्पर्धा : निबंध स्पर्धा, वक्तृत्व, कथाकथन, काव्यवाचन व नाट्यवाचन

या स्पर्धांना विद्यार्थ्यांचा चांगला प्रतिसाद मिळाला. या स्पर्धेसाठी परिक्षक म्हणून सदस्य प्राध्यापकांनी काय पाहिले व विभागप्रमुख प्रा. सौ. मुजुमदार यांनी आयोजन केले होते.

सदस्य परीक्षक : प्रा. श्री. सुधीर जोशी

प्रा. श्री. ए. बी. कुंभार

प्रा. श्री. एकिले

प्रा. कु. वृंदा लोखंडे

या स्पर्धेतील बक्षिसपात्र विजेते स्पर्धक याप्रमाणे -
वक्तृत्व स्पर्धा

क्र. १ - अविराज मारुती पाटील -बी.एस्सी.-३

क्र. २ - मयुर मारुती दावणे - बी.ए.-१

क्र. ३ - हसन सिकंदर मुल्ला - बी.ए. - १

कथाकथन स्पर्धा

क्र. १ - मयुर मारुती दावणे - बी.ए.-१

क्र. २ - हसन सिकंदर मुल्ला - बी.ए. - १

क्र. ३ - पंकज श्रीकृष्ण जाधव

काव्यवाचन स्पर्धा

क्र. १ - अविराज मारुती पाटील -बी.एस्सी.-३

क्र. २ - सचिन बाबू बराटे - बी.कॉम. - ३

क्र. ३ - सागर रामकृष्ण सुतार - बी.एस्सी. - ३

काव्यवाचन स्पर्धा

क्र. १ - मयुर मारुती दावणे - बी.ए.-१

क्र. २ - हसन सिकंदर मुल्ला - बी.ए. - १

क्र. ३ - सचिन बसय्या हिरेमठ

प्रा. सौ. स्मिता अ. मुजुमदार

विज्ञान मंडळ समिती

चालू शैक्षणिक वर्षात विज्ञान मंडळामार्फत दि. ७/१/२०१२ रोजी 'वैज्ञानिक दृष्टीकोन' या विषयावर डॉ. रंजन गर्गे (औरंगाबाद) यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले. अध्यक्षस्थानी प्राचार्य डॉ. एस. वाय. कोतमिरे होते. प्रा. जे. व्ही. सरतापे यांनी प्रास्ताविक व स्वागत केले. डॉ. एस. के. नेर्ले यांनी पाहुण्यांचा परिचय करून दिला.

सदर व्याख्यानात डॉ. रंजन गर्गे यांनी भारतीय समाजात असलेल्या रुढी परंपरा कर्मकांड हे सर्व कसे अवैज्ञानिक आहे व त्यामुळे समस्त भारतीयांच्या विकासात अडथळा निर्माण होत आहे ते अनेक उदाहरणे देवून स्पष्ट केले.

वैज्ञानिक दृष्टीकोनाच्या प्रचार प्रसार केल्यास व विद्यार्थ्यांमध्ये आत्मविश्वास, जिद्द, चिकाटी निर्माण केल्यास आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील वैज्ञानिक निर्माण होतील असा विश्वास व्यक्त केला. भारतीय वैज्ञानिकांनी केलेल्या विविध क्षेत्रातील वैज्ञानिक प्रगतीचा आढावा घेतला. सदर कार्यक्रमास बहुसंख्येने विद्यार्थी व शिखक उपस्थित होते. कार्यक्रम यशस्वी करण्यासाठी प्रा. डॉ. एस. एम. कदम, प्रा. डी. एम. म्हेतर, प्रा. डी. जी. वाठारे, प्रा. डॉ. आर. एन. कणसे यांनी सहकार्य केले. प्रा. के. जे. अदाटे यांनी आभार मानले.

कमिटी प्रमुख

प्रा. जे. व्ही. सरतापे

सिनिअर क्रीडा विभाग

चालू शैक्षणिक वर्ष २०१२-१३चा अहवाल सादर करताना आम्हाला अत्यंत आनंद होतो की, या वर्षात आमच्या महाविद्यालयाने संपूर्ण शिवाजी विद्यापीठात अॅथलेटीक्स या क्रीडाप्रकारची शिवाजी विद्यापीठाची जनरल चॅम्पीयनशीप मिळवली. इतकेच नव्हे तर शिवाजी विद्यापीठाची विभागीय जनरल चॅम्पीयनशीप सुद्धा आमच्या महाविद्यालयाने पटकावली व त्याचबरोबर महिला विभागाची अॅथलेटीक्स या खेळाची वैयक्तिक महिला जनरल चॅम्पीयनशीपसुद्धा आमच्या महाविद्यालयाच्या कु. प्रियांका एकनाथ पाटील हिने पटकावली. तसेच या शैक्षणिक वर्षात आमच्या खेळाडूंनी अॅथलेटिक्स, क्रॉसकंट्री, खो-खो, क्रिकेट, फुटबॉल, हॉकी, मॅराथॉन, तलवारबाजी (फेन्सिंग), पॉवर लिफ्टिंग, शरीर सौष्ठव, कुस्ती या स्पर्धेत भाग घेऊन आमच्या महाविद्यालयाचे राज्य व राष्ट्रीय स्तरावर नाव गाजवले आहे.

* शिवाजी विद्यापीठाच्या मैदानावर झालेल्या शिवाजी विद्यापी अंतर्गत विभागीय (कोल्हापूर जिल्हा) अॅथलेटिक्स स्पर्धेत यश संपादन केलेले खेळाडू खालीलप्रमाणे -

- १) प्रियांका एकनाथ पाटील - १०००० मी., ५००० मी., १५०० मी., ८०० मी. धावणे प्रथम क्रमांक.
- २) साधना बाबूराव करडे - १०००० मी., ५००० मी. धावणे तृतीय क्रमांक, १५०० मी. धावणे द्वितीय क्रमांक
- ३) मालू मारुती शेंडे - १०० मी. धावणे द्वितीय क्रमांक, २०० मी. धावणे प्रथम क्रमांक, भालाफेकमध्ये द्वितीय क्रमांक
- ४) नम्रता रामचंद्र पाटील - ८०० मी., ४०० मी., २०० मी., धावणे द्विती क्रमांक
- ५) शिल्पा शिवाजी कुरळे - ४०० मी. धावणे प्रथम क्रमांक, तिहेरी उडीत द्वितीय क्रमांक.
- ६) अक्षता शिवाजी चिटणीस - गोळाफेकमध्ये द्वितीय

- क्रमांक, भालाफेकमध्ये तृतीय क्रमांक
- ८) सत्यजित सदाशिव चौगुले - ४०० मी. धावणे प्रथम क्रमांक
- ९) ४ X ४०० मीटररिलेत प्रथम क्रमांक मिळाला. या संघात नम्रता पाटील, प्रियांका पाटील, साधना करडे, शिल्पा कुरळे, अक्षता चिटणीस यांचा समावेश होता.
- १०) ४ X २०० मी रिले प्रकारातही प्रथम क्रमांक पटकावला या संघात नम्रता पाटील, मालू शेंडे, प्रियांका पाटील, हर्षाली शेवाळे, शिल्पा कुरळे यांचा समावेश होता.
- * वेणूताई चव्हाण कॉलेज, कराड येथे झालेल्या शिवाजी विद्यापीठ अंतर्गत अंतरविभागीय (कोल्हापूर, सांगली, सातारा) या तीन जिल्ह्यात अॅथलॅटिक्स स्पर्धेत यश संपादन केलेल खेळाडू पुढीलप्रमाणे -
- १) प्रियांका एकनाथ पाटील
 २) साधना बाबूराव करडे
 ३) मालू मारुती शेंडे
 ४) शिल्पा शिवाजी कुरळे
 ५) नम्रता रामचंद्र पाटील
 ६) राजू रामू नागुर्डेकर
 ७) सत्यजित सदाशिव चौगुले
- ८) ४ X ४०० रिले प्रकारात प्रथम क्रमांक पटकावला या संघात नम्रता पाटील, शिल्पा कुरळे, साधना करडे, प्रियांका पाटील, अक्षता चिटणीस यांचा समावेश होता.
- ९) ४ X १०० रिले प्रकारात प्रथम क्रमांक पटकावला या संघात नम्रता पाटील, शिल्पा कुरळे, मालू शेंडे, प्रियांका पाटील, हर्षाली शेवाळे यांचा समावेश होता.
- * नागपूर विद्यापीठ नागपूर येथे झालेल्या १६ व्या महाराष्ट्र राज्य आंतरविद्यापीठ स्पर्धेत शिवाजी विद्यापीठाच्या संघात खालील खेळाडूंचा समावेश -
१. राजू रामू नागुर्डेकर - भालाफेक क्रीडाप्रकारात राज्यात २ रा क्रमांक.
 २. सत्यजीत सदाशिव चौगुले - ४०० मी. धावणे क्रीडाप्रकारात राज्यात ३ रा क्रमांक.
- ४ X ४०० मी. रिले यामध्ये राज्यात २ रा क्रमांक
३. मालू मारुती शेंडे - ४ X ४०० मी. रिले यामध्ये राज्यात २ रा क्रमांक.
४. प्रियांका एकनाथ पाटील - ४ X ४०० मी. रिले यामध्ये राज्यात २ रा क्रमांक
- * नागपूर येथे झालेल्या राज्य स्तरीय अॅम्युचर स्पर्धेत खालील खेळाडूंचा सहभाग.
१. मालू मारुती शेंडे - भालाफेक या क्रीडा प्रकारात राज्यात २ रा क्रमांक
 २. शिल्पा शिवाणी कुरळे
 ३. नम्रता रामचंद्र पाटील - सदर स्पर्धेत उत्तूंग कामगिरी.
- * ठाणे येथे झालेल्या वर्षा हाफमॅरोथॉन स्पर्धेत श्री. परशराम लक्ष्मण भोई याने तृतीय क्रमांक संपादन करून २० हजार रुपये रोख व चषक संपादन केले.
- * कन्या महाविद्यालय कडेगाव सांगली येथे झालेल्या शिवाजी विद्यापीठ अंतर्गत क्रॉसकंट्री या स्पर्धेत महिला गटाने प्रथम क्रमांक तर पुरुष गटाने द्वितीय क्रमांक पटकावला या संघात खालील खेळाडूंचा समावेश होता.
- महिला विजेता संघ -
१. प्रियांका एकनाथ पाटील
 २. साधना बाबूराव करडे
 ३. शिल्पा शिवाजी कुरळे
 ४. संगिता बाबू राठोड
 ५. नम्रता रामचंद्र पाटील
 ६. अक्षता शिवाजी चिटणीस
- पुरुष उपविजेता संघ
१. संतोष बचाराम मगदूम
 २. दिगंबर कृष्णा शेटी
 ३. विक्रम शामराव पाटील
 ४. भाऊसो मारुती निंबळाकर
 ५. बाळू भैरू गावडे
 ६. सचिन सिद्धाप्पा दुंडगे
 ७. सतिश सुभाष सागर

८. दिलीप कुमार आरबोळे

९. मानतेश दुंडाप्पा चिगरी

तसेच प्रियांका एकनाथ पाटील व साधना बाबूराव करडे या दोन विद्यार्थिनींची अखिल भारतीय आंतरविद्यापीठ स्पर्धेसाठी निवड झाली.

* मौनी विद्यापीठ गारगोटी येथे झालेल्या शिवाजी विद्यापीठ अंतर्गत विभागीय (कोल्हापूर जिल्हा) खो-खो महिला स्पर्धेत तृतीय क्रमांक पटकावला. त्यामध्ये पुढील खेळाडूंचा समावेश होता.

१. पद्मा हिराचंद्र राठोड

२. मालू मारुती शेंडे

३. हर्षाली उत्तम शेवाळे

४. अक्षता शिवाजी चिटणीस

५. शिल्पा शिवाजी कुरळे

६. तेजश्री सदाशिव शिंदे

७. नम्रता रामचंद्र पाटील

८. संगीता बाबू राठोड

९. रुपाली शामराव मुळीक

१०. प्रियांका आनंदराव इंगवले

११. पूजा हणमंत गोडसे

१२. गिरीजा संभाजी लोहार

१३. साधना बाबूराव करडे

१४. मनिषा

१५. धनश्री

१६. पद्मा हिराचंद्र राठोड

१७. तेजाली

तसेच कु. शिल्पा शिवाजी कुरळे हिची राष्ट्रीय स्तरीय महिला फुटबॉल स्पर्धेसाठी शिवाजी विद्यापीठ संघातून निवड तसेच विद्यापीठस्तरीय कॅम्पसाठी कु. अक्षता शिवाजी चिटणीस हिची निवड.

* पंजाबी विद्यापीठ पटीयाला येथे झालेल्या अखिल भारतीय आंतरविद्यापीठ स्पर्धेत प्रफुल्ल विलासराव धुमाळ याची तलवारबाजी या खेळात शिवाजी विद्यापीठ संघातून उत्कृष्ट कामगिरी.

* राजस्थान विद्यापीठ जयपुर येथे झालेल्या राष्ट्रीय हॉकी स्पर्धेत सचिन नारायण पोवार याची उत्कृष्ट कामगिरी

* पुणे येथे झालेल्या महिला हॉकी स्पर्धेत गिरीजा संभाजी लोहार हिची उत्कृष्ट कामगिरी.

* दिल्ली येथे झालेल्या इंडोश्रीलंका सर्चटॅलेंट सिरीज मध्ये रामचंद्र हिंदूराव कांबळे व प्रसाद प्रकाश पाटील यांची उत्कृष्ट कामगिरी. तसेच मुंबई येथे झालेल्या राष्ट्रीय क्रिकेट स्पर्धेत प्रदिप जयसिंग मेटके याची लक्ष्यवेधी कामगिरी.

* राष्ट्र संत तुकडोजी महाराज, नागपूर येथे झालेल्या १६ व्या राज्यस्तरीय आंतरविद्यापीठ स्पर्धेसाठी सिध्दार्थ देसाई याची शिवाजी विद्यापीठ संघातून निवड.

या वर्षी वार्षिक स्नेहसंमेलनानिमित्त खो-खो, कबड्डी, अॅथलेटिक्स, क्रीकेट, फुटबॉल, बुद्धीबळ, कुस्ती, शरीर सौष्ठव स्पर्धा घेण्यात आल्या. या स्पर्धेत महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांच्या बरोबर विद्यार्थिनींचासुद्धा उस्फूर्त प्रतिसाद लाभला. या वर्षाचे विशेष आकर्षण ठरले ते विद्यार्थिनींच्या क्रिकेट स्पर्धा. या सर्व स्पर्धातून सिनीयर विभागाची जनरल चॅम्पियनशिप बी.एस्सी.भाग-२ या वर्गाने संपादन केले. तर पुरुष विभागाची जनरल चॅम्पियनशीप श्री. सत्यजीत सदाशिव चौगुले (बी.एस्सी.भाग-२) तर महिला विभागाची जनरल चॅम्पियनशीप कु. मालू मारुती शेंडे (बी.कॉम.भाग-१) हिने संपादन केली. तसेच आमच्या महाविद्यालयाचे आणखीन एक विशेष ठरले ते महाविद्यालयाचे प्रशासकीय कर्मचारी व प्राध्यापक वर्ग यांच्यात झालेली क्रिकेट मॅच ही मॅच प्राध्यापकांच्या संघांनी प्रशासकीय कर्मचाऱ्यांच्या संघांचं पराभव करत जिंकली.

वार्षिक स्नेहसंमेलनानिमित्त आयोजित केलेल्या शरीर सौष्ठव स्पर्धेत 'शिवराज श्री' चा बहुमान विजय गणपती नांदवडेकर (बी.ए.-१) याने पटकावला तर त्याचबरोबर कुस्तीस्पर्धेत 'शिवराज केसरीचा' सलग दुसऱ्या वर्षी पैलवान विजय जाधव याने बहुमान मिळवला.

प्रमुख

प्रा. आर. डी. मगदूम

राष्ट्रीय सेवा योजना

शिवराज महाविद्यालयातील वरीष्ठ राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्यावतीने सन २०१२-२०१३ या शैक्षणिक वर्षामध्ये विविधी कार्यक्रम घेण्यात आले. शिवाजी विद्यापीठाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्यावतीने या शैक्षणिक वर्षात २५० इतकी स्वयंसेवक व स्वयंसेवकांची मर्यादा निश्चित केली त्यानुसार त्यांना प्रवेश देण्यात आला होता. या वर्षात डॉ. आण्णासाहेब हरदारे, प्रा. अनिल कुराडे, प्रा. वसंत कुरळे या प्राध्यापकांनी कार्यक्रम अधिकारी म्हणून काम केले.

सन २०१२-२०१३ या शैक्षणिक वर्षामध्ये राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या नियमित कार्यक्रमांमध्ये महाविद्यालय परीसर स्वच्छता, वृक्षारोपन, क्रीडांगण सफाई इत्यादी श्रमदान कार्यक्रम घेण्यात आले. तसेच लोकसंख्या दिन, गांधी जयंती, हिंदी दिन, कर्मवीर विठ्ठल रामजी शिंदे जयंती, संविधान दिन, स्वामी विवेकानंद जयंती इत्यादींच्या कार्यक्रमांमधून वेगवेगळी व्याख्याने आयोजित करून विद्यार्थ्यांचे मनामध्ये राष्ट्रीय एकात्मता जनजागृती केली होती. राष्ट्रीय सेवा योजना विभागामध्ये रेड रिबन क्लब स्थापन करून त्या अंतर्गत रक्तदान शिबीर, हिमोग्लोबीन तपासणी आणि एड्स जनजागृती अभियान अंतर्गत एड्स अन् जागृती रॅली, पोस्टर प्रदर्शन, निबंध स्पर्धा, युवक मेळावा व एड्स जनजागृती पथनाट्य सादर करण्यात आले. त्या कार्यक्रमासाठी विशेष पाहुणे म्हणून मा. अनिल कारंडे, तहसिलदार गडहिंग्लज मा. सौ. चंचल पाटील, बी.डी.ओ. डॉ. कुरुंदवाडे, डॉ. पट्टणशेट्टी म्हणून लाभले होते. या वर्षामध्ये आमच्या महाविद्यालयाचे राष्ट्रीय सेवा योजनेचे

प्री. एस. आर. डी. कॅम्प कोल्हापूर येथे ४ विद्यार्थी, प्री. एस. आर. डी. कॅम्प पुणे येथे - ३ विद्यार्थी, विद्यापीठ स्तरीय कॅम्प आटपाडी येथे ४ विद्यार्थी, अँडव्हॅचर व उत्कर्ष कॅम्प साठी - ४ विद्यार्थी सहभागी होऊन शिवराज महाविद्यालयाचे नाव उज्वल केले आहे.

या विभागामार्फत विशेष उल्लेखनीय कामगिरी म्हणजे 'राष्ट्रीय मतदार जनजागृती मोहीम' राबवण्यात आली. यामध्ये संपूर्ण गडहिंग्लज शहरामध्ये प्रभातफेरी व मतदार जनजागृती करणारे डिजीटल फलकाचे अनावरण करण्यात आले. हे फलक तहसिलदार ऑफीस, शिवराज कॉलेज, घाळी कॉलेज, झोंडा चौक, एस. टी. स्टँड येथे लावण्यात आले. या कार्यक्रमाचे उद्घाटन मा. अनिल कारंडे तहसिलदार गडहिंग्लज यांच्या हस्ते करण्यात आले. तसेच महिला अन्याय निवारण जनजागृतीसाठी पथनाट्य व प्रभातफेरी काढण्यात आली.

या शैक्षणिक वर्षात राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्यावतीने मौजे करंबळी येथे विशेष श्रमसंस्कार शिबीर आयोजित केले. या शिबीरामध्ये श्रमदानाबरोबरच, बौद्धिक मेजवानही देण्यात आली. त्याचबरोबर विशेष श्रमसंस्कार शिबीरात रस्तादुरुस्ती, ग्रामस्वच्छता, पाणंद दुरुस्ती, मंदिर स्वच्छता, विहीर दुरुस्ती इत्यादी उपक्रम राबवले होते.

प्रमुख

डॉ. ए. जी. हारदारे

शिक्षक-पालक विद्यार्थी समिती

सदर कमिटीच्या वतीने चालू शैक्षणिक वर्षात दि. ५/१/२०१३ रोजी पालक-शिक्षक विद्यार्थी यांच्या संयुक्त मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले. अध्यक्षस्थानी प्राचार्य एस. वाय. कोतमिरे होते. विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी महाविद्यालयामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या विविध उपक्रमांची माहिती त्यावेळी प्राचार्यांनी दिली.

पालकांच्यावतीने श्री. अरुण खटावकर, नारायण मोटे, रविकांत कुलकर्णी यांनी मनोगते व्यक्त केली. प्रा. डॉ. एस. डी. पाटील, प्रा. डॉ. आर. बी. तेली यांनी मार्गदर्शनपर विचार मांडले.

मेळाव्यास बहुसंख्येने पालक-शिक्षक व विद्यार्थी उपस्थित होते. मेळावा यशस्वी करण्यासाठी प्रा. डी. जी. वाठारे, प्रा. एन. आर. कोल्हापूर, प्रा. डॉ. बी. जे. देसाई, प्रा. के. एस. देसाई, प्रा. सी. एस. निकम, प्रा. ए. यु. पटेल, प्रा. व्ही. बी. कुरळे यांनी परिश्रम घेतले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक प्रा. जे. व्ही. सरतापे यांनी केले. प्रा. ए. यु. पटेल यांनी आभार मानले.

कमिटी प्रमुख

प्रा. जे. व्ही. सरतापे

सांस्कृतिक विभाग

आपल्या महाविद्यालयातील विद्यार्थी-विद्यार्थीनींचे कलागुण, व्यक्तिमत्त्व विकास, सभाधिटपणा, साहित्यनिर्मितीला प्रोत्साहन यासारख्या अनेक गोष्टीकडे लक्ष देऊन सांस्कृतिक विभागाच्यामाध्यमातून विविध कार्यक्रमांचे आयोजन सन २०१२-१३ या शैक्षणिक वर्षात करण्यात आले.

* दि. २०/६/२०१२ रोजी प्रभारी प्राचार्य डॉ. टी. एन. पाटील यांच्या निवृत्तीनिमित्त सत्कार समारंभ, मा. प्र. प्राचार्य डॉ. एस. वाय. कोतमिरे यांच्या अध्यक्षतेखाली घेण्यात आला.

* दि. २२/८/२०१२ रोजी डॉ. घाळी कॉलेजमध्ये

वक्तृत्वस्पर्धेसाठी तीन मुले पाठविली.

* दि. २५/८/२०१२ रोजी मा. अनंत दिक्षित यांचे यशवंतराव चव्हाण या विषयावर व्याख्यान घेण्यात आले.

* दि. २/१०/२०१२ रोजी म. गांधी जयंतीनिमित्त व्याख्यान कार्यक्रम.

वक्ते- प्र. प्राचार्य डॉ. एस. वाय. कोतमिरे यांच्या अध्यक्षतेखाली घेण्यात आला.

* दि. ६/१०/२०१२ रोजी प्रा. वाय. पी. कोले व श्री. डी. एम. मोरे यांच्या निवृत्तीनिमित्त सत्कार समारंभ मा. अध्यक्ष किसनराव कुराडे यांच्या प्रमुख उपस्थित घेण्यात आला.

* दि. २५/१०/२०१२ रोजी अॅड. गोविंदराव पानसरे यांचे यशवंतराव चव्हाणांचे कार्य या विषयावर व्याख्यान घेण्यात आले.

* दि. ८/१२/२०१२ रोजी अॅड. शीतल शिप्पूरकर (निपाणी), श्री. मानसिंग गायकवाड (पुणे) यांच्या अध्यक्षतेखाली घेण्यात आला.

विषय : स्त्री-पुरुष समानता

* दि. १७/१२/२०१२ रोजी डॉ. सोमनाथ रोडे (लातूर) यांचे आजच्या युवकांसमोरील आव्हाने या विषयावर व्याख्यान घेण्यात आले.

* दि. १८/१२/२०१२ रोजी श्री. के. डी. कोल्हे (लोणावळा) यांचे 'ताणतणाव' या विषयावर व्याख्यान घेण्यात आले.

* दि. ७/४/२०१३ रोजी संभजीराव माने कनिष्ठ महाविद्यालयाचे प्रा. एस. एस. सावंत यांचा सेवा निवृत्तनिमित्त सत्कार समारंभ मा. अध्यक्ष किसनराव कुराडे यांच्या प्रमुख उपस्थित घेण्यात आला.

याशिवाय सर्व राष्ट्रीय पुरुषांच्या जयंती-पुण्यतिथी कार्यक्रमाचे आयोजन व वेळोवेळी मा. प्राचार्यांच्या परवानगीने त्या त्या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.

विभाग प्रमुख

डॉ. ए. बी. कुंभार

अग्रणी महाविद्याय कार्यक्रम समिती

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर अंतर्गत अग्रणी महाविद्यालय योजना राबविली जात आहे. या योजनेतून आमच्या महाविद्यालयात अग्रणी महाविद्यालय कार्यक्रम समिती कार्यरत आहे. या समितीच्यावतीने दि. ६/९/२०१२ रोजी 'महाविद्यालयीन विद्यार्थी आणि योगाचे महत्त्व' या विषयावर योगगुरु प्रा. शंकरराव खाडे आणि मा. प्रा. किसनराव कुराडे यांच्या मार्गदर्शनाखाली एकदिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले.

दि. २३/१/२०१३ रोजी 'ताण व्यवस्थापन' या विषयावर डॉ. भरत नाईक यांच्या मार्गदर्शनाखाली एकदिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले. दि. २५/२/२०१३ रोजी 'आजचा युवक व व्यक्तिमत्व विकास' या विषयावर श्री. के. डी. कोल्हे यांच्या मार्गदर्शनाखाली एकदिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले. या कार्यशाळांसाठी डॉ. बी. डी. अजळकर, प्रा. राजेंद्र गुंडे, डॉ. एस. एम. कदम, प्रा. एन. बी. एकिले यांचे अनमोल सहकार्य लाभले. या कार्यशाळांमध्ये गडहिंग्लज, आजरा, चंदगड परिसरातील विविध महाविद्यालयातील विद्यार्थी सहभागी झाले होते.

समिती प्रमुख

प्रा. ए. के. मोरमारे

प्रसिद्धी विभाग समिती

शिवराज महाविद्यालयामध्ये सन २०१२-१३ या शैक्षणिक वर्षातील झालेल्या अनेक सांस्कृतिक, सामाजिक, शैक्षणिक उपक्रमाची वृत्तपत्रातील प्रसिद्धी नेमकी व ठळकप्रमाणे करण्यात आली. या कामात फोटोग्राफर श्री. चंदू नाईक व वार्ताकन श्री. अनिल कलकुटकी आणि विविध वृत्तपत्रे यांचे बहुमोल सहकार्य लाभले.

या कामासाठी प्रा. आर. डी. कमते, प्रा. के. एस. देसाई, प्रा. टी. व्ही. चौगले, प्रा. आर. के. पाटील यांचे उत्तम सहकार्य लाभले.

विभाग प्रमुख

डॉ. एस. बी. माने

पदव्युत्तर विभाग

शिवराज महाविद्यालयातील पदव्युत्तर विभागामध्ये एम. ए. भाग १ व २ मध्ये मराठी, हिंदी, इंग्रजी, अर्थशास्त्र व एम. कॉम. (अॅड. अकॉटन्सी) या वर्गांमध्ये २०१२-१३ या शैक्षणिक वर्षासाठी ४१० विद्यार्थी-विद्यार्थिनी प्रवेश घेतला आहे. विद्यापीठाच्या नियमानुसार तुकडी (५० विद्यार्थी) पुर्ण झालेनंतर विद्यार्थ्यांच्या मागणीवरून एम.कॉम.भाग-१ - ३०, एम.ए.भाग-१ मराठी व हिंदी प्रत्येकी १० वाढीव विद्यार्थ्यांना विद्यापीठाचे परवानगी घेऊन प्रवेश देणेत आला. एम.ए. समाजशास्त्र हा विभागही लवकरच सुरु होत आहे.

विद्यार्थ्यांच्या प्रचंड उत्साह व उपस्थित संपन्न झालेल्या स्वागत समारंभात संस्था अध्यक्ष मा. प्रा. किसनराव कुराडे व शिवाजी विद्यापीठातील अर्थशास्त्र विभागाचे प्रा. डॉ. व्ही. बी. जुगळे यांनी मोलाचे मार्गदर्शन केले.

गडहिंग्लज, आजरा, चंदगड, भुदरगड व कागल या तालुक्यातील ग्रामीण व सीमा भागातून येणाऱ्या विद्यार्थ्यांना दुपारच्या सत्रात अनुभवी व तज्ञ प्राध्यापकांचे मार्गदर्शन लाभत आहे. त्याचबरोबर महाविद्यालयाच्या सुसज्ज व अध्यावत ग्रंथालय व अभ्यासिकेचा लाभ विद्यार्थ्यांना होत आहे. एम.कॉम. (अॅड. अकॉटन्सी) मधील ४५ विद्यार्थी आपले शोधनिबंध तयार करित आहेत.

पदव्युत्तर शिक्षणासाठी महाराष्ट्र पुरस्कृत 'एकलव्य आर्थिक सहाय्य' शिष्यवृत्तीसाठी आपल्या पदव्युत्तर विभागातील १२ विद्यार्थी-विद्यार्थिनी पात्र ठरल्या आहेत.

पदव्युत्तर विभागाच्या यशामध्ये आमच्या संस्थेचे अध्यक्ष मा. प्रा. किसनराव कुराडे, सि.ई.ओ.मा. एन. डी. खिचडी, प्राचार्य डॉ. एस. वाय. कोतमिरे, मा. प्रा. अनिल कुराडे या मान्यवरांचे मोलाचे मार्गदर्शन लाभत आहे. तसेच मराठी विभाग प्रमुख प्रा. एस. सी. जोशी, इंग्रजी विभाग प्रमुख डॉ. एन. आर. सावंत, कॉमर्स विभाग प्रमुख डॉ. आर. बी. तेली, हिंदी विभाग प्रमुख प्रा. एन. बी. एकिले, मा. रजिस्ट्रार संतोष शहापूरकर, मा. ग्रंथपाल संदिप कुराडे यांचे मोलाचे सहकार्य लाभत आहे.

विभाग प्रमुख

डॉ. डी. आर. खटके

शिष्यवृत्ती विभाग

सन २०१२-१३ मध्ये महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना विविध स्तरावर मिळालेली शिष्यवृत्ती -

एकलव्य शिष्यवृत्ती धारक विद्यार्थी :

- पाटील रंजना विष्णू-एम.ए.भाग-१ मराठी रु. ५०००/-
 आरभावी समिना हसन-एम.ए.भाग-१ हिंदी रु. ५०००/-
 पाटील माधवी सुर्यकांत-एम.ए.भाग-१ हिंदी रु. ५०००/-
 पाटील शितल रामचंद्र-एम.ए.भाग-१ हिंदी रु. ५०००/-
 प्रधान कविता अर्जुन-एम.ए.भाग-१ हिंदी रु. ५०००/-
 बस्ताडे ज्योती अण्णाराव-एम.ए.भाग-१ इंग्रजी रु.५०००/
 देवार्डे निलांबरी निवास-एम.ए.भाग-१ इंग्रजी रु.५०००/-
 देवण जयश्री जयंत-एम.ए.भाग-१ इंग्रजी रु.५०००/-
 मगदूम भाग्यश्री अनिल-एम.ए.भाग-१ इंग्रजी रु.५०००/-
 फाटक रमेश नागोजी-एम.ए.भाग-१ अर्थशास्त्र रु.५०००/-
 हजगुळकर अश्विनी अनंत-एम.कॉम.भाग-१ रु.५०००/-
 कडुतरकर राखी कृष्णा-एम.ए.भाग-१ इंग्रजी रु.५०००/-

शिवाजी विद्यापीठ गुणवत्ता शिष्यवृत्ती :

- घाडगे शुभांगी राजाराम - बी.एस्सी-१
 नायक सुषमा श्रीकांत - बी.एस्सी-३
 अत्तार सलमा सरदार - बी.ए.-१
 दळवी मनीषा अमृता - बी.ए.-२
 पोवार दीपिका शुक्राचार्य - बी.ए.-२
 कुरळे स्वप्नाली सुरेश - बी.ए.-१
 साठे अश्विनी मधुकर - बी.कॉम.-१
 पाटील नूतन दत्तात्रय - बी.कॉम.-१
 माने गितांजली मनोज - बी.कॉम.-१

प्राचार्य बॅरि. पी. जी. पाटील प्रतिष्ठान, सातारा गुणवत्ता शिष्यवृत्ती

- हसन सिकंदर मुल्ला - बी.ए.भाग-१ रु. २०००/-
 कुं. स्वाती कृष्णा चोथे- बी.ए.भाग-२ रु. २०००/-

विभाग प्रमुख

प्रा. के. जे. अदाते

राष्ट्रीय छात्रसेना (एन.सी.सी.)

राष्ट्रीय छात्रसेनेमधून छात्रामध्ये नेतृत्व गुण संपन्न व्हावेत व देशासाठी चांगले नागरिक घडावेत या उद्देशाने सन २०१२-१३ या शैक्षणिक वर्षासाठी एकूण ५२ छात्रांना राष्ट्रीय छात्रसेनेमध्ये प्रवेश देण्यात आला. त्याचबरोबर एन.सी.सी. परीक्षेमध्ये यशस्वी होण्यासाठी कवायत, शस्त्रज्ञान, नकाशा वाचन, नागरिक सुरक्षा व आत्मरक्षा अशा विविध प्रकारचे प्रशिक्षण देण्यात आले.

युवकांमध्ये देशभक्ती, अनुशासन, आत्मविश्वास, सहनशिलता, आस्था व एकात्मतेच्या भावनेची जागृती व विकास व्हावा यासाठी राष्ट्रीय व राज्य पातळीवरील शिबिरांसाठी पाठविण्यात आले.

दिल्ली येथे झालेल्या रिपब्लिक डे संचलनासाठी कोल्हापूर जिल्ह्यातून कॅडेट शुभम शरद जोशी याची निवड करण्यात आली. तसेच हे श्रेय मिळवण्यासाठी त्याने कोल्हापूर येथे होणाऱ्या PRE-RDC चे चार कॅम्प पात्र केले. तसेच औरंगाबाद येथे होणाऱ्या IGC कॅम्पसाठी ही तो पात्र ठरला.

अहमदनगर येथे झालेल्या आर्मी अटॅचमेंट कॅम्पसाठी

१. ज्युनि.अंडर आफिसर - धनंजय सुरेश मोरबाळे
२. सार्जेंट - शैलेश श्रीकांत रावण
३. कॅडेट - विश्वजीत अनिलराव कुराडे

यांची निवड करण्यात आली. तरी सदर कॅम्पमध्ये कॅडेटसना शास्त्रशिक्षा, नकाशावाचन, आर्मीचे बेसिक ट्रेनिंग देण्यात आले.

कोल्हापूर येथे झालेल्या शिवाजी ट्रेल ट्रेक कॅम्पसाठी-

१. कॅडेट - योगेश पोवार
२. कॅडेट - विनायक पाटील
३. कॅडेट - सुरेश चौगुले
४. कॅडेट - ललितकुमार घरपणकर
५. कॅडेट - सुरेश चौगुले

यांची निवड करण्यात आली. या कॅम्पसाठी सह्याद्रीच्या डोंगर दर्यांतून शिवरायांचा जयघोष करत जवळपास १५० कि.मी. अंतर चालत पूर्ण केले.

कोल्हापूर येथे झालेल्या टी.एस.सी. कॅम्पमध्ये -
कॅडेट - महेश धनाजी भोईटे याची निवड करण्यात आली.

'९ ऑगस्ट' क्रांतीदिनानिमित्त घेण्यात आलेल्या रक्तदान शिबीरामध्ये ५२ छात्रांनी रक्तदान केले. एकूण १६० बॅगा रक्त संकलन झाले. 'रस्ता सुरक्षा सप्ताह' निमित्त जनजागृती रॅली काढण्यात आली. एन.सी.सी. वर्धापन दिनानिमित्त आमच्या कॅडेटसनी वृक्षारोपनाबरोबर विविध कार्यक्रम राबवण्यात आले. १ डिसेंबर रोजी संपूर्ण शहरातून एड्स जनजागृती रॅली काढण्यात आली.

महाविद्यालया अंतर्गत घेण्यात आलेल्या स्पर्धेमध्ये -
सिनिअर अंडर ऑफिसर - श्रीधर विठ्ठल कुंभार याची बेस्ट कॅडेट,
ज्युनि. अंडर ऑफिसर - रुपेश शिवाजी सोले याची बेस्ट ड्रिल,
ज्युनि. अंडर ऑफिसर - धनंजय सुरेश मोरबाळे याची बेस्ट डिसिप्लीन,
सार्जंट - शैलेश श्रीकांत रावण याची बेस्ट अचीव्हमेंट म्हणून कॅडेट - रोहीत राजू सोनटक्के याची बेस्ट ट्रेसिंग म्हणून निवड करण्यात आली.

महाविद्यालयातील रिटन टेस्टमध्ये कॅडेट- महेश भोईटे, रोहीत सोनटक्के, सचिन खणदाळे यांनी प्रथम, द्वितीय व तृतीय क्रमांक मिळवला. कॅडेट - सुशांत हुंदळेकर याने उत्तेजनार्थ क्रमांक पटकावला.

आमच्या महाविद्यालयातील एन.सी.सी विभागातील कॅडेट या सालात आर्मी, नेव्ही, पोलीस, एअरफोर्स यासारख्या प्रशासकीय सेवेत महाविद्यालयाकडून मिळालेल्या प्रशिक्षणावर व त्यांच्या प्रयत्नांवर रूजू झाले आहेत.

गतवर्षी झालेल्या 'बी' व 'सी' सर्टिफिकेट परिक्षेचा निकाल ९०% असून सार्जंट शैलेश रावण याने 'बी' प्रमाणपत्र परीक्षेमध्ये 'अ' श्रेणी मिळवून महाविद्यालयाची परंपरा कायम राखली. आमच्या एन.सी.सी. विभागास

संस्थेचे अध्यक्ष प्रा. किसनराव कुराडे यांचे तसेच ५६ महाराष्ट्र बटालियनचे एन.सी.सी. चे कमांडींग ऑफिसर कर्नल पी. सी. पोवार, महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. वाय. कोतमिरे यांचे प्रोत्साहन लाभले.

लेफ्टनंट

प्रा. आर. डी. मगदूम

सामाजिक शास्त्र मंडळ

सामाजिकशास्त्र मंडळाच्यावतीने दि. २८/१२/२०१२ रोजी एफ.डी.आय. च्या धोरणांचे समाजात होणाऱ्या परिणामाची चर्चा केली. कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्ताविक प्रा. एन. आ. कोल्हापूर यांनी केले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य डॉ. एस. वाय. कोतमिरे होते. प्रा. आर. व्ही. गुंडेनी आभार मांडले.

विभाग प्रमुख

प्रा. एन. आर. कोल्हापूर

विद्यार्थी व्यक्तिमत्व विकास कमिटी

- विद्यार्थी व्यक्तिमत्व विकास कमिटी मार्चत सन २०१२-१३ मध्ये खालीलप्रमाणे कार्यक्रम घेण्यात आले.
१. ७ सप्टेंबर २०१२ रोजी डॉ. रंजन गर्गे यांचे 'वैज्ञानिक दृष्टीकोन' या विषयावर व्याख्यान संपन्न झाले.
 २. दि. २४ जानेवारी २०१२ रोजी क्रिटवडे, ता. आजरा येथे एकदिवसाचे निसर्गभ्रमण, पक्षी निरीक्षण कार्यक्रम घेण्यात आला.
 ३. वार्षिक स्नेहसंमेलनानिमित्त लेखी व तोंडी प्रश्न मंजुषा स्पर्धा घेण्यात आली व यशस्वी विद्यार्थ्यांना प्रमाणपत्र व पुस्तक स्वरूपात बक्षीसे देण्यात आली.
 ४. २८ फेब्रुवारी २०१३ रोजी 'राष्ट्रीय विज्ञान दिना' निमित्त डॉ. संजीव गलांडे (आयसर पुणे) शांतीस्वरूप भटनागर पुरस्कार विजेते तरुण शास्त्रज्ञ यांचे 'जनुकीयशास्त्र व मानवीजीवन' यावर व्याख्यानाचे आयोजन केले होते.

डॉ. एस. के. नेलें

निबंध व वक्तृत्व स्पर्धा विभाग

* यशवंतराव चव्हाण वाचनालय विटा (जि. सांगली) यांनी आयोजित केलेल्या राज्यस्तरीय निबंध स्पर्धेमध्ये कु. अंकिता प्रकाश शहा (बी.एस्सी.भाग-२) ह्या विद्यार्थिनीने 'आजच्या युगातील वर्किंग वुमेन' ह्या विषयावर लिहिलेल्या निबंधास विशेष प्राविण्यासह प्रथम क्रमांक प्राप्त केला. उत्तूर, जि. कोल्हापूर येथे ही संपन्न झालेल्या निबंध स्पर्धेमध्ये सदर विद्यार्थिनीने प्रथम क्रमांक प्राप्त केला आहे.

* शाहू वाचनालय, गारगोटी येथे संपन्न झालेल्या वक्तृत्व स्पर्धेमध्ये कु. पूनम संकपाळ (बी.ए.भाग-१) ह्या विद्यार्थिनीस यश प्राप्त झाले.

ह्या शिवाय कु. सुप्रिया कुराडे, गौरी श्रेष्ठी, अविराज पाटील, योगेश्री पाटील इ. विद्यार्थी-विद्यार्थिनींनी वेगवेगळ्या ठिकाणी संपन्न झालेल्या वक्तृत्व स्पर्धांमध्ये सहभाग घेतला आहे.

विभाग प्रमुख

डॉ. मनमोहन राजे

विवेक वाहिनी समिती

- श्रीमती शेवंताबाई शिंत्रे ह्यांचे दि. ५/९/२०१२ रोजी 'वारकरी संप्रदाय आणि समाजप्रबोधन' ह्या विषयावर व्याख्यान संपन्न झाले.
- दि. ७/१/२०१३ रोजी व्यसन मुक्तीवर आधारित 'प्रतिज्ञा' फिल्म विद्यार्थ्यांना दाखविण्यात आली. त्यानंतर 'व्यसनमुक्त समाज' ह्या विषयावर विद्यार्थी-विद्यार्थिनींचे चर्चासत्र संपन्न झाले. चर्चासत्रामध्ये सचिन हिरेमठ, कु. प्रतिका नाईक, मयूर दावणे, भाग्यश्री येजरे, सुप्रिया कुराडे, अविराज पाटील, विरु स्वामी इ. विद्यार्थी-विद्यार्थिनींनी सहभाग घेतला.

विभाग प्रमुख

डॉ. मनमोहन राजे

शिवराज ललितकला मंडळ

ललित कला मंडळातर्फे या शैक्षणिक वर्षात चित्रकला क्षेत्रात 'पोस्टर स्पर्धा' आयोजित केली होती. या स्पर्धेत १० स्पर्धकांनी सहभाग घेतला. पोस्टर स्पर्धा सामाजिक विषयाशी संबंधित अशाच आयोजित केल्या गेल्या.

स्त्री भ्रूणहत्या, दुष्काळ, जनसाक्षरता, व्यसनाधीनता या विषयावर पोस्टर तयार केले गेले. यातून विद्यार्थ्यांची कल्पकता आणि सामाजिक जाणीव ही व्यक्त झाली.

निसर्ग मंडळ-शिवराज

गिरीभ्रमण मंडळ

सालाबादप्रमाणे यावर्षीही २४ जाने. २०१३ रोजी शिवराज गिरीभ्रमण मंडळाच्यावतीने 'किटवडे-ट्रेक' अरण्यभ्रमण आयोजित केले होते. आजरा तालुक्यातील किटवडे जंगलामध्ये पाण्यासाठी ६३ विद्यार्थी व १० प्राध्यापकांनी सहभाग दिला. पाहुणे प्राध्यापक श्री. मगर यांच्या मार्गदर्शनाने आणि डॉ. एस. के. नेले यांच्या मार्गदर्शनाने विद्यार्थी आणि प्राध्यापकांना विवि वनस्पतींचे उपयोग आणि प्राध्यापकांना विवि वनस्पतींचे उपयोग आणि महत्त्व कळून आले. दुर्मीळ वनस्पतींचे दर्शनही घडून आले. १४ कि.मी.च्या या अरण्यभ्रमणाने विद्यार्थ्यांच्या मनात निसर्ग, पर्यावरण आणि माणूस यांचे नेमके नाते दृढ झाले आणि महत्त्वही कळून येण्यास मदत झाली.

प्रमुख

प्रा. सुधीर जोशी

वाणिज्य मंडळ

- वाणिज्य मंडळामार्फत यावर्षी पुढील कार्यक्रम राबविले -
- दि. २८/८/२०१२ रोजी स्वागत समारंभ आयोजित केला त्यासाठी अॅड. दिव्जय कुराडे प्रमुख पाहुणे म्हणून लाभले.
 - 'वाणिज्य व व्यवस्थापन क्षेत्रातील बदलते प्रवाह' या विषयावर मा. श्री. चंद्रशेखर फडणीस, एम.डी.,

अण्णाभाऊ सहकारी सूतगिरणी, आजरा यांचे व्याख्यान संपन्न झाले.

३. दि. २२/१२/२०१२ रोजी 'करीअर डेव्हलपमेंट अॅण्ड जॉब अपॉर्च्युनिटीज' या विषयावरील आयफील इन्स्टिट्यूट, लोणावळा यांचे शिबीर पार पाडले. त्यावेळी कु.स्नेहल वायकर आणि कु. दिप्ती नागवेकर यांनी मार्गदर्शन केले.
४. श्री. दयानंद पाटील, तिऊरवाडी (एम.डी.सी.एम.)यांचे विषयावरील व्याख्यान संपन्न झाले.
५. ग्राहक संरक्षण कायदा १९८६ संदर्भात अॅड. दशरथ दळवी यांचे दि. १४/१/२०१३ रोजी व्याख्यान झाले.
६. बी.कॉम.-३ च्या विद्यार्थ्यांना 'आधुनिक व्यवस्थापन पद्धती' या विषयाच्या बदलत्या अभ्यासक्रमासंदर्भात प्रा. एन. बी. भागवत, कागल यांचे व्याख्यान संपन्न झाले.
७. सेबी फायनान्स अॅडव्हायझर या नात्याने प्रा. कोरे, के.आय.टी. कॉलेज, कोल्हापूर यांनी विद्यार्थ्यांना गुंतवणूकी संदर्भात मार्गदर्शन केले.
८. बी.कॉम.-३ च्या विद्यार्थ्यांनी सालाबादप्रमाणे मुकबध्दर विद्यालय, चैतन्य अपंगमती विद्यालय येथील विद्यार्थ्यांना भेटवस्तू व खाऊ वाटला, त्यासाठी महाविद्यालयातून त्यांनी मदत गोळा केली.
९. या वर्षी वाणिज्य विभागामार्फत गोकूळ, कणेरी मठ, शिनोळी एम.आय.डी.सी. येथे शैक्षणिक सहल आयोजित केली. त्यामध्ये बी.कॉम.-३ चे विद्यार्थी आणि 'औद्योगिक व्यवस्थापन' विषयांचे विद्यार्थी सहभागी झाले. बी.कॉम.-३ च्या शुभेच्छा कार्यक्रमांमध्ये प्रा. एन. डी. खिचडी यांचे अमोल मार्गदर्शन लाभले. वरील प्रकारे विविध विषयावरील व्याख्यानांद्वारे आणि सहलीद्वारे विद्यार्थ्यांना प्रात्यक्षिक अनुभव वाढविण्यावर भर देण्यात आला. त्यासाठी प्रा. डी. पी. कांबळे, प्रा. महेश चौगुले, प्रा. सौ. शिंदे यांचे सहकार्य लाभले.

विभाग प्रमुख - डॉ. रविंद्र तेली

शिवराज (वार्षिक नियतकालिक)

सन २०१२-१३ या शैक्षणिक वर्षामध्ये मा. प्र. प्राचाय डॉ. एस. वाय. कोतमिरे यांनी 'शिवराज २०१३' या महाविद्यालयाच्या वार्षिक नियतकालिकाची कार्यकारी संपादक म्हणून जबाबदारी सोपवली. वार्षिक अंका विषयीची माझी जबाबदारी लक्षात घेऊन मी वर्षभर महाविद्यालयातील विद्यार्थी-विद्यार्थिनींना कथा, कविता, वैचारिक लेख, प्रवासवर्णन यांचे लेखन करण्यासाठी प्रवृत्त केले. त्यामुळे विद्यार्थ्यांमध्ये लेखनाची व वाचनाची आवड निर्माण होत गेली. त्यातूनच त्यांनी कथा, कविता, ललित लेख, वैचारिक लेख यामध्ये लेखन केले. यामधून विद्यार्थ्यांच्या कलागुणांना नक्कीच वाव मिळाला असून भविष्यकाळात या विद्यार्थ्यांमधून कवी व लेखक निर्माण होतील असे वाटते.

प्रस्तुत नियतकालिक म्हणजे महाविद्यालयाचा आरसा आहे. त्यातून महाविद्यालयातील विद्यार्थी व विद्यार्थिनी बरोबरच प्राध्यापक व प्रशासकीय कर्मचारी यांची प्रतिमा उमटत असते. प्राध्यापकांची वाटचाल, त्यांनी मिळविलेले यश, त्यांनी केलेले संशोधन, केलेले समाजकार्य ही महाविद्यालयाची ताकद असते. ही ताकद समाजापर्यंत, पालकांपर्यंत पोहचविण्याचे काम हे नियतकालिक करते या दृष्टीने 'शिवराज २०१३' हे नियतकालिक अधिक महत्त्वपूर्ण ठरते.

'शिवराज २०१२' या अंकामध्ये प्रसिद्ध झालेला तुषार चोथेलिखित 'Anna Hajar : The Creator of Ralegan siddhi' या लेखास शिवाजी विद्यापीठ नियतकालिक स्पर्धेत दुसरा क्रमांक मिळाला. त्याचे महाविद्यालयाच्यावतीने हार्दिक अभिनंदन !

कार्यकारी संपादक
प्रा. अशोक मोरमारे

संभाजीराव माने कला, वाणिज्य व विज्ञान कनिष्ठ महाविद्यालय, गडहिंग्लज

ज्युनिअर क्रीडा विभाग

संभाजीराव माने कनिष्ठ महाविद्यालयाची धावण्याच्या स्पर्धा जिंकण्याची कॉलेजच्या स्थापनेपासूनची अजिंक्य परंपरा आहे. त्याचबरोबर खो-खो, फुटबॉल, कबड्डी, स्केटींग या स्पर्धेमध्ये राज्यस्तरावर सुयश संपादन केले आहे.

११ खेळाडूंची राज्य स्पर्धेसाठी निवड.

१) श्री. रणजित चाळू पाटील - ११ वी सायन्स :

- दि. २० ते २३ नोव्हेंबर २०१२ रोजी जालना येथे झालेल्या महाराष्ट्र राज्य शासकीय अॅथलेटिक्स क्रीडा स्पर्धेमध्ये ४ X ४०० मी. धावण्याच्या रिले स्पर्धेत द्वितीय क्रमांक संपादन केले व ४०० मी. धावणे स्पर्धेसाठी निवड तसेच नागपूर येथे दि १४ ते १६ ऑक्टोबर २०१२ रोजी झालेल्या अॅम्युचर अॅथलेटिक्स क्रीडा स्पर्धेत २०० मी. धावणे तृतीय क्रमांक व ४ X ४०० मी. धावणे रिले स्पर्धेत द्वितीय क्रमांक.

२) श्री. सुशांत धनाजी हंडळेकर - ११ वी सायन्स :

- दि. २० ते २३ नोव्हें. २०१२ रोजी जालना येथे झालेल्या महाराष्ट्र राज्य शासकीय अॅथलेटिक्स क्रीडा स्पर्धेमध्ये ४ X ४०० मी. धावण्याच्या रिले स्पर्धेत द्वितीय क्रमांक संपादन केले व नागपूर येथे दि. १४ ते १६ ऑक्टो. २०१२ रोजी झालेल्या अॅम्युचर अॅथलेटिक्स क्रीडा स्पर्धेसाठी बांबू उडी या प्रकारात निवड.

३) श्री. सागर धोंडिबा गावडे - १२ वी आर्टस :

- दि. २० ते २३ नोव्हे. २०१२ रोजी जालना येथे झालेल्या महाराष्ट्र राज्य शासकीय अॅथलेटिक्स क्रीडा स्पर्धेमध्ये ४ X ४०० मी. धावण्याचा रिले स्पर्धेत द्वितीय क्रमांक संपादन केले व नागपूर येथे दि. १४ ते १६ ऑक्टो. २०१२ रोजी झालेल्या महाराष्ट्र राज्य अॅम्युचर अॅथलेटिक्स क्रीडा स्पर्धेसाठी १५०० मी. धावणेसाठी निवड.

४) श्री. अक्षय जगन्नाथ पाटील - १२ वी कॉमर्स :

दि. २० ते २३ नोव्हें. २०१२ रोजी जालना येथे

झालेल्या महाराष्ट्र राज्य शासकीय अॅथलेटिक्स क्रीडा स्पर्धेमध्ये ४ X ४०० मी. धावण्याच्या रिले स्पर्धेत द्वितीय क्रमांक संपादन केले.

५) श्री. साईकिशन विष्णू नाईक - १२ वी आर्टस :

दि. २० ते २३ नोव्हें. २०१२ रोजी जालना येथे झालेल्या महाराष्ट्र राज्य शासकीय अॅथलेटिक्स क्रीडा स्पर्धेमध्ये ४ X ४०० मी. धावण्याच्या रिले स्पर्धेत द्वितीय क्रमांक संपादन केले व नागपूर येथे दि. १४ ते १६ ऑक्टो. २०१२ रोजी झालेल्या महाराष्ट्र राज्य अॅम्युचर अॅथलेटिक्स क्रीडा स्पर्धेसाठी ३००० मी. धावणे ट्रिपल चेससाठी निवड.

६) कु. ऐश्वर्या सुभाष कदम - ११ वी आर्टस :

दि. २० ते २३ नोव्हें. २०१२ रोजी जालना येथे झालेल्या महाराष्ट्र राज्य शासकीय अॅथलेटिक्स क्रीडा स्पर्धेमध्ये ८०० मी. धावणे स्पर्धेत तृतीय क्रमांक व नांदेड येथे झालेल्या महाराष्ट्र राज्य अॅम्युचर अॅथलेटिक्स क्रीडा स्पर्धेसाठी ४०० ते ८०० मी. धावण्यासाठी निवड.

७) श्री. राहूल भरत गुंठे - ११ वी सायन्स :

१४ ते १६ ऑक्टो. २०१२ रोजी झालेल्या महाराष्ट्र राज्य अॅम्युचर अॅथलेटिक्स क्रीडा स्पर्धेसाठी ८०० मी. धावणेसाठी निवड.

८) श्री. वैभव विजय गोसावी - ११ वी :

पुणे येथे झालेल्या महाराष्ट्र राज्य शासकीय शालेय रोटर स्केटींग स्पर्धेमध्ये टाईम्स ट्रॅव्हल तृतीय, रोडरेस तृतीय, ओव्हर ऑल चतुर्थ क्रमांक संपादन केला.

९) कु. आरती सखाराम कासारकर - १२ वी सायन्स :

नागपूर येथे दि. १४ ते १६ ऑक्टो. २०१२ रोजी झालेल्या महाराष्ट्र राज्य अॅम्युचर अॅथलेटिक्स क्रीडा स्पर्धेसाठी २०० मी. धावणेसाठी निवड.

१०) कु. संजीवनी संभाजी नौकुडकर - १२ वी आर्टस :

नागपूर येथे दि. १४ ते १६ ऑक्टो. २०१२ रोजी झालेल्या महाराष्ट्र राज्य अॅम्युचर अॅथलेटिक्स क्रीडा

स्पर्धेसाठी ३००० मी., ५००० मी. धावणेसाठी निवड.

११) **कु. सायली भास्कर पाटील - ११ वी कॉमर्स :**
नांदेड येथे झालेल्या महाराष्ट्र राज्य अॅम्युचर
अॅथलेटिक्स क्रीडा स्पर्धेसाठी २०० मी. धावणेसाठी
निवड.

* **संभाजीराव माने ज्युनिअर कॉलेजच्या सहा
खेळाडूंची महाराष्ट्र राज्य अॅथलेटिक्स क्रीडा स्पर्धेसाठी
निवड**

दि. २८ व २९ ऑक्टो. २०१२ रोजी राजाराम बापू
स्पोर्ट्स कॉम्प्लेक्स द्वारा व विद्यानिकेतन इंग्लिश मेडियम
स्कूल साखराळे, ता. वाळवा, जि. सांगली येथे झालेल्या
विभागीय शालेय अॅथलेटिक्स क्रीडा स्पर्धेमध्ये आमच्या
संभाजीराव माने ज्युनिअर कॉलेजच्या खेळाडूंनी घवघवीत
सुयश संपादन केले. या क्रीडा स्पर्धेमध्ये कोल्हापूर, सांगली,
सातारा, सिंधुदुर्ग, रत्नागिरी, कोल्हापूर महानगरपालिका व
सांगली महानगरपालिका या जिल्हांनी यामध्ये सहभाग
घेतला होता. आमच्या या सर्व खेळाडूंची जिल्हा क्रीडा
संकूल एस. पी. ऑफीस जालना येथे निवड झाली. या
स्पर्धेमध्ये खालील खेळाडूंनी सुयश संपादन केले.

- १) **कु. ऐश्वर्या सुभाष कदम -**
८०० मी. धावणे सुवर्णपदक विजेती.
- २) **श्री. रणजीत चाळू पाटील -**
४०० मी. धावणे सिल्व्हर पदक विजेता.
- ३) **श्री. सागर धोंडीबा गावडे -**
५ कि.मी. धावणे क्रॉस कंट्री सहावा क्रमांक.
- ४) **४ X ४०० मी. धावणे रिले रेस सुवर्णपदक विजेत -**
श्री. रणजीत चाळू पाटील, श्री. सुशांत धनाजी
हुंदळेकर, श्री. अक्षय जगन्नाथ पाटील, श्री. सागर
धोंडीबा गावडे, श्री. साईकिशन विष्णू नाईक

* **जिल्हास्तरीय अॅथलेटिक्समध्ये सुयश -**

कोल्हापूर येथे दि. २५ ते २७ सप्टें. २०१२ रोजी
झालेल्या कोल्हापूर जिल्हा शासकीय शालेय अॅथलेटिक्स
क्रीडा स्पर्धेमध्ये आमच्या कॉलेजच्या खेळाडूंनी खालील

प्रमाणे सुयश संपादन केले.

- १) **श्री. रणजीत चाळू पाटील -**
४०० मी. धावणे प्रथम क्रमांक.
- २) **श्री. सागर धोंडीबा गावडे -**
८०० मी. धावणे तृतीय क्रमांक.
- ३) **कु. ऐश्वर्या सुभाष कदम -**
८०० मी. धावणे प्रथम क्रमांक.
- ४) **कु. आरती सखाराम कासारकर -**
२०० मी. धावणे तृतीय क्रमांक.
- ५) **४ ह ४०० मी. धावणे रिले रेस मुले प्रथम क्रमांक.**
श्री. रणजीत चाळू पाटील, श्री. अक्षय जगन्नाथ
पाटील, श्री. सुशांत धनाजी हुंदळेकर, श्री. सागर
धोंडीबा गावडे, श्री. साईकिशन विष्णू नाईक
- ६) **ह ४०० मी. धावणे रिले रेस मुली तृतीय क्रमांक.**
कु. सायली पाटील, कु. आरती कासारकर, कु. अमृता
सुतार, कु. ऐश्वर्या कदम, कु. संजीवनी नौकुडकर

* **कोल्हापूर जिल्हा महिला अॅथलेटिक्स क्रीडा
स्पर्धा -**

- १) **कु. ऐश्वर्या सुभाष कदम - ८०० मी. धावणे द्वितीय
क्रमांक, ४ ह ४०० मी. द्वितीय क्रमांक व ४ ह ४००
मी. धावणे रिले रेस तृतीय क्रमांक.**
- २) **कु. आरती सखाराम कासारकर -**
४०० मी. धावणे रिलेरेस द्वितीय क्रमांक व
४ ह ४०० मी. धावणे रिले रेस तृतीय क्रमांक.

गडहिंग्लज येथे दि. १७ व १८ सप्टें. २०१२ रोजी
झालेल्या गडहिंग्लज तालुका शासकीय शालेय १९
वर्षाखालील अॅथलेटिक्स क्रीडा स्पर्धेमध्ये आमच्या
कॉलेजच्या खेळाडूंनी १९ वर्षाखालील मुले व मुलींनी १३६
गुण मिळवून सर्वसाधारण अर्जिक्य पद पटकाविले या
सुयशाचे मानकरी.

- १) **श्री. सागर धोंडीबा गावडे -**
८०० मी. धावणे प्रथम क्रमांक,
१५०० व ५००० मी. धावणे द्वितीय क्रमांक
- २) **श्री. अक्षय जगन्नाथ पाटील -**

- ८०० व ३००० मी. धावणे द्वितीय क्रमांक,
५००० मी. धावणे तृतीय क्रमांक
- ३) श्री. सुशांत धनाजी हुंदळेकर -
तिहेरी उडी प्रथम क्रमांक, ४०० मी. धावणे तृतीय
- ४) श्री. रणजीत चाळू पाटील -
४०० मी. धावणे प्रथम, २०० मी. धावणे द्वितीय
- ५) श्री. राहुल भारत गुंटे -
१०० मी. धावणे प्रथम, तिहेरी उडी तृतीय क्रमांक.
- ६) श्री. सचिन दुंडाप्पा दुंडगे -
लांब उडी प्रथम, गोळाफेक तृतीय क्रमांक.
- ७) श्री. महेश शंकर लकांबळे -
बांबू उडी प्रथम, उंच उडी तृतीय क्रमांक.
- ८) श्री. उत्कर्ष मारुती अडसुळे -
थाळीफेक द्वितीय क्रमांक.
- ९) श्री. दिग्विजय सुभाष कदम -
२०० मी. धावणे द्वितीय क्रमांक.
- १०) श्री. स्वप्नील शंकर चौगुले -
११० मी. हर्डल्स द्वितीय क्रमांक.
- ११) श्री. साईकिशन विष्णू नाईक -
८०० मी. धावणे द्वितीय क्रमांक.
- १२) कु. ऐश्वर्या सुभाष कदम -
४००, ८०० मी. धावणे प्रथम क्रमांक.
- १३) कु. आरती सखाराम कासारकर -
१०० मी. धावणे प्रथम, २०० मी. धावणे द्वितीय,
लांब उडी तृतीय क्रमांक.
- १४) कु. पूजा अरविंद चव्हाण -
थाळीफेक प्रथम क्रमांक, गोळाफेक द्वितीय क्रमांक
- १५) कु. अमृता महादेव सुतार -
१०० मी. धावणे हर्डल्स प्रथम क्रमांक.
- १६) कु. संजीवनी संभाजी नौकुडकर -
१५००, ३०००, ५००० मी. धावणे तृतीय क्रमांक.
- १७) कु. सायली भास्कर पाटील -
१००, २०० मी. धावणे तृतीय क्रमांक.
- १८) कु. अश्विनी लक्ष्मण ठोंबरे -

थाळीफेक तृतीय क्रमांक.

- १९) ४ ह १०० मी. धावणे रिले रेस मुली प्रथम क्रमांक.
४ ह ४०० मी. धावणे रिले रेस मुली द्वितीय क्रमांक.
कु. ऐश्वर्या कदम, कु. सायली पाटील, कु. आरती
कासारकर, कु. अमृता सुतार, कु. संजीवनी नौकुडकर
- २०) ४ ह ४०० मी. धावणे रिले रेस मुले प्रथम क्रमांक.
४ ह १०० मी. धावणे रिले रेस मुली तृतीय क्रमांक.
श्री. रणजीत पाटील, श्री. साईकिशन नाईक, श्री.
अक्षय पाटील, श्री. राहुल गुंटे, श्री. सागर गावडे,
श्री. सुशांत हुंदळेकर, श्री. दिग्विजय कदम

*** खो-खो :**

गडहिंग्लज तालुका शासकीय शालेय खो-खो मुले
क्रीडा स्पर्धेचे अजिंक्यपद.

गडहिंग्लज येथे दि. १२ सप्टेंबर २०१२ रोजी झालेल्या
गडहिंग्लज तालुका शासकीय शालेय खो-खो क्रीडा
स्पर्धेमध्ये १९ वर्षाखालील मुलांच्या संघाने अजिंक्यपद
संपादन केले. या सुयशो मानकरी पुढील प्रमाणे -
श्री. दशरथ रविंद्र शिंदे, श्री. नितीन निळकंठ पोवार,
श्री. देवदास रविंद्र शिंदे, श्री. रोहित संभाजी नांदवडे
श्री. विनायक राजाराम भोसले, श्री. प्रशांत ईश्वर सुतार
श्री. आकाश मारुती जाधव, श्री. भिकाजी वसंत कांबळे
श्री. कृष्णांत हरी पोवार, श्री. सागर यशवंत शिंदे
श्री. महेश संजय कुंभार, श्री. अभिजीत श्रीपती गायकवाड

*** व्हॉलीबॉल :**

गडहिंग्लज तालुका शासकीय शालेय व्हॉलीबॉल
मुलांच्या संघाने उपविजेते पद संपादन केले. या सुयशाचे
मानकरी पुढील प्रमाणे -
श्री. अशितोष सुभाष कोतेकर (कप्तान), श्री. सुमित
सदाशिव भोदे, श्री. प्रफूल तानाजी कांबळे, श्री. प्रशांत
प्रकाश पाटील, श्री. रामचंद्र पांडूरंग शिंदे, श्री. मकरंद बबन
दरेकर, श्री. विशाल गोपाळ पाटील, श्री. स्वागत सुरेश
मांगले, श्री. अभिषेक नारायण तिबीले, श्री. अजिंक्य अर्जुन
विचारे, श्री. अविनाश दत्तात्रय बाबर

✱ **रोलर स्केटिंग :**

श्री. वैभव विजय गोसावी - ११ वी कॉमर्स याने जिल्हास्तर, विभागीय स्तर, महाराष्ट्र राज्य रोलर स्केटिंग स्पर्धेमध्ये खालील प्रमाणे सुयश संपादन केले.

१) जिल्हास्तर : जिल्हास्तर रोलर स्केटिंग चॅम्पियनशिपमध्ये रोड रेस, टाईम ट्रॅव्हल, रिक रेस या प्रकारात प्रथम क्रमांक.

२) विभागीय स्तरीय स्पर्धेत रिक रेस प्रथम क्रमांक, रोड रेस व राईम ट्रॅव्हल स्पर्धेत द्वितीय क्रमांक.

३) महाराष्ट्र राज्य स्तरीय स्पर्धेत : रोड रेस तृतीय रिक रेस तृतीय क्रमांक तसेच जानेवारी महिन्यात घेण्यात आलेल्या कोल्हापूर जिल्हा चॅम्पियन स्पर्धेत खुल्या गटात रोड रेस आणि रिक रेस मध्ये प्रथम क्रमांक. २ सुवर्ण पदकासह चॅम्पियन आणि चॅम्पियनची ट्रॉफी मिळविली व फेब्रुवारी मध्ये बेळगांव येथे झालेल्या स्पर्धेत रिक रेस मध्ये प्रथम क्रमांक रोख १००१ रु. व सुवर्ण पदक.

✱ **खुल्या धावण्याच्या स्पर्धेत यशस्वी कामगिरी :**

कु. ऐश्वर्या सुभाष कदम - ११ वी आर्ट्स

१) कोल्हापूर येथे झालेल्या शाहू मॅरेथॉन ६ कि.मी. धावण्याच्या स्पर्धेत प्रथम क्रमांक २००१ रु. रोख व चषक.

२) सांगली येथे झालेल्या जयंत फाँडेशन मॅरेथॉन ५ कि.मी. धावण्याच्या स्पर्धेत प्रथम क्रमांक १००१ रु. रोख व चषक.

३) राशिवडे येथे झालेल्या मॅरेथॉन ७ कि.मी. धावण्याच्या स्पर्धेत प्रथम क्रमांक ३००१ रु. रोख व चषक.

४) इचलकरंजी येथे झालेल्या ५ कि.मी. धावण्याच्या स्पर्धेत द्वितीय क्रमांक ४००१ रु. रोख व चषक.

✱ **वार्षिक स्नेहसंमेलन स्पर्धा २०१२-१३**

✱ **वैयक्तिक जनरल चॅम्पियनशिप मुले -**

वार्षिक स्नेहसंमेलनानिमित्त आयोजित करण्यात आलेल्या वैयक्तिक क्रीडा स्पर्धेत मुलांच्या विभागामध्ये श्री. सागर धोंडीबा गावडे १२ वी आर्टस याने सर्वाधिक २२ गुण मिळवून वैयक्तिक जनरल चॅम्पियनशिप

संपादन केली.

✱ **वैयक्तिक जनरल चॅम्पियनशिप मुली-**

वार्षिक स्नेहसंमेलनानिमित्त आयोजित करण्यात आलेल्या वैयक्तिक क्रीडा स्पर्धेत मुलींच्या विभागामध्ये कु. संजीवनी संभाजी नौकुडकर-१२ वी आर्टस् हीने सर्वाधिक ३७ गुण मिळवून वैयक्तिक जनरल चॅम्पियनशिप संपादन केली.

✱ **ज्युनिअर विभाग जनरल चॅम्पियनशिप -**

वार्षिक स्नेहसंमेलनानिमित्त कै. सचिन कृष्णा कदम-बी.कॉम.भाग-३ यांच्या स्पर्णार्थ ठेवलेली फिरती ढाल २ आर्टस् या वर्गाने ११२ गुण मिळवून जनरल चॅम्पियनशिप संपादन केली.

✱ **वार्षिक स्नेहसंमेलन सांघिक विजेते संघ**

क्रिकेट मुले -

११ वी सायन्स विजेता - १२ वी सायन्स उपविजेता
कबड्डी मुले -

१२ वी सायन्स विजेता - १२ वी कॉमर्स उपविजेता

खो-खो मुले -

१२ वी सायन्स विजेता - ११ वी आर्टस् उपविजेता

फुटबॉल मुले -

११ वी आर्टस् विजेता - १२ वी आर्टस् उपविजेता

प्रमुख

प्रा. एस. एस. सावंत

सांस्कृतिक विभाग

२०१२-१३

संभाजीराव माने कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या सांस्कृतिक विभागाच्या वतीने वेगवेगळे उपक्रम राबविण्यात आले. यामध्ये महाविद्यालयाच्या सुरुवातीस ११ वी विद्यार्थ्यांचा स्वागत समारंभ आयोजित करण्यात आला होता. या कार्यक्रमाशी प्रमुख पाहुणे गडहिंग्लज तालुक्याचे तहसलदार मा. अनिल कारंडे होते तर अध्यक्षस्थानी संस्थेचे अध्यक्ष आदरनिय प्रा. किसनरावजी कुराडे होते.

तसेच साधना शिक्षण संकुलामार्फत घेण्यात आलेल्या समुहगायन स्पर्धेत आपल्या कनिष्ठ महाविद्यालयातील विद्यार्थीनीनी तृतीय क्रमांक पटकाविला. त्याच बरोबर अनेक ठिकाणी असणाऱ्या वक्तृत्व व काव्यवाचन स्पर्धेत आमचे विद्यार्थी सहभाग घेवून यशस्वी झाले आहेत. तसेच या विभागामार्फत स्त्री भ्रूणहत्या या विषयावर बसविण्यात आलेले पथनाट्य वेगवेगळ्या ठिकाणी सादर करून समाज प्रबोधन केले. तसेच महाविद्यालयाच्या वार्षिक स्नेहसंमेलनानिमित्त वक्तृत्व व काव्यवाचन स्पर्धा आयोजित करण्यात आल्या त्यामध्ये विद्यार्थ्यांचा उत्कृष्ट सहभाग होता. तसेच पंचायत समितीच्या वतीने 'युवा स्वच्छता मित्र करंडक स्पर्धा' घेण्यात आल्या होत्या.

या कार्यक्रमासाठी संस्थेचे अध्यक्ष, प्राचार्य, प्राध्यापक व प्रशासकीय कर्मचारी यांचे वेळोवेळी मार्गदर्शन व सहकार्य लाभले.

विभाग प्रमुख
प्रा. टी. व्ही. चौगुले

राष्ट्रीय सेवा योजना

२०१२-१३

संभाजीराव माने कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विभागामार्फत सन २०१२-१३ या शैक्षणिक वर्षामध्ये राष्ट्रीय सेवा योजनेची विविध उद्दिष्टे डोळ्यासमोर ठेवून अनेक उपक्रम राबविण्यात आले. त्यामध्ये कॉलेज परिसर स्वच्छता, वृक्षारोपन, एड्स जनजागृती रॅली, स्त्री भ्रूणहत्येविषयी जनजागृती रॅली व पथनाट्याच्या माध्यमातून प्रबोधन, वेगवेगळ्या विषयावर व्याख्यान तसेच रक्तदान शिबीर आयोजित करण्यात आले.

या विभागामार्फत मौजे हडलगेनजीक लमानवाडा येथे सात दिवसीय विशेष श्रमसंस्कार निवासी शिबीर घेवून श्रमदान व प्रबोधनातून उपेक्षित घटकांना आपल्यात सामावून घेण्याचा प्रयत्न केला. यासाठी संस्थेचे अध्यक्ष आदरणीय प्रा. किसनरावजी कुराडे तसेच महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. वाय. कोतमिरे यांचे मार्गदर्शन लाभले. तर पर्यवेक्षक, रजिस्ट्रार, प्राध्यापक वर्ग, प्रशासकीय कर्मचारी यांच्या सहकार्यातून या वर्षीचा हा उपक्रम यशस्वीरित्या पार पाडण्यात आला.

तसेच कार्यक्रम अधिकारी प्रा. घस्ती एम. एस. यांनी राजीव गांधी राष्ट्रीय युवक विकास संस्था श्रीपेरानंबुधूर (तामिळनाडू) यांच्यामार्फत पुणे येथे आयोजित केलेल्या राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या सात दिवसांच्या कार्यशाळेत सहभागी झाले. (१/१२/१२ ते ७/१२/१२)

कार्यक्रम अधिकारी
प्रा. घस्ती एम. एस.
राष्ट्रीय सेवा योजना +२ स्तर

शिवराज २०१३

राष्ट्रीय छात्र सेना (N.C.C.)

प्रा. आर. डी. मगदूम
प्रमुख : राष्ट्रीय छात्र सेना

श्रीधर विठ्ठल कुंभार
B.A. 2
सिनिअर अंडर ऑफिसर

शुभम शरद जोशी
आर. डी. कॅम्प दिल्ली संचलन सहभाग

विश्वजित अनिलराव कुराडे
आर्मी अटॅचमेंट, अ. नगर

रूपेश शिवाजी सोले
ज्यु. अंडर ऑफिसर आर. डी. कॅम्प

धनंजय सुरेश मोरबाळे
ज्यु. अंडर ऑफिसर आर. डी. कॅम्प
आर्मी अटॅचमेंट

रोहीत राजू सोनटके
शिवाजी ट्रायल टी. आर. ई. के. कॅम्प

सुरेश वसंत चौगुले
शिवाजी ट्रायल टी. आर. ई. के. कॅम्प

शैलेश सुरेश रावण
आर्मी. अटॅचमेंट कॅम्प अहमदनगर

विनायक पांडुरंग पाटील
ज्यु. अंडर ऑफिसर

क्रांतीदिना निमित्त रक्तदान करताना एन. सी. सी. छात्र

१५ ऑगस्ट रोजी मान्यवरांना मानवंदना देताना एन.सी. सी. छात्र

शुभम शरद जोशी या गुणवंत विद्यार्थ्यांच्या आईवडिलांचा सत्कार करताना संस्थेचे अध्यक्ष मा. किसनराव कुराडे

एड्स दिनानिमित्त एड्स जनजागृती रॅलीत सहभागी झालेले एन. सी. सी. छात्र

शिवराज २०१३

राष्ट्रीय सेवा योजना
(वरिष्ठ विभाग)

प्रा. डॉ. ए. एच. हरदारे
प्रमुख : राष्ट्रीय सेवा योजना

प्रा. ए. व्ही. कुराडे
साहाय्यक : राष्ट्रीय सेवा योजना

प्रा. व्ही. बी. कुरळे
साहाय्यक : राष्ट्रीय सेवा योजना

केरबा मसणू तेऊरवाडकर
आदर्श स्वयंसेवक

'आजचा युवक व व्यक्तिमत्व विकास' या विषयावर बोलताना
प्रा. सुरेश चव्हाण

स्नेहल संभाजी शिंदे
आदर्श स्वयंसेविका

क्रांतिदिनानिमित्त रक्तदान करताना स्वयंसेवक

'करंबळी' श्रमसंस्कार शिबिरात मार्गदर्शन करताना
प्रा. अशोक मोरमारे

मतदार जनजागृती अभियानाचे उद्घाटन करताना
मा अनिल कारंडे व इतर

'स्त्रीभूषण हत्या' जनजागृती पथनाट्य सादर करताना
सौ. क्रांतीदेवी कुराडे, स्वयंसेवक व स्वयंसेविका

करंबळी शिबिरात श्रमदान करताना स्वयंसेवक

राज्यसंपर्क अधिकारी डॉ. प्रमोद पाब्रेकर
यांचे स्वागत करताना प्र. प्राचार्य डॉ. एस. वाय. कोतमिरे